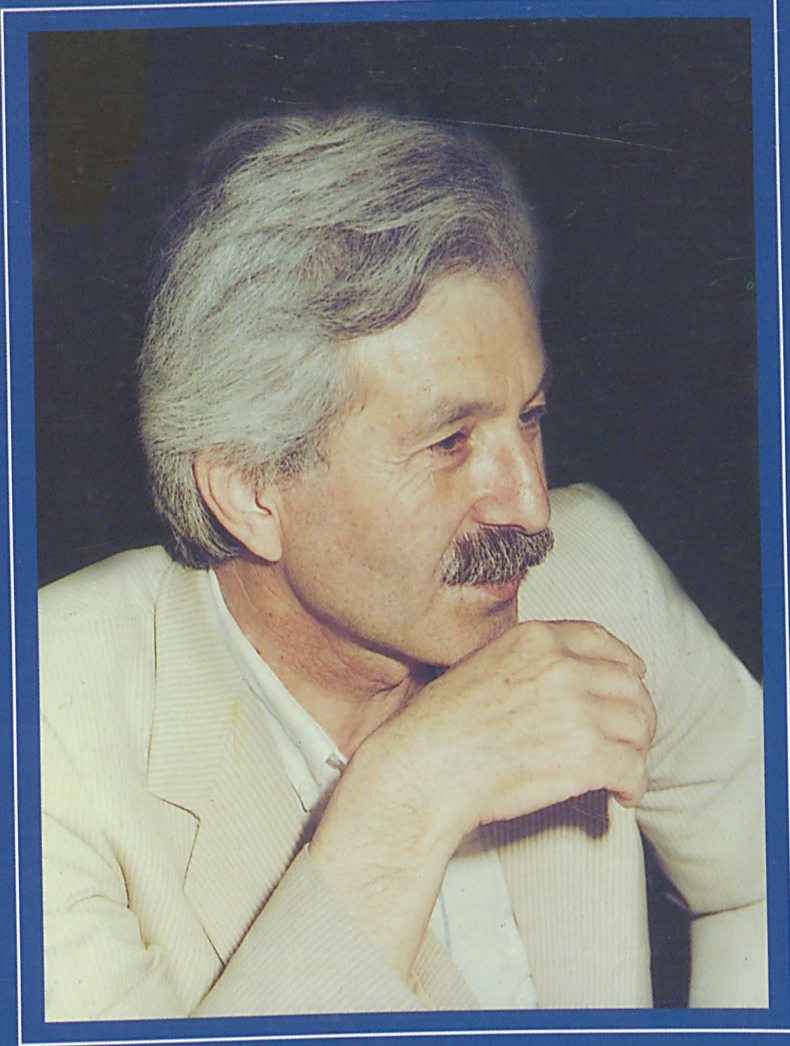

Haldun Özen'e

Armağan

TMMOB HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI

HALDUN ÖZEN'e
ARMAĞAN

Hazırlayan:

EROL KÖKTÜRK

TMMOB HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayınları

Armağan Serisi No: 1

Hazırlayan

Erol KÖKTÜRK

Kapak

HKMO Yayın Kurulu

Baskı ve Cilt

OHEM İletişim

Birinci Baskı

Mart 2002

Ankara

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası

Sümer1 Sokak 12/10 Kızılay, 06440 - Ankara/TÜRKİYE

Tel: (90.312) 230 29 39 • Faks: (90.312) 230 85 74

e-mail: hkmo@hkmo.org.tr • web: www.hkmo.org.tr

ISBN 975-395 - 520 - 0

İÇİNDEKİLER

Teşekkür.....	5
Önsöz	7
Sunuş	9
Haldun ÖZEN'in Özgeçmişi	15
Haldun ÖZEN ile Söyleşi	17
Haldun ÖZEN'in Üyesi Olduğu Kuruluşlar	77
Haldun ÖZEN'in Yayınları	79
Ülkü ÖZEN'den	87
Meslektaşlarının Gözüyle	91
Erdal AKDAĞ	93
Ahmet AKSOY	96
Arif DELİKANLI	100
Zerrin DEMİREL	111
Onur GÜRKAN	115

Şerif HEKİMOĞLU	123
Ayhan KALYONCU	127
Gökşin SEYLAM	139
Muzaffer ŞERBETÇİ	144
Ahmet YAŞAYAN	156
Nazmi YILDIZ	169
Öğrencileri'nin Gözüyle	175
Mehmet Ali ALGANCI / Arslan ABANOZ Nuri Kemal DEMİREL / Orhan KASAP / Muhittin İPEK	
Demokratik Toplumcu Yönü	207
Ayşe ERZAN	209
Cevat GERAY	214
Yavuz ÖNEN	220
Sevgi ÖZEL	225
Orhan SİLİER	241
Mete TUNÇAY	246
Katkı Sağlayanların Özgeçmişleri	251
Belgelerle Haldun ÖZEN	261
Fotoğraflarla Haldun ÖZEN	293

TEŞEKKÜR

Haldun ÖZEN, İlhan TEKELİ'nin de belirttiği gibi gerçekten örnek alınıp özenilmesi gereken meslektaşlarımızın ilk'leri arasındadır. Çünkü O, 12 Eylül'ün "yükselen değerler"ine karşı durabilen, aydın kişiliğiyle yaşadığı dönemde direnen demokratik Türkiye çizgisini de ortaya koyabilen bir bilim insanıdır.

Haldun ÖZEN'in de örnek aldığı özendiği bilim insanları var yaşamında. Bunlardan birini "ve onikiyüzlük bilkent'i de yarattı..." başlıklı kendi makalesinde* tanımiştık. YÖK'e adreslik de eden "Bilkent" sözcüğünün üniversiteleşmesinin kısa öyküsünü anlattığı bu makalesine şu sözlerle başlıyordu Haldun ÖZEN:

"10 Ekim 1986 günü, ülkemizin ilk özel üniversitesi Cumhurbaşkanı tarafından açıldı. Başbakan'ın Kuran'dan ayetler okuduğu, çeşitli hadislerden "okuma" üzerine örnekler verdiği bu toplantıda, YÖK Başkanı da hükümetten "faizsiz kredi" istedi. Bu toplantı bize Anayasa'nın kimler tarafından nasıl yapıldığını, beyin göçünü önlemenin nasıl olanaklı olabileceğini, hizmetleri devletin yapmasının neden zararlı olduğunu, eğitim ve öğretimde sosyal adaletin nasıl sağlanacağını da öğretmiş oldu... Cumhurbaşkanı'nın Bilkent'in açılışında belirttiğine göre; özel üniversite kurulabileceği hükmü, tam bu aşamada, Millî Güvenlik Konseyi adı ile 12 Eylül'de ülke yönetimine el koyan generallerin çağrısıyla gelen Doğramacı tarafından önerilmiş, ilgililer tarafından da kabul edilmişti."

Ve devam ediyordu:

"Bu üniversitenin daha kurulur kurulmaz kendi içinde bir tür özgürlük ortamı oluşturduğu, bunun Devlet üniversitelerinde bulunmadığı basında çoğu kez belirtilmektedir. Bilkent Üniversitesi'nin, Devlet üniversitelerinin tersine, galiba biraz da "özerk" olduğu anlaşılmaktadır. YÖK Yasası'nın Devlet Üniversitelerine vermediği bu özerklik Bilkent Üniversitesi'ne hangi organca sağlanmaktadır? Bunun yanıtını henüz bilemiyoruz. Belki de Anayasa'nın bilemediğimiz bir yorumuna dayanılmaktadır. ...YÖK Yasası ile kaldırılan üniversite özerkliğinin ülkemiz üniversitelerine ilk kez Darülfünun döneminde, Mülkiyelinin hizmetleri sonucu verildiğini biliyoruz. Bu konudaki belgelere göre; hazırlıklar Darülfünun'da yapılmış... Daha sonra Darülfünun'da yapılan çalışmalar Maarif Nazırlığı'na gönderilmiş, burada da Nazır ve Darülfünun Müderrisi olan Sait Gelenbevizade (sonra Gelenbevioglu) tarafından imzalanarak yüksek onaya gönderilmiştir. Onaylayan ise, 1919 yılında Devlet Başkanı olan Vahdettin'dir."

*M. Serhat ÖZYAR'ın kütüphanesindeki Mülkiyeliler Birliği Dergisinin 84. sayısı

İki kez Maarif Nazırlığı yapan, Darülfunun'a özerklik kazandıran ve Mülkiyeli olan Sait Gelenbevioglu'nu örnek gösteriyordu Haldun ÖZEN:

"Tam manasıyla namuslu olan, bütün resmi hayatında dosdoğru yürüyen bu adam, tekaüt maaşının azlığından dolayı son senelerini sıkıntı içinde geçirdi, belki daha sefil olurdu; teşekkür olunur ki Cumhuriyet Hükümeti'nin irfan emektarlarına uzanan şefkatli eli, O'na da yardım etti ve bu sefaleti hafifletti. Rahmetli Said'in cenazesini kaldırmak işini bile Başvekalet deruhte eyledi ve böylece ilim hayatında, irfana hizmette bütün ömrünü geçiren bu çok kıymetli adamın son yolculuğu daha düzgün oldu."

Sonunda kime saygı duyduğunu da açıkça belirtiyordu, Haldun ÖZEN:

"Dönemin etkin kişilerinden biri olan Sait Gelenbevioglu'nun Bilkent Üniversitesi gibi bir yükseköğretim kurumunu kurmayı düşünmek yerine sadece Devlet Üniversitesi olan Darülfunun'a özerklik kazandırmak için çalışması, 67 yıl sonra günümüzde daha özlemine duyduğumuz örnek bir davranış özelliği taşımaktadır. Anısı önünde saygı ile eğilmeliyiz..." diyordu.

Böylesine güzel, inançlı ve bilinçli bir yaşamı örnek alarak, Türkiye'nin önemli bir dönemine ve meslektaşlarımıza ışık tutacak anılara ulaşmış bir kitap boyutuna getiren meslektaşımız Erol KÖKTÜRK'e de Odamız adına ayrıca teşekkür ediyoruz.

Sevgili Haldun ÖZEN ve eşi Ülkü ÖZEN'e mutluluklar diliyor, biz Harita ve Kadastro Mühendisleri'nin onları hep aklımızda tutacağımızı 38. Olağan Genel Kurul üyelerimizle birlikte sadece sesimizle değil yüreklerimizle de söylüyoruz.

Saygılarımızla.

HKMO

37. DÖNEM YÖNETİM KURULU

ÖNSÖZ

Erol KÖKTÜRK, Haldun ÖZEN'in yaşam öyküsünü derlemekle, sevilen bir hocaya duyulan vefa borcunu ödemenin ötesinde, anlamlı bir iş yapıyor. Bir yandan genel olarak Anadolu gençleri ve özel olarak genç Harita ve Kadastro mühendisleri için bir rol modeli ortaya koyuyor, öte yandan bu yaşam öyküsü içinde Cumhuriyetin gerçekçi bir değerlendirilmesinin yapılmasına olanak veriyor.

Cumhuriyetin Anadolu'da çok varlıklı bir ailede doğmamış bir çocuğa, gayret ettiğinde, kararlı olduğunda, kendini yetiştirmesi ve üniversite hocası haline gelebilmesi yollarını açtığını gösteriyor. Ama öykünün devamı o kadar ümit verici değil. İyimserliğimizi azaltıyor. Cumhuriyetin değişik kapasitelerle donattığı ve yurduna yararlı olmak kaygılarını yüklediği bu bireylerine topluma yararlı olmanın yollarını açmadığını, tersine açılan yolları tıkadığını açık hale getiriyor. Bu öykü sadece Haldun ÖZEN'e özgü değil, birçok aydının biyografisinde tekrarlanıyor. Cumhuriyet, yetiştirdiğine sahip çıkamıyor.

Hazırlanan yazıları okuyunca Haldun'un benden 4 yaş büyük olduğunu gördüm. Ama 27 Mayıs 1960 müdahalesi sırasında üniversitelerimizin son sınıfında olduğumuzu, bu harekete sempatiyle baktığımızı ve aynı yıl mezun olduğumuzu ve mühendis olarak çalışmaya başladığımızı fark ettim. Haldun'u ilk kez nerede **gördüğümü ve nasıl tanıştığımızı** hatırlamıyorum. Benim ve Haldun'un yaşam güzergahı 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren çok kez ve çok yerde kesişiyor. Bunlardan ilki Ankara'da İmar ve İskan Bakanlığında ve TMMOB Odaların faaliyetleri içinde oluyor. O, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasında, ben Mimarlar Odasında ve Şehir Plancıları Odası içinde benzer ya da ortak faaliyetler içinde yer alıyoruz. Hemen hemen hep aynı tarafta yer almışız. Güzergahlarımız hep kesişmeye devam ediyor; TÜRMO'D'de, Tarih Vakfında, Toplu Konut İdaresinde...

Bu kesişmelerin çokluğu salt bir rastlantı değil. Belki de bir kuşağın nitelikleriyle yakından ilişkili. Üniversiteyi 1960'lı yıllarda bitirerek meslek yaşamına atılan mühendisler belli eğilimleri sergiliyorlar. Bilime inançları, toplumsal duyarlılıkları, toplum için iyiyi aramaları onları plana inandırıyor. Bu inanç, onları salt mühendislikle yetinemez hale getiriyor. Sosyal bilimlere ilgi duyuyorlar. İlgi alanları genişliyor. Siyasal olana ilgisiz kalamıyorlar. Siyasal alanda yaşanan hayal kırıklıkları onları yeni arayışlara itiyor. Onlar da toplumsal duyarlılıklarını sivil toplum kuruluşları içinde göstermeye çalışıyorlar. Kamusal özne olmanın yolunu böyle buluyorlar.

Bu kuşağın üyeleri birbiriyle benzerlik gösteren deneyimlerini kendi kimliklerine uygun olarak yaşadılar. Kırk yıla yaklaşan sürede Haldun'u hiçbir zaman kendisini ön plana çıkarmaya çalışan bir tutum içinde görmedim. Hep inandığı tutumların mütevazı, inançlı ve sağduyulu bir savunucusu oldu. Toplumsal hareketlerin mutfağının özverili bir hazırlayıcısı olarak çalıştı. Her konuda fikrini söylerken, onu bir araştırmaya, nesnel bir bilgiye dayandırmaya uğraştı. Bu özenli ve sağduyulu tutumu Haldun'u çevresi için hep güven duyulan bir kişi yaptı.

Erol KÖKTÜRK'e, bu çalışmasında okuyucularına Haldun ÖZEN gibi bir kişiyi tanıttığı kadar, bir dönemi de değerlendirmemize olanak verdiği için bir teşekkür borçluyuz.

İLHAN TEKELİ

Ankara, 18 Ekim 2001

SUNUŞ

Herkese sorduğum soruyu ben de kendime sordum: Kimdi Haldun ÖZEN? Haldun Hoca nasıl birisiydi?

Ne zaman tanıdığımı düşünmeye başladım. Fark ettim ki, Haldun Hocayla karşılaşmadan önce onunla tanışmıştım. Yayınlarını, yazılarını okumuştum. Yazılı kültürün ölümsüzleştiren olanağı, Hocamla tanışmamı sağlamıştı. Tanışmamız böyle oldu. Bu tanışıklık 1977 yılından bu yana sürüyor. Mesleğimizin, kentsel ve kırsal toprakların düzenlenmesi, kentleşme süreci, toprak iyeliği (mülkiyeti) ve kadastro gibi sosyal alanları kapsayan ve "Kamu Ölçmeleri" olarak nitelenen alanına ilgim nedeniyle, Haldun Hocanın çalışmalarını izledim hep... Her son çalışmasından sonra, yeni bir çalışma yapmasını bekledim. Yeni şeyler söylemesini... Bu bekleyişim sürüyor...

1982 yılıydı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü, "Jeodezi Öğretimi Sempozyumu" adıyla bir toplantı düzenlemişti. 9-11 Haziran günleri gerçekleşen bu toplantı, taze bir asistan olarak beni yakından ilgilendiriyordu kuşkusuz. Akademik yaşama yeni adım atmış bir insan olarak, aynı zamanda Ekrem Hocamıza "onur doktorası" verilecek olan bu sempozyumdaki sunular, tartışmalar, çıkacak sonuçlar önüme ışık tutacaktı.

Meslek yaşamım boyunca ve kısa süren akademik yaşamımda bu toplantı üzüldüğüm toplantılardan birisi oldu. Tüm tartışmaları ve sonuçları, 6 Kasım 1982 tarihinde yürürlüğe giren YÖK yasasının karanlık ortamında yaşam alanı bulamadılar... Buna bugün de yüreğim sızlar...

Bu sempozyumun benim için daha fazla anlamı, toplantı sonrası orada bir gün daha kalacak ve Haldun Hocayla doktora çalışmalarım, akademik yaşamım üzerine konuşacak olmamdı. Kendisiyle bu konuda, yazışmalar yoluyla önceden sözleşmiştik.

Sempozyum sırasında da kısa sohbetlerimiz oldu. Ama onun genel organizasyon görevleri de olduğundan, bunlar kısıtlı, ayak üstü konuşmalardı. Toplantı bitti. El ayak çekildi. Yarınki gün kaldığım üniversitenin sahil tesislerinden bölüme, oradan da Haldun Hocanın odasına gittim.

Bana hep sorular soruyordu. Ben de anlatıyordum. Ben ondan öğrenmeye gitmiştim. Ama o az konuşuyordu. Ben uzun konuşmalar beklerken, kısaltılmış konuşmalara tanık oluyordum. Bu Haldun Hocanın hiçbir olağanüstülüğü yoktu...

Sonradan anladım ki, olağanüstülüğü, olağan görünmesiydi. Daha doğrusu olağan olmasıydı.

O görüşmelerin değerini daha sonra fark ettim. Hocam, burnumun dibine değil, geleceğime ışık tutuyordu... Benim yürümem gereken yolu aydınlatıyor, yürümeyi bana bırakıyordu... Bunu süren ilişkilerimde hep yaptı...

Bu tanışmadan sonra bana katkıları doktora çalışmam boyunca sürdü... Bu "Armağan" çalışmasını tasarlarken kendi arşivimi karıştırdım. 15.10.1982 tarihli el yazması bir mektubu ve diğerlerini yeniden okudum... "Kardeşim Erol... Cevap gecikti, özür dilerim. Burada işler yoğun. Bilgisayar destekli uygulamaları hızlandırmayı amaçlıyoruz. Çalışmana ilişkin notlar eklidir. Burada Nazmi ile de biraz görüştük. Gelişmeleri duymak bizi sevindirecektir. Selam ve sevgiler... Haldun ÖZEN..."

Daha sonraki yıllarda yaşamıma ve kararlarıma yönelik uyarıları, destekleri, eleştirileri, katkıları hep sürdü... Üniversiteden ayrılmak zorunda kalıp da serbest çalışmaya başladıktan bir süre sonra beni üniversiteye geri dönmem konusunda hep zorladı... Beni ticari yaşama, deyim yerindeyse, hiç yakıştırmadı... Bizleri bazı çalışmalar yapmaya özendirdi, yüreklendirdi...

Kendisine hep "Hocam" dedim. "Haldun Bey", "Haldun Abi" gibi seslendirmeleri sıcak bulmadım. Bir gün olsun sınıfındaki sırada dersini dinlemediğim bir insana "Hocam" demek... Ama dedim ya, ben onunla ilk kez yazıları üzerinden tanıştım. Kitaplarından öğrendim çok şeyi. Kendime model aldığım bir kişi vardı karşımda. İzlediğim, öğrendiğim, beni düşündüren, yönlendiren, açılım veren birisi... Hocalık bu değil miydi ki zaten? Bu nedenlerle, "O, benim de 'Haldun Hocam'dır..."

Haldun Hocamla iç içe yaşamadım... Son yıllardaki buluşmalarımızdan önce çok fazla sık da görüşmedim... Hatta aramızdaki bir uzaklığı hep duyumsadığımı da söylemeliyim... Bunun benimle ilgili nedenleri de olabilir kuşkusuz... Ama özellikle mesleki uğraşlarımda onu hep yanı başımda, elini sıkma uzaklığında, bir çay içme yakınlığında duyumsadım. Onu daha çok uzaktan izleyen bir kişi olarak, bu yakınlıktan güç aldım... Meslek platformlarında söylediği özlü şeyler üzerine yeniden düşündüm...

Son yıllarda geçmişe yönelik sıcak iletilerine tanık oluyordum... Meslek yaşamında, Oda yaşamında karşı karşıya geldiği insanlarla kadifeden köprüler kuruyordu. Geçmişte dişe diş mücadele ettiği kişilerle yumuşacık diyaloglara giriyordu. İnanıyorum ki, meslek adına yapılacak hatalarda o demir yumruk yine ortaya çıkardı. Ama sonuçta aynı gemideyse, yan yana yaşamayı da becermeliydik... Aynı olmak zorunda değildik... Farklılıklarla bir arada yaşamak, sürdürülebilir ilişkiler içinde olmak, aynı zamanda "insan olmanın" da gereği idi... İletilerini böyle alıyordum...

Ama onunla yakınlaşanlardan dinlediklerimden sonra tablo netleşiyordu: O, zaten yaşamının hiçbir evresinde, en zor dönemlerinde bile, düşmanca duygular taşımamıştı... Daha doğrusu insanca duygularından uzaklaşmamıştı... Öfkenin, kinin tutsağı olmadan yaşamış, aklını hep önde tutmuştu... Bu sağduyulu tarzı, onun hep olumlu işlerin içinde olmasını sağlamıştı... Sıradan yaşamamıştı... Ama sıra dışı görünmek gibi bir duygunun yeline de kapılmamıştı... Belki bu yanıyla insanları düş kırıklığına uğratmıştı... Ama onun "beklentilere göre davranmak" diye bir derdi olmamıştı... O, neyse oydu... Niyetleriyle söyledikleri, söyledikleriyle eyledikleri arasında bir çelişme, bir tutarsızlık olmadan yaşamıştı... Yani en zoru olmasa da, kolay olmayı becermişti... Kaç kişi becerebiliyordu bunu?

Koşullar her ne ise, "yapılabilecekler, yapılması gerekenler neler?" sorusunun izini süren, çabaları sonuç almaya yönelik, olumlu ve onurlu bir yaşam çizgisi... Kalın mı kalm, dik mi dik...

Gücünü iyi kullanmayı bilen, yaşamda "sevdiği" işlerle uğraşan, göstermeyen, pazarlamayan, satmayan bir yapı...

Aslında tüm yaşamının toplum adına bir "kendini ödeme" çabası olduğu ortaya çıkıyordu... Yaptıklarını insanlar için yapmıştı... İnsanlara ise ayrıcalıklı davranmamıştı. Kuşkusuz insanları gruplandırmıştır. Ama özellikle düşüncelerinden dolayı onlara davranışlarının değişmediği ortaya çıkıyordu. Bu, bir niyet, insana bakış, değer veriş farklılığıydı... Oysa onun bu niyetlerini anlayamayanlar, anlamak istemeyenler, Onu, bedelini ağır ödediği sonuçlara sürüklediler. Buna karşın sitem etmemesi, insanı hayretlere düşürüyordu...

Benim de derinliklerini sonradan öğrendiğim "diğer", "meslek dışı" çabalarını düşündükçe, daha fazla şey yapabilecek potansiyelinin önemli bölümünü hastalığı alt etme mücadelesine vermiş olmasına insan üzülüyor... Ama elden ne gelir?... O süreçte içinde kim bilir neler yaşamıştır ve yaşıyordu... Kim bilir?...

Bu ağır ve uzun hastalık sürecinde, her koşulda asıl olanın yaşamak olduğuna ilişkin bağlılık, onu dimdik ayakta tuttu. Tutuyor... Haldun Hoca, hocalığını sürdürüyor... Karşısında hep öğrenci kaldığımız bir öğretmen O... Bir "Cumhuriyet öğretmeni"...

19-20 Eylül 2001 günleri evinde, 21 Eylül günü Mülkiyeliler Birliği Lokalinde görüştük Haldun Hocayla. "Enerjim kalmadı. Çok çabuk yoruluyorum ve bir şey yapamıyorum. Bir şey yapmayınca da günler zor geçiyor." diyordu. 20 Eylül günü 6 kutu dolusu özel belgelerini derlemeye çalıştık. Ülkü Hanım metastas bulgularının yazılı olduğu raporu kendisine söyleyememiş, diğer verecekleri arasında, "son yapılan tahlillerin sonuçları da burada," diyerek raporu kendisine vermişti. O ise hiç bakmadan yan tarafa koymuştu. Eve gittiğimde Ülkü Hanım, "Orada duruyor rapor," diyerek göstermişti. "Biliyor mu?" dedim. Haldun Hocanın sonucu bildiğinden emindim.

O günden bu yana Ankara'dan gelen her telefonu, Odadan gelen iletiler için her e-postamı açışında, büyük bir korkuyla açtığımı söylemeliyim... Ama Haldun Hocanın yaşama iradesi, kararlılığı ve şevki karşısında, bu korkularımın utanç duyduğumu da belirtmeliyim...

Yaşamı boyunca hiçbir şey beklemeden çok şey yapan, yapmaya çalışan, mücadele eden bir insanın bu dünyadaki varlığı benim için önemliydi. Onun Ankara'da yaşamda oluşu önemliydi. Bunu bilmek, duyumsamak önemliydi. Korkularımın temelinde yatan duygular bunlardı. Ama onları yenmeliydim. İşte o varlığı duyumsayışı, bu çalışmayla sonsuzlaştırmak istedim...

Sözlü tarihe merak sarıp, bir şeyler yapmaya niyetlendiğimde ilk düşündüğüm isimlerden birisi oldu Haldun Hoca... Haldun Hoca, her şeyden önce bir meslektaşımızdı. Ama onu da aşan çabaları olduğunu izliyordum, biliyordum... "Onu da aşan..." doğru

bir niteleme değil aslında. Çünkü yaptıkları “Haldun ÖZEN bütününün” parçaları... Onları birbirinden ayırmak doğru değil...

Çalışmayı nasıl ele alabileceğimi düşündüm... Haldun Hocanın ayrıntıları anlatmayı sevmeyen özelliğini de göz önüne alarak tasarladım çalışmayı. Önce kendisiyle görüştük. Üç gün içinde 5 saat dolayında kayıt yaptık. Ülkü Hanım videoya kayıt yaptı, ben de teybe... Ancak bu çalışmada gördüm ki, Haldun Hoca bazı konulara girmeyi, bazı ayrıntıları anlatmayı sevmiyor... Bunun üzerine çalışmayı sürdürmeye karar verdim. Onu tanıyan, onunla yakınlaşmış, birlikte çalışmış kişilerle, öğrencileriyle görüşerek pazılın parçalarını toplamanın peşine düştüm. 23 kişiyle yaptığım görüşmeler yaklaşık 2.5 yıl sürdü.

Bu arada ağırlıklı olarak, deyim yerindeyse Haldun Hoca ile aynı ya da yakın dünya görüşünü paylaşan, ya da en azından onunla derin aykırılıklar içinde olmayan, bu nedenle de Hocamıza genelde bu çerçeveden bakacak kişilerle görüştüğümü fark ederek, bu sakıncayı ortadan kaldırmak istedim. Bu anlamda iki kişi önemliydi: Prof. Dr. Erdoğan ÖZBENLİ ve Prof. Dr. Türkay TÜDEŞ... Sayın ÖZBENLİ yaşamını yitirmişti. Ama çalışmayı yaptığım sıralarda Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörü olan Sayın TÜDEŞ’le görüşebilirdim. Değişik kanallardan bu isteğimi kendilerine ilettim. Ama olumlu yanıt alamadım... Bugün de, “görüşebilsek, tarih adına iyi olurdu,” diye düşünüyorum... Dilerim daha sonra görüşlerini bildirmeyi esirgemez...

Görüşmelerin derlenmesi, düzeltilmesi, bütünlenmesi zaman aldı. Bazı çalışmaların görüşmecilerden geri dönüşlerinin gecikmesi, değerlendirme sürecini uzattı... Görüşmeyi kabul eden, zaman ayıran, destek sağlayan tüm anlatıcılara içten teşekkür ediyorum... Görüşemediğim kişilerin bu çalışmada yer almasını çok isterdim... Öte yandan Haldun Hoca ile ilgili anlatılacak başka boyutlar olduğunu da kestirebiliyorum... Bu çalışmanın bir başlangıç olarak algılanmasını umarak, başka kişilerin de daha sonra katkılar yapmasını diliyorum...

Bu noktada “çalışmanın yöntemi” ile ilgili birkaç noktaya değinmeliyim: 23 anlatıcıyla yaptığım söyleşilerin bant kayıtlarını çözdükten sonra kendilerine gönderdim. “Düzeltilmeler, yeni eklemeler, çıkarmalar” yönünde yeni katkılar istedim. Geri dönen ve bu çalışmada yer alan metinler, anlatıcılar tarafından onaylanmış metinlerdir. Bu metinler yan yana konulduğunda, yinelenmeler, özel anlatımlar, çelişmeler, konu dışı değerlendirmeler görülecektir... Bunlar okuyucunun gözünden kaçmayacaktır. Belki sıkıcı da olabilecektir. Bu yinelenmelerin bir bölümü, olayların doğrulanması yönünde katkı sağlarken, çelişmeler yeni katkıların kapısını aralayacaktır... Bu nedenle anlatılanlara bir karışma, el atma söz konusu olmamıştır. Bu çalışmayla, Haldun Hoca özelinde, bir sektörün, harita sektörünün, kurumlarının, eğitim kurumlarının, oralar-daki vizyonun, ilişkilerin, özel çabaların, insan kaynakları ögesinin, toplumsal gelişmelerin eğitim kurumuna yansımalarının, ama yanı sıra bu sektörün bir aktörünün verdiği uğraşlar ışığında sivil toplumcu mücadelenin, bir askeri darbe sonrası de-

mokrazi mücadelesinin, özlemlerin, hayallerin, amaçların, başarımların, bir tarihsel sürecin ortaya konulması ereklenmiştir. Amaç, yaşanmışları, kendi dönemselsel gerçekleri içinde ortaya koymaktı. Çünkü bugün, iradi yaklaşımlarla, yaşanmış olan o gerçekliği değiştirme olanağı yoktur. Bu nedenle anlatılar, onların ayrıntıları önem kazanıyor. Anlatıcıların ayrıntılarında yakın tarihimizdeki bazı olaylarla ilgili ipuçlarını bulmak olasıdır... Bu nedenle söyleşilerin bütünlüğü bozulmadan bu çalışmada yer verilmiştir... Bu yöntem, özellikle yeğlenen bir yöntemdir ve tümüyle “sözlü tarih” konusundaki birikimlerimin ve öğrendiklerimin ışığında yapılmış bir yeğlemedir.

Bu çalışmanın başlatılması, tasarlanması, sürdürülmesi, toparlanması sürecinde bir insanı derinliklerinde tanıma fırsatı yakaladığım için şanslıyım ve mutluyum ... Bir eş, bir anne, bir çalışan, bir aydın, bir mücadele ve moral abidesi olarak, hayran olduğum Ülkü ÖZEN’i... Yaptığı katkılarının ötesinde kendisine özel olarak dostça ve içtenlikle teşekkür etmeliyim...

Haldun Hocamla ilgili düşünceleri ilerleyen sayfalarda, bulacaksınız... Tanıdığımız sandığımız bir insanı yeniden tanıyacaksınız... O, gözünüzde yeni anlamlara bürünecek... Buna çokça inanıyorum... Haldun Hocanın yaşamı, yaşadıkları, yaptıkları, kendimizi sorgulamamız için iyi bir denek taşı olacaktır...

Ama yaşarken insanlar için, toplum için, gelecek kuşaklar için ne yaptığımızı, korkaklıklarımızı yenerek neler yapmamız gerektiğini, bencillikimizi aşarak ne özverilerde bulunmamız gerektiğini, duygularımızın tutsağı olduğumuz dönemlerde akılcı neleri göremediğimizi, neleri yitirdiğimizi ve nelerin yitirilmesine neden olduğumuzu, geçmişte yapamadıklarımızı geride kalmış olsa da, bundan sonra yapılması gerekenleri yeniden düşünmek için bu çalışma bize, inanıyorum ki yeni dürtüler verecektir...

Kendisinden karşılıksız çok şey aldığım, herkese karşılık beklemeksizin çok şey veren, bu ülkenin geleceğine sağlığını yitirme pahasına katkılar koymaya çalışan bir insan, bir öğretmene, bir dost, bir aydın, bir savaşçı için bu “armağan” çalışması teselli olabilir mi acaba?..

“Gönül borcu” ödemeyi unutan bir toplumda, bir ödeme çabası aslında bu çalışma...

Dilerim başarılı olmuştur ve amacına ulaşmıştır bu, “Haldun Hocamıza gönülleri dolusu borcumuzu ödeme çabası...”

Bu çalışmanın başlığının “ne olması” konusunda da epey düşündüm... “OLUMLULUĞA ADANMIŞ BİR YAŞAM”, “OLUMLU DÜŞÜNMEYE VE ONURLU YAŞAMAYA ADANMIŞ BİR YAŞAM” gibi bazı başlıklar düşünmedim değil... Ama bunlar çalışmanın içinde zaten vardı. O nedenle bunun bir “Armağan” çalışması olmasına karar verdim. “HALDUN ÖZEN’E ARMAĞAN...”

Erol KÖKTÜRK
Levent, Ocak 2002

HALDUN ÖZEN'in

ÖZGEÇMİŞİ

- 19.7.1933 Zonguldak ilinin Devrek ilçesinde doğum
- 1940-1945 Devrek'te ve Zonguldak'ta ilköğrenim
- 1946-1949 Zonguldak'ta Mehmet Çelikel Lisesinde ortaokul
- 1949-1952 Ankara'da Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi
- 1952-1953 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde ilk hizmet
- 1953-1958 İstanbul Teknik Okulu'nda harita ve kadastro mühendisliği öğrenimi
- 1958-1959 Etibank'ta köy elektrifikasyonu etüt mühendisliği
- 1959-1960 İDMMA'da yüksek mühendislik öğrenimi
- 1960-1963 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arazi Kadastro ve Fotogrametri Dairesi Stereofotogrametri ve Planlama şubelerinde hizmet
- 1963-1965 Yedek subaylık görevi (Elazığ)
- 1965-1967 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Fen Müşavirliğinde metot ve eğitim görevlisi
- 1965-1966 Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde kamu yönetimi uzmanlığı öğrenimi
- 1967 Ülkü BAĞCI ile evlenme
- 1967-1970 İmar ve İskan Bakanlığı ve İB hizmetleri: Planlama ve İmar Genel Müdürlüğü Koordinasyon Şubesi Müdür Yardımcılığı, İİB Yeniden Düzenleme Projesi Şehircilik Araştırma Grubu Başkanlığı
- 1967-1970 Erkek Teknik Öğretmen Okulu Topoğrafya Öğretmenliği
- 1970 Aslıhan'ın doğumu
- 1970 KTÜ'de öğretim görevliliğine atanma
- 1972-1973 ITC-Unesco Centre for Integrated Surveys'de proje planlaması ve yönetimi öğrenimi, Tunus'ta proje uygulaması
- 1974-1975 İİB Uzman Danışmanlığı
- 1978 DPT kadastro sorunları danışmanlığı
- 1979 Emrecan'ın doğumu

- 1980 "Doktor" unvanının edinimi
- 1.04.1983 KTÜ'deki görevinden ayrılma, emekli olma
- 1983-1986 Adım Mühendislik Planlama Ltd. Şti.'nde bilgisayar destekli hizmetler mühendisliği
- 1987-1989 Adım Bilgi İşlem Ltd. Şti. Müdürü
- 1986 İnsan Hakları Derneği Kurucusu
- 1987-1990 İnsan Hakları 1402'likler Komisyonu Sekreteri
- 1987-1990 Dil Derneği Kurucusu ve Yönetim Kurulu Üyesi
- 1989-1992 Türkiye İnsan Hakları Vakfı Kurucusu ve Genel Sekreteri
- 1990 Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
- 1990 Can Mühendislik Ltd. Şti. Teknik Müdürü
- 1991 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Kurucusu ve Yönetim Kurulu Üyesi
- 1991 Demirel-İnönü Hükümeti Devlet Bakanlığı (Türkan Akyol) Danışmanlığı
- 1991 Toplu Konut İdaresi Başkan Danışmanı
- 1992 Aile Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi
- 1998 Toplu Konut İdaresi'nden Emeklilik

HALDUN ÖZEN İLE

SÖYLEŞİ

Söyleşenler : Erol KÖKTÜRK (E.K.)
Ülkü ÖZEN (Ü.Ö.)

E.K., Size bir süre önce sizinle bir çalışma yapmak istediğimi söylemiştim. Yaşamınız boyunca yaşadıklarınıza, yaptığınız gözlemlere, ettiğiniz tanıklıklara ve verdiğiniz mücadelelere ilişkin bir söyleşi düşüncesiydi... Eşiniz Ülkü Hanımın da İnsan Hakları Vakfı'nın sözlü tarih çalışmaları kapsamında benzeri bir çalışmayı yapmayı düşündüğünü söylediğinizde bunları birleştirmeye karar verdik. Bugün bu fırsatı yarattık ve başlıyoruz.

Siz Tapu ve Kadastro Lisesi mezununuz ve Yıldız Teknik Okulu'nda yüksek öğreniminizi yaptınız. Liseden sonra Yıldız dışında başka bir okul seçeneğiniz yoktu galiba.

Tapu ve Kadastro Lisesi'ni parasız yatılı olduğu için seçmiştik. Babam önermişti. Ortaokulda sürekli iftihar listesine geçtiğim için sınavsız almışlardı. Bizim mezun olacağımız yıl, liseler dört yıla çıkarıldı. Genel Müdürümüz Mümtaz TARHAN, sınıfta bizim eğilimimizi sordu ve oylama yaptı. Çoğunluk okulun dört yıla çıkarılmasını istedi. Mümtaz Bey de öğretime devam talimatı verdi. Ancak dördüncü yılı bir yarıyıl okuyabildik. Maliye Bakanlığı itiraz etti. Böylece biz Şubat 1953'de mezun olduk. Tapu ve Kadastro Lisesi mezunları, Yıldız Teknik Okulu'nda Harita ve Kadastro Şubesi 1949 yılında açılınca, Yıldız'daki Teknik Okula girer duruma gelmişlerdi. Bu girişler hep bir sınavla oldu. Dolayısıyla biz de Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'ni bitirdiğimiz sene, Kars'ta kısa bir memuriyet döneminden, köylerde tapulama teknisyenliği yaparak geçen bir yaz döneminden sonra, İstanbul'a geldik. Giriş sınavına hazırlanmaya başladık. Sanırım bir ay kadar bir süre öyle geçti. Bu sürenin hemen hemen tamamını, tamamını değil bir kısmını, Sirkeci'de bir otelde geçirdim. Her nedense? Abim İstanbul'daydı, ama benim kolayıma o günler öyle gelmişti. Birkaç kişilik bir odada yatıyorduk. Bir iki gün sonra sabahleyin kalktığımda baktım ki, elbiselerim yok. Bir anda İstanbul'un göbeğinde elbisesiz kaldım. Çantamda Kars'ta tapulama yaparken köyde giydiğim, yazlık kumaştan yapılmış bir ceketle bir pantolon vardı. Onları giydim bir süre. Bir arkadaşım vardı. Onunla beraber oturur ders çalışırdık. Alpagut ŞEN, rahmetli. Kadastro Lisesi'nden arkadaşım, İstanbullu. Alpagut'la onun Karaköy'deki terzisine gittik. Galiba 100 liraya, yahut 125 liraya taksitle bir takım elbise yaptırдық.

Görüşme Tarihi : 26-29.07.1999

Görüşme Yeri : Haldun Hocanın Evi (Yıldız, Ankara)

Ü.Ö., Otelde yalnız mıydın?

Otelde galiba bir arkadaşım vardı. Ama oda 4-5 kişilik bir odaydı. Sanıyorum ondan sonra abimin evine taşındım. Boğazda, Emirgan'da oturuyordu. Zaten öğretim dönemi boyunca zaman zaman Emirgan'da abimde kaldım, zaman zaman Beşiktaş'ta arkadaşlarımla kaldım. İkisi de güzeldi. Beşiktaş'ta geçen günler de güzeldi. Beşiktaş'ta bir anne, bir kız çocuğu, bir erkek çocuğundan ibaret bir ailenin iki katlı evinin bir odasında 3 kişi kaldık. Ethem DEMİREL ve Hüseyin Yılmaz RASAN birlikte kaldığım arkadaşlarımdı. Hüseyin Yılmaz RASAN birkaç yıl önce öldü. Ethem hala Ankara'da. Fırsat buldukça görüşüyoruz. Birbirimizi çok severiz. Tabii sınavlar yapıldı. Sınavları kazanıp girmiş oldum.

Ethem çok güzel yazısı olan, derslerde o güzel yazısıyla hiçbir cümleyi kaçırmadan not tutabilen bir öğrenciydi. Tabii ne yazık ki şimdi bir çok yerde de hala öyle, yüksek okullarda, üniversitelerde hocalar anlatırdı, öğrenciler yazardı. Ethem, biz sınıfta bulmaca çözerken bunları güzel yazısıyla yazardı. Akşam eve gelince beğenmezdi onları, derste tuttuğu için. Temize çekerdi, müsveddeleri bana verirdi. Ben onlardan çalışırdım.

E.K. Siz Ethem Beye güvenerek bulmaca çözüyordunuz...

Her zaman bulmaca çözmek de, daha az dikkatle, sözlü dinlemenin avantajlarını kullanırdık.

E.K., Kaç öğrenciydiniz sınıfta?

Sanki 50 civarındaydık. Sonra ben bir süre bir rahatsızlık vesilesiyle, galiba 2. sınıftan itibaren sınıf değiştirmiş oldum. 1 sene geriye kaldım. 1953'te bir tüberküloz hastalığı nedeniyle 6 ay Validebağ Prevantoryumu'nda yattım. Neticede bir sene kayıp olmuş oldu.

E.K., Hastalığınızın özel nedenleri mi vardı? Koşullar neydi de böyle bir hastalığa tutuldunuz?

Onu da söyleyeyim. Ben bir sene kaybedince Arif DELİKANLI'ların, Evren KAYNAK'ların sınıfıyla da birleşmiş olduk. Onlar bizden bir devre sonra girmişlerdi. Sonra bu iki dönem birbirine büyük ölçüde karıştı. O dönemlerde tüberküloz yaygındı. Sadece benden ibaret değildi.

O zaman verem savaş konusu sanki çok daha ciddiye alınan bir konuydu. Taksim'de Verem Savaş Derneği'nin bir dispenseri vardı. Üniversitelere ve yüksek okullara gelen bütün öğrenciler topluca gelir, orda kontrolden geçerlerdi. Kontrol yapıldı. Biz birkaç kişi tekrar çağırıldık. Tekrar film çekildi ve tedavi başlatıldı...

Ü.Ö., Bu rutin bir kontrol müydü? O dönemin sağlık yaklaşımını öğrenmek için soruyorum...

Evet. Orası bakanlığa bağlı bir kuruluş değildi. Ama Verem Savaş Derneği deyince, bakanlık gibi çalışan bir kuruluştur. O kadar etkindi ve veremle savaşta çok başarı kazanmıştı. Bakanlıkla karşılıklı işbölümü de vardı sanıyorum. Ayırdıkları birkaç kişiyi çağırıyorlardı. Tekrar filimler çektiler. Bu birkaç kişi arasında ben de vardım ve Validebağ Prevantoryumu'na yattım. Tabii bu birinci sene değil, ikinci sene oldu.

Hoş bir anı. İşte arkadaşlar gelir-giderlerdi. Orda edindiğimiz başka arkadaşlarımız da oldu. Bunlardan bir tanesi arkadaşımız Saime'dir. Saime şimdi İngiltere'de yaşıyor. Öyle dostluklarımız oldu. Onlar halen devam ediyor. Zaten Kadastro Lisesi'nden itibaren edindiğimiz arkadaşlıklar, dostluklar büyük bir tutarlılık içinde devam etti. Hala devam ediyor. Hastanedeyken bu arkadaşlar da gelip-gidiyorlar. Orası çok güzel bir yerdi. Validebağ Proventoryumu o zaman çamlıkların içindeydi. Alt katında erkeklerin yattığı, üst katında kızların yattığı bir hastaneydi Milli Eğitime bağlı. Ben orayı çok sevmiştim. Bir sonbahar zamanıydı galiba. Kışı da orda geçirdik. Çamların üzerine güzel karlar yağardı. Ve biz o karda balkona çıkar, balkondaki karyolarımızda, her tarafımız battaniyeyle örtülü, yalnızca başımız açık, nefis ve temiz hava alarak saatlerce kür yapardık.

Ü.Ö., Hastalık o zaman keyifli miydi? Siz genç olduğunuz için öyle mi algıladınız?

Hastalık keyifli olur mu? Ben keyifli yanlarını daha çok hatırlıyorum...

Ü.Ö., Yani o dönemi çok keyifli hatırlıyorsun sen...

Ben keyifli hatırlıyorum, ama şöyle... Sonrası keyifli. Yoksa ben "tüberküloz oldun," dedikleri zaman, bir adı da verem, adeta şok oldum. Ve Validebağ Proventoryumu'na geldiğim zaman o gece sabaha kadar uyuyamadım. Şimdi adını anımsadığım bir arkadaşım, bir de Yüksel diye bir arkadaşım, orda tanıştığımız insanlar, beni teselli ettiler. Ama 1-2 gün içinde o hava geçti. Bu tatlı arkadaşlık havası, güzel çamlık havası v.s. egemen oldu.

E.K., Yani siz ortamı zevkli duruma getirmeye çalıştınız...

Yok, yok. Algılamalar böyle oldu. Galiba bir süre sonra Arif DELİKANLI, bir süre sonra Sabri TÜZEMEN de aynı kampus içindeki yerlere geldiler. Kadro böyle biraz genişledi.

Çocuklar geliyorlar, gidiyorlar. Okulu, dersleri anlatıyorlar. Macit ERBUDAK'ın bir dersi vardı. adını şimdi hatırlayamıyorum, o dersten sınava girmişler. Gelenlerden birisi, "Ben geçemedim, ama sen geçmişsin," dedi. Nasıl geçerim? Ben hastanedeyim, sınava girmedim... Arkadaşım sürdürdü, "Valla, listeler asıldı. Sen 6 mı, 7 mi almışsın," dedi. "Sonra biz bunu hocaya sorduk. Hocam Haldun hastanede bu nasıl oluyor? dedik," Macit Hoca yakasını tutup 2 kere öne çektiirmeden konuşmazdı. "Yakasını çektiirdi ve Benim Haldun'a kanaatim o not dedi." Öyle hoş bir şeydi o.

O dönemle ilgili başka anılarımız da var, ama çoğu Macit Beyle ilgili. Macit Bey döneminin mason locasının önde gelenlerindendi. Bunu hiç kimseye belli etmezdi. Yıllar sonra öğreniyoruz ki, onlarca-yüzlerce çocuğa para temin etti, burs temin etti, fakir çocukların okumasına yardımcı oldu. Daha önemlisi kalplerini kırmadan bunu başardı.

Ekrem ULSOY Hoca başka bir tipti. Zaptu-rapt içinde bir insandı. Burhan TANSUĞ Hoca biraz deli-dolu, biraz arkadaş, biraz efendi... Tabii bunlar mesleğin temel hocalarıydı. Feridun AKGERMAN vardı, hukuk hocamız. Fizik hocamız, Bedii ILGİM'di. Bedii ILGİM, zaten bizim bölümden birisi gibiydi. Bizim bölümün yönetiminde de görev alırdı. Macit Hoca ile çok yakın dostlukları olan birisiydi. Derslerini büyük bir keyifle hazırlardı ve anlatırdı. Ve yeni bilgileri anlatmaya çok özen gösterirdi. Bir keresinde Heisenberg'in "belirsizlik prensibi"ni anlattı, anlattı, anlattı... "Görüyorsunuz," dedi, "Doğada bir noktada bir şeyi ölçebiliyorsunuz. Öbür değişkeni ölçemiyorsunuz. Öbür değişkeni ölçüyorsunuz, bu sefer beriki değişkeni ölçülebilir halde bulamıyorsunuz," diyerek belirsizlik prensibini anlattı. Oradan da hafif bir doğa-şeylere saptanan bir bağlantı değildi. Bilgilerden, varılan noktada düşünülmesi bir şeydi. Bu aklımdan hiç çıkmamıştı.

E.K., Bir de yabancı hocalar vardı o zamanlar...

Yabancı hocalara gelmeden İngilizce hocamızı unutmamak lazım, Celile Hanım, Celile ÜNLÜ... Celile Hanım bizim her şeyimizle ilgilenirdi, yalnızca İngilizce dersimizle değil. Biz de ona elimizden gelen her eziyeti yapmak için her gayreti gösterirdik. "Sen teneffüste beni bekle," veya "Odama gel," derdi. Giderdik. "Niye dersle ilgilenmedin? Niye sorulan soruya doğru cevap vermedin? Niye çalışmadın?" Üşenmeden herkesle ilgilenirdi. Bir seferinde çok saygısızlık yaptığımı hatırlıyorum. "Hocam sen benim nelerle uğraştığımı biliyor musun?" dedim. Uğraştığım da şu; yarım gün okula geliyorum, yarım gün de dışarıda Lütfi ILMAN'la Halil SAVCI'nın İstanbul'daki bürosunda çalışıyorum. Ek para kazanıyorum. Ondan havalanıyorum kendime göre. Sonra çok utanmışım bu davranışımдан...

E.K., Ek para dediniz. Burs alıyor muydunuz o zamanlar?

Evet, bizim burs meselemiz vardı. Çünkü Kadastro Lisesinde yatılı okumuştuk. Bu nedenle Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü'ne mecburi hizmetimiz vardı. Ondan esinlenerek ve Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Yıldız'a yaptığı desteği de göz önünde tutarak, biz de burs istemiştik. Daha önceki öğrencilere de burs veriyorlardı herhalde. O zamanki burslar 100 liraydı. Birinci sınıfta epey bir zaman geçtikten sonra hala bursu alamamıştık. Dedim ki ben, "Gazetelere gidelim." 2-3 kişi birleştik, Dünya Gazetesi'ne gittik. Falih Rıfki ATAY'ı bulduk. Falih Rıfki Bey ilgi gösterdi. Oturttu bizi. Dinledi. Çay içirdi. Ve Falih Rıfki bir sütunda kısacık bir haber yazdı. "Yıldız'daki öğrenciler Tapu-Kadastro'dan burslarını hala alamamışlardır vs" diye. Burslarımız kısa bir sürede geldi.

Ü.Ö., Kimlerle gitmişsiniz? Hatırlıyor musun?

Hayır, hatırlamıyorum. Sonra o burslar 125 lira oldu. Yani iyi-kötü yetiyordu. Abim sürekli destek yapıyordu, ihtiyacım olduğunda. Fakat öğrenciliğim süresince, yaz aylarında veya ders zamanı yarım gün Lütfi Beyin bürosunda çalıştım.

Lütfi Bey hep yapılabilecekten daha fazla iş alan bir müteahhitti. Verilmesi gerekenden de daha az para veren bir müteahhitti. "Niye bu kadar iş alıyorsunuz? Bu işleri yapamıyoruz. Cezaya da giriyoruz," derdim. "Müteahhit, daima yapabileceğinden çok iş alan adamdır," derdi. 2 cüzdanı vardı. Para vermek istemediklerine, bir cebindeki cüzdanını çıkarır ve "Valla 10 liram var, al 5 lirasını," derdi. Asıl para vermesi gerekenlere de öbür cüzdanını çıkarırdı. Gerekli kadar bir para verirdi.

E.K., O zamanlar çok fazla serbest çalışan harita mühendisi yoktu herhalde?

Bugünkü sayılar o zaman için hayaldi. Bu sayıları, Yıldız'da 1949 yılında başlayan ve daha sonra da diğer üniversitelere de yayılan bir eğitim sağlamış oldu.

Yabancı hocaları sormuştun. Biz yabancı hocalarda okumadık. BRANDENBERGER, fotogrametri derslerinin hocası, bizden önceki dönemlerdeki arkadaşlarımızı okuttu. Bizim dönemimizde "Fotogrametri" derslerine Burhan Hoca gelmeye başlamıştı. BRANDENBERGER'in bir süre daha ilişkisi sürdü. Ama bize derse gelmedi. Onun da çok emeği vardır, Yıldız'daki bölümün kurulmasından sonraki gelişiminde. Hocalarımıza Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü de elinden geldiği kadar destek vermiştir... Örnek bir ortak çalışma yapılmıştır.

Burhan Hocayla ilgili, Yıldız'da öğrenime başlamadan önce çalıştığımız Kars'tan bir anım var. Köylerde çalışıyoruz. Vahdettin KESKİN'le beraberiz, iki arkadaş. Burhan Bey geldi, Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü'nün başmüfettişi, aynı zamanda da Yıldız'da Hoca. Çalıştığımız Dikme köyüne geldi, 1 gün kaldı bizde. Beraber araziye gittik. Bir parselin köşesine takeometre aletini kurdu. O zamanlar mirayla çalışıyoruz. Poligon kenarlarını da mirayla ölçüyoruz. Burhan Hoca, okuyabildiği kadar poligonunun açılarını ve mesafelerini okudu. Bunu birkaç yerde yaptı. Sonra geldi bunları bir kağıda çizerek paftalarımızın üzerine koydu. Kayıklıklar çıktı ortaya. Giderken bir şey oldu. Ben onun okuduğu arazi bilgilerini yazdığı kağıdı aldım. Çok iyi kavramadım hala bu kadar geçen sürede. Kağıdı sahiden ben mi aldım? Yoksa Burhan Hoca bilerek bıraktı mı? Bunu hala bilmem. Burhan Hocayla ilk tanışmamız böyleydi. Diğer hocalarımızla Yıldız'da tanışmış olduk.

Bitirme sınavlarına giriyoruz. Sudi girecek, Sudi TÜREL, daha sonra devlet bakanı oldu. Sudi bir türlü ortalıkta yok. Kapıda biz heyecanlanıyoruz. Çünkü Sudi bitirme projesini yapamamıştı, Arif'e yaptırmıştı. Biz de Arif falan kapıda duruyoruz. Gelsin de, Arif ona 2 sorunun daha cevabını versin de, girsin, geçsin diye. Adam gecikerek geldi. Girdi ve geçti. Yıllar sonra bu arkadaşımız devlet bakanı oldu. O sağcı, biz solcu görünüyoruz. Arif ve diğer arkadaşlar telefon ettik. Telefonlara cevap bile vermedi. Randevu bile vermedi. Sonra bir yerde gördük biz bunu, bir toplantıda, Tapu

ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde. "Sen sağcısın-mağcısın, ama işte meslekten birisi bakan olmuş. Biz de sana destek veriyoruz," demiştik. Bize inanmamıştı. Öyle bir tuhaflık da olmuştu.

E.K., O dönemde Yıldız Teknik Okulu'nun (sonra Yüksek Teknik Okulu oldu) Türkiye'deki yüksek okullar arasındaki durumu neydi? Bir de sizin eğitiminizin içinde yer aldığı koşullar, okulun iç koşulları neydi?

Hocaların özel gayretlerini bir tarafa koyarsak, işte bir yüksek okuldu. Çok fazla karşılaştırma olanağım yoktu.

E.K., Celile Hanımı söyleyince, sanki lisedeki öğretmen-öğrenci ilişkileri sürüyor, böyle bir yakınlık varmış gibi bir tablo çıkıyor ortaya...

O, işte hocaların özel gayreti. Bu arada başka bir şey hatırladım. Kaçınca yıldaydık biz, onu bilemeyeceğim şimdi. Ahmet ÖZEL Milli Eğitim Bakanı. Bir gün haber geldi, "İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı olan Maçka'da bir Teknik Okul açılıyor bu yıl. Ve birinci sınıfa lise ikincisi sınıflardan öğrenci alacaklar" diye. Bu bize çok dokundu, "Nasıl olur da lise ikiden öğrenci alınır," diye. Bir hakaret gibi görüyorduk. Galiba bir 20 gün kadar bütün okul boykot yaptık. Dersler falan kesildi.

Ü.Ö., Hocalarınız katıldı mı?

Öğrenciler yaptı.

E.K., Okulda derneğiniz var mıydı?

Ben o zamanlar o işlerin içinde değildim. Dernekçi çocuklar falan vardı, ama ne kadar etkiliydiler onu çok fazla ölçemiyorum. Ama böyle bir boykot oldu. Ahmet ÖZEL hiç orala olmadı. Okulu açtı, oraya lise 2'lerden öğrenci aldı. Bir tesadüf, yıllar sonra biz Ahmet ÖZEL'le Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde karşılaştık. O zaman rektördü. Onu çok yakından tanıma olanağı buldum.

E.K., 1950 yılında Türkiye'de seçimler yapıldı ve çok partili döneme geçildi. Yüksek Okul'un dışında da başka bir ortam oluşmaya başladı. Bu gelişmelere ilginiz nasıldı? Dediniz ki, "O sağcı oldu, biz solcu olduk." Böyle bir ayrışma içinde miydiniz o zamanlar?

Okul içinde o tür faaliyetlerin içinde değildim. O dönemler o konularda fazla bir şey bilmiyorum. Şimdi de fazla bir şey bilmiyorum ya... Yıllar sonra ilgiler daha çok çalışma ortamlarında gelişti. Okul döneminde bizim okuduğumuz ne oldu? 1958'de mezun olduk. 1958-1959 döneminde çalıştık. 1959-1960'da Yıldız'da master yaptık, bu yıllarda mastere devam ettik. Nasıl devam ettik? Ben Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün memuruydum. Maaş alarak, okulun Fotogrametri Laboratuvarında, 10-11 kişi çalışıyor görünürdük. Orada ufak-tefek çalışmalar yapardık. Esas işimiz öğrencilikti. İşte o 27 Mayıs öncesi dönemde ben Taksim'de, Galatasaray'da, İstanbul Üniversitesi'nin önünde, değişik yerlerde, o zamanlar ar-

kadaşım Yüksel'in CHP'ye yakınlığı nedeniyle getirdiği bildirimleri dağıta-dağıta dolaşırdım. Daha doğrusu guruplar halinde dolaşırdık. Cahit ÖZBAŞ vardı, bizim grubumuzun başıydı okulda. Memuruz ya biz, "Aman Haldun bir gün yakalana-caksın, benim başımı da yakacaksın," derdi. Ben de, "Sen merak etme Cahit Bey, beni yakalarlarsa önce sana haber veririm," derdim. O da cevapları "Haldun, yahu, girme şu işlere bel..."

Ü.Ö., "Yıldız'da okurken, master yaparken siyasi bir faaliyetim yoktu dedin". Peki sosyal olarak ne yapardın?

O dönemden çok belirgin hatırladığım, konferanslar olurdu. Çetin ALTAN v.s. o zamanlar çok ünlüydüler. Tanınmış kişileri çağırırlardı.

Ü.Ö., Çetin ALTAN ünlü müydü?

Evet. Herhalde bunu öğrenci dernekleri falan yapıyordu. Kim yapıyordu bilmiyorum ama. Biz onları dinlemeye giderdik. Bir oditoryumumuz vardı. Fizik derslerini falan yaptığımız küçük bir salon. Orda konferanslar olurdu. Onun dışında ne etkinlikler yapılırdı? Hatırlamıyorum. Ben onlarla çok ilgili değildim. Ben derslere gelirdim. 13.00-14.00'te biterdi dersler. Giderdim işbaşı yapardım. 19.00-20.00'ye kadar Lüt-fü İLMAN'ın bürosunda çalışırdım.

E.K., Bunların dışındaki saatlerde ne yapardınız?

Gece işten çıkınca, giderdik arkadaşlarla, Adliye Sarayı'nın arkasına. Oradan pancar turşusu alırdık. Biraz sohbet ederdik. İçki içerdik. Ertesi gün okula gelirdik. Fazla bir şey yoktu yaptığımız.

E.K., Sinema, tiyatro gibi konularda ilgileriniz neydi o zamanlar?

Bunlara arada bir giderdim.

Ü.Ö., BALTACIOĞLU var mıydı o dönemde?

Hayır. Pardon vardı. O ayrı bir konu. BALTACIOĞLU 1952'den sonra var. Ama öğrencilik döneminde ben İstanbul'dayım. BALTACIOĞLU Ankara'da. Sonraki bir dönemde ben Ankara'dayım. BALTACIOĞLU İstanbul'da.

Ü.Ö., Yeni Adam'la ilgili bir şey yapar mıydın?

Yeni Adam'la ilgili o yıllarda değil, daha sonraki yıllarda, mezun olduktan sonra, bir de lise dönemlerinde bir şeyler oldu. Ama o dönemler değil. Çok iyi bir öğrenci değildim ben. Çok kötü de değildim. Bazı derslerde biraz daha iyiydim. Fotogrametriye falan çalışmak içimden gelmezdi. Bazı dersleri severdim.

E.K., Siz Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nden burs aldığınız için okul sonrasında genel müdürlükte çalışacaktınız. Bu baştan belliydi.

Bu kadar kesin.

E.K., Burs almayanlar da vardı. Onlar kendi yollarını çezeceklerdi. Siz yüksek lisans döneminde de genel müdürlüğün memuru olarak okudunuz. Biter bitmez de genel müdürlüğün bünyesine girdiniz. Hangi yıld?

1959-1960 döneminde yüksek lisansı okuduk. 27 Mayıs ihtilali oldu. Bu sebeple biz hemen mayısta-haziranda mezun olamadık. 1 ay mı, 1.5 ay mı dönem uzadı. Olaylardan dolayı okullar kapandı. Üniversiteler kapandı. Dolayısıyla biz haziran yerine temmuzda mı, ağustosta mı ne mezun olduk. Nazmi YILDIZ, Muzaffer ŞERBETÇİ, Cahit ÖZBAŞ, Ahmet YAŞAYAN o dönemde beraberdik... Yalnız Muzaffer sınavı kazandıktan sonra ilk derse geldi mi, gelmedi mi? Sonra Almanya'ya gitti. Nazmi de ona benzer bir şey yaptı. Onlar Almanya'dan mezun oldu. Bedii Bey o zamanlar yüksek lisansla derse girerdi. Bahri Vedat AKMAN diye bir yüksek matematik hocamız vardı. Çok çetrefil bir dersti yüksek matematik. Çok büyük bir dikkatle ve sabırla dinlerdik.

E.K., Tabii siz çok sınırlı koşullarda öğrencilik yaptınız. Bölüm yeni kurulmuştu. Tam oturmamıştı. Siz 4. dönem öğrencisiydiniz bölümün. Mezun oldunuz, yüksek mühendis oldunuz. Kendinizi mesleğe hazır hissediyor muydunuz?

Böyle bir sıkıntımız olmadı. Biz Kadastro Lisesi'ni bitirdiğimizde, hatta bitirmeden, pratikte meslekte çalışmaya başlamıştık. Bitirir bitirmez, 50 kişi Kars'ta Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün tapulama hizmetlerinde çalışmaya başladık. Acaba yeterli miydik, yetersiz miydik? Yıldız'ı bitirip mühendis olunca da, "Biz bu işe yeterli miyiz?" diye bir derde düştüğümü hiç hatırlamıyorum. Yalnız nerede ne yapalım, neyi yaparsak daha iyi olur? Tam böyle 60'lı yıllar... Türkiye'de yeni anayasa, Devlet Planlama Teşkilatı, Anayasa Mahkemesi v.s. gibi yeni kurumların sağlıklı bir biçimde oluşmaya başladığı bir dönem... İşte harita-kadastro işlerinde de ne yapabiliriz? O kadar ki, master bölümümü bitirip Ankara'ya geldiğimiz zaman bazı arkadaşlar bizi İstanbul'da çalışmaya yönelttiler. Biz istemedik. Arazi Kadastro ve Fotogrametri Dairesi'nde birkaç kişi görev aldı. Ben o zamanlar bu dairenin Planlama Müdürlüğü'nde çalışmayı tercih ettim. O dönemde planlama işleri çok revaçtaydı. Ben de bu işlere müthiş meraklıydım. Arif DELİKANLI'yla ve Nadir AKGÜL'le beraber çalıştık.

E.K., Dolayısıyla böylece sizin tercihleriniz oluşmaya mı başlamıştı?

Yani bir tür evet. Bazı şeyleri önceden planlayıp, uygulamak gibi şeyler o zamanlar bana çok sevimli geliyordu. Nitekim aynı dönemlerde Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın yönetimlerinde de değişimler oldu. Gelen ekibin içinde biz de varız. Celal SONGU, Beşir SAY, Talat ÖZTÜRK, Ahmet AKSOY, daha sonra Kemal AKMAN, Mahmur ŞATIR. O dönemlerde "planlı çalışma", "kadastro işlerinin planlanması", "kadastro işlerinin planlanması" gibi düşünceler böyle aramızda hep canlı ve sürekli üzerinde çalıştığımız, çok inandığımız düşüncelerdi. DPT çalışmalarına başladı, 1961 yılında. İlk planın başlangıcında çeşitli sektörler var. DPT bunlar hakkında "özel ihtisas komisyonları" kurmuş-

tu. "Tapu ve Kadastro Sektörü" konusunda bir çalışma yoktu. Oda'da süratli bir çalışma ile "Türkiye Kadastro Hakkında Rapor" adıyla bir rapor hazırladık. Bunu bir yazıyla DPT'ye, TODAİE'ye ve çeşitle yerlere gönderdik. Bu rapora bir de 15 yıllık bir plan eklemiştik. DPT raporunuzu olumlu buldu. Bu rapor, DPT'de Harita-Tapu-Kadastro Sektörü diye bir çalışmanın başlamasına yol açmıştır.

E.K., Yani ilk sektör tariflemesi o dönemlerde mi oldu?

Evet. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'ndaki ilk çalışmalarımız içinde var. Bir taraftan da Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde siyasal etkilerle çok dağılık hale gelen tapulama çalışmalarını daha derli toplu hale getirmek, kadrosu zayıf ve yetersiz tapulama müdürlüklerini kaldırmak, bu müdürlükleri daha hızlı ve verimli çalışabilir hale getirmek için çalışıyorduk. Hem Oda'da hem de genel müdürlükte. O zamanlar genel müdür İzzet BELTAN'dı. Zaman zaman genel müdürle de sıkıntılar oluyordu. İzzet BELTAN, Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'nden mezun olmuş hoşgörülü bir insandı. Fakat siyasal taleplere boyun eğdi. O giderdi, falan kasabada, falan ilçede, falan ilde olmayan personelle tapulama müdürlüğü açardı, dönerdi. Biz yazı yazardık. Yazıyı inzalardı, "Bu müdürlük kapatılmıştır," diye. Sonra da şikayetçi olurdu, "Siz beni zor durumda bırakıyorsunuz," derdi. Ama işlerin biraz derlenip toparlanması mümkün oldu. Siyasal amaçlarla kurulmuş, çalışmayan, personeli çok az olan müdürlükler birer birer kaldırıldı. Personeli göreve devam edecek müdürlüklere gönderildi.

E.K., Dediniz ki, "İzzet BELTAN siyasi taleplere boyun eğdi". O dönemlerde başlamış mıydı genel müdürlükte siyasallaşma?

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, zaten Mümtaz TARHAN'dan sonraki dönemlerde, siyasal akımlara göre yön alan, siyasilerle ve milletvekilleriyle iyi geçinen, onların taleplerini yerine getiren bir yapıda olmuştur. Mümtaz TARHAN zamanında öyle değildi. Mümtaz TARHAN zamanında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bir kişiliği vardı. İzzet Beyden sonra siyasal etkiler çoğaldı. Daha doğrusu, artık, çok partili demokrasi vardı. Onun sorunları da birer birer yaşama geçiyordu.

Sonra tapu ve kadastro hizmetleri Kalkınma Planı'nda yer aldı. DPT'nin plan ve programlarında yer alan çalışmaları yaparak, tedbirleri uygulayarak bazı şeyleri başarabildik. Ekip halinde çalışıyorduk. DPT'nin plan ve programlarında yazılanlar bizim için adeta "tanrı kelamı"ydı.

E.K., Merak ettiğim bir şey var. O dönemlerde sizin bir ayağınız Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde, öbür ayağınız Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nda... Odayı daha üretken duruma getirmek için de çalışıyorsunuz. Türkiye Kadastro Hakkında Rapor adıyla bir rapor yayınlıyorsunuz. Bu raporu genel müdürlük içinde neden etkili kılamadınız?

Onlar, "Oda ne söylerse daima tersini yapmayı," amaç edinmişlerdi. Galiba bizim yöntemlerimiz de öyle bir tez-antitez vaziyetinde olmuştu. Genç yaşta olmamızın, tecrübesizliğin de etkisi vardı. Ama onlar da bizimle diyalogu sürdürmek istemez-

ler, keserlerdi. Bizim dediklerimizi de yapmazlardı. Mesela bir çalışmamız vardı. Karayollarıyla, DSI'de olduğu gibi Kadastro Bölge Müdürlükleri kurulması. Bunun için ayrıntılı bir yönetmelik taslağı hazırladık. Genel Müdürlükle günlerce müzakere ettik. O zaman Genel Müdür Yardımcısı olan Galip ESMER bizimle bu konuları konuştu, tartıştı. Ama sonuçta bir şey olmadı. Ayrıca kentlerde görev yapan kadastro müdürlükleri ile kırsal alanda görev yapan arazi kadastro (tapulama) müdürlüklerini birleştirmeyi öneriyorduk. Bu isteklerimiz yıllarca sonra ve şurasından burasından kırılarak ve genel müdürlüğün doğrudan kendi inisiyatifiyle yapıldı.

Tabii ne de olsa planlı çalışmaların sonuçları DPT aracılığıyla birazcık direktif haline dönüştürülüyor ve genel müdürlüğe ulaşıyordu. Ama bu sefer de onların izlenmesi zorunluluğu ortaya çıktı. Odadaki çalışmalarımıza "yıllık tapu ve kadastro çalışmalarını izleme ve değerlendirme" işlerini de kattık. "Yıllık Değerlendirme ve İzleme Raporları" hazırladık, DPT'ye gönderdik. Bu raporlardan bazılarını ben yazdım. Bunlarda çoğu hedeflere ulaşılmadığını saptadık. Genel müdürlerin yakasına zaman zaman yapışırdık. Bazı ilerlemeler sağlandı. Ama yeterli değildi.

E.K., "Öğrenciliğimde bu olaylarla fazla ilgilenmiyordum," dediniz. 1961 Anayasa-sı'ndan sonra oluşan yeni kimliğinizle mi bu olaylarla ilgilenmeye başladınız?

27 Mayıs Devrimi'nden önceki öğrenci olayları döneminde ve ondan sonra yakından ilgilenmeye başladım. 27 Mayıs askeri girişimi olduktan sonra büyük bir sevinç duyduğumu hatırlıyorum. O sabah biraz geç uyandım. Abim galiba "Böyle böyle olmuş," dedi. "Sokağa çıkma yasağı var," dendi. Ama biz Emirgan'a Çınaraltı Kahvesi'ne gittik. Herkes toplanmıştı zaten. Orada bir süre çay içtik. Öğleden sonra yasaklar iyice gevşedi. Ben bazı arkadaşlarla hemen İstanbul Üniversitesi'nin bahçesine gittim. Orada gösteriler, eğlenceler vardı. Biz de katıldık. Ertesi gün gazetelerde resimlerimiz çıktı. Sonra, 27 Mayıs devrimiyle ilgili bütün gelişmeleri izledim. Kısa zamanda Anayasa hazırlıklarına başlandı.

Anayasa için komisyonlar kuruluyordu. İstanbul Üniversitesi bu konuda bir de anket hazırlamıştı. Anketin sorularını ben de aldım. Cevaplarını doldurdum. Ankete cevap verenlerden biri de ben oldum.

E.K., Neler soruluyordu ankette?

Anayasa ile ilgili her konuda onlarca soru. Bir tanesini çok iyi hatırlıyorum: "Tahsilli olanlarla olmayanlar arasında oy bakımından bir fark olsun mu?" deniliyordu. Ben bu soruya çok kızmıştım. Diğer sorulara genellikle olumlu yanıtlar verdim. Bu soruya ise "Hayır" yanıtını verdim.

Ü.Ö., Öğrencilerin hazırladığı bir anket miydi?

Hayır. Sıddık Sami ONAR başkanlığında bir kurulun hazırladığı bir anketti.

Ü.Ö., Ne şekilde eline geçti?

Üniversite hocalarına, Milli Birlik Komitesi'nin yaptırdığı bir anketti. Anayasa hazırlık çalışmaları çerçevesinde yapılıyordu, "Anayasada ne olsun, ne olmasın?" İstanbul Üniversitesi'nin oluşturduğu bir ekip anayasa hazırlık çalışmalarını yürütüyordu. O anketi bir yerden, galiba İstanbul Üniversitesi'nden aldım, hatırlamıyorum. Ama isteyen cevaplayabiliyordu.

Ü.Ö., Hep 27 Mayıs bir "bayram" gibi anlatılıyor. Böyle bir izleniminiz var mı?

Evet. O zamanlar askerlerle aramız bugünkü kadar kötü değildi. Sokaklardaki yürüyüşlerde de askerlerle kol-kola girilirdi, yürünürdü. Askerler fazla bir şey yapmazlardı. Üniversite öğrencileri hemen her gün gösteri ve yürüyüş yaparlardı. Hükümetin radyolarda, gazetelerde söylediği şeyleri protesto ederler, sokaklarda bağırarak, "Bu da yanlış, bu da doğru," diye haykırdılar. Bildiriler vs. dağıttılar. 27 Mayıs Anayasası, bu ortam içinde hazırlandı ve yürürlüğe girdi.

E.K., 27 Mayıs Anayasası ile birlikte özgürlükçü bir ortam doğdu. Bu kabul ediliyor. Ama bir başka görüş de, "27 Mayıs'la birlikte Türkiye'de darbeler geleneği başladı," diyor. Bugün geriye baktığımızda nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben öyle değerlendiremiyorum. Ben 27 Mayıs darbe geleneğinin başlangıcı olarak kabul etmiyorum. 27 Mayıs, ne yazık ki, siyasal iktidarın aymazlığından ve vurdum duymazlığından, hatta demokrasiye karşı pervasızlığından doğmuştur. O zaman bu iş olmasaydı ne olacaktı? Mecliste muhalefet partilerini devre dışı bırakan, onları siyasal komisyonlarla mahkeme edip mahkum etmeye kalkan bir iktidar ortaya çıkmıştı. Bu aşırı davranışlar ülkeyi karıştırmıştı. İktidar uzlaşmayı terk edip muhalefeti tasfiyeye karar vermişti. Yani bundan kurtuluş olmayacaktı.

E.K., Yani demokrasi içinde bir çözüm...

Hayır, demokrasi içinde bir çözüm olamayacaktı. Bu konuda deneyim, o dönemlerde yeteri kadar oluşmamıştı. 27 Mayıs oldu. Mahkeme kuruldu. İdam kararı verildi. O zaman, çok büyük bir hata yapıldığını düşünmüştüm.

E.K., Gelişen özgürlükçü ortamda sizin siyasal bilinçlenmeniz de biçimlenmeye başladı. Ne yönde?

Öyle değil... Yani herhangi bir siyasi partiyle bağlantım yoktu. O zaman 27 Mayıs Anayasasının yarattığı ortamda DPT diye, öyle çok fazla görevler yükleneceğini zannettiğimiz, her söylediği söz altın değerinde olacak olan, ve mutlak yapılacak olan, emredici planlama-yol gösterici planlama gibi terimlerin keyifle kullanıldığı bir ortamda, ben siyasal faaliyetlerden ziyade, sorunların ne olduğunu saptamak, sorunlara çözüm bulmak vs. gibi konulara öncelik veriyordum ve bu işler bana çok daha keyif verici işler olarak geldi. Onun dışındaki yıllarda zaman zaman gençlik kulüplerimin düzenlediği toplantılara, TİP'in düzenlediği toplantılara, veya Ankara'da düzenlenen diğer toplantılara katılıyorduk.

E.K., Meslek alanına dönersek. DPT çalışmalarına başladı. Siz Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde idiniz. Bir aşamadan sonra kadastro faaliyetleri de planlama faaliyetlerinin arasına girdi. Başlangıçta yoktu galiba...

En başta yoktu. Bir süre sonra oldu.

E.K., Siz o komisyonlarda çalıştınız mı?

Evet. Özel İhtisas Komisyonları'nda uzun süre çalıştım. Görev aldım.

E.K., 27 Mayıs'tan sonra harita-kadastro faaliyetlerinde de yeni bir dönem başlamış oldu mu? Belirleyici faktörler nelerdi?

Mümtaz TARHAN döneminde, Türkiye'deki kadastro faaliyetlerinde bir atılım oldu. Mühendis yetiştirme kararı verilerek Yıldız Teknik Okulu'nda "şube" açıldı, fotogrametri yöntemi kullanılmaya başlandı. Ondan sonraki yıllarda, ancak DPT devreye girdikten sonra kadastro konusu bir planlama zeminine oturdu. Gerçi Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü daima, "Bizim işler planlamaya gelmez," diye düşünüyordu. Ancak planlı kalkınma döneminde DPT'nin söylediği bazı şeyleri yaparak, bazı şeyleri de askıda bırakarak devam ettiler. Mümtaz TARHAN'ın zamanında çizilmiş olan çerçeve, mühendis yetiştirme kararı kuvvetlenerek uygulandı. DPT kurulduktan sonra bizim Odanın da gayretleriyle planlı dönem benimsendi, sürdürüldü ve geliştirilmeye çalışıldı.

E.K., O dönemlerde kadastro iki başlı yürüyordu.

Evet. Tezlerimizden birisi oydu, birleştirilmesiydi. Yıllarca onu benimsemediler. Ondan sonra benimsedikleri zaman ise neredeyse iş işten geçmişti. Yaptıkları o saatten sonra etkili olmadı.

E.K., 1965'ten sonra başka faktörler çıkıyor ortaya. 1950'den sonra başlayan göç süreci, kentleşme unsuru, kırsal alanlarda yeni tartışmalar başlıyor, toprak reformu tartışmaları... Bunların sektörde yarattığı etkiler ve yeni yönelimler neler?

Başlangıçta daha çok, kadastro ve tapulama faaliyetlerinin planlanması ve onların denetlenmesi ağırlıktaydı. Toprak reformu konusu, kentlerde imar planlaması konusu, kırsal alanlardaki planlama konuları çok daha sonraki yıllarda gündeme geldi.

E.K., Şu ana kadar yaptığımız sohbetin içinde, önceden de yaptığımız sohbetlerde, bazı insanlardan özellikle vurgularla söz ediyorsunuz. Bunlardan bir tanesi Mümtaz TARHAN... Mümtaz TARHAN sizin gözünüzde kimdir?

Mümtaz TARHAN, her şeyden önce büyük bir eğitmeniydi. Tapu ve Kadastro Genel Müdürü olarak bir taraftan yurt dışından uzman getiriyor, bir taraftan fotogrametri yöntemini sıfırdan başlayarak kurumda kuruyor, bir taraftan o pahalı aletlerin önemli bir miktarını harita-kadastro mühendisi yetiştirecek bir eğitim kurumuna veriyor, ve oradaki harita-kadastro mühendisliğinin bütün eğitim sürecini des-

teklıyor. Bir taraftan da verdiği medeni hukuk dersleriyle genç beyinlerde yeni ufuklar açıyor. Mümtaz TARHAN, sıradan bir öğrencisini Kızılay'da gördüğü zaman 500 metreden şapkasını çıkarıp selamlayan bir insandı. Genel Müdürlükten sonra Sayıştay Başkanı oldu, sonra Çalışma Bakanı oldu. Sayıştay başkanıyken, biz okuldan mezun olduktan sonra, Yıldız'dan önce, çalıştığımız dönemde Sayıştay'daki bizim işlemlerimizi birer dakikada yaptırdı, hepsini. Ölünceye kadar da öğrencileriyle ilişkisini kesmedi.

E.K., Siz hep görüşür müydünüz?

Fırsat oldukça. Daima öğrencilerinin peşindeydi. Lisede yatılı okuldayız. Çocuklar kaçarlar, kahveye giderlerdi. Gece yarısı onları kahveden toplayıp gece 12'de disiplin kurulu yapıp ceza verir, veya affedip ellerine cetvelle 2 kere vurur, yatakhaneye gönderir, sonra evine giderdi. Bütün hayatını bu işe verirdi. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bütün üst yöneticilerini, meslek okulunun bütün öğretmenlerini çoluk-çocuk, hanımları toplar, bizi de, 150 öğrenciyi de onlara katar, Ankara'nın gezilecek yerlerine hafta sonu götürür, vakit geçirtirdi. Türk Eğitim Derneği'nin (TED) kurucusuydu. Türk Eğitim Derneği'ndeki zengin çocuklarla bizim okuldaki fakir çocuklar sık sık bir araya gelirler, maç yaparlardı. Aralarında bir ayrım yaratmazdı.

E.K., Hocam, şunu da merak ediyorum: Mümtaz TARHAN'ın eğitime verdiği katkıları anlattınız. Yıldız'daki bölüm, bildiğim kadarıyla 1960 yıllarının başlarında asistan bulmakta zorlanıyor. Okulda az para veriliyor. O dönemlerde Harita Mühendisleri Odası'nın, Yıldız'daki bölüme asistan olacaklara, ya da öğretim üyelerine parasal olarak destek olma kararı var. Siz o dönemlerde Odada görevliydimiz?

Çok hatırlamıyorum. Acaba bizden önceki 3 yıl içinde mi oldu? Bizim zamanımızda ne yapıldığını çok hatırlamıyorum.

E.K., Odanın Bölümle doğrudan ilişkileri var mıydı o dönemlerde?

Bunu çok fazla bilemeyeceğim. Hocalarla ilişkilerimiz hiçbir zaman ortadan kalkmadı. Daima devam etti. Ama ne oldu? Bazı dönemlerde, "kadastro işleri nasıl yapılacak?" falan dendiğinde, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü okuldaki hocalardan da rapor istediğinde onlarla ilişkilerimiz olurdu.

E.K., Sizin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ndeki hizmetleriniz ne zaman bitiyor?

Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'nden ben askere gitmek için ayrıldım. Fotogrametri Dairesi'nin Planlama Şubesi'nde idim o zamanlar. 1963'de askere gittim. 1965'de döndüm.

E.K., Yedek Subaylığınızı nerede yaptınız? Sınıfınız neydi?

Elazığ'da İstihkam olarak askerlik görevimi yaptım.

E.K., Bu demektir ki, birazcık meslekle uğraştınız yedek subayken?

Yok. Kantin subayıydım. Zarar eden bir kantini kar eder duruma getirmiştım. O paralarla askerlere hamam yaptırdık. Projesini mimar bir arkadaşımız yapmıştı. Mesleki bir şey yapmadım. Askerlik dönüşünde Tapu ve Kadastro Genel Müdürü Galip Bey beni Ankara'da işe almak istemedi. Ben de Anadolu'ya gitmek istemedim. Bir süre Kemal AKMAN'ın bürosunda çalıştım.

E.K., Neden işe almak istemedi?

Biz Odada da çalışıyorduk. İki de birde karşılımları çıkıyorduk, eleştiri yapıyorduk. Onları beğenmediler. 1967'de İmar ve İskan Bakanlığı'na geçtim. Kadrom, İller Bankası'ndaydı. Ama ben Planlama-İmar Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordum.

E.K., Siz mi orada çalışmak istediniz?

Talat Bey diye bir arkadaşımız orada Koordinasyon Müdürü'ydü. Ben de müdür yardımcısı olarak gelmişim. Talat Beyle birlikte çalışıyorduk. 1 Haziran 1967, işe başladığım tarih... Bu tarih aynı zamanda Ülkü'yle de tanıştığımız tarih. Benden birkaç saat sonra da Ülkü aynı yerde işe başladı. Ülkü o zamanlar öğreniydi. 5 ay sonra da evlendik...

E.K., Sizin Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) ile de ilişkileriniz oldu bildiğim kadarıyla.

1965'te askerden döndükten sonra ben oranın sınavına girdim. Kazandım. Ama genel müdür beni göndermek istemedi. Fakat Amme İdaresi Enstitüsü imtihanında bir madde var, "mecburi izin verilir" diyor. Ona sığınarak izni aldım genel müdürden. Oraya 1 sene devam ettim. Oradan da çok yararlandım.

E.K., Neden böyle bir gereksinme duydunuz?

Genel müdürlükte beni çok benimsemiyorlardı, biraz oradan uzak kalmak mı? Biraz işin idari yönlerine merak salmak mı? Öteden beri mühendislik dışı konulara da, sosyal konulara hep ilgi duyardım. Sempatim vardı. Bu konularda çalışmak isterdim. Bunların hepsi bir araya gelince girdim ve 1 sene devam ettim. Oradan ben doğrusu çok yararlandım. Mübcecel KIRAY başta olmak üzere çok değerli hocalarımız vardı, Gür-gan ÇELEBİCAN vardı ekonomiye gelirdi... Hala bazılarıyla görüşürüz.

E.K., 1 Haziran 1967'de İmar ve İskan Bakanlığı'nda göreve başladınız. Bakanlığın harita işleriyle doğrudan uğraşan bölümleri de vardı. Siz bakanlığın bütün hizmetlerini planlayan birimde miydiniz?

Bu öyle bir Koordinasyon Müdürlüğü diye kuruldu, daha çok belediyelerle ilgili ortak bazı işleri yapmak için. Mesela ne yapıldı? Kara kaplı bir kitabımız vardı, belediyelerle ilgili mevzuat kitabı. Belediyelerle ilgili bütün kanunlar, yönetmelikler, bütün tüzükler bir araya toplandı ve Koordinasyon Müdürlüğü'nün faaliyeti olarak binlerce basıldı. Bütün belediyelere dağıtıldı. Belediyelerle ilgili bazı etkinlikler yapmaya başladık. Çok fazla uzun ömürlü olmadı ama...

E.K., Tam bu göreve başladığınız yıllarda dünyada yeni rüzgarlar esmeye başlamıştı. 1968 Kuşağı doğuyordu... Bunun Türkiye'ye yansımaları da oldu. Siz her ne kadar bir kamu görevinde idiyeniz de, bu gelişen olaylara nasıl bir ilgi gösteriyordunuz?

Fazla bir ilgim yoktu. Bunların biraz dışındaydım. O yıllar bizim aklımız, daha önce söylediğim gibi "planlama"daydı. "Emredici planlama"da daha çok...

Ü.Ö., Ama hayatının sonraki yıllarının ipuçlarının yoğun olarak bulunduğu bir dönem...

Mesela?

Ü.Ö., Bütün yürüyüşlere giderdik.

Onları sen hatırlat biraz...

Ü.Ö., Müdahale ederdin sen.

Öyle mi?

Ü.Ö., Tartışurdun. Mesela polislerin saldırılarına müdahale ederdin. Bir toplantıda polisler üstüne yürüyünce seni çekip aldıklarını biliyorum, 1967'de.

O yıllarda birazcık planlama, biraz imar uygulaması, belediye ilişkileri, biraz da eğitimle ilgilenmeye başladım. Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu'nda "Topoğrafya" dersine girerdim.

E.K., Bir de kitap yazdınız galiba o dönem...

Evet, basit bir kitap. Hocalık biraz da öyle başladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne gidene kadar o devam etti. O çocukların hepsi sonra öğretmen oldular. Gittikleri yerlerde de topoğrafya hocası pek bulunmadığı için onların kimi topoğrafya hocası oldu. Biz de o basit kitabı yazdık 2 arkadaş birlikte. O kitap 6-7 baskı yaptı. 20-30.000 basıldı. Ona layık bir kitap değildi oysa, çok basit bir kitaptı.

Derslerde notları verirdim, yazılı sınav yaptığımda. Sonra kağıtları değişik kişilere dağıtırdım. Üstünde not yok. Öğretmen olacaklar bunlar. "Değerlendirin bu kağıtları" derdim. Derste bu yolla da bir tartışma ortamı doğardı.

E.K., Siz bir kavramdan söz ettiniz, "emredici planlama"... Planlama, emredici mi olmalı?

Hep öyle düşündüm. Sonra tabii bunlar yumuşadı, "yol gösterici plan" dendi. Ondan sonra "plan değil, pilav" dendi vs. Ve bu işler dejenere oldukça oldu.

E.K., Peki o dönemlerde planlama anlayışı emredebildi mi?

Çok edemedi. Bir miktar etti, ama emredicilikle de iş bitmiyor çünkü. Bize sevimli geliyor. Ama neden sevimli geliyor? Sonucu saptamışız. Çözüm de böyle, bu çözüm de şöyle-şöyle uygulanacak deyince artık bunu yapmaktan başka çaresi kalmıyordu. Böyle düşünüyorduk...

için de bazı önerilerimiz vardı. Çünkü biz ekip olarak bütün Türkiye'nin önemli yerlerini dolaştık. Belediyelerle anketler vs yaptık. Nedir belediyelerin durumu? Teknik personelleri ne iş yapıyor, ne iş yapmıyor? Belediyenin imkanları nedir? Genellikle dar imkanlarla çalışıyorlardı. Şimdi nispeten daha iyiler. O temaslarımızın sonucunda bakanlıkta, bizim grubumuzun önerisiyle Belediye Teknik Hizmetleri Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu, belediyelerle ilgili bütün işleri yapacaktı. İşler artık Koordinasyon Müdürlüğü'nün kapsamı içinde kalmayacaktı. İyi de olacaktı. Fakat bu genel müdürlük uygulamada o kadar çok başarılı olmadı. Yine de bir şeyler yaptılar, belediyelerle ilgili. Galiba son yıllarda onu Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü yaptılar.

E.K., 1985 yılından sonra planlama konusundaki yetkiler bakanlıktan belediye meclislerine devredildi. Bir süreç yaşandı Türkiye'de. Bu elimizde bir veri iken, geriye dönüp baktığımızda İmar ve İskan Bakanlığı'nın merkezi olarak bu olayları kontrol ediyor olması o dönemin koşullarında bir güvence miydi?

Tabii, merkezi olarak bazı görevlerin yapılması, pek çok görevin yapılması o dönemin devletçilik anlayışının belki bir devamı olarak ortaya çıkmıştı. Bunların bir kısmının tabii belediyelere devredilmesi gerekirdi, ama ben o sözünü ettiğin değişikliklerin Türkiye'de yararlı olduğunu hiç düşünmedim. Belediyeler çünkü bir taraftan asan-kesen, bir taraftan karar veren, bir taraftan o konudaki rüşvetleri örgütleyen kurumlara dönüştüler. O kurumlara o denetimsizlik içinde bu yetkiler geçtiler. Ne yazık ki, İmar ve İskan Bakanlığı'nın elinde kalması gereken bazı yetkiler de belediyelere devredilmiş olduğu için ondan sonra bu işler bir sorun yumağı olarak büyümeye hale geldi. Son yıllardaki kent rantlarının paylaşılması meselesinde belediyelerin kötü sinav vermelerinin önemli bir nedeni budur.

E.K., Biraz özel bir konuya girmek istiyorum. 1 Haziran 1967'de Ülkü Hanımla tanıştınız. Sonra...

Aynı yerde çalıştığımız için, ben de, Ülkü'nün dediği gibi, her zaman her işe karıştırdığımdan, o sıralar Ülkü'nün içtiği Bafra sigarasına karışarak işe başladım. Bunu bir yöntem olarak kullanarak işi arkadaşlığa dönüştürdüm. 3 ay sonra söz kesildi. 4 ay sonra nişan yapıldı. 1 ay sonra evlendik.

E.K., Anadolu geleneklerini adım-adım izlediniz: Söz, nişan...

Sözü biz kendi aramızda kestik. Nişanı da Ülkü'lerin evinde yaptık. Yüzüğü taktıktan sonra da biz Ülkü ile misafirlerden izin istedik ve bir otele gittik, biraz eğlendik. Düğün falan yapmadık, nikah yaptık, 7 Ekim 1967'de... Bunlar hep 7'li tarihlerde oldu; 7 Ağustos, 7 Eylül, 7 Ekim...

E.K., Neden öyle? Özellikle mi seçtiniz?

Laf olsun diye öyle seçtik... Hoşumuza öyle gitti. Bir 7 seçtik... Ülkü böyle çok süslü, kadifeden kendi işlemeleriyle bir gelinlik yaptı. Beyaz kadife aldı. Üzerine

nakışlar işledi. Ülkü'nün yanında yetiştiği teyzesi, Kız Enstitülerinde öğretmenlik yapardı. Ülkü o ortamlarda yetişmiş bir insan olarak bunu yaptı. Başında şapkası da vardı...

E.K., O dönemler Ülkü Hanım öğrenci henüz... Dolayısıyla ev işleri size mi düşüyordu?

Gitmeyordu ki okula... Kayınvalidem dedi ki, "Ben evlenmenize itiraz etmiyorum. Ama bir ricam var. Ülkü okulunu muhakkak bitirsin." Ben de saf saf, "Olur," dedim. Bir gün Ülkü'yle konuşurken, "Bak annene söz verdim, okulu bitirmen için," dedim. "Bana mı sordun?" dedi. Uzun süre de eğitimini bitirmemekte gayret etti. KTÜ'ne gittikten sonra gelip-giderek sınavlarını verdi.

E.K., O konuda da karıştınız mı?

Karıştık, ama bir faydası olmadı. Sadece Ankara'daki evde, Allah selamet versin, Ayten diye bir arkadaşı vardı Ülkü'nün, aynı sınıftaydılar, beraber oturup ders çalışırlardı. Ben onlara çay-kahve servisi yapardım. Bunlar da "haha-hihi" gülerlerdi, ders çalışıyoruz diye... Öyle çalışırlardı.

E.K., Güler mi ders çalışırdınız Ülkü Hanım o zamanlar?

Ülkü ona ders anlatırdı 5 dakika... 10 dakika gülerlerdi...

Ü.Ö., Benim notlarıma göre senin Kadastro Genel Müdürlüğü'nde bir soruşturma var...

Var. Kadastro Genel Müdürlüğü'nde ilk çalıştığımız yıllarda "plan" vs. derken, Yeni-gün Gazetesi'nde birkaç tane yazımı yayınladılar, "Tapu ve Kadastro işleri nasıl olmalıdır?", "Nasıl düzenlenmelidir?" vs diye.

Ü.Ö., Askerlik dönüşü mü bu? 1965'ten sonra...

Önce galiba. Hakkımda soruşturma açtılar, birkaç müfettiş yürütüyor soruşturmayı. Genel Müdür İzzet BELTAN, Galip ESMER genel müdür yardımcısı. Bir başmüfettiş, bir müfettiş, bir müfettiş yardımcısı... Hazırlamışlar soruları, bana sorular sordular... Dedim ki, "Ben kendim yazacağım" ... Onlar soruları sordular, ben kendim yazdım; onlar sordular ben yazdım... Sonra da "İşte ben size her şeyi anlattım. Zaten ben bu işleri sadece gazetede yazmakla kalmadım. Genel Müdürlüğün bütün yetkililerine de, işlerin nasıl yapılması gerektiğini anlattım. Başta Genel Müdür olmak üzere herkesin tanık olarak dinlenmesini istiyorum," dedim, bitirdim, imzayı bastım. Sonra bana, "Bir daha genel müdürlüğün aleyhinde bu tür yayınlar yapmayınız," diye bir yazı gönderdiler. Dosyam biraz kabarıktı.

E.K., Başka neler vardı?

Böyle şeyler...Başka bazı şeyler de oldu...

E.K., Siz bunları yaparken, ilgi alanınızdan dolayı sorun çözümlenici bir yaklaşımla olaylara yaklaşıyorsunuz...

Güya öyle yaklaşıyordum. Ama sonuçları tabii öyle olmadı.

E.K., Çok mu sert sunuşlar yapıyordunuz? Tepki çekici şeyler mi söylüyordunuz?

Tecrübesizlik... Biraz gençlik, biraz sertlik... Biraz karşı tarafın sizi çok ciddiye almaması... Aslında biz ortamları ve gelişmeleri kendimize göre oldukça zamanında algılayıp değerlendiriyorduk. Bazı gelişmelerde sağlam dayanaklarımız vardı. Yani bir yerden bakınca başarılı olduğumuz dahi söylenebilir. Ama nihai hedefler açısından bakınca, çok büyük yol alamadığımız söylenebilir...

E.K., "Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü hiçbir zaman bir iç dinamizmi" yaratamadı diye değerlendirmeler de yapıyor. Oysa sizin bu çabalarınız o dönemler kurum içi bir iç dinamizm yaratma çabaları olarak görünüyor...

Yani mesela biz zannediyorduk ki, oradaki bütün şubelerin başına harita mühendisleri gelirse, genel müdür de harita mühendisi olursa, bu iş tamam, çözülür... Oralardan geçtik, çözüm olmadı...

E.K., O zaman bu düşünüş yanılmış...

Yanlış mıydı? Yetersiz miydi? Tek başına olmuyor muydu? Başka şeylerde mi lazımdı? Siyasal destekler vs... Oralarda ama yeteri kadar tecrübeli değildik...

E.K., Biraz da bunların etkisiyle mi TODAİE'ne gittiniz?

Kim bilir?

E.K., O noktalarda olanların yöneticilik formasyonuna sahip olmaları gerektiğini mi düşünüyordunuz? Yalnızca mühendislik formasyonu yetmiyor muydu?

Net bir şey bilmiyorum...

E.K., Eğitiminizden gelen bir yöneticilik formasyonu almış mıydınız? Eğitim programlarınızda var mıydı?

Hiçbir şey yoktu.

E.K., Kadastro dersi nasıl işleniyordu? Bir perspektif veriliyor muydu?

Kadastro Fen İşleri İzahnamesi anlatılıyordu... Bir perspektif verilmiyordu. B 1970'ten sonra biraz KTÜ'ndeki çalışmalarımızla başladı. Sonra biraz yayıldı.

E.K., O zamana kadar Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, dünyadaki gelişmelerle izleyerek olaya geniş açıdan bakmıyordu demek ki...

Yok. Mümtaz TARHAN'ın dışında öyle geniş bakan olmadı.

Ü.Ö., Ben birkaç faktör saymak istiyorum, 1967 yılından sonra Haldun'la ilgili süreç için, Erol Beyin sorduğu sorulara yardımcı olmak üzere: Öğrenci hareketlerinin tümünü izleyici olarak (öğrenci olmadığımız için) izliyorduk, TİP'in TBMM'de olmasının çok önemli etkileri vardı...

TİP'in Konferanslarına katılırdık. Kızılay'da bir binaları vardı. Küçük bir konferans salonları vardı.

E.K., İlgiden mi, sempatiden miydi?

Ü.Ö., Ülkede öyle bir hava vardı. Yani bize mahsus bir şey değildi. Öyle bir rüzgar vardı.

Ama şöyle söyleyelim: Ülkü benim daima solumdaydı, ben de onun yanıdaydım.

Ü.Ö., Ruhi SU, öğrenci hareketleri, TİP, her akşamüstü BALTACIOĞLU'ndan dinlediğin çok yenilikçi öneriler ve eğitim hakkındaki görüşler, senin eğitime olan ilgin...

Bunların hepsi birleşti, doğru...

Ü.Ö., Bence, benim de ilk kez duyduğum, burs almak için gazeteye gitmekle başlayan, ama olanak buldukça, ortam buldukça genişleyen bir kişilik özelliğinden kaynaklanan bir olay bu, KTÜ'ne gitmenin başlangıcı... Bu birikimlerin üzerinde çıktı bu yapı... Modernist görüşlerinin oluşmasında, tutarlılığında ve kararlılığında, olaylara bilimsel bir yaklaşımla girişmesinde BALTACIOĞLU ile birlikte geçirdiği zamanın çok etkisi olduğunu santıyorum.

E.K., Yani taşlar birbirinin üzerine oturdu. Ve bir yapı çıktı ortaya...

Ü.Ö., Ama sadece kimlik değil, ülkede rüzgar da öyle esiyordu...

Ülkedeki gelişmelerin de büyük etkisi vardı, ondan duyduğumuz zevkin de büyük etkisi vardı. Buna katkıda bulunmak, veya o doğrultuda olmak gayretleri vardı...

Ü.Ö., Anayasaya Saygı Yürüyüşü'ne katıldık. Yani çok insan katılmıyordu böyle yürüyüşlere... Bir avuç aydın, öğrencilerin sürüklediği bir yürüyüştü...

Siyasaldan itibaren Anıtkabir'e kadar yürünmüştü. Dekan Uğur ALACAKAPTAN da yürümüşü... Hocalar, öğrenciler... Anıtkabir'de konuşmalar yapıldı.

Ü.Ö., Dev-Genç'in de içinde olduğu bir yürüyüşü...

E.K., Öbür yanıyla da parlamento içinde olumsuz gelişmeler var o dönemlerde... TİP milletvekillerine saldırılar var... Bunların dışarıya yansımaları var... Bir taraftan da 12 Martın öncesi bir süreç yaşıyorsunuz... Ve hep Ankara'dasınız... Bu olayları adım adım yaşıyorsunuz...

1970'e kadar Ankara'daydık. 12 Mart'ta üniversiteye gitmiştik.

E.K., Siz tüm bu olayların yaşarken, adım adım üniversiteye gitmeye karar mı yapıyordunuz?

Yok, yok... Üniversiteye Onur GÜRKAN, Ahmet YAŞAYAN, Erdal KOÇAK önce gitmişlerdi. Erdoğan ÖZBENLİ o sıralar Avrupa'dan dönmüştü. Yıldız'ın dışında

bir bölüm açılması söz konusu olduğunda, bizim DPT ile ilişkilerimiz olduğundan o zamanlar onay kararı DPT'den geçtiğinden benim de bunda katkılarımlı olmuştum. Bu arkadaşlar gittiğinde benim üniversiteye geçme diye bir düşüncem yoktu... Ama oradaki arkadaşlar "O da gelsin, şu dersleri versin," gibi şeyler söylemişler... Erdoğan Bey geldi bir gün Ankara'ya. Dedi ki, "Senin de gelmeni istiyoruz." O sıralarda 2. Sınıflar öğrenim görüyordu. Ben, "Ne ders vereceğim?" dedim. "Topoğrafya var, ölçme bilgisi var, şu var, bu var..." dedi. Bunun üzerine ben, "Bu dersleri veriyorsunuz zaten. Ben bu dersler için gelmem," dedim. "Ne istiyorsun?" dedi. "Beni Kadastro Bilgisi, İmar Uygulaması gibi konularda dersler koyarsanız, o zaman gelmeyi düşünürüm," dedim. Bunun üzerine Kadastro Bilgisi koydular, Kamu Ölçmeleri koydular, arazi toplulaştırması içinde... Ben o dersleri vermek üzere gittim Dersler 3. sınıfta başladı.

E.K., O dönemler Yıldız'dan teklif gelseydi Yıldız'a gider miydiniz?

Üniversiteye gitmek aklımdan geçmiyordu. Rahmetli hocam BALTACIOĞLU, "Ne yapacaksın Trabzon'a gidip? Büyük şehirde olmak lazım, Ankara'da, İstanbul'da, demişti. Ama teklifler yapılmış ve ben de onlara "Evet" demiştim.

Ü.Ö., Ama öğretmenliğin daima senin için özelliği vardı...

Sevimli bir şeydi... Çünkü daha çocukluğumdan beri, ortaokuldaki hocam İsmet GÜR'ün de beni buna yönlendirmeye uğraşmıştı. "Öğretmen ol sen, öğretmen ol, derdi... Bir türlü öğretmen olamamıştım.

Ü.Ö., Erkek Teknik Öğretmen Okulu'ndaki dersin seni çok etkilediğini biliyorum... Hayatımızda çok önemli olaylardan biriydi...

Evet, o okulda uğraşırız çok... Yani oradan gelen bir sempati, üniversiteden gelen teklif ve benim de istediğim konulara benzeyen konular gündeme gelince, üniversiteye geçişi, KTÜ'ne gidişi kolaylaştırdı...

E.K., Ankara'dan pulya-pırtıyı toplayıp Trabzon'a gittiniz. Nasıl bir tabloyla karşılaştınız KTÜ'nde?

Önce Ülkü'yü ve çocukları götürmeden gittim. "Nasıl yerleşeceğiz, ne yapacağız?" gibi bazı sorunları çözmek için. Bir defa o zamanlar üniversite özerk olmadığı için atamalar bakanlık kanalıyla yapıyordu. 3 ay kadar falan sürdü bu işler. Gittim. O gün müydü, ertesi gün müydü, Rektörün ve dekanların oturduğu evin önünde bir öğrenci kalabalığıyla karşılaştım. Öğrenciler slogan atıyorlar, bağırıyorlar vs. Aralarında da birisi var. Yaşlı bir adam, rektör Ahmet ÖZEL. Solcu bir öğrenci yaralanmış. Öğrenciler, "Bunun kabahatlisi sensin," diyorlar. "Bu işte benim kusurum yok," dedi. "Bu işte kabahatli olan İnşaat-Mimarlık Fakültesi Dekanı Orhan BOLAK'tır." Tam da Orhan Beyin evinin önü. Aşağıdan öğrenciler, "Orhan, Orhan..." diye bağırıyorlar.

Orhan BOLAK sarı bir yüzle indi. O bir şeyler söyledi, öğrenciler ona bir şeyler söyledi. Ahmet ÖZEL böylece yükü sırtından atmış oldu. Dedi ki öğrencilerin başına, öğrencilerin başında Ersin ÖNSEL var jeolojiden, "Ben şimdi yaralıyı ziyarete gidiyorum siz de gelin," dedi. Onlar, "Biz faşist rektörün arabasına binmeyiz," dediler. İlk izlenimler bunlar.

Ü.Ö., Ahmet ÖZEL senin farkına vardı mı?

Yok, yok. Ben kalabalığın içinde herhangi bir insanım.

Ü.Ö., İlk gün mü oldu bu?

İlk gün, ya da ikinci gün.

Ü.Ö., Ahmet ÖZEL'le önceden de bir hikayeniz vardı

Hikayemiz var da, tanışıklığımız yok.

Sonra genel sekretere gittim. Genel sekreter "şu daireler boş. Birini seç" dedi. Ben de birini seçtim. Sonra Erdal KOÇAK'a, "Erdal sen bu daireyi temizlettir. Ben Ankara'ya gideyim. Eşyaları alayım geleyim," dedim. Ankara'ya döndüm. Akşama Erdal telefon etti. "Senin daire temizleniyordu. Temizlenirken Jeoloji Bölümü'nden Yusuf TATAR 'buraya ben taşınacaktım' diye daireyi işgal etti" dedi. Üç odaymış, üst kattaymış vs. Yusuf TATAR'la sonra arkadaş olduk. Telefon etti, "Bu benim hakkımdı" dedi. Daha sonra bazı işlerde beraber çalıştık. TÜRÖD'de de çalıştık. Hepsisi TÜRÖD'e girdiler.

Biz aşağıdaki daha küçük bir daireye taşındık. Ülkü geldi. O zaman Aslı doğmuştu, 6 aylıktı, o geldi. Emreca daha yok. Öyle başladık. 2. sınıflar vardı. Yüksek mühendislik eğitimiydi, 5 yıllık. Kadastro Bilgisi ve Kamu Ölçmeleri derslerine başladık. O güne kadar adet değildi, imar uygulaması, arazi toplulaştırması vs. konularında bilgi vermek. Kamu ölçmelerinde verilen bilgilerin yanı sıra bunlara ağırlık verdik. Kamu ölçmelerinde de ağırlık, kamu yararı amaçlı ölçmeler... Devletin çeşitli kurumlarında yapılan... Ama daha çok da imar uygulaması ve arazi toplulaştırması... O işler ilk defa ele alınmış oldu. Daha sonraki yıllarda diğer üniversitelerde de ele alınır hale geldi.

E.K., Tabii sizin bunları anlatmak için bir hazırlık yapma fırsatınız olmadı?

Her gün yeniden, her hafta yeniden hazırlık yapıyorsun. Daha çok Kadastro Bilgisi dersinde o hazırlık daha belirgin. O güne kadar Yıldız'da verilen Kadastro Bilgisi dersi, daha çok, sadece kadastro tekniği biçiminde bir dersti. Halbuki kadastro bilgisi dersi öyle olmamalıydı. "Mülkiyetin tarihsel gelişimi dahil, dünyadaki kadastrolar-daki gelişimler dahil, Türkiye'deki kadastronun temel sorunları dahil hepsi dersin içinde ele alınmalıydı," diye düşündüm. Derse, içeriğine, yaptığım işlere bölümden veya üniversiteden hiçbir kimsenin bir müdahalesi olmadı. Katkısı da olmadı. Tamamen özgürdüm.

E.K., Kimler vardı bölümde?

Erdoğan ÖZBENLİ bölüm başkanıydı. Türkay TÜDEŞ, Erdal KOÇAK, Onur GÜR-KAN, Ahmet YAŞAYAN, Muzaffer ŞERBETÇİ vardı. Birkaç tane de asistan vardı.

E.K., Başlangıçta Erdoğan Beyle, Türkay TÜDEŞ'le bir sorun yoktu...

Hayır. Daha önce de anlattım. "Gel, ders ver," diyen Erdoğan Bey. Ama diğer arkadaşların istemesi ve tavsiyesi üzerine...

Kadastro Bilgisi dersinde derse girdiğimde, sınıftaki 50 kişiye o günkü konunun tekstirlerini dağıtıyordum. Dolayısıyla konuşulacak dersin notları, o dersin başında öğrenciye verilmiş oluyordu. Belli zorluklar oluyordu tabii, tüm bu işleri bir arada yapmak kolay olmuyordu. Ama yaş biraz gençti. O koşullarda heves daha fazlaydı. Çalışırdım.

İşin Kadastro Tekniği ile ilgili kısmı da, her öğrenciye verilen seminer çalışmalarını ile çözümlendi. Her öğrenci seminer çalışmasını hazırladı. Yazılı olarak verdi ve sınıfta anlattı. Sonra onlardan yapılan özetler, Kadastro Bilgisi Ders Notları'nın bir bölümü olarak yayımlandı.

E.K., Öğrencileri, derse katma çabanız hep sürdü mü?

O genellikle eskiden beri de vardı. Yani Ankara'da Erkek Teknik Öğretmen Okulu'ndaki dönemde de vardı. Çünkü rahmetli hocamız BALTACIOĞLU'ndan öğrendiğim bilgiler onu öyle gerektiriyordu.

E.K., KTÜ açılıncaya kadarki dönemde Yıldız'da ve İTÜ'de eğitim yapıyorlardı.

İTÜ var mıydı? Sonradan mı açıldı? Karadeniz'den sonra açıldı galiba...

E.K., KTÜ'deki harita mühendisliği eğitimi Yıldız'dan farklılaştırma diye bir tercih yapılmış mıydı?

Benden önceki dönemde de, benden sonra da bölümdeki çeşitli toplantılarda "ders programları nasıl olmalıdır, içerikleri nasıl olmalıdır?" diye topluca, özgürce görüşmeler, konuşmalar, tartışmalar yapıldı. Bu programlar onlara göre düzenlendi. Tercihleri çok iyi hatırlamıyorsam da, "Yıldız'daki klasik eğitimin dışına çıkmak, Türkiye'nin bazı ihtiyaçlarına daha net cevaplar vermek" gibi yaklaşımlar vardı. Nitekim Kadastro Bilgisi dersinin son konularından bir tanesi "Kadastro Bilgisinin Kentleşme Hedeflerine Yöneltilmesi", bir tanesi de "Kadastro Bilgisinin Toprak Reformu Hedefleri'ne Yöneltilmesi"dir. Bunlar, üzerinde bayağı uzun çalışılan konular oldu. Bu arada Jeodezi Bülteni diye bir bülten de bir süre bölümde çıkarıldı. Birkaç sayı çıkarıldı, sonra çıkarılamadı. Derslerde sorun olmazdı. Genellikle çocukların derslere katılmaları için gayret sarf edilirdi. Güncel bir konu varsa, dersin başında birkaç dakika onu konuşurduk. Dersin sonunda da, "Sorular var mı?" derdik. Sorular sorulurdu.

İlk 1-2 yıl, bölümdeki derslerin yanı sıra, İnşaat Bölümü'nde Ölçme Bilgisi-Topoğrafya dersi de verdim.

Girdiğim ilk ders miydi, daha sonraki derslerden biri miydi, Harita Bölümünde, Jeodezi Bölümünde, amfilerde çocuklara vize şartlarının, devam şartlarının ne olduğunu

anlatırdık. Onları her hoca kendisi belirlerdi. Her hocanın, her dersin vize koşulları ona göre belirlenirdi. Yönetmelik bize "vize şartları şöyle olacak" demezdi. Alt sınır, üst sınır diye bir şey koyardı. Onları konuşurduk.

E.K., Siz bu konularda nasıl bir çerçeve çizerdiniz? Daha mı esnek, daha mı katı?

Esnek. Çocuklara dedim ki, "Öyle sınıfta not tutmak, niye tutmadın demek, gibi şeyler yok. İsteyen not tutar, istemeyen de tutmaz. Beni dinler. Ayrıca bu sınıfta sigara içmek de serbesttir." Bunu der demez, hemen bir tanesi ayaklarını öndeki koltuğun üstüne doğru uzattı bana doğru. 1-2 tanesi de sigara yaktılar. Sonra sonra o hevesleri azaldı. Dersten çıkarken öğrencilerden biri geldi, "Hocam hiç kimse bizi adam yerine koymuyor. Kimse bugüne kadar bize böyle bir şey söylememiştii," dedi. Tepkileri böyle oldu.

E.K., Siz, "KTÜ'nde öğretim üyeliği yaptığım dönem boyunca, girdiğim her ders öncesinde heyecanlanırdım," diyorsunuz. "Bu heyecanımı hiçbir zaman yenemedim," diyorsunuz. Bunu biraz anlatır mısınız?

Nesini anlatayım? O bir o anki durum... "Nasıl anlatayım? Şöyle anlatırsam daha mı iyi olur? Konunun burasına da tam hazırlanamadım... Şurası galiba biraz daha iyi oldu..." diye düşünür, heyecanlanırdım. Notlarım vs olurdu yanımda. Gerekirse yanına yardımcı kitaplar alırdım. Ama çok defa, belki de her seferinde, derse girerken düşündüğüm çerçeveden biraz farklı olurdu anlattıklarım. Sınıfın tepkisine göre, algılamasına göre, o anki psikolojik ortama göre o anlatılanlar hep biraz değişmiştir. Dolayısıyla, metin vardı, ama metne her zaman bağlı kalınmayabilirdi.

E.K., Siz diğer öğretim üyelerinden farklı mıydınız?

Ben bunu bilemem. Ama kimi öğrenciler, her gruptan öğrenci, galiba en çok benim kapıma gelirdi. Dersle ilgili, bölümle ilgili, üniversite ile ilgili veya ilgisiz konuları ya danışmak için, ya soru sormak için, yahut da oturup sohbet etmek için... Onların hiçbirine kapı kapalı değildi. Zaten hocaların o zaman haftanın 2 yarım günü öğrencilerle görüşme yapması diye bir mecburiyet de vardı. O bizde biraz daha genişti. Öğrenciler o haklarını istedikleri zaman kullanırlardı.

E.K., Üniversiteye başladığınız yıllarda günde kaç saat çalışırdınız?

O zamanlar geç saatlere kadar bölümdeki odamda çalışırdım. Evde çalışır mıydım? Evde de çalışırdım. Ama o zamanlar gidip geç saatlerde dönmek adeti vardı. Sonra sonra olaylı günler gelince "5'te çıkacakımız" diye talimatlar gelmeye başladı. Demek ki onları bölümde yapıp geç saatte geliyordum eve.

E.K., Bir taraftan bölüm içinde çabalarınız sürüyor. Ama siz bölüm dışına da taşıyorsunuz ve üniversite ile ilgili konularla da ilgileniyorsunuz. Bu süreçte ne tür çabaların içine girdiniz?

Zaman içinde arkadaşlarımız oldu. O arada Erdem AKSOY'la tanıştım, Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı Ömer Asım AKSOY'un tavsiyesi üzerine. Diğer arkadaşlar-

la tanıştık. Sanırım ilk birkaç yıl o konularda pek bir şey olmadı. Sadece arkadaşlı
dostluk vs konuları oldu.

E.K., Pek bir şey olmamasında 12 Mart'ın da etkiler mi var?

12 Mart günü benim bir dersim vardı. Ben derse sevinçle gittim. Biz asker in iyi şey
yapmasına alışkın olduğumuz için, 12 Mart bana ilk algılamalarda olumlu gibi görü
dü. Sınıfta o konuda öğrencilerle de konuştuk. Ama kısa süre sonra iş in kokusu çıktı

**Ü.Ö., Üniversiteden ayrılışın çok keyifli değil, değil mi? Ama başladığın zamanlar
daha keyifli.**

Tabii, tabii... Günde 10 saat, 15 saat çalışmalar...

**Ü.Ö., Sormak istediğim bu çerçevede, bölüme ilişkin: Bölümde bir tek öğret
üyesi var. Yönetim nasıl bir yönetim? Yani bir tek öğretim üyesinin dediği mi yap
lıyor? Dışarıdan derse gelenler var mı? Bölümde kararlar nasıl alınıyor? Öğrenci
nin katılması söz konusu mu?**

Dışarıdan derse gelenler tabii uzun süre oldu. Hukuk dersleri için vs. İstanbul'dan za
man zaman Nazmi YILDIZ ve başka arkadaşlar geldiler, takviye yaptılar. O zamanlar
Erdoğan Bey de galiba daha öğretim üyesi değildi. Doktorasını yapmıştı galiba...

Ü.Ö., Doçenti.

Doçent miydi? Muzaffer doktorasını yapmıştı. Diğerleri daha yapmamıştı. Oturul
hep beraber konular konuşulurdu.

Ü.Ö., Yani demokratik bir yönetim miydi?

Öyleydi. Ama öğrenci katılımı yoktu.

**Ü.Ö., Bölümle ilgili kararlar, yetkiniz olmamasına rağmen, doktorasını yapmam
olanların da olduğu bir yerde alınıyordu...**

Evet... Orada konuşulurdu. Sonra bir karar verilir.

Ü.Ö., O toplanan kurulun adı neydi?

Bölüm Kurulu mu denirdi, bir şey denirdi. Onun özel bir adı yoktu. Alınan kararlar
bölüm uygulardı. Fakültenin yapacağı işlerin dışındaki işlerden söz ediyorum.

Ü.Ö., Öğrenci ayrılmış mıydı, sol ve sağ olarak?

Öğrenci o kadar net değildi. Öğretim üyeleri arasındaki ayrımlar da toleransla bak
lan ayrımlardı. Bilinen bazı şeyler vardı, ama kimse kimseyle uğraşmazdı. Esas u
raş bölümdeki eğitimin başarısıydı.

Ü.Ö., Yani ideolojiler vardı, ama bastırılmıştı...

Bastırılmış da denemez... Günlük politikaya çok dönüşmemişti. Grup ve menfaat
hesaplarına çok dönüşmemişti. Üniversiteyi birtakım siyasal amaçları için kullan
doğrultularına dönüşmemişti. Herkesin farklı görüşü vardı. Ama ortada ortak bir hi
met vardı. İyi yapılması lazımdı. Öğrencilerin iyi yetişmesi lazımdı. Onun için her
kes canla başla çalışıyordu.

E.K., O dönemlerde sizin için "bilim adamlığı" ne demektir?

Bir defa öğrencilerin hiçbirine ayrımcı davranmamak; en kötü öğrenciyi de örsele
meden, koruyarak yetiştirmeye çalışmak; herkese destek olmaya çalışmak; dünyada
ki bilgileri de mümkün mertebe izleyerek bir şeyler yapmaya çalışmak... Bu seminer
ödevleri sırasında bir gün öğrencilerden biri geldi, şimdi İller Bankası'nda çalışan
Murat ÖZFERENDECI, "Hocam, ben hayatımda şimdiye kadar hiç kürsüde konuş
madım. Benim dilim tutulur. Ben konuşamam," dedi. Ben de, "Senin dilin tutulmaz.
Sen ödevine hazırlan. Ben sana yardımcı olurum. Sen bunu sınıfa anlatacaksın. Son
ra nasıl güzel anlatmış olduğunu göreceksin," dedim. "Yok," falan dedi, ama çıktı
anlattı. Başarılı da oldu.

**E.K., Bölümün olanakları neydi o zamanlar? Öğrencilere eğitim-öğretim malze
mesi olarak sunabildikleri nelerdi?**

Laboratuvarlardaki araç-gereç oldukça sınırlıydı tabii. Bazı yerlerden eski aletler fa
lan alınırdu. Üniversitenin imkanlarıyla bir miktar alınmıştı. Çok da kötü değildi
ama... Grup çalışmalarında 7-8 öğrenciye bir alet düşerdi.

E.K., KTÜ'nün Türkiye'deki üniversiteler arasındaki yeri neydi?

Belirgin bir yeri yoktu. Yeni bir gruptu. Gayretle çalışıyordu. Diğer üniversitelerle
ilişkileri gayet sağlıklıydı.

**Ü.Ö., Ayrı bir binanız yoktu ama... Kütüphaneniz yoktu, ilk yıllar Kimya Bölü
münde otururdunuz...**

Evet doğru, ilk yıllar Kimya Bölümündeydik. Birkaç yıl sonra biten yeni binamıza
taşındık.

E.K., Üniversitede henüz bilgisayar destekli bir çalışma da yok...

Üniversitede bilgisayar yok. İnşaat Bölümü'nün laboratuvarlarından birinde 8 Kb'
lık bir Hewlett-Packard vardı. Bilgisayar 1977'de, Erdem AKSOY rektör olduktan
sonra, onun isteği üzerine gündeme geldi. "Ekimde dersler başlayacak. 3 ay içinde
bilgisayar işini çözün," dedi bize. Necdet BULUT, Güney GÖNENÇ, Ortadoğu'dan
geldiler, Nezih CANITEZ, Erdal KOÇAK, Onur GÜRKAN ve ben fizibilite rapor
larını hazırladık. DPT'ye kabul ettirildi. Firmalardan öneriler alındı. IBM'le anlaşma
yapıldı. Sonra Necdet BULUT, ODTÜ'den izin alarak geldi, sistemin başına geçti.
Sistem 1978'de çalışır hale geldi.

**E.K., 12 Martın etkileri 1974'ten itibaren, CHP-MSP koalisyonu, icraatları, aklar
sonucunda birazcık yumuşadı ve daha rahat bir ortam oluştu. Türkiye'de yeni bir
açılım başlıyordu. Böyle bir ortamda üniversitede nasıl bir hareketlilik oluştu?**

1974'den sonra soldaki ayrışmalar KTÜ'ye de yansdı. Her fraksiyonun bir kolu da
Trabzonda ortaya çıkıyordu. Ama biz hiç bir zaman en yakınımdaki öğrencinin dahi

hangi siyasetten olduğunu bilmedik-öğrenmedik. Dolayısıyla hiç bir siyasetin adamı olmadık. Eğer herhangi bir fraksiyona girmiş veya sempatican olmuş olsaydık sanırım düşündüğümüz kadar yararlı olmazdık. Bizim inancımız iyi öğrenci yetiştirmek, haksızlıklara uğramalarına engel olmak ve insani ilişkileri iyi tutmaktı. Bu talepler sağcı bir öğrenciden de gelse yapar mıydık? Bunu bilebilme şansımız olmadı, çünkü hiçbir sağcı öğrenciden bu tür bir istek gelmedi. Onlar bizi her zaman taraf olarak gördüler. Tabii ki siyasi olarak taraftık, ama bu bizim işimizle ilgili bir şey değildi. ... Örneğin o zaman hocalar, kendini pek ortaya atmaz, daha çok imalarla, değdirmelerle, okuduğu gazeteyle veya yaşam biçimiyle veya kurduğu arkadaşlık ilişkisiyle siyasi görüşünü belli ederlerdi. Bu çerçevenin dışına çıkmamaya özen gösterirlerdi. Biz ise mahkemesi olan öğrenciye yardımcı olmak, yaralanmış bir öğrencinin tıbbi bakım almasını sağlamak gibi yardımları gizlisiz, saklısız yapardık. Taraf olarak bilinmemizin ve 12 Eylül'de bu kadar hırpalanmamızın nedeni bu açıklığımız olsa gerek.

Sonuçta senelerce olaylı dönemler içinde eğitim yapıldı. Biraz da eğitimden bezmemizin sebebi o olaylardı...

E.K., Hangi yıl başladı bu olaylar?

Ü.Ö., Haldun'un anlattığına göre 1970'te vardı bu hareketlilik. Ondan sonra çok yoğunlaşmadı. 1978'den itibaren çok yoğunlaştı. Ve ayrışma başladı. Türkes'in o tarihlerde bir açıklaması vardır, "Erzurum Trabzonlu olamaz," diye. Bu, bir işaretti. Bu işareten sonra, eğer öldürme hareketlerini, silahlı hareketi anlıyorsak, yoğun dönem 1978'de başladı. Protesto, boykot, bildiri dağıtma gibi eylemler her zaman vardı. Ben bölümündeki bir konuyu merak ediyorum: Erdoğan Bey sizi çağırduğı dönem ve eğitimin ilk dönemlerinde tarafsızdı. Taraflı olmaya başladığını ne zaman hissettin?

Başlangıçta çok keskin ayrılıklar yoktu. Olan küçük ayrılıklar üzerinde de biz çok durmadık. Ama sonra sonra öğrenciler arasındaki ayrışmaları da tahrik ettiler. Tablolar yaparlardı. Tablonun başında Erdoğan Bey, yanında Türkay, MHP'li asistanlar ve son sınıfın MHP'li öğrencileri. Mezuniyet için bunları yaparlar ve tablodakilere hediye ederlerdi. Tablonun ortasında "bozkurt" olurdu. Uzun zaman böyle bir tablonun kopyasını saklamıştım.

Erdoğan bey evinin duvarına o zaman MHP'nin amblemi olan bir "bozkurt" resmi asmıştı. Bu, bir ilan sayılabilirdi o döneme göre, çünkü hiç bir solcunun evine Lenin'in ya da Marks'ın, hatta Behice BORAN'ın fotoğrafını asma, hatta bunu "düşünme" gibi bir özgürlüğü yoktu.

E.K., Hocam, bölümünde o yıllarda sektöre yönelik belli iddialarınız vardı herhalde? Yaptığınız eğitim sonucu yetiştireceğiniz mühendislerin nitelikleri konusundaki iddialarınız nelerdi?

Biz Kadastro Genel Müdürlüğü'nün ihtiyacı içinde, İmar ve İskan Bakanlığı'nın ihtiyacı içinde personel yetiştirmenin önemli olduğunu düşündük hep. Arazi toplulaştır-

ması konuları biraz ikinci planda kaldı. Sözüünü ettiğim 2 nokta daha önemliydi.

E.K., Siz kamu kurumlarında uzun bir deneyimden sonra üniversiteye geçtiniz. Geriye baktığınızda nasıl görünüyordu o kurumlar? Türkiye'de harita sektörüne yönelik kamu örgütlenmesinin durumu neydi?

Çok başarılı değildi. Hep günübirlik işler yapılıyordu. Harita Genel Müdürlüğü ve 203 sayılı kanuna göre kurulmuş bir Bakanlıklar Arası Harita İşlerini Planlama ve Koordinasyon Kurulu vardı. Ama o da sınırlı işlerle meşguldü. Onun dışında DPT'nin Özel İhtisas Komisyonları bazı işler yapmaya uğraşıyordu. Fakat kurumlar tüm bu çabalara ve girişimlere açık olmadılar, kapalı oldular, tepkisel davrandılar. O yüzden önemli, büyük bir başarı yoktu. Ben başarı deyince Mümtaz TARHAN'ın başarisını ölçü alırım.

E.K., Siz başlangıçta yoğun biçimde eğitim-öğretimle uğraştınız. Doktoranıza biraz geç başladınız. Neden?

Çok geç başladım. Mahalledeki çocuklar kampus alanına girince, "Haldun Amca, falanca da doktor oldu. Senin doktora ne zaman?" diye bana sormaya başladılar. Bu işten ben artık iyice sıkılmaya başladım. O da biraz uzunca sürdü. Erdoğan Beyle başladım. Fakat Erdoğan Bey'in bu işi yürütmek istemediğini hissettiğim zaman, "Ben senden ayrılıyorum," dedim. Çok tepki gösterdi. Önlemek istedi. Doktora Yönetmeliğinde böyle bir hakkım vardı. Öbür fakülteye, İnşaat-Mimarlık Fakültesi'ne başvurduğum. Orada Ergun UĞUR vardı. O, yönetici oldu. Doktorayı Ergun UĞUR'la bitirdik. Erdoğan Bey rektörlüğe dilekçeler verdi, "Bu doktorayı ben başlattım. Üzerinde telif hakkım vardır. Başkasına devredilemez, falan" diye. Önleyemedi. Sınav dönemlerinde engellemek istediler. O aşamada da engelleyemediler.

Ü.Ö., Engellemek için neler yaptılar?

Başvurdular, "Sınavdan haberimiz yoktu. Biz de gireceğiz, izleyeceğiz vs" diye... "Sınav yapılamaz" gibisinden şeyler yaptılar... "Şu noksan, bu noksan," diye şikayetleri oldu...

Ü.Ö., Doktora Tezi bitirildikten sonraki doktora sınavı aşamasında oluyor bunlar...

Evet. Önceki aşamalarda da itirazlar vardı.

Ü.Ö., Ama sıkıyönetime de bildirdiler, bildiğim kadarıyla...

Şikayet ettiler sıkıyönetime, "Bu doktora usulsüzdür," diye... Sıkıyönetim rektörlükten doktora dosyasını istedi. İnceledi. "Bir şey yok," diye geri yolladı.

Ü.Ö., ÖNSÖZ'ünü de şikayet ettiler...

Önsöz değildi. Kenarında bir not... Çünkü doktora epey uzunca sürdü. O süre içinde de çok ölenler oldu, başta arkadaşımız Işıl'ın babası Nihat ERİM öldü, bir öğrenci

öldürüldü, yaralamalar oldu vs. Ben doktoramın bir kenarında hiçbirini ayırmadan "hepsinin anısına saygıyla" diye bir not yazdım. Senato da buna itiraz etmedi. Üniversite matbaası zayıf bir matbaaydı. Kitap basacak halde değildi. Ben rektöre, "Sen bu doktorayı burada basabilirsin dersen, ben burayı kitap basar hale getiririm" dedim. O da "Olur," dedi. Matbaanın noksanlarını tamamladık. Doktorayı üniversitenin matbaasında bastık.

E.K., Üniversitede "Erdem AKSOY'lu Günlere" nasıl varıldı?

O süreç 1976'dan sonra TUMÖD Trabzon Şubesi'ni kurarak başladı. Tüm Öğretim Üyeleri Derneği Ankara'da kurulmuştu. Cevat GERAY, Güney GÖNENÇ, Necdet BULUT, Gürel TÜZÜN gibi arkadaşlarımız bunun içindelerdi. Biz de, "Trabzon'da bir şube kuralım," dedik. Üniversitede 150 kadar öğretim üyesi vardı. Kısa sürede, 10-20 kişi hariç büyük bölümü TUMÖD'ün üyesi oldu. TUMÖD, özellikle "demokratik üniversite tezi" etrafında çalıştı daha çok. Çünkü o zamanlar Karadeniz Teknik Üniversitesi özerk değildi. Yasadaki bir madde nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yönetiliyordu. Sonra o madde Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilince, özerklik söz konusu oldu. Ama Rektör Ahmet ÖZEL buna taraftar değildi. Erdem Beyle gittik rektöre. Erdem Bey, "Bunu yapalım. Karar verin senatoda. Sonra da sizi aday gösterelim. Seçelim," dedi. "Yok," dedi Ahmet ÖZEL, "Beni kandıramazsınız..." Onun üzerine rektörle TUMÖD arasında mücadele başladı. Bu Üniversitelerarası Kurul'a kadar yansıdı. Biz bu kurula başvurduk, "Bu rektör usulsüz olarak oradadır. Seçilmiş rektör olması lazımdır. Toplantıdan çıkarılması lazımdır," diye... Bizim başvurularımız üzerine bir toplantıdan da çıkardılar Ahmet ÖZEL'i... Bundan sonra rektör seçimlere razı oldu.

Bir gün de, "Hep siz istiyorsunuz, Erdem Beyle sen, özerklik, özerklik... Başka isteyen yok," dedi. Fizik Bölümü'nde Nuran ÖZALP diye bir öğretim üyesi vardı. Nuran Hanımı çok severdi rektör. Ertesi gün Nuran Hanıma gittim, "Nuran Hanım, başımız dertte. Rektör bu işleri yapmıyor. Böyleyken de böyle söyledi," dedim. "Yaz bir dilekçe. Buradan 10 kişiye imzalatır. Bu adamın önüne koy. Ben de özerklik istiyorum de," dedim. Nuran Hanım dilekçeyi yazdı, ilk imzayı attı. Arkadaşlara imzalatı. Götürdü rektörün önüne koydu, "Biz de istiyoruz," diye... Rektör çok çarpıldı...

Öyle öyle o yollara girildi. Sonra aday arandı. Bulunamadı. Erdem Bey aday oldu. Büyük bir çoğunlukla da seçildi. 2 dönem rektörlük yaptı. 2. Dönemi bitirmeden de 1402 sayılı yasayla, gerekçesiz olarak üniversitedeki görevine son verildi. Ama Erdem Bey bu çalışmalar dolayısıyla Tüm Öğretim Üyeleri Derneği'nin "Seha MERAŞ Demokratik-Özerk Üniversite Ödülü"nü de aldı...

E.K., Ne yaptı, daha doğrusu ne yaptınız da böyle bir ödüle layık görüldü?

Üniversitenin demokratik-özerk bir ortama dönüştürülmesi için her türlü ortak gayret gösterildi. Bunların başında Erdem AKSOY vardı... Bir defa, biz o zaman yasal

olarak Milli Eğitim Bakanı'na bağlıydık. Yöneticileri bakanlık seçerdi. Öğretim üyelerini bakanlık atardı. Bunlardan kurtulmak için çalışıldı. Tabii özerk üniversite olunca bazı kararlar Ankara'da verilemez, Trabzon'da daha kolay verilebilir hale geldi. Uçan öğretim üyelerine bağımlılık zamanla azalmaya başladı.

E.K., "Uçan Öğretim Üyeliği" kavramı vardı değil mi o zamanlar?

Vardı, çok da işimize yaradı. Bazı dersler için...

Ü.Ö. Keyfiliğe son veren birçok yönetmelik çıkarıldı. Asistan alımı, yurt dışında görevlendirme...

Çok şey yapıldı tabii... Onları bir bir hatırlamıyorum. Yani üniversite yüksek okul düzeyinde, rektörün 10-15 günde bir geldiği bir yerdi. Rektörün 24 saat görevde olduğu bir yere dönüştü. Üniversiteye özgü fonksiyonlarının gelişmesi için her türlü tedbir alındı. Bilgisayar yoktu, bilgisayar sistemi kuruldu. Kütüphane yoktu, merkezi kitaplık sistemi kuruldu. Dış ilişkiler zayıftı, yurt dışına bursla gönderilenler vs sistematik değildi, onlar yapıldı. Öğrencilerin spor ve diğer yan faaliyetlerle ilgili çalışmalar için imkanlar açıldı. Öğretim üyesi yetiştirmek konusundaki gayretler de hızlandırıldı...

E.K., Öğretim üyeleri için daha sağlıklı sosyal ortamlar için de uğraş verildi herhalde...

O vardı zaten. Herkesin lojmanı vardı. Sahil Tesisleri vardı. Havuz vardı. Yan ödemeler, taşrada olduğu için fazlaydı. İmkanlar genişti...

E.K., Trabzon kentiyile ilişkileriniz nasıldı?

Kentle ilişkiyi bir kaç bağlamda almamız galiba. İlişki ilk yıllarda olumsuz bir biçimde başladı. Genellikle bir grup insanın özellikle olaylardan sonra ve kışkırtmalar sonucu üniversiteye gelip "Komünistler Moskova'ya" gibi öğretilmiş sloganları atmaları gibi olaylar, yanlış, acı, ancak bizim inisiyatifimiz dışında olurdu. Bir başka ilişki, kentin dükkan sahipleri üniversiteyi potansiyel bir müşteri olarak algıladı ve muhtemelen kentin ekonomisine üniversitenin bir katkısı da vardı. Kentle senin sorduğun anlamda ilişki kurma konusu ise, Erdem AKSOY rektör olduktan sonra ele alındı ve galiba geç kalınmıştı. Olayların yoğunlaşması üzerine önce üniversitede çeşit sayıda sağcı ve solcu öğrencilerden oluşan (Bu öğrenciler nasıl seçilmişti hatırlamıyorum) "Uygur Tartışma Komisyonu" adı altında (kısa adına UTAK demiştik) bir komisyon oluşturuldu. Bu komisyonla sorunlarını karşılıklı konuşma ile çözüp çözmeyecekleri denendi. Ancak galiba önce solcu öğrenciler bu girişimi anlamsız bulup toplantıları protesto ettiler. Daha sonra Rektörlük tarafından öğrenci velileri davet edildi. Gayet geniş katılımlı bir toplantı yapıldı ve öğrencilerin can güvenliğini sağlamak için önerileri soruldu, destekleri istendi. Bir başka toplantı ise mahalle muhtarlarının davet edilmesiyle yapıldı. Ama bu önlemlerin hiçbiri gerçek bir üniversite-

kent ilişkisini oluşturamadığı gibi, öğrencilerin can güvenliğine de sınırlı bir katkısı oldu... Sanırım taşra üniversiteleri hala da böyle bir sorun yaşıyorlar...

E.K. Eğitim konusunda söylemek istediğiniz, eklemek istediğiniz başka şeyler var mı?

Eğitim konusunda dikkat ettiğim bir-iki nokta vardı, onları söylemek isterim. Bir tanesi rahmetli hocamız BALTACIOĞLU'nun eğitim tezine uygun olarak daima bazı şeyler yapmak için çalıştım. BALTACIOĞLU'nun "İçtimai Mektep" adlı kitabındaki eğitim ilkelerini göz önünde tutmaya çalıştım. Özü ezbercilik değil, insanların kendi kendine, doğal ortamlarda çalışarak, bilgiyi öğrenmesi ve üretmesi... İki noktaya çok dikkat ederdim: Birincisi, öğrencilerin bilgileri, ihtiyaçları olduğu zaman nerede bulacaklarını öğrenmelerini sağlamak... Ezbere bilmesi şart değil, ama lazım olduğu zaman nerede olduğunu bilecek... Sonra onu nasıl değerlendirecek? İkincisi, bizim dersimiz hukukla da içiçe olduğu için kaynaklara nasıl gidecek? Diyelim ki, filan kanun, filan maddesi konusunda gazetede bir bilgi buldu, veya birisi "bu kanunun bu maddesi şöyle yazıyor," dedi. Bu bilgi ona yetecek mi? Yetmeyecek... Nereye gidecek? Kaynağın aslına gidecek... Resmi Gazeteye gidecek, TBMM görüşmelerine gidecek, ve böylece esas bilgiyi kaynağından öğrenecek. Dolayısıyla filan konuyu incelemek istediği zaman bilgileri "nerede ve nasıl" bulacağını bilecek. Kaynağına giderek temel bilgileri öğrenecek. Geriye onun feraseti kalıyor. O konuda da bizim ona öğreteceğimiz fazla bir şey yok... İşte ne kadar öğretebilirsek... Bu yaklaşımlar hep önemli oldu...

Evde çocukların eğitiminde de aynı yöntemi uyguladım. Sordukları her soruya, kaynak kitabın yerini söyleyerek cevap verdim ve evdeki iyi sayılabilecek kütüphanemi-zini kullanmalarını sağladım. Özellikle Emreca bu işi iyi yapar.

E.K., Yani siz öğrencilerinize hep "yöntem" öğretiyordunuz.

Öyle yapmaya çalışıyordum. Ama sınavlarda tabii alışılmış bazı yöntemlerle sorular soruluyordu. Sorulan sorularda kafada kalan bazı bilgiler de sorulmuş oluyordu. Ben hiçbir zaman o bilgilerle verilen cevapların o kadar önemli olmadığı düşüncesindeydim.

E.K., Sizin ölçme-değerlendirme ölçütleriniz nelerdi?

Diyelim bir kağıdı ölçtün, 5 çıktı... O 6 da olabilir, 4 de olabilir... Çocuğun durumuna göre değişebilir. Bazen de bu sorun yaratırdı. O zaman puanlardık, sorunun şu şıkkı şu kadar, bu şıkkı bu kadar puan diye... O, sırf öğrencileri konudan büsbütün uzaklaştırmamak için. Çünkü kullandığımız yöntem, kötüye kullanılmaya da çok müsait bir yöntem. Diğer derslerde de kullanılmadığı için çocuk bunu "Aaa, bu hoca biraz palas," diye de algılama eğiliminde olabilirdi...

E.K., BALTACIOĞLU Hocadan almış olduğunuz etkileri bölüm içindeki bilim atmosferinin oluşmasında da değerlendiriyor muydunuz?

Yok! Belki orada bir temel soruna değinmek lazım. Üniversitede hiçbir zaman, hiçbir yerde, "öğretim nasıl olsun, eğitimin yöntemleri nasıl olursa daha başarılı olur?"

falan gibi konular hiç konuşulmamıştır. Başka yerlerde de pek konuşulduğunu zan- netmiyorum. Zaten sen de çok iyi biliyorsun ki, üniversite hayatından, meslek eğiti- mini bitiren birisi asistan olarak veya araştırma görevlisi olarak girer, eğitim yöntem- leri, araştırma yöntemleri konusunda bilgisi sıfırdır, sıfıra yakındır... Ne öğrenir? Ehh işte, hocasıyla beraber derse girer-çalışırken vs bir şeyler öğrenir. Bölümdeki arkadaşlarından çok dolaylı şeyler öğrenir. Ne o konuda bir eğitimi vardır, ne de uzun boylu bir öngörüsü vardır. Ben bunu üniversite eğitiminin çok önemli bir noksanı olarak görmüşümdür hep...

E.K., Yani bilime soyunanlarda ve bilimle uğraşanlarda felsefe altyapısının olma- ması ve bir de eğitim...

Felsefe altyapısı yok, araştırma yöntemleri altyapısı yok, eğitim-öğretim yöntemleri altyapısı yok... Ve bunlar bence çok büyük noksanlıklar...

E.K., Hocam siz orada yine de, bölüm içi bilim atmosferi için farklı şeyler yapıyor- dunuz, izlediğimiz kadarıyla... Bilimi bireysellikten kurtarmaya çalışıyordunuz... Grup çalışmalarına yöneliyordunuz...

Grup çalışmaları yaptık. O önemli... Birçok konuda grup çalışması yaptık. Ve o grup çalışmalarında arkadaşlarımız hep istekli davrandılar. Atilla GÜLER'le, Tahir ÖZDİL'le, Ahmet YAŞAYAN'la, Muzaffer ŞERBETÇİ'yle, Ertuğrul DOĞAN'la ve daha birçok arkadaşla grup çalışması yaptık. Bir taneisini çok iyi hatırlarım. "Jeodezide Bilgisayar Destekli Çalışmalar" diye uzunca bir çalışma yaptık. Epeyce de kalabalık bir gruptuk.

Bunun dışında adına gurup çalışması diyemeyeceğimiz, ama "dayanışma" diyebile- ceğimiz çalışmalar da olurdu. Örneğin fizik bölümündeki bir arkadaşın doçentlik tezinin hazırlanmasında benim ve bazı başka arkadaşların yardımı oldu veya benim doktoram sırasında pek çok insanın desteğini gördüm.

Ü.Ö., Kaç senelerinde?

Tam ayrılmadan önceki senelerdeydi. Demek ki, 1980-83 arasında... Ayrıldıktan sonra da o tür çalışmalara bir miktar devam ettik yine... Atilla'yla işbirliği yaparak devam ettik... Grup çalışması fikri sonra, sen de anımsayabilirsin, yaygınlaştı. Başka üniversi- telerde de yapılır hale geldi. Çünkü herkes bir yere bir bildiri vermek gerektiği zaman, çalışma yapmak gerektiği zaman tek başına davranıyordu. KTÜ'nden hep birden fazla isimli çalışmalar gelirdi. Sonra sonra o yaygınlaştı. Bence de iyi oldu...

E.K., Eğitimle ilgili bir diğer yaklaşımınız, bu birikimlerin sonucunda 1982 yılın- da "Jeodezi Öğretimi Sempozyumu" düzenlemek oldu...

Evet, Muzaffer'in yönetiminde yapıldı. Doğru. İyi bir toplantıydı.

E.K., Ekrem Hocamıza "Onur Doktorası" verildi...

O da çok sevdiğim bir konudur. Önce konuyu kafamda öyle bir düşündüğümü hatırlıyorum. Sonra kimle konuşmuştum, Erdal KOÇAK'la, Ahmet YAŞAYAN'la

mı?.. Onlar bu fikri beğendiler. Tabii onların içinde bulunduğu koşullarda bunun yapılması o kadar kolay değildi. Çünkü fakülteden geçecek, senatodan geçmesi lazım, rektörlüğün "Evet" demesi lazım, Ekrem Hocayı, Üniversite Senatosunda meslekten olmayanlar tanımıyor... Dedik ki, "Bir defa bunu ciddi bir bazda tutalım. Ekrem Hocayla ilgili, çalışmalarıyla ilgili, mesleğe katkılarıyla ilgili ciddi bir çalışma yapılsın. Kim yapar? Bunu Erdal yapsın. Biz bunu Bölüm Kurulu'na getirelim. O kararı da fakülteye götürelim. Oradan da rektörlüğe götürelim. Haldun ÖZEN de rektörle bu konuyu konuşsun. Yani orada bilgi aktarımında bir noksanlık olmasın." Ben rektörle konuştum. Rektör, Ekrem Hoca hakkında bilgi istedi. Ben de anlattım, "Yıldız'da bizim hocamız, bölümümüzün kurucusu, 3 kişi olarak koca bir işi aldılar götürdüler, ve buna çok layık bir insan..." Rektör, "Çalışmayı yapın," dedi. Bunlar yapıldı. Erdal güzel bir rapor yazdı. Bölümden, fakülteden, senatodan oybirliğiyle geçti. Sonra da KTÜ'nün oditoryum diye bir basamaklı büyük salonu vardı. Bu salonda bir törenle verildi. Törenin konuşmalarını banda aldım. Bant bir yerlerde duruyor hala, ve unutmam Erdal KOÇAK kürsüde konuşurken heyecandan ağladı. Onun ağlamaları da bantta var... Hoş bir toplantıydı. Ekrem Hoca kızıyla ve hanımıyla beraber gelmişti, çok mutlu olmuştu. Öyle gösterişe, unvana meraklı olmayan bir insandı. Ama kendi öğrencileri, tanımadığı, yeni tanıdığı bir üniversite ve rektör, böyle bir ortamda bu çalışmalar yapıldı. Ekrem Hoca pek memnun oldu.

E.K., Bu çalışmalar bir taraftan yürürken, sizin içinizde de 1970'li yılların olaylı dönemleri başladı. Olaylı yıllar başladı. Bunların KTÜ'nde 1978 yılında başladığını söylemişsiniz.

1970'ten itibaren de vardı. Sonra yol iyice açıldı... Yıllarını çok iyi hatırlamıyorum.

E.K., Bu yıllarda olayların yoğunlaşması kampustaki havayı nasıl değiştirdi? KTÜ polis bölgesinde değil, jandarma bölgesindeydi...

Jandarma denetimindeydi. Ayrıca sık sık MİT'çiler gelir, yönetimden bilgi alırlardı. Veya kendilerine göre tavsiyede bulunmaya kalkarlardı. Bu, her dönemde vardı. Öğrencilerin içinde bu tür sivil görevliler vardı. Tabii ayrışmalar, çatışmalar hızlandıkça öğrencilerin yurtları ayrıldı, binalar, odalar vs bölüştü. Bu bina şu grubundu, öbür bina öbür grubundu... Sınıflarda oturma düzenleri değişti. Herkes kendi grubunun bölgesinde oturmaya başladı. Birisi bir şeye ders sırasında itiraz eder ya da bir fikir söylerse, diğerleri hemen ona horozlanırdı. Ara sıra, nadiren olay da çıkardı sınıfta. O zaman dersleri tatil etmek gibi adetler vardı. Bazen fakültelerde ve bölümlerde de dersler tatil edilirdi. Gruplar sokaklarda çatışırdı. İster istemez hocalar arasındaki gerginlikler de arttı. Siyasal iktidarlar, hükümetler bunlara çözüm bulmak yerine bunları sadece teşvik ettiler. El altından desteklediler. Çözüm aramadılar.

E.K., Bir çözüm bulunabilir miydi?

Şöyle bir deneme oldu: Rektör Erdem AKSOY bir gün, "Bunları nasıl çözeceğiz? Bir yol bulalım" dedi. Senatoda konuştular. Senato, Öğrenci Sorunlarını İzleme Komis-

yonu diye bir komisyon kurdu. Komisyonda ben vardım, Ergun UĞUR vardı, galiba bir öğretim üyesi arkadaş daha vardı, bir bıyıkları sarkık öğrenciyle, bir solcu öğrenci de temsilci olarak vardı. Birkaç oturum yaptık. Konuşuldu. Notlar, kayıtlar vs tutuldu. Ama bir gelişme sağlayamadık. Herkes kendi dar görüşü içinde belirli sloganları tekrar ederek, kendi yaptıkları konusunda da suçu diğer tarafa atarak bir yöntem buldu. Hep öyle yapılır. Kendileri yapsa da başkaları yapmış gibi gösterip, kendi amaçlarının doğru olduğunu göstermeye çalışırlar. Bu iyi bir başlangıçtı. Başka üniversitelerde de böyle bir faaliyet olsa iyi olurdu. Olmadı. Bir sonuç alamadık. Sık sık olaylar olurdu. Birkaç tanesini hatırlayabilirim.

Bir tanesini Ülkü'ye sormalyım. Bir gece kampusta geniş bir arama oldu. O zaman Erdem'in evini de aradılar. Erdem o zaman rektör müydü?

Ü.Ö., Rektördü.

Yani jandarma "Bize ihbar var," diye bir yalanın peşine düşüp, bir gece, bunu ara sıra yaparlardı, bütün kampusu aradı.

Ü.Ö., Olay 12 Eylül 1980 sonrasıydı. 12 Eylül öncesi öğrenci olaylarıyla ilgili böyle bir arama olmadı. Yani öğretim üyeleri üstünde...

Yani olmadı mı?

Ü.Ö., Hayır, olmadı.

1980 sonrası olduğunu hatırlamış olalım. Ama bu önemli bir şey... Bizim evimiz rektörün evine karşı. Lojmanların ana caddesini görüyor. Rektör yardımcısı Ergun BAYAR'ın evini aradılar. Pat, pat bizim binaya çıktılar. Bizi geçtiler üst kata çıktılar. Selahattin'in evini mi aradılar?

E.K., Hocam, ne arıyorlardı?

Bir ihbar mektubu verilmiş. Yalan, dolan... Göz korkutma... Nitekim, Ergun BAYAR rektör yardımcısı. Onun evinde kurşun buldular. Olmayan tabancanın kurşununu. Aşağıdan binbaşı seslendi, "Oğlum, hala bulamadınız mı?" diye. Duyuyoruz balkondan. 5 dakika sonra, "Bulduk komutanım," diye bağırdı aramayı yapan asker. "Yatağın bilmem neresinden kurşun çıktı," dediler. Ergun BAYAR çabuk etki altına alınabilen bir insandı. Sanıyorum, ondan bilgi almak için, "biz seni affederiz, sen de bize anlat bakalım üniversitedeki işlerle ilgili şeyleri," demek için yaptılar. Fakat rektör yardımcılığına Nuran Hanım vekalet ediyordu. Jandarmaların bu girişimini o durdurdu. Ergun BAYAR'a da, "Sen bunlara bir şey söyleme. Bunlar seni baskı altına almak istiyorlar. Ben seni bundan kurtaracağım," dedi. Böylece bu işten kurtuldu Ergun BAYAR. Ama bizim evi arayan olmadı.

Ara sıra jandarma komutanı binbaşı gelirdi, "şurada şöyle bir olay var. Bize yardım eder misiniz?" diye. Öyle şeyler olurdu.

E.K., 1980 öncesi jandarma derslere girer miydi?

Ben onu çok iyi bilmiyorum.

Ü.Ö., Sen izin vermezdin.

Benim bildiğim şu: Jandarma bazı sınıf kapılarında da nöbet beklerdi, olayların çok olduğu dönemlerde... Sonra ben öğrendim ki, sınıfın içinde de ders sırasında bekliyorlarmış. Bana rast gelmedi hiç... Bir gün sınıfa girdiğimde baktım, arkada bir jandarma dikiliyor. "Ne var oğlum?" dedim. "Hocam, ben burada duracağım," dedi. "Niye duruyorsun?" dedim. "Komutan öyle söyledi," dedi. "Sen orada duramazsın. Sen çıkacaksın dışarıya," dedim. "Yok," dedi, "olay olursa vs" ... "Olay olursa ben sana haber veririm," dedim. "Çıkmam," dedi. Ben de sınıfa dedim ki, "Çocuklar ders tatil edilmiştir. Bugün ders yok. Dağılabilirsiniz," ... Öğrenciler dağıldı. Ertesi derse gittim. Kimseye de bir şey söylemedim. Baktım jandarma kapıda duruyor. Ben girerken, "Hocam, ben burada bekleyeceğim," dedi. "İyi. Doğrusu bu. İhtiyaç olursa ben sana söylerim," dedim. Sınıfta jandarma varken ders yapanlar olmuş. Ben ona hiçbir zaman razı olmadım. Bunlar benim aklıma uygun olmayan şeylerdi...

Fakat olayların arkası kesilmiyordu. Bir gün Yusuf TATAR'ın arabasını bombaladılar kampusta. Erdem Bey rektörken, arabasını bombaladılar. Bir gün gece bir kurşun sesi oldu. Biz Nezihi CANİTEZ'in evinde misafirdik. Erdem evden fırlamış, "Kimin evi kurşunlandı. Acaba Nezihi Beyin evi mi?" diye. Bakmış ki perde aralığından biz oturuyoruz, gülüyoruz, konuşuyoruz... Geri dönmüş gitmiş. Korkmuş, "Nezihi Beyin evine bir şey yapılıyor," diye. Ertesi sabah bir yokladık ki, kurşun meğer Erdem'in kendi evine atılmış. Ama kurşunlar balkon demirine geldiği için camı çerçeveyi kırmamış. Çok cesur, korkak olinayan bir insandı Erdem Bey. Bunları da gayet sade bir biçimde yapardı.

Bir gece bir büyük bomba patladı. Baktık, Mimarlık Bölümü kantininde. Mimarlık Bölümü kantinine bomba bağlarken bomba ellerinde patladı. Hatırladığıma göre onlar 2 kişiydiler. Ağır yaralandılar. Patlamadan 10 dakika sonra, gözümüzün önünde jandarmalar geldi, yaralıları aldılar, götürdüler, ve olayın üzerini kapattılar. Hiçbir şey olmamış gibi...

Ü.Ö., Birisi orada hemen ölmüştü, birisi yaralı olarak kaçmıştı...

Kaçırıldı...

Ü.Ö., Daha sonra bulundu kimin olduğu. Ama teşebbüsten olayı ele aldılar.

Böyle polisin, jandarmanın, MİT'in, yönetimin şöyle veya böyle bulaştığı birçok olay vardı. Sağ cenahtaki grupları korumak, sol taraftakileri daha çok pasifize etmeye çalışmak vs gibi... Bir gün Jeodezi Bölümü'nden lojmanlara doğru gidiyordum. Arabamız vardı o zaman. Birisi karşıdan geliyor. El salladı bana. Arabayı durdurdum. Dedi ki. "Haberin var mı Haldun'u öldürmüşler," ... "Haldun ÖZEN benim," dedim. "Yaa öyle

mi" dedi. Büyük bir telaş içinde gitti. Sağda solda böyle haberler dolaşırdı. Biz bir tür güvenlik tedbiri olarak, kendi evimizden sabahleyin çıkarken, "Eğer bir olay olursa, şunları şunları ihbar edin," diye evdekilere tembih ediyorduk... Bunu 1-2 kere söyleyince onlar belli hale gelmişti. Bunun yanı sıra öğrenciler Türkay TÜDEŞ'e haber gönderirlermiş, onun işleri karıştırdığı büyük ölçüde belliydi, "Eğer Haldun Hocaya bir şey olursa, o gün kendini (Türkay TÜDEŞ'i) ölmüş bilin" derlermiş. Böylece biz hayatımızı güvenlik içinde sürdürdük orada.

E.K., Siz kendiniz için bir güvenlik uygular mıydınız? Hiç tehdit aldınız mı?

Yok... Yalnız bir gün sınıfta bir olay oldu. O olayı çıkaran çocuklar odama gelip içeri girmek istediler. Neyse ki ben farkına vardım. İçeriden kapıyı kilitledim. Giremediler. Sonra da rektör yardımcısına telefon ettim. Geldiler. Bir sorun olmadı. Onun dışında da sınıfta somut bir olay çıkmadı.

Ü.Ö., Ben bir başka bir girişimden söz etmek isterim. Öğrenci aileleriyle işbirliği...

Evet öyle güzel bir şey oldu. Doğru. Ne zamandı? Haziran sınavları dönemiydi.

Ü.Ö., Okula gidip gelen öğrenciler kurşunlanıyordu...

Olaylı bir dönemdi. Rektör öğrenci aileleriyle temas kurdu. Onlarla oditoryumda toplantı yapıldı. Geniş bir toplantıydı. Sınav dönemi boyunca aileler her gün kampusa geldiler. Çok hoştu... Sınavlar böyle yapılabildi.

E.K., Trabzon dışındaki ailelerle de bağlantı kuruldu mu? Onlar da geldiler mi?

O ayrıntıları bilemiyorum. Belki Ülkü hatırlıyordur.

E.K., İşler zorlaşmaya başlamıştı...

Güvenlik sorunları oldukça Trabzon dışındaki aileler de sık sık gelip gidiyorlardı. O koşullarda öğrenci aileleri en çok sıkıntıda olan gruptu. Kadastro Lisesinden sınıf arkadaşım olan Kemal SELVİ'nin oğlu Elektrik Bölümünde okuyordu, Cengiz SELVİ. Babası benim üniversitede olduğumu duyunca bana mektup yazmaya başladı. Bunlar uygar ve zarif insanlardı. Çocuklarının tercihlerine karışmazlar, ama baba olarak da görevlerini yapmaya çalışırlardı. Cengiz'in babası yıllarca tebrik kartları attı bana. Nuri Kemal DEMİREL'in babasından da bir mektup almıştım. Nuri Kemal'le ilgilendiğim için teşekkür ediyor, durumunun güçlüğüne tanımlamak için de "Bilmiyorum oğlunuz var mı? Varsa bizi, durumumuzun güçlüğüne daha iyi anlarsınız," diyordu. Halen de görüşüyoruz kendisiyle.

E.K., Eğitim zorlaştı. Bölüm içi ilişkiler zorlaştı. Kampus içindeki atmosfer ağırlaştı. Böylesine zor bir ortamda bilim nasıl yapılabiliyordu?

Yok canım... Yani daha çok günlük dersler yapılırdı. "Saat 5 olunca da herkes evine gitsin. Bölümleri kapatacağız," derlerdi. Biz itiraz ederdik. Ama kapatırlardı. Erken-den eve gidilirdi.

E.K., Sizin yaşamınıza baktığımda bir şey dikkatimi çekiyor: Siz Karadeniz'de neden herhangi bir yönetim görevine talip olmadınız?

Uzun süre doktoralı değildim. Sonra doktoralı oldum. Bunlar yönetim görevlerine talip olmak için yeterli değildi. Biz "özerk yönetim" istiyorduk ya, özerk yönetimin şartları farklıydı... Yönetimde olmadım, ama birçok komisyonda görev aldım. Ayrıca hiçbir zaman dersimi verip eve dönmedim. Kişisel sorunlarım hiçbir zaman ön plana çıkmadı, daima "üniversitenin sıkıntıları, nasıl olması gerektiği" benim sorunum oldu. Bunlar için yönetimde olmak da gerekmiyordu...

E.K., Siz bu olaylar sırasında bir yönetici değilsiniz, ama olayların da hep içinde-siniz... Pasif durumda da değilsiniz...

Bu biraz benim kişiliğimden geliyor olabilir. Biraz bazı ilgilere yaklaşımından olabilir. Biraz dost çevremın yönetimde benimle olan diyaloga önem vermesinden olabilir. Böyle şeyler oldu. Ama hiçbir zaman söylediklerimiz öneri düzeyinin dışına çıkmadı, saygı içinde bir ilişki dışına çıkmadı. Mesela, 12 Eylül oldu. Biz sabah rektörlüğe gittik. Ara sıra ben de rektörün odasına giderdim ve bazı işleri konuşurduk. Radyoda Erzurum Üniversitesi rektörünün Kenan EVREN'e çektiği kutlama telgrafının haberi okunuyor. Rektöre ben dedim ki, "Sizin de telgraf çekmeniz lazım." Rektör, "Ben bu adamlara telgraf çekmem," dedi. "Olmaz," dedim... "Nasıl bir telgraf çekeceğiz?" dedi. "İstersen ben bir şey yazayım," dedim. Oturdum, bir mü-vedde yazdım. Rektör aldı, okudu. Kendi eliyle düzeltti. "Bunu çekebiliriz bak," dedi. Şartımız, "demokrasi ve insan haklarına saygılı olduğunuz sürece sizi destekli-yoruz," gibi bir şeydi... Öyle bir metin gönderdik.

E.K., Yine 1980 öncesine dönelim. Bir taraftan üniversite yönetimi ortamı yumu-şatmak, kampus içinde bir çözüm bulmak için çabalyor. Ama siz de Haldun ÖZEN olarak çabalyorsunuz... Nerede bir sorun varsa, siz sorunun olduğu yerdesiniz...

İşte biz aynı zamanda TÜMÖD'üz... TÜMÖD Trabzon Şubesiyiz. Tüm Öğretim Üye-leri Derneği, Ankara'da ve yurdun birtakım yerlerinde demokratik ve özerk üniversi-te için, üniversite sorunlarının ortadan kaldırılması için, eğitimin niteliğinin geliştirilmesi için çalışmalar içinde... Biz de o minval üzere Trabzon'da paralel çalışma içindeyiz. Dolayısıyla birçok arkadaşımızla beraber aktif durumdayız. Ankara'ya gi-diyoruz, geliyoruz... Toplantılara katılıyoruz...

E.K., Çok musunuz?

Ankara'dakiler zaman zaman geliyorlar. Trabzon'da ortak toplantılar yapıyoruz. Bu ara öğretim üye ve yardımcıları 150 kadar. Bizim üye sayımız 100'ün üstünde.

E.K., İşin diğer yanı, bölüm içinde diyalog koptu galiba o yıllarda...

Bir aşamadan sonra koptu... "Merhaba", "Merhaba"ya dönüştü.

E.K., Yani bölüm politikası diye bir şey kalmadı, kişisel inisiyatiflere mi yerini bıraktı?

Onlar yine kendi aralarında biraz bölüm kurulu falan yaparlardı. Bizim dışımızda...

E.K., Siz katılmazdınız...

Bizi galiba bir tarihten sonra çağırılmaz oldular.

E.K., Hocam, sizin o yıllarda öğrencilere hep yakın durduğunuz anlaşılıyor.

Öyle mi durdum? Öğrenciler mi öyle algıladı, bilmiyorum.

E.K., Ama sonuçta birbirinize yakındınız. O yıllarda gençliğin psikolojisi neydi?

Bir defa öğrencilik biraz tembellikti... Biraz hay-huy, biraz "dersler olmasın da başka işlerle uğraşalım," düşüncesi... O arada tek tük de olsa derslerin önemini kavrayan öğrenciler olurdu. O zamanlar öğrenciler çok aşırı çalışkan kimseler değildi. Vardı içlerinde çalışkan olanlar... Kimisi mesela, ilişkilerimizden, diyaloglarımızdan cesaret alıp, "Hocam, bu imar uygulaması dersi de ne? Bunu bize niye anlatıyorsunuz? Bunun bize ne faydası var?" diye sorabilirdi... "Oğlum, işte hayatta imar uygulaması şu kadar önemli, kentleşme vs" derdim. "Yok... Bunun bir faydası yok," derlerdi. Bunu diyenler sonra mühendis oldular, imar uygulamasında öğrenmedikleri şeyleri öğrenmek zorun-da kaldılar, ve o işlerden para kazandılar. "Eee hocam, sen de haklıymışsın," dediler. Ben sonradan haklı çıktım. Hiçbir zaman da sonradan haklı çıkmayı istemem.

Mesela üniversiteden 1983 yılında ayrıldım. Bir gün Muzaffer ŞERBETÇİ geldi, "Haldun sen o zaman haklı şeyler söylüyormuşsun. Biz sana kulak asmadık. Beraber davranmamız lazımmış," dedi. "Muzaffer kaç sene geçti? Sen 10 sene sonra söylü-yorsun. İş işten geçmiş vaziyette. Artık bir faydası yok," dedim.

E.K., O zamanlar beraber davranmıyor muydunuz?

Yani, çekingen davranırlardı. Gözümüze bakarlardı, bunlar bir iş yapacak da, el alem bizi eleştirecek diye...

E.K., Siz o aktivite içindeyken ve hatta öğrencilerin bile sorunlarıyla ilgilenirken, sorunun olduğu yerdeyken, içinizde bir korku taşıyor muydunuz, benim başıma da herhangi bir şey gelir diye? Ölüm korkusu...

Doğrudan öyle bir şey olmadı... Bir gün 1-2 öğrenci geldi, "Hocam, bizim şehirde bir yerimiz var. Bir büro gibi yer yaptık. Arada bir orada toplanıyoruz. Bir gün siz de gelir misiniz?" dediler. "Gelirim" dedim, Şerif ÖZEL diye bir öğrenci. Halkın Kurtuluşu mu neydi? Öğrencilerin gruplarını çok bilmem zaten. Hala da bilmem. Ayırmam da öğren-cileri, bu Halkın Kurtuluşu, bu Dev-Genç diye ayırmam... Gittiğimde 8-10 kişi toplan-mışlardı. "Kampusta güvenlik yok. Hayatımız tehlikede. Hocam size yardımcı olalım" dediler. "Peki, olun. Nasıl olacaksınız?" dedim. "Hocam, size bir tabanca bulalım" dediler. "Ne olacak, tabancayı ben ne yapacağım?" dedim. "İşte kendinizi bu tabancay-

la korursunuz,” dediler. “Ben hayatım boyunca hiç tabanca kullanmadım. Toplu iğne bile kullanmadım. Kullanmaya da niyetim yok,” dedim. Israrla, “İşte şöyle de, böyle de olursa...” dediler. “Olursa olur,” dedim. Tabanca meselesi de öylece kapandı.

E.K., Gençlik o zaman nasıl yaşıyordu? O zamanın gençliği neler yapıyordu? Arkadaşlıkları...

Kendi dar ortamları içinde yaşıyorlardı. Yurtta toplanıyorlardı. Şehirde kendilerine göre gruplaşıyorlardı. Birinin geçtiği yerden öbür gruplar geçmezdi. Geçerse oralarda çatışma olurdu. Tabancalar bellerinde derse gelirlerdi. Çıkınca kampus sokaklarında birbirlerine karşı efeleşirlerdi. Ama bizim ilişkilerimiz genellikle iyi oldu. Çocuklar bizi hep kendilerine yakın buldular.

E.K., Kampus içi yaşam...

Lojmanlar içinde lokal olarak kullanılmak üzere eski yönetimler zamanında bir daire verilmişti. Bizim gittiğimiz yıllarda bu lokal gerçek anlamda sosyal buluşma yeri idi. Öğlen ve akşam yemek çıkardı. Pek çok aile de orada yemek yerdi. Sonraki yıllarda sadece sağcı öğretim üyelerinin toplandığı bir yer haline dönüştü. Bizler gitmedik. Bazen aralarında kavgalar olduğunu da duyardık. Ama Türkay TÜDEŞ’in deyimiyle, “Kol kırılır, yen içinde kalırdı.” Duyurmamaya çalışırlardı.

Bir de Ülkü’ler bir gece bütün kampusu dolaştılar. Yüzlerce imza topladılar. Valiliğe güvenlik için dilekçe verdiler. Kopyaları dosyalarda hala duruyor...

Ü.Ö., Olay şöyleydi: Çocukların sokakta oynadığı sırada bir akşamüstü, yurtlarda çıkan olaylar lojmanlara sıçradı. Cengiz adında, Mimarlık Bölümü’nden bir öğrenci, çocukların arasında havaya ateş etti ve silahı beline koyup sadece sağcı öğretim elemanlarının girebildiği lokale sığındı. Bunu biz evin balkonundan izledik. Daha sonra topladığımız imzaları biz kadınlar/anneler olarak Trabzon Valisi Ziya ÇOKER’e götürdük. Vali bizi kötü karşıladı. Hatırladığım kadarıyla bir hayli de azarladı. 1980’den sonra yapılan sıkıyönetim savcılığı soruşturmasında benim suçlarım arasında bu imza toplamak da vardı, çok şaşırmıştım.

Ama iyi bir imza toplamaydı o. Bir gecede çok fazla imza toplandı.

E.K., Çok fazla arayış vardı demek ki?

Vardı. Erkekler, kadınlar birbirlerini desteklediler. Kampus olmanın avantajı, lojmanlar, yurtlar, kafeteryalar, dershaneler, rektörlük, hepsi ortak bir yerdeydi. O bakımdan ilişkiler de kolay ve sağlıklıydı.

E.K., Hocam, sonra olaylar turmandı, turmandı, 12 Eylül sabahı Hasan MUTLU-CAN’ın türküleri ile uyanıldı. Ne düşündünüz?

12 Eylül’den 1 gün önce İngiltere’den bir misafirimiz gelmişti, Diana Gece yattık, sabah kalktık, böyle oldu. O gün de sahil tesislerinde galiba bir yaz okulu meselesi vardı. Bir toplantı vardı.

Ü.Ö., Cahit ARF’a “Onur Doktorası” verilecekti.

O tören geri kaldı tabii ki... Yaz okullarımız çok iyi çalışırdı. Dünya çapındaki insanları davet ederlerdi. Diana çok sıkıntıya kapıldı. Biz balkonda mükellef bir kahvaltılı sofrası kurduk. Balkonda yemek yemeyi severdik. Güzel bir balkonumuz vardı, denizi uzaktan gören. Diana’ya dedim ki, “Merak etme, 1-2 gün sonra bu işler düzeldir.” Nasıl düzeleceğini o algılayamadı tabii ki. 1-2 gün sonra ortalık biraz düzeldi. Diana birkaç gün daha kaldı ve sonra gitti.

O yaz okulu geriye kalmıştı. Yapılmadı galiba, çok iyi hatırlamıyorum. Fakat bütün Türkiye’de olaylar nedense bir anda durdu. Yani geriye dönersen, bütün bu olayları bilinen yerler biraz teşvik etti ki, teşvik edenler de iktidara geldi ki, bu iş biraz böyle oldu. Ama bu işin hesabını kimse kimseye soramadı.

YÖK, yüksek öğretim yasa tasarısı üzerinde o sıralarda Üniversitelerarası Kurul çalışıyor, bir türlü anlaşıp bir gelişme sağlayamıyor. Milli Eğitim Bakanı Necdet UĞUR’du, o da üst düzeyde ekipleriyle çok çalışıyordu. Epey bir yol almışlardı, ama sonuçlanmamıştı. Yeni yönetim bu işe el koydu. Bir taraftan Üniversitelerarası Kurul çalışıyordu, bir taraftan da Milli Güvenlik Konseyinin Eğitim Komisyonu gibi komisyonları vardı, onlar da çalışıyordu. Oraya zaman zaman rektörleri çağırırlar, toplantı yaparlardı. Işık GÜREL diye bir amiral o işlerin koordinasyonu ile görevliydi. Rektörlere, “Şikayetleriniz nedir?, sorunlarınız nedir? Bu sorunları kimler yaratıyor bize söyleyin” diye bilgiler aktarırlardı. Ama rektörler de tedbirli davranırlardı. Pek bilgi aktarmazlardı. Yalnız bir yerde, dolaylı olarak öğreniyorum ki, Yılmaz BÜYÜKER-ŞEN diyor ki, “Bunlar bizden böyle bilgiler isterlerdi. Biz de yanıldık, onlara verdik. Sonra aleyhimizde kullanıldı.” Ama bizim rektörümüz tedbirliydi, öyle şeyler yapmadı. Bizim rektörümüz o toplantılarda hep, “üniversiteye dışarıdan müdahale edilmemesi gerektiğini, demokratik biçimde yönetilmesi gerektiğini, özerk olması gerektiğini” söyledi. Hatta bu toplantıların birinde yaptığı uzun bir konuşmayı biz broşür olarak da bastık, herkese dağıttık. Ayrıca senatomuzun bir kararı vardır, “YÖK yasası şöyle-şöyle çıkarsa, bunun üniversiteye zararı olacaktır,” diye. Onları da çoğaltmış ve etrafa dağıtmıştık o zamanlar. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Cevat GERAY bize çok destek oldu. TUMÖD’le yakın işbirliği içindeydik.

Bir keresinde Kenan EVREN, o yanındaki generallerle üniversiteyi ziyarete geldi. “Ziyarete gelirken buna bir şey yapmak lazım,” diye düşündük. “Doktora vermek gerekir,” diyenler vardı. Rektör, “Ben öyle bir şey yapmam,” dedi. Ben, “O zaman başka bir şey yapalım. Biz üniversite ne durumda, sorunları nedir, neler yapmak lazım, bir rapor yazalım,” dedim. Rektör, “Ne zaman yazacağız da ne zaman basacağız?” dedi. “Yazalım, 2 gün içinde. Ben sabaha kadar matbaada oturayım, basayım. Sabahleyin 6’da sana teslim,” dedim. Yazıldı rapor. Gece ben matbaada matbaacılarla uyumadım. Bastık sabaha kadar. Sabah 6’da götürdük rektöre teslim ettik. Rektör doktora yerine, adama rapor verdi.

Bir gün de DOĞRAMACI gelmek istedi. Önceden adamlarını yolladı. İşte “Erdem Bey, siz arzu ederseniz, tekrar sizi YÖK döneminde de rektör yaparız,” vs diye yoklamalar yaptılar. DOĞRAMACI da doktora istiyordu. DOĞRAMACI Erzurum’a gitti. Orada kendisine doktora verdiler. Üstünde resmi olan ipek bir halı dokutmuşlar, onu da verdiler. Bizim rektörden ses yok. Ses çıkmayınca DOĞRAMACI gezi programını değiştirdi. Trabzon’a gelmedi. Geri döndü. Sonra da Erdem’i görevden alarak bunun acısını aldı.

E.K., Olayın öbür yanında soruşturmalar var galiba...

12 Eylül’den sonra sıkıyönetim gözünü açmış bekliyor, “Kim kimi ihbar edecek, kim kime iftira yapacak?” diye... İmzalarıyla biliyoruz ki, Erdoğan ÖZBENLİ ve Türkay TÜDEŞ başta, sıkıyönetime dilekçeler verildi. Dilekçenin kopyası elimde. Yani tahmin falan değil söylediğim. Sonra diğer öğretim üyeleri, asistanlar, çeşitli kimseler hakkında, KTÜ’de özerk yönetimde emeği geçen ne kadar insan varsa...

E.K., Neyle suçluyorlar sizi?

Sol örgütlenme... Sol kadrolaşma... Kadroyu da kuran benim, savcının sorduğu soruya göre. Dedi ki, “Burada sol kadrolaşma varmış. Kadroyu kuran da senmişsin.” Erzincan’dan özel olarak bir savcı gelmişti bunları araştırmak için. Bir hafta 10 gün kalmıştı. Herkes gitti ifade vermeye. Savcı bana öyle deyince, “Keşke burada bir sol örgütlenme olsaydı, ben de onu yapsaydım. Maalesef burada böyle bir şey yok. Ama burada sağ örgütlenme var. İşte belgeleri, resimleri, yazıları, Erdoğan Beyin yaptığı gizli toplantıların imzalı tutanaklarının kopyaları...” dedim. İyi çalışıyorduk o zamanlar. İstihbaratımız kuvvetliydi. Yüzbaşıydı, dedi ki, “Ben sana bir iyilik yapayım. Bütün bu söylediklerini yazacağım. Bu belgeleri de ekleyeceğim. Fakat, sen boş yere ümitlenme. Bundan bir şey çıkmaz,” dedi. Bundan çıka çıka bizim hakkımızda takipsizlik çıktı. Halbuki DOĞRAMACI kendi elindeki bilgileri de sıkıyönetime göndererek, bizim hakkımızda sıkıyönetim tarafından bir şeyler yapılmasını çok bekliyordu.

E.K., Oradan bir sonuç alamayınca kendisi mi...

O sonucu alamayınca dosya YÖK’e iade edildi. YÖK bazı kimseler hakkında soruşturmalar yapmaya başladı. Bu soruşturmalar ben görevden ayrıldıktan sonraki tarihlere kadar da uzadı. Bir seferinde büroya geldim, Arif DELİKANLI’nın bürosunda çalışıyordum o zamanlar. YÖK’ten bir mektup, diyor ki, “Üniversitede öğrenci Kahrman EZBER öldürüldüğünde, üniversite ambulansını onu memleketine götürmek için tahsis etmek ve arabanın benzin parasını ödemekle suçlanıyorsunuz. Kendinizi savunun...” Bir öğrenci öldürüldü, mimarlık son sınıfta, tam da bitirme imtihanına gelirken. Trabzon’a yakın bir yerlerdeydi memleketi. Biz de üniversite ambulansını rektörden istedik, çocuğu götürmek için. Yalnız rektör dedi ki, “Benzin yok.” Benzin parasını da rahmetli Özgönül AKSOY verdi cebinden. Ambulansı öyle gönderdik. Nasıl gönderecektik ki yani? DOĞRAMACI’nın imzasıyla böyle bir mektup. Ben buna çok sınırlandım. DOĞRAMACI’ya bir mektup yazdım. Ülkü, “geçen gün mek-

tu bu şuralarda bir yerlerde buldum,” diyordu. DOĞRAMACI’nın kendi adına ve “özel ulak” gönderdim. “Şöyle-şöyle bir şeyi aldım. Okudum. Bir defa siz benim hakkımda soruşturma yapmadan önce, YÖK Denetleme Kurulu Başkanı Erol CANSEL’i görevden almalıyız. Çünkü Erol CANSEL hırsızdır. Oradaki bütün belgeleri çalar ve değiştirir. Ayrıca da benim hakkımda soruşturma yapamazsınız. İlle de yapacağım diyorsanız, ben de rahmetli İsmet İNÖNÜ gibi size, ‘hadi canım sen de’ diyorum,” diye bir mektup. Haftasında DOĞRAMACI’dan imzasıyla bir mektup geldi. “Hakkınızdaki soruşturma incelenmiş ve soruşturmanın kapatılmasına karar verilmiştir” deniyordu. Onu da öyle kapattık.

E.K., Ama sizinle uğraşmalar hep devam etti...

Bu açıklamalarla üniversiteden ayrıldıktan sonraki yıllara gitmiş olduk, DOĞRAMACI meselesi nedeniyle. Üniversitede 12 Eylül dönemi geldiği, Erdem’in görevi Lami ESER’e devrettiği sırada, sahil tesislerinde Erdem için bir tören yapıldı. Genel Sekreter Erdem AKSOY’a tabak bir hediye verdi. Sonra Lami ESER geldi. Ona devretti görevi.

Ü.Ö., 12 Eylül öncesinde bölümde Erdoğan Bey senin dersini alıp...

12 Eylül öncesinde değil, sonra... Saniyorum Lami ESER zamanında oldu. Son 1 sene içinde.

Ü.Ö., Bölüm Kurulu’nda, tüm arkadaşlarının bulunduğu bir toplantıda bu karar alındı...

Alındı, evet. Ama Lami ESER göreve geldikten sonra.

Ü.Ö., Ömer DEMİRAĞ senin derslerini vermek üzere çağrıldı.

İyi hatırlıyorsun. Ama tarihi biraz böyle... Ben bölümde derssiz kaldım bir süre...

Ü.Ö., Yani bu bir tür Haldun ÖZEN’in işine son vermenin hazırlığıydı... Yani 12 senedir vermekte olduğu dersleri...

Benden başka kimse vermemişti o dersleri...

E.K., Bölüm Kurulu oybirliğiyle mi aldı bu kararı?

İşte aldılar bu kararı... Sonra ben onlara mektup yazdım, “Ne oldu?” gibisinden. Muzaffer Bey Bölüm Başkanıydı, Erdoğan Bey dekanı galiba. Bana, “Şöyle bir kararla oldu bitti” gibisinden bir cevap yazdılar. O kağıtlar da bir yerlerde duruyordur. Ben bunları biraz unutmuştum. Sonra Lami ESER’in imzasıyla “Gümüşhane’ye tayin edildiniz” diye bir yazı geldi. Kışın ortasıydı, ocak ayı falan... Ben karlı bir vaziyette Gümüşhane’nin dağlarına tırmandım. Gittim, bir öğretmen okulu binası. Kendi kadroları içinde çalışıyorlar. Üst katta birkaç salonu ayırmışlar. Bir İnşaat bilmem ne Yüksek Okulu... Topoğrafya ve Teknik Resim derslerini ben anlatacağım. Okulda bir müdür var, hocalar sağdan soldan bulunan insanlar. Gelip-gidiyorlar okula... Dağın tepesinde yemek yemek için şehre ineceksin. Sonra çıkmak için karlardan kayarak yürümek lazım... Birkaç gün otelde kaldım. Topoğrafya dersini de

eski öğrencilerimden birisi okutuyor. "Hocam, siz geldiniz. Ben size devredeyim" dedi. "Hayır, sen bana devretme," dedim, "Ben burada 1 hafta kadar kalacağım. Sonra dönceğim Trabzon'a." O, derslerine devam etti. Bir hafta içinde okul müdürüyle görüştim. Onların sorunlarını saptadım. Sonra gittim, şehirdeki gazete sahibini buldum. O gazete sahibiyle konuştum, "KTÜ Rektörlüğünün temsilcisi gelmiştir. Yüksek Okulumuzun sorunlarını şöyle yaptı, böyle yaptı..." diye. Kömür yok, odun yok... Onun için telgraf çektim rektöre, "Bunlara yakıt parası gönder vs" diye, "Sorunları şudur. Bunları çözelim" diye. Valiye gittim, "Sizi destekliyoruz. Siz de yardımcı olun," diye... Bu işlerle bir hafta uğraştım. Bir hafta sonra "Ben gidiyorum," dedim ve Trabzon'a geri döndüm. Gittim rektöre, "Böyleyken, böyle... Bakın gazeteler şunları-bunları yazdı... Size de şu yazıları gönderdim. Şu ihtiyaçları var. Bunları tamamlayın. Ayrıca da bundan sonra ben Gümüşhane'ye gitmiyorum. Ders de vermiyorum," dedim. Bir süre de öyle geçti. Arkasından Erdem AKSOY'la Özgönül AKSOY'un görevden alınmaları geldi, 1402 sayılı yasaya dayanarak... Ülkü o zaman Trabzon'da değildi. Ankara'daydı. Telefonda ağlayarak "Nedir bu?" diye bana sordu. "Sen hala üniversitede duruyor musun?" dedi. Ben de o gün hemen bir dilekçe yazdım. Erdem'i aldıkları günün ertesi günü dilekçeyi rektöre götürdüm. Üniversiteden ayrılıyordum...

E.K., Hangi tarihteydi?

1 Nisan 1983... Rektör dedi ki, "Sen de mi görevden alınacağım diye korkuyorsun?" Dedim ki, "İçinde öyle bir korku yok. Ama ben eski rektörümün ve dekanımın görevden alındığı bir yeri üniversite saymam ve orada durmam." Hık-mık etti. Aldı dilekçeyi. Böylece 25 yıl hizmet süresiyle emekli oldum.

E.K., Bu ayrılmaya bölüm içinden tepkiler ne oldu?

Kim "Gitme" dedi diye soruyorsan, Atilla GÜLER dedi. "Hocam siz istifa ediyorsanız, biz de edelim," dedi. Onun dışında herkes yüzüme bakıyordu, "Gitse de ortalık biraz durulsa" diye doğrusu. Ama bir taraftan da hepsi eski arkadaşlarım, üzülüyorlardı.

E.K., Bir şey yapamamaktan mı?

Yapmıyorlardı ve yapamıyorlardı. İki kişi beraber... O kadar aktif olmadılar hiçbir zaman.

E.K., Sonra siz Trabzon'dan hemen ayrıldınız mı?

Nisan ayının içinde Erdem AKSOY'un eşyalarını topladık. Onunla birlikte Ankara'ya geldik. Fakat Ülkü Kütüphane Müdürü mü, Dış İlişkiler Müdürü müydü, 6 ay daha üniversitede görevine devam etti. O arada Çevre Müsteşarlığı'nda Ülkü'ye bir görev imkanı bulduk. Fakat güvenlik soruşturmaları başlamıştı ve devam ediyordu. Ülkü'nün güvenlik soruşturması "olumsuz" geldi. Neden? KTÜ Mensupları Derneği üyesi olmaktan... Dolayısıyla Çevre Müsteşarlığı'na ataması da yapılamadı. Ülkü istifa etti ve Ankara'ya geldi. Uzun bir süre ikimiz işsiz kaldık. Ülkü Emekli Sandığı'ndan emekli olamadı. Yıllar sonra SSK'dan az bir maaşla emekli olabildi...

E.K., İstifa ettiniz ve koptunuz üniversiteden... Duygularınız neydi?

Ben biraz Atilla'ya, Tahir'e, gençlere, "Biz gidiyoruz, ama bu işin burada devam etmesi lazım. Bunu da siz yapacaksınız. Dolayısıyla üzülmeyin. İşbirliği yaparız. Siz de burada çalışmalarınızı sürdürün," diye anlattım durumu.

E.K., Yalnızca ikisine mi?

Eh işte... Diğerleriyle öyle konuşmalar pek olmadı. Sonra onlar devam ettiler. Atilla'yla yakın koşullarda çalışmayı sonra da sürdürdük. Atilla vefat edene kadar ortak çalışmaları sürdürdük. Zaman zaman Ankara'ya gelirdi. Bilgisayar programları yapardık. Teknik ağırlık ondaydı. Düzenleme işleri bendeydi. Güzel şeyler yaptık...

E.K., Atilla GÜLER'in kaybının anlamı neydi?

Atilla GÜLER büyük bir kayıptı aslında... Atilla GÜLER kafası çok çalışkan, elinden çok iş gelen, çok efendi, çok çalışkan bir insandı. Birikimleri çoktu. Bunlar ziyan oldu... Sağlığına pek dikkat etmezdi. Geldiğinde bizim evde kalırdı. Biz yokken de bizim evde kalırdı. Bizim tatilde olduğumuz bir zaman, bizim evde gece geçirdiği bir kalp krizi sonucu ölmüş. Kimse farkına varmamış. 2 gün ölü kalmış. Farkına varmışlar. Beni çağırdılar. Tatilden döndüm. Evde masanın başında ölü olarak buldum.

E.K., Tahir için neler söylersiniz?

Tahir için iyi bir şey söylemem (!!!). Tahir de akıllı ve daha pratik zekalı bir insandı. Bunları hep kötüye kullanırdı. Öğrenciliğinde daha başarılıydı. Dışa dönüktü. Bir tarihten sonra üniversiteden "illa" ayrılacağım diye tutturdu. "Tahir, elinde bir işin var. İyi-kötü üniversitede çalışıyorsun. Ayrılmak bir çözüm değil..." dedimse de, dinlemedi ve ayrıldı. Özel sektörde çok sıkıntı çekti. Bir dönem Adım Bilgi İşlem diye bir şirketimiz vardı. Orada beraber çalıştık. Ben şirketi tasfiye ettiğimde de her şeyi Tahir'e devrederek ayrıldım. Bilgisayarı aldım yalnızca. Onu şimdi evde kullanıyorum. İçini Emrecan biraz değiştirdi. 286 idi 486 yaptı, CD ekledi, ses ekledi, görüntü ekledi... Öylece kullanılıyor.

E.K., KTÜ'deki göreviniz bitti. Ankara'ya geldiniz. Bir süre sonra oradaki Jeodezi Bölümü kendi içinde bir dağılma yaşadı... Birçok öğretim üyesi başka üniversitelerde kendilerine bir yer bulmaya çalıştılar... Pek çoğu da değişik kurumlarda çalışıyor... Sizin önemli katkılarınızla yaratılmaya çalışılan bilim ortamı, üretkenlik ortamı da dağılmış oldu... Bizim sektörümüz açısından baktığımızda, YÖK'ün yaptığı en büyük tahribat KTÜ'nde yaşandı. Diğer üniversitelerdeki bölümler bundan doğrudan etkilenmediler... Tümünü birlikte düşündüğümüzde sektörümüz YÖK sisteminden nasıl etkilendi?

YÖK düzeni içinde bütün üniversiteler, bütün bölümler bu işten derece derece etkilendiler. Bizim Jeodezi Bölümü'nde iç yapı da YÖK sistemiyle paralel gitmeye ha-

zırlıklı olduğu için, Trabzon'un yerel yönetimi, sıkıyönetimi vs destekleri de sa- kesimin arkasında olduğu için, bizim bölümdeki yöneticiler de, bir kısım arkadaşlar da konuyu bir bilim kuruluşu olarak üniversitede olması gereken yapıdan çıkart- onlara baskı aracı haline dönüştürmede daha başarılı oldukları için Jeodezi Bölü- mü'nde etkili oldu. Diğer bölümlerde de derece derece etkili oldu. KTÜ'nde zaman içinde yalnız Jeodezi Bölümü'nde değil, diğer birçok bölümde de zaman zaman ayılmalar oldu. Bizim gibi 1402 ile görevden alınanları protesto anlamında olmad ayılmalar, ama arkadaşların orada çektiği sıkıntılar artınca, olumsuzluklar ve tedir- ginlikler artınca onlar kendilerine daha uygun yerler aramayı sürdürdüler. Galiba Jeodezi Bölümü'ndeki bizim aklı başında gördüğümüz bütün arkadaşlar da böylele- le zamanla ayrılmış oldular... Yani Jeodezi Bölümü'ndeki gerilemeyi sadece YÖK' indirmemek lazım. YÖK'ün bölgedeki siyasal etkileri ve bölümdeki sağ kanattaki öğretim üyelerinin aktiviteleri birleşti.

E.K., Siz Ankara'ya geldiniz. Emekli de olmuştunuz. Yeni kararlar verdiniz. Me- leğin bambaşka bir alanında çabalara giriştiniz. Sizin için zor olmadı mı?

Bir defa ne yapacağımı uzun süre düşündüm. Çok bilemedim. Zeiss Firmasının An- kara bürosuna gitmiştim. Temsilcisi çok kibar, Engin KALINYAZGAN diye bir ar- kadaşımdı. Engin Beyle konuştum, bilgisayar destekli jeodezi projeleri vs üzerine. O sırada total station'lar bilgisayar destekli arazi çalışmaları için uygun aletler... Yeni yeni gelişir ve piyasaya yayılır durumdaydılar. İlgilendi, "Haldun Bey beraber çalış- lım," dedi. Ben, "Olur, bir düşüneyim," dedim. Düşündüm. Sonra dedim ki, "Be- niye Zeiss firmasında çalışayım ki? Zeiss firmasının aletleri iyiyse 'iyi' diyeceğim. kötüyse yine 'iyi' diyeceğim. Ben bu işi yapamam." Ertesi gün Engin Beye gittim. "Engin Bey teklifinize teşekkür ederim. Ama ben bunu kabul edemeyeceğim. Bana uygun bir iş değil," dedim. Sonra düşündüm, taşındım... Demek ki böyle sınırlama- larım var, öyle her yerde, herkesle çalışamayacağım. Arif DELİKANLI'ya gittim. "Arif, ben şu kadar emekli maaşı alıyorum ve bununla geçinemem. Bunun üzerine biraz daha paraya ihtiyacım var. İstersen burada çalışırım," dedim. O da "Olur" dedi. Uzun süre Adım Mühendislik'te çalıştım. Ne yaptım? O sırada küçük bilgisayarlar PC'ler daha Türkiye'de doğru dürüst yok, 1983'te. Kayıbiraderim Ahmet BAĞCI Almanya'da. Bir gün Ahmet'e telefon ettim, "Ahmet, gelirken ufak-tefek bir bilgisa- yar al gel," dedim. Ahmet bir Commodore 64, bir yazıcı vs, böyle basit şeyler aldı. geldi. Günlerece sabahlara kadar oturup onu öğrendik. Onda birtakım programlar yap- tum. Yapamadığım yerlerde Atilla'dan bilgi desteği aldım, ya da beraber programlar yaptık. Poligon programı yaptık, nirengi dengeleme programı yaptık, ana şebeke- nokta dengelemeleri vs. Sağdan soldan ilgilenenler oldu.

Bütün programlarda da yaklaşımımız şuydu: Biz ne yapıyoruz insan olarak? Ara- deki ölçü verilerini alıyoruz. Ondandan sonra da aklımızı kullanarak, elimizdeki araçları kullanarak, bunlardan modelleri kuruyoruz ve sonuçları buluyoruz... Demek ki, bilgisayarla arazi ölçü verilerini verip, her şeyi yapan bir program yapabiliriz. Bir-

kişi dedi ki, "Nasıl yaparsınız? Yapamazsınız..." Biz de, "Yaparız" dedik. Önce yapa- madık, tabii ki... Arada insan müdahaleleri olan programlar yaptık. Sonra ölçüleri verdik, şart denklemlerini kurdu, hatalara baktı, büyük hataları ayıkladı vs. Poligon- da da öyle, ölçüleri verdik, dengelemeleri yaptı, dağıtımları yaptı, listeleri çıkardı... Zorluk şuydu: İller Bankası, en büyük alıcı firma diyelim, kabul etmiyordu bilgisa- yar çıktılarını. Bilgisayar çıktılarını öyle yapmak lazım ki, sanki İller Bankası'nın klasik çıktılarını gibi her türlü şeyi versin. Öyle de yaptık. Uzun süre kullanıldı. Sonra başka arkadaşlar çıktı piyasaya. Onlar daha sonra daha iyilerini de yaptılar. Ama ilk yıllarda Atilla'yla biz uğraştık bu işlerle...

Bir taraftan da bilgisayar destekli jeodezi, harita işleri var... Fotogrametri hatta aklı- mızda... Görüyoruz bir gelişme olacak. Ama nasıl ve neresinden tutacağız? Arif'le konuştuk, Erdal AKDAĞ'la konuştuk. Özkan TURUNÇOĞLU, rahmetliyle konu- tuk. Bunlar, "Bir çalış bakalım," dediler bana. Gittim ben de Almanya'da bazı bilgi- ler topladım. Bunlara geldim. Fakat ortak bir çalışma oluşmadı. Sonra biz Tahir'le bir şeyler için uğraştık. Herkes, iyi hoş destekledi. Ama kimse iyi işini Adım Bilgi İşleme vermedi. Nerede kötü, kenarda kalmış, içinden çıkılmaz işleri varsa onları getirdi. Fazla kazanç olmadı. Neticede birkaç sene sonra Adım Bilgi İşlemi tasfiye ettik. Büroyu da Tahir'e devrettik.

Dolayısıyla o işler öyle bitti. "Müteahhitlik yap," dediler. O da bana uygun bir iş değil. Birtakım kimselerle toplanacaksın, pazarlık yapacaksın, onlara para verecek- sin, para alacaksın vs.

Bir süre başka işlerle uğraştım. Küçük çaplı işler... Bilgisayar satmak gibi... Üstünde ufak-tefek jeodezi programları olan bilgisayarları satmak gibi... Bunlardan fazla bir şey çıkmadı, ama bir dönem öyle geçti.

Sonra Nuri Kemal DEMİREL geldi, "Hocam, senin için şirket kuralım," dedi. "Kur," dedim bu sefer. Yapacak iş kalmadı çünkü. Aycan diye bir arkadaşımızla ve Aycan'ın kardeşiyle, üçümüz bir şirket kurduk. Belediyeden ufak-tefek işler aldık. Başka yer- den işler aldık. Birkaç sene de öyle idare ettik. Total station aldık, Zeiss marka... Zeiss hepsinden iyiydi, uzun süre... Sağda solda konuşulduğu zaman, "Zeiss iyidir," dedik. Ama yani, özgür irademizle... Alet alacağımız zaman telefon ettik. Arif kalktı, büromuza geldi. "Hocam, ne isterseniz, her türlü desteğe hazırım," dedi. Zeiss'in Ankara temsilcisi Arif ATAY olmuştu. "İller Bankası alet istiyor. Bizim de almamız lazım. Ama o kadar çok paramız yok," dedik. Arif bize taksitle verdi. Onu da öyle taksitle ödedik. Ama fazla iş çıkmadı. Bazı işler çıktı.

Neticede bu hastalık meseleleri yaygın olarak gündeme geldi. Tekrar ortaya çıktı. 1985'te zaten hastalanmıştım. Böbreğimin birini almışlardı. İkinci böbrekte sorunlar çıkmaya başladı. Demek ki, 1987'ye doğru geliyoruz. O da öyle geçti. İkinci böbrek- teki ikinci sorunlara gelmiş olduk. 1992 civarında. Tarih Vakfı'nın Genel Sekreteri Orhan SILİER geldi. Çok telaşlandı, durumları görünce. Toplu Konut İdaresi'ne git-

miş, Yiğit GÜLÖKSÜZ başkandı o zaman. Onunla konuşmuş. Benim haberim yoktu. Yiğit Bey bir gün telefon etti, "Buraya gelsene," dedi. Gittim. Sonra Orhan, "Benimle konuştum," dedi. Orhan'a biraz kızdım, "Niye benden habersiz bu işi yaptın," dedi. Yiğit Bey dedi ki, "Senin sağlık sorunun var, bizim de senin yapacağın işlere ihtiyacımız var. Bu ikisini birleştirelim. Gel burada çalış."

Ü.Ö., Sen daha önce Metropol İmar'da çalışmıştın Yiğit Beyle...

Doğru. Daha önce Metropol İmar diye Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı bir şirket vardı. Orada da Yiğit Beyin danışmanıydım. Ama sonra o işler bitince ayrılmıştım.

Yiğit Bey hemen yardımcılarını çağırdı, personel müdürünü çağırdı. "Nedir çözümler?" dedi. 2-3 tane çözüm söylediler. Kadrolu olmak-emeklilikten vazgeçmek, kadrolu olmamak-sözleşmeli olmak-emekliliği de yanında almak, buna karşılık sağlık sorunları olursa kendisinin uğraşması, derken emekliliği bırakmaya, kadrolu olmaya karar verdim. O dakikada benim tayinimi yaptılar. İşe başladım. Ertesi gün de İnönü Tere'deki bir toplu konut toplantısına gönderdiler.

Toplantıya gittim. Londra'ya gittim tedavi için. Bunları yaptırdım, döndüm geldim. "Ameliyat" dediler. Ama böylece toplu konutta başlamış olduk. Sonra Londra'ya ameliyata da Toplu Konut kanalıyla gittim. Toplu Konut'ta Yiğit Beyin danışmanı olarak, geçen yılın, 1998 yılının temmuzuna kadar çalıştım. Yiğit Bey bizden önce ayrıldı. Biz ondan sonra bir süre daha çalıştık.

Ankara'daki çalışma günleri böyle geçti. Yaş 65 olduğu için çalışma dönemim de devlet hizmetim de bitmiş oldu.

E.K., Tüm bu süreci gözlediğimizde Haldun Hoca hep yaşamın içinde, sorunları yüz yüze, çözüm arayan, yılmayan, mücadeleye eden bir insan... Fakat önüne gelen bazı fırsatları da geri çevirip hiçbir zaman daha yükseklerde bir yerde olmaya niyetlenmemiş... Neden?

Birinci derecede yöneticilik bana hiçbir zaman çekici bir görev gibi gelmemişti. Ben, zor olmakla beraber biraz danışmanlığı, biraz ortak çalışmayı tercih etmişimdir. Danışmanlık bana hep daha sevimli gelmiştir. Öğreticilik, belirli konuları incelemek ve araştırmak hep daha sevimli gelmiştir. Böyle bir tercih yaptım...

E.K., Sizi tanıyanlar, "Haldun Hoca bu birikimleriyle, bu mücadeleyi yapıştıkları çok daha başka yerlerde olması gereken bir insandı," diye bakıyorlar size...

Yok! Yani şöyle bir durum var: Söylediğiniz işler, bir defa, kişisel düzeyde mücadeleyi gerektiriyor. Diyelim ki şurada A mevkii var. Sen de ona talipsin, diyelim ki ben de talibim, bir yöneticilik, politika... Derhal mücadelenin biçimi tatsızlaşıyor, değişiyor, sübjektif hale dönüşüyor. Onu almanız için bir takım yanlışlar yapmanız lazım. Onu almak için bir takım insanları harcamanız lazım. Bu bana hiçbir zaman doğru bir yöntemmiş gibi gelmedi. Yani Ecevit'ten tut... Ecevit, SSK genel müdürü Kemal

KILIÇDAROĞLU'nu harcandı. KILIÇDAROĞLU aday adayı olmak için istifa etti, aday adayı bile olamadı. Ecevit, Zekeriya TEMİZEL'i harcandı. İstanbul'u kazanamayacağını biliyordu. Adamı Maliye Bakanlığı'ndan almak için oraya sürdü. Ecevit, kafasına kurşun sıkan Hikmet ULUĞBAY'ı harcandı. O gün çıktı, "Hayır, bu arkadaşın mutlaka görev vereceğiz, iyileştiği gün göreve başlayacak, daha da önemli işler yapacak" dedi. Sonra adam, "Ben affımı istiyorum," deyince, yerine bir adamı hop diye tayin ettiler. Ecevit, Ali Nejat ÖLÇEN'i harcandı. Ali Nejat ÖLÇEN'in kitabı var. Ecevit'in neler yaptığını anlatıyor.

Yani sevimsiz bir ortam.

Ü.Ö., Bu örnekler hep siyasal ortam için. Soru öyle değildi... Bürokrasi olabilir, yani güç veren herhangi bir yer...

Bürokratik ortamda da yükselmenin, üst görevlerin paralel sorunları var. Söylediklerimin dışında değil... Derneklerde de benzer süreçler yaşanıyor...

Örneğin ben İnsan Hakları Vakfı yönetim kurulunda dayatsaydım, belirli tartışmalar yapsaydım, kendim için talepleri söylemesem bile, hissettirseydim, ortam çok yaralanmış olurdu... Hoş bir şey olmazdı...

E.K., Sizi tanıyanlar, "Haldun Hoca düşündüğü yaşayan bir insandır," diyorlar... "Böyle bir tutarlılığı yaşamı boyunca sürdürmüştür," diyorlar... Siz bu tutarlılıktan ödün vermemek için de mi uzak durdunuz bunlardan?

Yani şöyle dolaylı bir şey söyleyeyim: 1965 yılında askerlikten geldim. Galip ESMER, "Ankara'da görev veremem. Anadolu'da nerede isterse veririm," dedi. TBMM Başkanı Nurettin Ok araya girdi. "Nurettin Bey, istediğinizi yaparım. Haldun hariç," dedi. Ben de, "Ankara'da görev isterim," dedim. Anlatmıştım daha önce. İş uzayınca Kemal AKMAN'ın yanında işe girdim. Tapu ve Kadastro'ya kalan 2 aylık mecburi hizmetim de vardı. Tayin etmezlerse mecburi hizmetim yanyor. Tayin etmek zorundalar. Öyle bir avantaj da var... Kemal Beyin bir takım işlerine gittim, geldim... Çelik şeritlerle bazılar çektik falan... Kemal Bey bana, "Ben bu mecburi hizmet paralarını ödeyeyim. Sen gel bizim şirkette çalış," dedi. Ben Kemal Bey'e hemen, "Hayır abi, çalışmam," dedim. "Niye?" dedi. "Ben para kazanmak için iş yapmayı istemem," dedim. Her işi yaparım, ama sevdiğim işi yaparım. Gelen paraya da razı olurum. Onun gibi unvan meselesi de buna paralel...

E.K., Geçmişte yaşadıklarınızdan dolayı hep mutlu oldunuz mu?

Genel olarak evet. Hatta bir gün rahmetli Erdoğan ÖZBENLİ bana, "Biz de bu meslekle uğraşıyoruz. Fakat mesleğin kaymak işlerini hep sen yapıyorsun," dedi. Yani "mesleğin güzel, iyi, herkesin değer verdiği işlerle sen uğraşıyorsun," derdi... Bir de, "Bu solcular kötü adamlar, ama çok çalışıyorlar," derdi...

E.K., Onlarla diyaloglarınız daha sonra sürdü mü?

Yok.

E.K., Sizin içinizde bir düşmanlık duygusu olmadı ama değil mi?

Bir dönemde oldu. Soruşturmalar sonuçlanınca Erdoğan ÖZBENLİ ve Türkay TÜDEŞ hakkında dava açmaya uğraştım. Rona AYBAY ile Aydın AYBAY incelediler. "Bundan bir şey çıkmaz," dediler. Hala içimde durur. Niye çıkmasın? "Hukukçular biraz dar bakıyorlar konulara," diye düşünürdüm. Ondan sonra bir gün büroda oturuyorum bilgisayarın başında. Odadan telefon ettiler, "Hocam Erdoğan ÖZBENLİ öldü. İlan vereceğiz. İlanı siz yazın," dediler. 2 tane ilan yazdım. Birisi benim istediğim gibi, biri de onların isteyeceği gibi... Benim istediğim gibi olanı kendime sakladım. Onların isteyeceği gibi olanı Odaya verdim. Ona göre ilan verdiler.

E.K., Sonra duygularınız ne oldu?

Ne oldu? Ben uzun vadede affediciyimdir galiba. Ülkü hep öyle söyler. Trabzon'da üniversitede, bölümün kapısında bana küfür eden, benim hakkımda yalan şikayetler de bulunan asistan, sonra atılacaktı üniversiteden. Erdem'e rica ettim, onları vakıf attı. Konya'daki sınava yetiştiler. Konya'ya girdiler. Yıllar sonra Akif AKKUŞ bana bir gün telefon etti, "Haldun Bey hastaymışsın. Çok üzüldüm. Nasılsın?" dedi, hatırlattı. Ben de konuştum. Ülkü bana çok kızdı mesela.

Ü.Ö., Erdoğan ÖZBENLİ'den GEZMİŞ'lerin asılmaları sırasında imza istemiştiniz...

2 imza olayı var. Bir tanesi Nihal ADSIZ için toplanan imza. Nihal ADSIZ hapisteydi. Bir gün kapı açıldı. Bir genç çocuk geldi, "Ben Temel Bilimler'den Adnan TUĞ" dedi. "Bir imza kampanyası açtık. İmzalar mısınız?" "Peki" dedim. "Milliyetçi Türkiye" diye başlayan bir yazı. Altında da diyor ki, "Nihal ADSIZ hapistedir. Düşünce özgürlüğü... vs" Nihal ADSIZ'ın serbest bırakılması için Cumhurbaşkanı'na bir dilekçe. Saide Rıza ALPAR diye bir kadın rektördü o sırada. Onlara falan da imzalatmışlar. Ben çocuğa, "Aslında böyle bir metni ben imzalamam. Benim beğendiğim bir metin değil. Benim imzaları toplamışsınız. Ben Nihal ADSIZ da olsa, başkası da olsa, kimsenin düşüncelerinden dolayı hapiste olmasını istemem. Atarım imzayı," dedim ve attım. O imzaları Cumhurbaşkanı'na gitti ve Nihal ADSIZ'ı Cumhurbaşkanı serbest bıraktırdı.

Sonra bir gün Cevat GERAY'dan bir mektup geldi, "Deniz GEZMİŞ'ler için imza topluyoruz. İdamlarını engellemek için... Orada da toplar mısınız?" diyor. Ben de orada epey imza topladım. Erdoğan Bey'e de gittim. Önüne koydum. Erdoğan Bey beğenmedi, "Ben bunu imzalamam," dedi. "Siz bilirsiniz," dedim, "Bilgi vereyim. Böyle bir iş de yapıyoruz." Yaptık, Ankara'ya gönderdik. O mektup Cevat GERAY'ın eline 1 ay sonra geçti. 1 ay içinde ne olduğunu bilmiyoruz. Ama 12 Eylül'den bir hafta sonra mektubun bir kopyasının MİT tarafından KTÜ Rektörlüğüne gönderildiğini biliyoruz. Oradan mimlenenler vs.

E.K., Bugünden geçmişe şöyle bir baktığınızda, "yapamadım" dediğiniz, ya da yapmayı çok arzulayıp da erişemediğiniz hedefler, hayal ettiğiniz, ama gerçekleştiremeyen konular var mı?

Benim genel prensibim beğendiğim işte çalışmak olduğu için, genellikle istediğim işlerde, istediğim yöntemlerle çalıştım. Dolayısıyla onlardan da aldığım makul sonuçları başarı diye değerlendirdim. Her ne kadar nihai başarılar o kadar iyi değilse de, ben o yapılan işlerden hep zevk aldım, mutluluk duydum... Ama topluca bakınca, kentsel arazi sorunlarını çözdük mü? Çözemedik... Kırsal sorunları çözdük mü? Çözemedik... Mesleğin yükselmesi konusunda elimizden geleni yaptık, ama umduğumuz başarıları sağlayamadık. KTÜ'ni üniversiteye dönüştürme projesini el birliğiyle, büyük bir dikkatle, hep beraber yaptık. Başarılı adımlar attık. Ama sonuçta başarılı hale dönüştüremedik... gibi ikili yapı var.

Ü.Ö., Yapamadıkların içinde galiba seni en fazla etkileyen DSB girişimi...

O ne?

Ü.Ö., Kuruçeşme tartışmalarından sonra solda güç birliği için çok önemli bir çaba sarf ettin.

Bunları ayrıca konuşmalı. Orada Ertuğrul KÜRKCÜ ile beraber çok gayret sarf ettik. Ertuğrul da bizden destek aldı, biz de ondan destek aldık. Toplantılara katıldık. Ama o gayretlerimiz çok sonuç vermedi. Yıllar sonra, iş işten geçtikten sonra sonuç verdi. O da yarım yamalak...

E.K., Hata yaptığınızı düşündüğünüz şeyler oldu mu?

Çoook... Vardır. Ama hatalarımı saymak istemem...

E.K., Niye? Bizim de yapmamamız için öğrenmemiz yararlı olmaz mı?

Yok canım... İnsanlar öyle şeyleri öğrenmezler. İnsanlar hataları yapa yapa öğrenirse, bir miktar öğrenir. Fazla öğrenmez. Ben, mesela, evin içinde Ülkü'ye karşı çok hatalar yapmışım. Daha çok onları hatırladım. Her seferinde özür dilemişimdir. Bir daha yapmamaya çalışmışım. Olmuyor. Tekrar yapılıyor.

E.K., Buradan Trabzon'a giderken Aslı doğmuştu. Orada Emrecan doğdu...

1979 yılında Emrecan doğdu. Onun doğumu için Ankara'ya geldik. Hacettepe'de doğdu.

E.K., O zorluklar içinde bir aile ortamınız vardı. O nasıldı?

Evde daima Ülkü'ye yardımcı olan birisi bulunurdu. Doğum için geldik Ankara'ya. Kayınvalidemin evinde kaldık. Fakat o gün benim işim vardı. Çukurova Üniversitesi beni konferans vermeye çağırmişti. O gün oraya gidecektim. Hastaneye gittik. Doktora rica ettik, "Doğum bugün olmasın. 2 gün sonra olsun. Olur mu?" diye. Kabul etti. Ben gittim. Konferansı verdim, geldim. Doğum da sonra oldu. Sezeryanla oldu. Benim yüzümden 2 gün geç dünyaya geldi.

İlk çocukta kız olsun, adı Aslıhan olsun diye düşünmüştük. İkinci çocukta oğlan olsun, adı Ali olsun diye düşündük. Doğunca Ülkü Ali'den vazgeçti. Bir arkadaşımız vardı, TUMÖD'de de çok işbirliği yapardık, Oğuzcan ÖZALTIN. Oğuzcan'ın Emre

adında bir oğlu var, mavi gözlü. Dedi ki, "Emre koyalım. Bir de benim Oğuzcan'dan Can alalım. Emreacan olsun." Oğuzcan isim babası oldu. Beğendik koyduk.

E.K., Evliliğinizin bu dönemlerinde çocukların da katılmasıyla nasıl bir aile ortamınız oldu?

Bana göre çok rahat ve huzurlu değil... Çocuk olan yerde o kadar çok rahat olmuyor. Bir de "Çocuklar özgür olsun, geleneklerden uzak olsun," falan dersin, işin içinden çıkmak zor oluyor. Ama o işte biraz geç kalmış olduk. Şimdiki aklım olsa, çocuk yapmam, yahut da çocuk yaparsam, "büyükannesi baksın, kundaklasın, öbür büyükannesi tepesine vursun, biraz geleneksel bilgileri alsın," diye düşünürdüm. Özgürlük ortamı tek başına her şeyi çözmiyor. Ben gördüm... Büyükannelerin işe karışması lazım...

E.K., Ülkü Hanım sizin için, "modernizm konusunda bile tutucudur," diyor. Ne demek bu?

Ü.Ö., Baştan beri anlattığın şeyler. Modernist bir insansın ve bundan vazgeçmen söz konusu değil.

E.K., Şimdi kundaklamayı savunuyorsunuz örneğin...

Aslı'yı kundaklasaydık. Büyükannesi şöyle bir-iki çırpıptırsaydı... "Her şeyi yapmak istiyorum," deyince, "Yok" falan deseydik daha iyi olurdu...

Ü.Ö., Aslı, sen bir şey söylemek istemez misin?

A.Ö., Ben arkadaşlarıma bakıyorum. Babamın söylediği biçimde yetiştirilen çocuklar, hayatta daha fazla tutunabiliyorlar. Bu hayata göğüs gerebiliyorlar. Benim gibi yetiştirilenler ise zorlanıyorlar...

Zorlanıyorlar. Çünkü o kadar hızlı değişen bir sosyal ortam var ki Türkiye'de. O ortama çocukların uyabilmesi için, temel verilerin, geleneksel verilerin de hayatın içinde onun kişiliğinin temelinde daha sağlıklı olması lazım. Bu, kişisel yaklaşımların dışında sosyolojik bir mesele diye görüyorum. O zaman daha başarılı, daha sağlıklı, çevreye "hadi oradan" demeyecek kadar, icabında, sebatlı olmak daha kolay olurdu... Böyle düşündüm hep...

A.Ö., Dışarıdaki ilişkilere de evdeki gibi bakıyorsunuz. Halbuki öyle değil... Dışarı başka...

E.K., Sokakta başka bir gerçekle yüz yüze geliyorsun...

O da çok zor bir durum yaratıyor. Çünkü diyalogda olman gereken arkadaşların var. İş ortamı var. Oralarda hep bir takım üzücü şeyler oluyor, insanı yaralayan, zedeleyen şeyler... Ama rahmetli babamın dediği gibi, "5 çocuk yetiştirdik" dedi babam bana. "İlk üçünü, üçüncü benim, zapt-u rapı altında yetiştirdik. Sonra olmadığını gördük. Son ikisini. Haluk'la Müzeyyen'i daha özgür, daha serbest bir ortamda yetiştirdik. Halduncuğum o da olmadı..."

E.K., Yine sektörümüze geri dönersek. Hocam, bizim sektörümüz hangi kritik eşiklerden geçerek bugünlere vardı?

Birinci kritik eşik, 1950'lerde, Demokrat Parti yönetimi başlamadan önce, CHP hükümeti zamanında çıkarılan Tapulama Yasası'yla başladı. Mümtaz TARHAN'ın hazırladığı ilk tesis kadastrounun fotogrametrik yöntemlerle yapılmasını gerekçe olarak gösteren yasa... Tabii orda, tapulama alanında zilyetliğe dayalı sorunların çözülmesine büyük ağırlık verildi. Zaman içinde biz Oda'da olsun, onun dışındaki kişisel gayretlerimizde olsun hep zilyetlikle mülkiyet verilmesinin aleyhinde olduk. En azından onun daha farklı bir yöntemle ele alınması gerektiğini düşündük.

E.K., Neydi o farklı yöntem, Hocam?

Zilyetlikle, 20 sene bilmem ne yaparsan şöyle, 10 sene bilmem ne yaparsan böyle, neticede mülkiyeti alıyorsun ve bir arazi sınırlaması, yüzölçümü bakımından bir miktar sınırlaması da yok. Bu eleştiriler gündeme geldikten sonra, bir miktar kısıtlamalar da kondu. "Miktarı şunu geçemez. Ancak falan-falan bilgiler varsa miktara bakılmaz," diye bir küçük kısıtlama geldi. Onun dışında daha fazla da kısıtlama gelememi. Halbuki bizim istediğimiz neydi? Toprak reformu, tarım reformu vs gibi faaliyetlerdi söz konusu olması gereken... Toprak dağıtım faaliyetleri söz konusu olmalıydı... Biz öncelikle tapulama yaparken toprak dağıtım, toprak reformu ilkelerine uymayan yöntemlerle bu dağıtım yapıyoruz zaten. Sonra da "toprak reformu, arazi dağıtım için milletin elinde toprak kaldı mı?" diye bakıp, arazi kalmadığını görüp, bedavaya verdiğimiz arazileri kamulaştırma bedeli ödeyerek kamulaştırıp, yeniden bir dağıtım yapmaya uğraşıyoruz. Bu, olacak bir iş değildi. Fakat bu dertleri kimseye anlatamadık.

Urfa'da mesela, Gökşin SEYLAM'la bir araştırma yaptık. Urfa'da 8 küsur kilometrekare arazinin yarısından fazlasının bu yöntemlerle kamunun elinden alınıp tapulama sırasında özel kişilere verildiğini tespit ettik. Urfa iyi bir örnekti. Urfa, bütün ilçeleri ve köyleri kapsayan biçimde topluca kadastro ve tapulama görmüştü. Niye? Bölgede toprak reformu uygulamak için... Eldeki topraklar da böylece, tapulamayla verilmişti. Yani o tapulama yasasında noksanlıklar vardı, ama hükümetin politikaları da, CHP'nin de, daha sonraki Demokrat Parti'nin de o yöndeydi.

Yöntem olarak, çalışma hızı, teknoloji olarak büyük bir atılım 1950'de Tapulama Yasası ile geldi. Kadastro Yasası klasik yöntemlerle çalışmayı öngörüyordu. Tapulama Yasası buna rağmen bazı yerlerde klasik yöntemlerle uzun süre uygulandı. Sonra büyük çapta fotogrametrik yönteme geçildi. Ama iyi kimselerin elinde olmayan iyi yöntemler iyi sonuçlar vermiyor... Öyle sorunlar da oldu...

Onun dışında meslekte nerede ne ilerleme oldu? Doğrusu fazla bilemiyorum.

E.K., Eşiklerden biri de kentleşme değil mi?

Kentleşme ile ilgili meraklarımız devam ediyordu. Toprak reformu ile ilgili meraklarımız devam ediyordu, ama fazla bir sonuç vermedi. Celalettin SONGU'nun da dahil

E.K., Hocam, bugün geldiğimiz noktada, 21. Yüzyıla da gün saymaya başladığımız koşullarda, mevcut eğitim kurumlarında verilmekte olan eğitimin çerçevesinin eskidiğini düşünüyor musunuz?

Onu her zaman düşünmüşümdür. Normal koşullarda bile onun sürekli tartışılıp değerlendirilip yenilenmesi gerekir. Bu çok aşırı teknolojik gelişim ortamında, çok hızlı sosyal gelişim ortamında, ihtiyaçların çok hızla geliştiği ve değiştiği ortamda onun daha genelleştirilmesi, daha yönetsel eğitime dönüştürülmesi, yani ezbercilik değil, insanın kendi yapacağı iş için kafasındaki soruları çözebilecek biçimde başvuracağı yerleri seçmesi, onlardan yararlanabilmesi, onlardan bilgi alıp yeni bilgiler üretbilmesi konularına daha fazla ağırlık verilmesi lazım.

E.K., Konular açısından omurga nasıl oluşmalı?

Öyle bir şey söylemiyorum. Onu daha çok mühendislikte teknolojik gelişmeler daha çok belirliyor. Mesela bilgisayar destekli her türlü yaklaşım temeldir... Yabancı dil eğitimi, öncelikle İngilizce eğitimi temeldir. Araştırma yöntemleri, çalışma yöntemleri, hızlı çalışma-okuma-yazma vs yöntemleri temeldir. Üst tarafını insan kendisi yapar...

E.K., Bu yaklaşım sürerse, kadastro konusunu nasıl bir çerçevede ele almalıyız?

Buna uygun bir çerçevede...

E.K., Yani mevcut durumda kurumsal yapıdaki değişimler için verilecek uğraşta...

Onu bilmiyorum ki... Kadastro Mümtaz Beyin zamanında sağlanan gelişmelerle şu kadar yıl idare ettikten sonra şimdi Fotogrametri Şubesi'ni kapatmış. Bilgisayar destekli çalışmalar için biraz amatör düzeyde, yetersiz düzeyde çalışmalar yapıyor. Bunlar böyle olmaz...

E.K., Ne yapılmalı?

Dediğimiz insanlar yetişirse, onlar ne yapılacağını görürler, söylerler ve yaparlar...

E.K., Yine sektörümüzle ilgili olarak bunca deneyimden, bunca gözlemden, bunca tanıklıktan sonra 2015'ler için nasıl bir hayal kurabiliriz? Vizyonumuz ne olmalı?

Kurmuyorum. İşte böyle... Bir defa bilgisayar destekli her tür çalışma... Bilgi sistemleri çok önemlidir... Kentsel olsun, kırsal olsun, çeşitli başka amaçlar için olsun, kadastro için olsun, birbiriyle beraberce veya ayrı ayrı olsun, hepsi bilgi sistemlerinin oluşturulması, yaşatılması, güncelleştirilmesi, bundan her türlü başka hizmet için yararlanılması, projelerin bu zeminlerde ve bu mekanizmalarla çizilmesi, uygulamaların bu tür desteklerle yapılması çok fazla önemli... Bu gerekiyor...

E.K., Sizin sektör dışında da, özellikle üniversiteden ayrılıp Ankara'ya gelmenizden sonra yoğun bir sivil toplumcu mücadeleniz var. Eskiden de bizim sektörümüzde Odada verdiğiniz mücadeleler var... Üniversitede iken TÜMÖD'de verdiğiniz mücadeleler var... Benim bilmediğim başka sivil toplum örgütlerinde verdiğiniz mücadeleler var. Öncelikle şunu sormak isterim: Sizce "sivil toplumculuk" nedir?

Sivil toplum lafı çok yayıldı, ama işi ne kadar tanımlıyor bazen şüpheye düşerim. Çünkü sivil toplum, belirli sosyal kategoriler, siyasal kategoriler tarafından daha çok olarak kullanılıyor. Ama biz de yaygın olarak kullanıyoruz...

E.K., Siz hangi kavramı yeğliyorsunuz?

"Hükümetler dışı kuruluş" dediğimiz kuruluşlar... Dernekler, vakıflar, bu tür örgütlenmeler diye bakıyoruz. Tabii kamu hizmetinde, eğitim hizmetinde yapacaklarımızı biraz erken bitirince, "Bunların dışındaki başka alanlar nedir?" diye düşündüm. Sorunlar bitmiyor, ülkede ilgilendiğimiz sorunlar azalmadı, tersine arttı... Biraz cins değiştirdi. Ne var? Türk Dil Kurumu'nu kapattılar, yerine devlet dairesi kurdular. Ne var? İnsan hakları konusundaki sorunlar cezaevlerinde çok büyük boyutlara yükseldi. Ülkede demokratik özgürlükler ve haklar konusunda kısıtlamalar bir türlü azalmadı, arttı. İşkenceler aldı, yürüdü. Sakatlanan insanlar doğru dürüst tedavi göremiyor. Saymadığım daha birçok işler vardı.

Dil Derneği söz konusu oldu. Daha doğrusu Dil Derneği kurmak değil de, Türk Dil Kurumu kapatıldığı için Dil Derneği'nin yapması gereken, fakat dernek ortada olmadığı için bizim yapmamız gereken Dil Bayramları gibi şeyler yapmaya başladık, 26 Eylülde. Oradan zorunlu olarak Dil Derneği'ne geçildi. Cevat GERAY'ın da yardımıyla, Aziz NESİN'in destekleriyle yaptık o işleri. Böylece eski Dil Kurumu'nun mallarını devletin işgalinden kurtarmayı da düşündük. Ama o işleri anayasaya kadar soktular. CHP, "Her türlü yardımı yaparım," dedi. Hiçbir yardım yapmadı. Ama CHP hala Atatürk'ün liderliğine, Türk Dil Kurumu'na ve Tarih Kurumu'na miras olarak bıraktığı Türkiye İş Bankası'ndaki hisseleri temsilen bankada 3 mü 4 mü yönetim kurulu üyesi bulunduruyor. DSP lideri Ecevit, Türk Dil Kurumu'nun üyesiydi. Bu konulara iyi bakan birisiydi. Bu konularla hiç ilgilenmedi. Devlet Atatürk'ün vasiyetle bıraktığı mallarına gayri hukuki olarak, anayasada da belirterek el koydu. Dil Derneği bunlarla uğraşmak için kuruldu.

Cezaevlerindeki insanlar, onların ihtiyaçları, temel hak ve özgürlükler derken İnsan Hakları Derneği de onun için kuruldu. Ama sistemli bilgi toplamak, işkence görenleri tedavi etmek vs gibi daha teknik ve uzmanlık isteyen işler için de Türkiye İnsan Hakları Vakfı kuruldu. Bunun dışında da büyük ölçüde Orhan SİLİER'in gayretleriyle önce yurt dışında, sonra yurt içinde Türkiye'deki tarihsel değeri olan bilgi ve belgelerin ziyan olmaması için vakıflar kuruldu. Önce birkaç kişi, Orhan SİLİER ve ben de dahil Hollanda'da, Amsterdam'da bir vakıf kurduk. Türkiye'ye gelemeyen insanların da işin içine katarak. Türkiye'de ziyan olan tarihsel belgeleri o vakıf aracılığıyla

derleyip toplamak amaçlanmıştı. Kısa bir süre sonra yurt dışındaki insanlar, Orhan SILIER de dahil Türkiye'ye gelince, o girişimi Türkiye'de Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı adı altında gündeme getirdik. Orhan, hanımı, Ayşe ERZAN, ben ve Ülkü ÖZEN bu konuda günlerce ilk çalışan insanlarız. Sonra diğer arkadaşlarımız da bize katıldılar. Çok büyük çapta, 300'e yakın aydın insan tarafından kuruldu ve çok başarılı çalışmalar da yaptı. İnsan Hakları Vakfı da öyle... İnsan Hakları Derneği de öyle... Dil Derneği de öyle...

Sonra zaman içinde Dil Derneği belirli bir düzeye gelince ondan ayrıldım. İnsan Hakları Derneği'nde 1402'likler sorununu çözmek için kurulan komisyonda Nurkut İNAN'la birlikte çalıştım. TÜRK-İŞ aracılığıyla ILO'ya gönderilen 1402'likler raporunu yazdım. Onun etkisiyle daha sonra Danıştay'da ve başka yerlerde olumlu sonuçlar alındı. 1402'liklerin bir bölümü daha derli toplu göreve döndü. Fakat zaman içinde İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Derneği gibi değil, bir siyasi parti gibi davranmaya çalıştı. Bu beni çok rahatsız etti. Üyelikten ve kuruculuktan birkaç yıl önce istifa ettim. Vakıf daha başarılı çalışmalar yaptı. Bir süre genel sekreter ve yönetim kurulu üyesi olarak çalıştım. Ama orada da işler belirli bir rutinden sonra, "Hazır para geliyor. Biz de işte şöyle yapıyoruz. Yeter," falan havasına dönünce ondan da tedirgin oldum ve yönetim kurulu üyeliğinden ayrıldım.

E.K., Tüm bu deneyimlerinizi genellemeye çalışırsak, gözlemlerinizi de buna katarak tabii, Türkiye'de sivil toplumculuk sağlıklı biçimde gelişiyor mu sizce?

Türkiye'de sivil toplumculuk, hükümetler dışı kuruluşlar meselesi geliyor. Sağlıklı olduğu, olmadığı meselesi tartışma götürür. Özellikle Tarih Vakfı'nda biz bu gelişmelerin önemine işaret ettik. Genel Sekreterimizin gayretleriyle yıllardır Tarih Vakfı ana görevlerinin yanı sıra sivil toplum örgütlerini organize etmek, sivil toplum örgütlerinin ortak sorunlarıyla ilgili toplantılar, tartışmalar yapmak, bunları yayınlamak ve sürekliliği sivil toplum örgütleri ile ilgili bilgi toplamaya çalışmak, Sivil Toplum Kuruluşları Rehberi yapmak gibi zor işlerle hep uğraştı. Ve o uğraşlarımız da devam ediyor...

Sivil toplum konusu dünyada da çok önem kazandı son yıllarda. Geçen gün Alman Dışişleri Bakanı geldi. Başka gelenler de aynı lafları söylediler. Ama Alman Dışişleri Bakanı Joschka FISCHER, Dışişleri Bakanlığı'na gitmeden önce, sabahın köründe İnsan Hakları Derneği'ni ziyaret edip, "Biz hükümetler kadar sivil toplum kuruluşlarına da önem veriyoruz" dedi. Bu, doğru... Şu nedenlerle de doğru: Çok çeşitli mali kaynaklar var dünyada. Bu kaynakları daha çok hükümetler aracılığıyla yönlendirmeyi istiyor uluslar arası ve ulusal yöneticiler. Onun o kadar başarılı olmadığını da zaman zaman görüyoruz. Sivil toplum örgütleriyle bazı projelerin uygulanmasının daha başarılı olduğunu, ve daha demokratik yaklaşıldığını, ülkelerdeki demokratik yapıların gelişmesine de bunun katkıları olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla hükümetler dışı kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin doğrudan yürüttüğü veya birden fazlasının ortak yürüttüğü projeler dünyada çok önem kazandı. Dünya Bankası'nın hükümetler dışı

kuruluşlarla ilgili özel bir fonu var, özel bir bölümü var. Avrupa Topluluğu her geçen gün bu konudaki ödeneklerini artırıyor ve destek verdiği kuruluşları artırıyor. Avrupa Topluluğu'nun, örneğin "insan hakları" konusunda bir ödeneği yoktu. 10 yıl kadar önce İnsan Hakları Vakfı'nın girişimleriyle ve oradaki arkadaşımız Ali YURTTAGÜL'ün Brüksel'deki gayretleriyle ve Yeşil parlamenter Claudia ROTH'un gayretleriyle bütçeye küçük bir ödenek kondu. O ödenekler Türkiye'ye yönlendirildi ve bir başarı sağlandı. Ondan sonra o ödenekler artırıldı. Türkiye'deki bilebildiğim bütün vakıflar ve dernekler projeler verip oradan yararlanmaya başladılar. Biz İnsan Hakları Vakfı'nda da, Tarih Vakfı'nda da proje sistemiyle yaklaşmayı düşündük. Belirli sorunları saptamak, o konuda ayrıntılı bir proje yapmak, ödeneklerini belirlemek, kimlerin ve ne nitelikte insanların çalışacağını, sürelerini vs belirlemek, uygulama için de yurt içinden ve yurt dışından sponsor bulmak, kaynak bulmak yöntemini izledik. Başarılı da olduk. Belirli konularda çalıştık, belirli konularda o yüzden çalışmadık, proje desteği alamayınca... Ama bunlar zaten aydın girişimleri olarak, elinde çok para olmayan insanların, ama entelektüel kapasitesi yüksek olan insanların içinde olduğu projeler olduğu için yine de mali desteğin bulunması için bu yol uygun bir yol...

Tabii o yol karşımıza çıkınca başka sorunlar da çıktı. Acaba Türk hükümetinden para alınacak mı? "Acaba yurt dışındaki çeşitli hükümetler 'projeyi biz destekleriz, para veririz' deyince, alınacak mı?" gibi sorunlar çıktı. İnsan Hakları Vakfı'nda daha çok çıktı. "İnsan hakları" konusu olduğu için oradakiler daha tutucu, bu konularda daha hassas... Tabii orada hükümetler dışı kuruluşun para aldığı yerden hangi şartlar altında para aldığı, onun ne kadar etkisinde kaldığı, kendi politikasından ne kadar saptığı, saptığı gibi kriterler çok önem kazandı. Bu dünya yüzündeki sivil toplum kuruluşlarına verilen destek ve mali destek, moral destek, kamuoyu desteği o kadar azdı ki, HABİTAT'ta sen de bunu yaşadın. HABİTAT'ta güzel uygulamalar oldu. Ama bence yine de yeterli değildi. Sivil toplum kuruluşları arasında çok kolayca, basit sebeplerle çekememezlikler, uyuşmazlıklar oldu. Olmaya da devam ediyor. Kimse kimsenin öne çıkmasına taraftar değil. Kendi öne çıkınca da, kendi dar çerçevesinde kalır. Esas projeyi zedeleyen uygulamalar olur... Bunlar zamanla belki daha kolay aşılanacak...

Ama bu arada İhsan DOĞRAMACI'nın, Vehbi KOÇ'un ve Sakıp SABANCI'nın üst yönetimini paylaştığı, para koyduğu özel vakıflar kurulup, dernekleri ve vakıfları bunların altında toplayıp kaynakları kontrol etme çabaları var. Büyük ölçüde hükümetten destek almak için de her türlü çabayı gösteriyorlar. Biraz gayretleri de var. Fakat biz daha sağlıklı çözümün, Tarih Vakfı'nın ve diğer vakıf ve derneklerin ele alış tarzı içinde olduğunu düşünüyoruz.

E.K., Doğrudan siyasetle uğraşmaktan hep uzak durdunuz değil mi?

Zaman zaman bu iş aklımdan geçti. Özellikle üniversiteden ayrıldıktan sonra CHP aklımdan geçti. Ülkü dedi ki, "Hayır, olmaz. Orası uygun bir yer değil." Bir ara Cevat GERAY'la ve Erdem AKSOY'la konuştuk, "DSP'ye girelim," dedik. Üçümüz DSP'

ye girmek için dilekçe de verdik. DSP bize uzun süre cevap vermedi. Sonra Cevat GERAY sözlü cevap getirdi ve "Bizi almıyorlar," dedi. Rahmetli Aziz NESİN bunu duyunca bize çok kızdı BİLAR'da. "Ne biçim adamlarsınız. Bu partilere girilir mi?" dedi. Ben de, "Efendim, öyle söylüyorsunuz, ama bizim partiye girince ne yapacağımızı bilmiyorsunuz. Girelim. Yaptıklarımız doğru-dürüst olmazsa siz bu eleştirinizde haklı olursunuz," deyince, "Halduncuğum, haklısın. Sözlerimi geri alıyorum," dedi.

E.K., Kabul edilseniz ne yapmayı düşünüyordunuz partide? Hedefleriniz nelerdi? Yöneticilik, belediye başkanlığı, milletvekilliği, örgütlenme....

E.K., O son girişiminiz miydi?

Ondan sonra, demin değindiğim, Ertuğrul KÜRKCÜ ve diğerleriyle ortak platformlar oluşturulması, Kuruçeşme Toplantıları vs çabaları oldu. Onlardan da fazla sonuç alamadık. ÖDP'de eski öğrencilerimiz var. Tanıdıklarımız var. Sadun AREN gibi çok saygı duyduğum birisi var. Fakat bunlara rağmen ÖDP'nin yapısı bana çok sevimli, bu işi çok başarılı görünmüyor.

E.K., Hocam, söyleşi için ayırdığınız bunca zaman için size teşekkür etmek istiyorum. Yaşamınızın bundan sonraki bölümünde öncelikle sağlıklar diliyorum. Başka konular bazında bu söyleşi sürece ve o bölümleri Ülkü hanım yönetecek. O zaman daha bütüncül bir çerçeve oluşmuş olacak. Ben size tekrar teşekkür ederim.

Ben de teşekkür ederim. Ülkü sana da teşekkür ederim, hatırlamadıklarımı hatırlattın.

HALDUN ÖZEN'in

ÜYESİ OLDUĞU KURULUŞLAR

- TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası (Yönetim Kurulu Üyesi)
- Türk Dil Kurumu
- Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (Trabzon Şubesi Sekreteri)
- Dil Derneği (Kurucu ve Yönetim Kurulu Üyesi)
- İnsan Hakları Derneği (Kurucu ve 1402'likler Komisyonu Sekreteri)
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı (Kurucu, Genel Sekreter ve Yönetim Kurulu Üyesi)
- Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı (Kurucu ve Yönetim Kurulu Üyesi)
- Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şchircilik Enstitüsü
- The Canadian Institute of Surveying
- Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliği
- Türkiye Ulusal Fotogrametri Birliği
- Teknik-İş Sendikası
- Birleşmiş Milletler Türk Derneği (Yönetim Kurulu Üyesi)

HALDUN ÖZEN'in

YAYINLARI

Mesleki Yayınlar

- /01/ İktisadi ve Teknik Kalkınmanın Temel Hizmeti: Çok Yönlü Kadastro Planı, *Teknik Haber*, 06.11.1961, Sayı: 201.
- /02/ Türkiyenin Harita ve Kadastro Problemi, *Yeni Gün*, 10.09.1961; *Teknik Haber*, 13.10.1961, Sayı: 202.
- /03/ Ulusal Kadastro Politikasına Doğru, *Yeni Gün*, 06.10.1961.
- /04/ Kadastro Politikası, *Yeni Gün*, 04.12.1961.
- /05/ Kadastro'nun Acı Gerçekleri, *Yeni Gün*, 05.12.1961.
- /06/ Kadastro Politikasının Üç Temel İlkesi, *Yeni Gün*, 06.12.1961.
- /07/ Kadastro İşleri Düzenlenmelidir, *Yeni Gün*, 15.12.1961.
- /08/ Kadastroda Yeni Kuruluş, *Yeni Gün*, 27.04.1962.
- /09/ Doğu Anadolunun Kalkınmasında Harita ve Kadastro Sektöründen Yararlanma İmkanları ve Sınırları, *Doğu Anadoluyu Kalkındırma Semineri, Türkiye Ticaret Odaları Ticaret Borsaları ve Sanayi Odaları Birliği Yayını*, Ankara 1967, s: 226-234.
- /10/ Harita-Tapu-Kadastro Sektörünün Kalkınma Planlarındaki Yeri, *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Ocak 1968, Sayı: 9, s: 3-13.
- /11/ Harita-Tapu-Kadastro Sektörü Hizmet-Teşkilat ve Yöntemlerinin Yeniden Düzenlenmesi, *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Ekim 1968, Sayı: 11-12, s: 3-16.
- /12/ Ölçme Bilgisi (Topoğrafya) Grup Çalışması Uygulama Klavuzu, *Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Yayını*, Ankara 1968, 23 S.
- /13/ Ölçme Bilgisi, (M. Orman ve H. Öksüzoglu ile Ortak), Ankara 1969, 127 S.
- /14/ Harita Hizmetleri ve Teşkilatı Hakkında Rapor, (*Ortak Çalışma*), İmar ve İskan Bakanlığı Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü Yayını, Ankara 1969, 85 S.
- /15/ Harita-Tapu-Kadastro Hizmetlerinin Kalkınma ile İlişkileri, *Harita ve Kadastro Mühendislik Şubesinin 20. Yılı, İstanbul 1969*, s: 26-29.
- /16/ Karadeniz Teknik Üniversitesinde Jeodezi Enstitüsü Açıldı, *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, 1969, Sayı: 13, s: 11-23.
- /17/ Şehir Planlama ve Programlama Hizmetleri ve Teşkilatı Hakkında Rapor, (*Ortak Çalışma*), İmar ve İskan Bakanlığı Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü Yayını, Ankara 1970, 55 S.

- /18/ Şehir Planı Uygulaması ve Kamu Tesisleri Hizmetleri ve Teşkilatı Hakkında Rapor (Ortak Çalışma), İmar ve İskan Bakanlığı Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü Yayını, Ankara 1970, 45 S.
- /19/ Kadastronun Bilgisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü Kamu Ölçmeleri Kursüsü Yayını, (2. Baskısı Yapıldı), Trabzon 1971, 134 S.
- /20/ Harita ve Kadastro Hizmetlerinin Kentleşme Olayına Sahip Olma Amacına Yöneltilmesi, Bakanlıklararası Harita İşlerini Koordinasyon ve Planlama Kurulu Yayını, Yayın No: 2, 1971 Bilimsel Araştırma ve Koordinasyon Çalışmaları, İstanbul, 03-10 Temmuz 1971, s: 273-281.
- /21/ Kadastronun Toprak Reformu Hedeflerine Yöneltilmesi, Jeodezi Bülteni, Cilt: 1, Sayı: 4, Trabzon, Nisan 1971, s: 207-217.
- /22/ Kadastronun Kentleşme Hedeflerine Yöneltilmesi, Harita ve Kadastro Mühendisliği, Ocak-Mayıs 1972, Sayı: 24-25, s: 43-52.
- /23/ Kamu Ölçmeleri İle İlgili Yasa, Tüzük ve Yönetmelikler, (Derleme), Ktü Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü, Trabzon 1972, Teksir, 26 S.
- /24/ Kent Ölçmeleri ve Kent Planı Uygulaması Mevzuatı, (Derleme), Ktü Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü, Trabzon 1972, Teksir, 42 S.
- /25/ Cadastral Survey Report On Djerba, Zarsis-Tunisia, (C. Chakraborty ve B. S. Thakur İle Ortak), Itc-Enschede, The Netherlands 1973, P: 156-173.
- /26/ "Cadastre" Djerba-Zansis Project (Southern Tunisia), Chapter VII, (C. Chakraborty ve B. S. Thakur İle Ortak), Itc-Enschede, The Netherlands 1973, 22+3 P.
- /27/ Comparison Of Land Consolidation Procedure In Turkey And In The Netherlands (Literatme Study), Itc-Enschede, The Netherlands, February 1973, 18 P.
- /28/ Yapı Üretiminde Arsaya İlişkin Süreçler, Harita ve Kadastro Mühendisliği, Nisan-Temmuz 1974, Sayı: 31-32, s: 673-679.
- /29/ Kamu Ölçmelerine Giriş, Ktü Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü, Trabzon 1974, Teksir, 27 S.
- /30/ Kentsel Arazinin Düzenlenmesi İle İlgili Mevzuat, (Derleme), Ktü Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü, Trabzon 1974, Teksir, 14 S.
- /31/ Arsada Özel Mülkiyetin Kamu ve Toplum Yararına Düzenlenmemesinin Yarattığı Sorunlar, Konut Kurultayı, 1974; Harita ve Kadastro Mühendisliği, Ocak 1975, Sayı: 33-34, s: 58-67.
- /32/ "Kent Topraklarını Kamulaştırma Konusunda Sosyalist ve Kapitalist Ülkelerdeki Uygulamalar ve Türkiye İçin Alınabilecek Dersler" Bildirisinin Eleştirisi, Konut Kurultayı, 1974; Harita ve Kadastro Mühendisliği, Ocak 1975, Sayı: 33-34, s: 99-103.
- /33/ Kent Planlamasında Uygulamayı Aksatan Kritik Noktalar, Harita ve Kadastro Mühendisliği, Ocak 1975, Sayı: 33-34, s: 104-107.

- /34/ Land Consolidation Programs In The Netherlands And Turkey: A Comparison, Land Tenure Center Newsletter, University Of Wisconsin-Madison, Usa, 1975, P: 26-30.
- /35/ Şehir Planlamasının Amaçları, Fonksiyonları ve Kamu Ölçmeleri Açısından Anlamı, Ktü Mimarlık Bölümünde Dr. Orhan Kuntay Tarafından Verilen "Şehir Bölgeleri" ve Ulaşım Derslerinden Yararlanılarak, Dr. Kuntay Yöneticiliğinde Hazırlanmış Doktora Yeterlik Dersi Sonucu Bir Ön İnceleme, Mart 1975, 7 S.
- /36/ Arazi Kadastro (Tapulama) ve Orman Kadastro İle İlişkiler, 1. Orman Kadastro Semineri, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1976, s: 265-273.
- /37/ Ölçme ve Haritalamanın Ulusal Ekonomiye ve Dünya Ekonomisine Etkisi, (A.J. Brandenberger'den Çeviri), Harita ve Kadastro Mühendisliği Fıg Özel Sayısı, Ocak 1977, Sayı: 40, s: 22-30.
- /38/ Jeodezi ve Fotogrametri Bilim Kolunda Türk Araştırmacıları Tarafından Hazırlanan Tezler, Harita ve Kadastro Mühendisliği, Mayıs 1977, Sayı: 41, s: 2-14.
- /39/ Türkiye'de Kadastronun Toprak ve Tarım Reformuna Etkileri, Toprak Reformu Kongresi 1978, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara 1978, s: 86-107.
- /40/ Orman Kadastro Sorunu ve Çözüm Önerileri, (E. Doğan, A. Güler, O. Gürkan, Ş. Hekimoğlu, E. Koçak, E. Öztürk, M. Şerbetçi, E. Uğur, A. Yaşayan İle Ortak), Orman Kadastro Kongresi, Orman Kadastro Politikası ve Ölçme Tekniği, 06-10 Temmuz 1978, Orman Genel Müdürlüğü Yayını: 626/14, s: 87-120.
- /41/ Kamulaştırma Sorunu Üzerine, (Raportörlerden Birisi Olarak), TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara 1978, 35 S.
- /42/ Ölçme Bilgisi (Topografya), (M. Orman ve H. Öksüzöglü İle Ortak), Genişletilmiş 2. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, Ankara 1978.
- /43/ Türkiye'de İmar Planı Uygulaması, Trabzon 1978, 47s + Ekler, (Basılmadı)
- /44/ Bazı Sorunların Çözümlemesinde Öğretim Kurumları İle Genel Müdürlük İlişkileri, Tapu ve Kadastro Sorunları ve Yeniden Düzenleme Çalışmaları Trabzon Grubu Toplantısına Sunulan Bildiri, Düzenleyen: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Trabzon, 29-30 Haziran 1979.
- /45/ Toplu Konut Üretimi Açısından Arsa Politikasına Bir Yaklaşım, 3. Yapı Üretimi Kongresi, İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir, 22-23 Aralık 1979, 11 S.
- /46/ "Yeni Erleşme Alanları Projesi" Konulu Açık Oturum Bildirisi, Mimarlar Odası Yöneten: R. Keleş, Tpaö, Ankara, 27.09.1979.
- /47/ Arsa Mülkiyetinin Toplum Yararına Düzenlenmemesinin Yarattığı Sorunlar, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesinin Düzenlediği "Kentleşme Sorunları ve İstanbul" Semineri, 05.05.1979, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 1980, s: 36-44.

- /48/ Türkiye Koşullarında Koordinat Kadastrosu, *Doktora Tezi, Ktü İnşaat ve Mimarlık Fakültesi Yayını*, Genel Yayın No: 118, Fakülte Yayın No: 31, Trabzon 1980, 129 S.
- /49/ Kadastroda Çağdaş Gelişmeler ve Kent Planlaması, *İmar Planlamasında Karşılaşılan Güçlükler (Harita-Kadastro/İmar Planı İlişkileri) Semineri*, İstanbul 1981, 11 S.
- /50/ Türkiyede İmar Planı Uygulaması, Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, *Ders Notları Dizisi*, No: 1981-1, Trabzon 1981, 47 S.
- /51/ Türkiye Cumhuriyeti Kadastro Yasaları ve Tüzükleri, *Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Derleme Dizisi*, No: 1981-1, Trabzon 1981, 80 S.
- /52/ Jeodezi Bilim Kolunda Tezler (1948-1981), *Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Araştırma Raporları Serisi*, No: 1982-1, Trabzon 1982, 22 S.
- /53/ Harita ve Kadastro Hizmetleri Yapım ve Uygulama Yönetmelikleri, *Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Derleme Dizisi*, No: 1982-2, Trabzon 1982, 115 S.
- /54/ Harita - Kadastro Sektörüne Genel Bakış, (O. Gürkan, E. Koçak, D. Koyuncu, T. Özdil, M. Şerbetçi, A. Yaşayan İle Ortak), *Harita-Kadastro Sektörü ve Sorunları Sempozyumu*, Konya, 21-23 Nisan 1982, 10 S.
- /55/ Jeodezide Araştırma-Üniversite-Uygulama Eşgüdümü, (A. Güler, D. Koyuncu, T. Özdil, A. Yaşayan İle Ortak), *Jeodezi Öğretimi Sempozyumu, Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü*, Trabzon, 09-11 Haziran 1982, Sempozyum Kitabı, s: 237-249.
- /56/ Jeodezide Lisans Düzeyinde Öğretim Planlarının Hazırlanmasında Uygulanabilir Bir Yöntem Önerisi, (E. Koçak ve O. Gürkan İle Ortak), *Jeodezi Öğretimi Sempozyumu, Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü*, Trabzon, 09-11 Haziran 1982, Sempozyum Kitabı, s: 113-125.
- /57/ Araştırma Dokümantasyon İlişkileri: Bir Başlangıç-Yayküt, (S. Aydemir; A. Güler, D. Koyuncu, F. Koyuncu, T. Özdil, A. Yaşayan İle Ortak Çalışma), *Jeodezi Öğretimi Sempozyumu, Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü*, Trabzon, 09-11 Haziran 1982, Sempozyum Kitabı, s: 219-223.
- /58/ Jeodezi Öğretimi Sempozyumu Genel Değerlendirme Raporu, (Raporörler: Dr. A. Alkış (İdmm), Doç. Dr. H. Gürbüz (Kdmm), R. Harmandar (Hyto), Doç. Dr. E. Koçak (Ktu), D. H. Özen (Ktü), Dr. D. Uçar (İtü), Doç. Dr. A. Yaşayan (Ktü)), *Jeodezi Öğretimi Sempozyumu, Ktü Yer Bilimleri Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü*, Trabzon, 09-11 Haziran 1982, *Sempozyum Kitabı*, s: 259-262; *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, 1983, Sayı: 44, s: 37-40.
- /59/ Bilgisayar Destekli Jeodezi Uygulamaları, (E. Doğan, A. Güler, E. Koçak, D. Koyuncu, T. Özdil, H. Özen, M. Şerbetçi, A. Yaşayan), *Yıldız Üniversitesi Harita ve Kadastro Bölümü Prof. Dr. H. C. Ekrem Ulsoy Jeodezi Sempozyumu*, İstanbul, 09-10 Eylül 1982, 26 S.; *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, 1983, Sayı: 45-47.

- /60/ Ortak Nokta Kümelerinin Karşılaştırılması, (E. Öztürk ve E. Koçak İle Ortak), *Yıldız Üniversitesi Harita ve Kadastro Bölümü Prof. Dr. H. C. Ekrem Ulsoy Jeodezi Sempozyumu*, İstanbul, 09-10 Eylül 1982; *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, 1983, Sayı: 45-47, s: 207-215.
- /61/ Uluslar Arası Harita Mühendisleri Federasyonu (Fıg) XVII Kongresi Raporu, (N. Yıldız İle Ortak), 1984, Sayı: 48-49, s: 5-30.
- /62/ Bulgaristan'da Kadastro, (Y. Staiarov ve T.Z. Makchoutov'dan Çeviri), 1984, Sayı: 48-49, s: 70-74.
- /63/ Bulgaristan'da Kent ve Köylerin Planlanması ve Kurulması, (V. Yontchev ve G. Marinov'dan Çeviri), 1984, Sayı: 48-49, s: 75-79.
- /64/ Bilgisayar Destekli Kadastro ve Harita Üretimine Geçiş İçin Rapor, (E. Akdağ, A.Y. Akın, A. Aksoy, A. Alkış, Ş. Arısoy, T. Ayan, M. Aytaç, A. Barışkaner, O. Baykal, S. Çetintaş, E. Demirel, R. Deniz, V. Erdoğan, H. Erkan, H. Güneşli, H. Gürbüz, A. Kalyoncu, E. Köktürk, O. Müftüoğlu, T. Özdil, H. Özen, S.G. Seylam, A. Talu, M. Ünal, N.N. Ünal, D. Yalın, M. Yapıncak, A. Yaşayan, N. Yıldız), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğündeki Toplantının Sonuçları, Harita ve Kadastro Mühendisliği*, 1985, Sayı: 54-55, s: 16-25.
- /65/ Yeni İmar Yasası ve Kentsel Rantlar, (Cevat Geray İle Ortak), *Cumhuriyet Gazetesi*, 20.06.1985, s: 2.
- /66/ Bu Yazıyı Yazmalıyım, (Atilla Güler Üzerine), *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Kasım 1988, Sayı: 62, s:4.
- /67/ Kadastro Nedir, Ne Olmalıdır?, *III. Harita Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası*, Ankara, 28 Ocak-01 Şubat 1991, s: 39-46.
- /68/ Kamu Taşınmazlarının Durumu, *Cumhuriyet Gazetesi*, 09 Temmuz 2001.

Eğitim ve Üniversite

- /01/ Ulusal Eğitim Politikası, *Yeni Gün*, 23.11.1961.
- /02/ Eğitimin Evrensel İlkeleri, *Yeni Gün*, 12.10.1962.
- /03/ Üniversiteyi Tanıyalım, *Yeni Gün*, 02.01.1962.
- /04/ Türkiye'de Cinsel Eğitim, *Yeni Gün*, 13.10.1962.
- /05/ Eğitim Felsefesi Üzerine Bir Kitap: Pedagojide İhtilal, *Kitap Belleten*, 01 Mayıs 1964, Sayı: 11-12 (35-36).
- /06/ Pedagojide İhtilal, *Vatan Gazetesi*, 21.06.1965.
- /07/ İçtimai Mektep İlkeleri, *Yeni Adam*, Ağustos 1967, Sayı: 792, s: 4.
- /08/ Türk Eğitiminin Problemleri, *Yeni Adam*, 20.06.1969, Sayı: 826, s: 5.
- /09/ Türkiye Üniversitelerinde İnsan-Çevre İlişkisi Üzerine Yapılan Araştırmaların Gereksinimleri ve Somut Sorunlar Açısından Değerlendirilmesi ve Yorumlanması, (Z. Ertürk ve S. Ocak İle Ortak), *Odtü Mimarlık İkinci Kademe Eğitimi Semineri*, Ankara 1977, 11 S.

- /10/ KtÜ Örnek Olayından Çıkarılabilecek Deneyler, *Büyükkent Dışı Üniversiteler ve Sorunları Semineri*, Trabzon 1978, s: 29-34.
- /11/ Yeni Üniversitelerin Sorunları, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Dergisi*, Trabzon 1980, Sayı: 2, s: 11-23.; *Çukurova Üniversitesi Temel Bilgiler Fakültesi Semineri*, 19.02.1979.
- /12/ İnşaat Mühendisliğinde Ölçme Eğitimi, (E. Uğur İle Ortak), "1990'a Doğru Türkiye'de İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu", Trabzon, 26-27.05.1980.
- /13/ 1933 Darulfünun Tasfiyesinde Fen ve Tıp Fakülteleriyle Eczacı ve Dişçi Mekteplerinden Atılanlar, (Mete Tunçay İle Ortak), *Bilim ve Sanat*, Ekim 1984, Sayı: 46, s: 21-25.
- /14/ Yükseköğretimin Yeniden Düzenlenmesi, *Bilim ve Sanat*, Mayıs 1986, Sayı: 65, s: 44-45.
- /15/ Yalancının Mumu Yatsıya Kadar Yanar, *Bilim ve Sanat*, Nisan 1988, Sayı: 88, s: 18-20.
- /16/ Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz, *Bilim ve Sanat*, Haziran 1988, Sayı: 90, s: 27-29.
- /17/ Son Gelişmeler Işığında 1402'likler Sorunu, *Bilim ve Sanat*, Ocak 1989, Sayı: 95, s: 48-50.

Dil

- /01/ Güzel Türkçe, *Yeni Gün*, 02.06.1962.
- /02/ Dil Gerçeğini Tanıyor Muyuz?, *Yeni Adam*, Temmuz 1966, Sayı: 780, s: 6.
- /03/ Türkçe Yarının Uluslar Arası Dili Olacaktır, *Yeni Adam*, Haziran 1969, Sayı: 814, s: 5.
- /04/ Türk Dil Kurumu'ndan Dil Derneği'ne, Dil Derneği'den Türk Dil Kurumu'na, *Çağdaş Türk Dili*, Cilt: II, Temmuz 1989, Sayı: 16, s: 153-156.

Kalkınma

- /01/ Planlama, *Yeni Gün*, 26.07.1962.
- /02/ Planlı Kalkınma Felsefesi, *Yeni Gün*, 13.02.1962.
- /03/ Devlet Planlama Teşkilatı, *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Mayıs 1967, Sayı: 7, s: 87-92.
- /04/ Ulusca Kalkınmanın Etkenleri, *Yeni Adam*, Eylül 1968, Sayı: 805.
- /05/ Kalkınmanın Yaratıcı Başlangıcı, *Yeni Adam*, Mayıs 1969, Sayı: 813, s: 5.

İnsan Hakları

- /01/ İnsan Haklarının En Tarihseli: Anadili Öğrenme, Anadilde Konuşma ve Yazma Hakkı, *Çağdaş Türk Dili*, Cilt: II, Temmuz 1989, Sayı: 17, s: 228-229.
- /02/ 12 Eylül 1991'den 12 Eylül 1980'e Bakış: İnsan Hakları İhlalleri ve Terörle Mücadele Yasası Uygulanması, 9 S., (Yayımlandığı Yer Saptanamadı)

- /03/ Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın Kuruluş Dönemi Etkinlikleri, *Todaie*, 1991, 7 S.
- /04/ Türkiye'de İnsan Haklarına Bir Bakış, *Türkiye'de İnsan Hakları Söyleşisi*, Haldun Özen-A. Ülkü Özen, *Türk Eğitim Birliği*, Londra, 06.12.1992, 7 S.
- /05/ Avrupa Birliğinde İnsan Hakları, *Avrupada İnsan Hakları Hareketi, Türkiye İnsan Hakları Hareketi*, 1. ve 2. Konferansları, 1998-1999 Bildirileri, *Tihv Yayınları*: 26, s: 263-264.
- /06/ İnsan Haklarına Bakış ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı, *TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası*, Ankara, 19.12.1998, 3 S.
- /07/ İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı, *Yeni Bin Yıla Bakarken Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı '99*, Ankara, 04-05 Aralık 1999, 2 S.
- /08/ İnsan Hakları ve Hekimlik: Eğitimin İşlevi, (Yayımlandığı Yer Saptanamadı)

Diğer Konular

- /01/ Önce Bir Kongre Yapalım, *Teknik Haber*, 17.07.1961, Sayı: 186; *Dünya*, 21.09.1961.
- /02/ 27 Mayısın Sebepleri ve Sonuçları, *Yeni Gün*, 30.09.1961-02.10.1961.
- /03/ Sosyoloji Akademisine Doğru, *Yeni Gün*, 02.10.1961.
- /04/ Fikir Hayatımızdaki Kargaşalık, *Yeni Gün*, 20.01.1962.
- /05/ Ulusculuk Çıkmazı, *Yeni Gün*, 02.05.1962
- /06/ Gerçek Nerede?, *Yeni Gün*, 09.06.1962
- /07/ Buhran, *Yeni Gün*, 25.06.1962
- /08/ Türk Devrimi Nedir, Ne Değildir?, *Cumhuriyet*, 6.6.1964, 1963-1964 Yunus Nadi Armağanı 3.'Lük Ödülü.
- /09/ Mustafa Kemal: Tek Adam, *Kitap Belleten*, 01 Mart 1964, Sayı: 9 (33), s: 5-6.
- /10/ Sorunlu İdareci Açısından Planlama Metodunun İncelenmesi, *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Genel Öğretim ve Yetiştirme Programı, 1965-1966 Dönemi 1. Grup Öğrencileri*, 22.-25. 11.1965, 25 S.
- /11/ Personel Hizmetleri İçin Teşkilat, *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Genel Öğretim ve Yetiştirme Programı, 1965-1966 Dönemi 1. Grup Öğrencileri*, 05.01.1966, 22 S.
- /12/ Yüksek Denetleme Kurulu-İdari Bünyesi ve Meseleleri, *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Genel Öğretim ve Yetiştirme Programı, 1965-1966 Dönemi 1. Grup Öğrencileri*, 03.05.1966, 14 S.
- /13/ Gökalp'in Ölümünün Kırk İkinci Yılında, *Türk Dili*, 01.12.1966, Sayı: 183, s: 245-246.

- /14/ Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, (*Derleme*), *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Ankara, Eylül 1966, Sayı: 5, s: 42-43.
- /15/ Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (Tübitak), (*Derleme*), *Harita ve Kadastro Mühendisliği*, Ocak 1967, Sayı: 6, s: 36-40.
- /16/ Türkün Evi Halk Evi, *Yeni Adam*, Şubat 1967, Sayı: 786, s: 4.
- /17/ Unesco'nun Baltacıoğlu'nu Tanıtım Toplantısı, *Yeni Adam*, Kasım 1968, Sayı: 808, s: 4.
- /18/ Unesco'nun Baltacıoğlu'yu Tanıtım Toplantısı, *Yeni Adam*, Aralık 1968, Sayı: 808, s: 6.
- /19/ İki Önemli Eser, *Yeni Adam*, Ocak 1969, Sayı: 809, s: 5.
- /20/ Uyum Sürecinin Mimarlık Sistemi İçinde Örneklenmesi, (*Bir Doçentlik Tezi Üzerine İnceleme*), *Mimarlık*, Sayı: 148, 1977, S. 44.
- /21/ Trabzon Kavak Meydanı Yerleşmesi Üzerine Bir Genelleme, (*Ö. Aksoy, Z. Ertürk, Ş. Aydemir İle Ortak*), *Mimarlık*, Sayı: 148, 1977, s: 104-112.
- /22/ Bakış Dergisinin Sorularına Yanıtlar, 23.12.1986
- /23/ Turizm Gerçeğine Doğru, 2 S., (Nerede Yayınlandığı Belli Değil)
- /24/ Aydınlık Dostu Bir Yazar: Ekmekçi, (*Ülkü Özen İle Birlikte*), *Çağdaş Türk Dili*, Cilt:1, Şubat 1989, Sayı: 12, s: 591-592.

- Notlar: 1. Yayınlandığı yer saptanamayan, ancak Haldun Hocanın arşivinde yazılı olarak bulunan çalışmalara ilgi bölümlerde yer verilmiştir.
2. Bu yayınların dışında, birçok yerde yayınlanmış, ancak kayıt altına alınmadığı için listeye konulamamış olan yayınların olduğu belirtilmelidir.

Sevgili Haldun,

Erol Köktürk benden bir yazı istediğinde önce seninle yapılan görüşme notlarını okudum. Sonra zaman zaman sana ya da başkalarına söylediğim/söylemediğim şeyleri yazabilirim diye düşündüm.

Seninle tanıştığımız 1967 yılının Haziran'ındaki ilk günleri anımsamaya çalışıyorum. Öğretmen olduğumu söylemiştin, üstelik yüksek mühendis olmanın en popüler olduğu yıllarda. Sonradan öğrendim ki Teknik Okulda ders veriyormuşsun ve senin için belirleyici olan öğretmenlikmiş. Seni tanıdıkça anladım ki, öğretmenliğe hiçbir zaman para kazanılan bir meslek olarak bakmadın, bunu varoluşunun bir misyonu olarak algıladın hep. Onun içindir ki her öğrencine bir parçanı verdin. Ve ben senden öğrendim ki; insan, yaptığı iş ne olursa olsun, onu bir misyon olarak almalı ve elinden gelenin en iyisini yapmalı.

Yaşamımız hoyunca senden hiç bir baskı görmedim, ilişkimiz hep güven temeline oldu. Gittiğimizde 1970'lerin bir taşra kenti hastalıklarının tümüne sahip olan Trabzon'daki yaşam biçimimiz için ilk uyarın, "uyum başka ödün başka" olmuştu. Uyum göstermek, ama kişiliğinden ödün vermeden yaşamak gerekiyordu bu küçük kentte. Ayşe Erzan seni, "Geleceğin İnsanı" diye tarif eder... Gerçekten bu coğrafya hiçbir döneminde sana layık olmadı.

Bir başka fotoğraf geliyor aklıma. Trabzon'dayız... Olaylar alabildiğine yoğun... Her gün yeni bir haber geliyor, kulaktan kulağa... 'Öldürülecekler listesi' "yayınlanıyor..." Sen listenin başındaymışsın... Dostlarımız sokak kapımızdan adımızı silmemizi öneriyorlar... Birçok insan arabamızın yanına park etmemeye çalışıyor... Ben alabildiğine korkuyorum ve radyoda insanın içini burkan güzel bir türkü çalıyor. Dönüp bana, "Korkma!... Biz bu ülkeyi o kadar çok seviyoruz ki, hiçbir yolumuz olmasa da bu türküler bizi korur," demiştin. Ve ben senden cesaretin ne olduğunu öğrenmiştim.

Bir başka gün... Çok kızgım, çok üzgünüm, çok kırgım, hiçbir nasihatini dinlemeyecek isyanlar içindeyim, haksızlığa uğradığımı düşünüyorum ve durmadan ağlıyorum. Sayfalarının arasına ayraçlar konmuş, küçük boy bir kitap ve bir kadeh konyakla geliyorsun yanıma. Epiktetos'un "Düşünceler ve Sohbetler" isimli kitabı. "Bir sorunla başa çıkmak için tüm gücümle elimden geleni yapacağım, yine de başa çıkamazsam, onunla yaşamayı öğreneceğim..." Öğrendim...

Bir başka zaman... Trabzon'dan ayrıldık, Ankara'dayız... Ben yalnız arkadaşlarımı, diktiğimiz ağaçları, denizi özleyorum. Sen her sabah evden 12 Eylül'ün alternatifi kuruluşları oluşturmak için yola çıkıyorsun. Dil Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Vakfı, Tarih Vakfı arka arkaya kuruluyor... YÖK'le ilgili her gün bir gazetede yazın çıkıyor... Davaları izliyorsun, açlık grevindekileri vazgeçirmek için çalışıyorsun... Aydınlar Dilekçesi Davası sürüyor... Her duruşmaya gidiyorsun ve sık sık, hiç ayırım yapmadan, "İnsan Çok Önemlidir," diyorsun. Bir gün Hacettepe Hastanesine yatırıyoruz seni. Tanı ağır. Hem de çok ağır. Yaşamını, benim yaşamımı, çocuklarımızın yaşamını, arkadaşlarımızı, öğrencilerini tehdit eden hastalık karşısında o kadar sade, o kadar sıradan davranıyorsun ki; o günlerde tanıdığımız bir arkadaşımız, Nazım Hikmet'in "Yaşamaya Dair" şiirini getiriyor sana ve ben en güç koşullarda şiir gibi davranılabileceğini öğreniyorum senden.

Bir yandan kendin tedavi oluyorsun, bir yandan kendini işkence görenlerin tedavisine adanmışsın. Başvuranların arasında hiç ayırım yapmadan, hiç birine öncelik vermeden, sadece bu insanlık suçuna karşısın... "Hangi dava... hangi fraksiyon... hiç aklıma gelmedi," diye cevaplıyorsun ben sorduğumda. Sana baktım ve sorularımdan utandım, insan hakları savunuculuğunu da bu birliktelikte öğrendim.

Davranışlarındaki incelik beni her zaman şaşırttı... Kızdığım şeylerdeki tutarlılık, insan ilişkilerindeki eşitlik, en ince ayrıntıyı bıkmadan usanmadan zengin bir dille anlatman, alçakgönüllülüğün...

Öğrendiklerimi sana borçluyum biliyorum, ama yaşamın keyfini de sana borçluyum. Evlendiğimizde bir insan değil, iki insan kalmanın önemini anlatmıştın bana...

Seninle geçirdiğim 35 yıl, benim için papatya bahçelerinde dolaşmaktı...

Ülkü Özen

Ankara, Mart 2002

MESLEKTAŞLARININ
GÖZÜYLE

ERDAL AKDAĞ

Haldun Hoca kimdir?

Haldun, benim 1950'den beri çok yakın tanıdığım bir kişidir. Haldun ideal bir insandır. Bana göre idealimdeki insanlardan biri, ideal bir insan. Ne var ki, kendisinin bazı aşırı tutuculukları nedeniyle, çok yerlerde olması lazım gelir iken, o yerlere ulaşamamıştır.

Ne gibi tutuculuk yaptı?

Tutuculuk şu: Herkes doğrudur, herkes iyidir, herkes bilgilidir de, her şey, her anda, her yerde söylenmez. Haldun'un bana göre en eksik tarafı, çok açık sözlü ve herkesle her şeyi konuşur olması.

Ama Haldun Hocada bu özelliğinin dışında varolamazdı.

Hayır, olabilirdi... Olabilirdi, biraz daha politik davranabilirdi. Dediğim gibi, ben Haldun'u 1950'den beri tanırım. O benden bir sınıf öndeydi Kadastro Lisesinde. Ama onların 4 sene okuması nedeniyle aynı sene mezun olduk. Onlar bizden 3 ay evvel mezun olmuştu. Yıldız'da beraber okuduk, birlikte çalıştık, Tapu Kadastroda beraber çalıştık, İmar İskanda beraber çalıştık. Yani paralel çalışmalarımız oldu. Hepsinde de Haldun, kendisini asla düşünmemiş, kendisini bu memlekete adanmış bir arkadaştır. Ama o bilgi birikimiyle, o bilgisiyle diğer yerlere de ulaşamaz mıydı?

Ama Türkiye'de genel bir yapı var. Bilgiye değer verilmeyen bir yapı... Bazı şeylerin dışıyla-tırnağıyla elde edilmesi mümkün... Haldun'a bir şans doğmuştu, Cevat GERAY müsteşar olduğunda... İmar İskan Bakanlığında Haldun'un fikirlerinden haki-katen yararlanılmıştır.

Ama genel olarak Haldun, fazla doğrudur. Yani kendi menfaatine söylediği hiçbir şey yoktur onun. Hep söylediği şey, toplumun, memleketin, vatandaşın menfaatidir. Ama onu öyle göstermiyor ki adamlar. "Solcu" tanımıyla suçlanıyor... Haldun ne kadar solcuysa, ben de o kadar solcuym.

Harita sektörü Haldun Hocaya gereken vefayı gösterdi mi?

Gösterdi. Haldun Hocaya bu sektörde, vefa denen şey gösterilmiştir. Bakmayın üniversitedeki olaylara falan... Ama genelde, meslektaş camiasında Haldun'un yeri her zaman başkadır. Çok bağınazlar hariç... Ben onları saymıyorum... Haldun gittiği her yerde, hepimiz tarafından her zaman el üstünde tutulmuştur. Her birimiz destek vermişizdir. Çünkü o bizim canımız, ciğerimizdir.

Görüşme Tarihi : 29 Temmuz 1999, Perşembe
Görüşme Yeri : Ankara'daki Bürosu

Bir arkadaş, dost olarak, nasıldır Haldun Hoca?

Haldun Hoca, fazla insandır. Biz bir süre kader birliği yaptık. Haldun'la ben 1983'te emekli olduk. Ben ondan 4-5 ay evvel emekli oldum. O mecbur kaldı, ayrılmak durumunda kaldı. Yüksek okula tayin ettiler, bir sürü olaylar yaşadı. Geldi buraya, Ankara'ya... Buraya geldiğinde yine her gün beraberdik, ben daha yeni ayrılmıştım, işte 5-6 ay falan Arif'in (DELİKANLI) orada oturdu. Biz onu, Arif, ben, Sabri TÜZEMEN, Kemal AKMAN, konsorsiyum olarak hem kendisi için, hem bizim bazı araştırmalarımız için Fransa, İngiltere, Belçika vesaire gönderdik, 1984'lü yıllarda. Fakat Haldun'un para ile olan ilişkisi çok garip olduğu için, paraya fazla değer vermediği için, kendi geçineceği kadar bir para onu mutlu ettiği için, emekli olduktan sonra kesinlikle parasal meselelere fazla girmeyip geçimini temin edecek kadar bir parayla yetindi...

Hep mutlu olduğu işlerle uğraştı...

Evet, onlarla uğraştı... Yıllar boyu 1402'liklerle uğraştı, kadastro işleriyle uğraştı, yargılarla uğraştı, çizgilerle uğraştı. "Gel sana biz şey kuralım da, bir şeyler yap," dedik. "Yok" dedi. Ama biz yine de bir yapı kurduk, onu da yaptık. Adım Bilgi İşlem şirketi kuruldu. Tahir ile beraber oldular bu şirkette. Ona da biz vesile olduk. Fakat Haldun, o işlere yapısı itibarıyla fazla girmede.

Haldun Hocayla siz beraber, dirsek dirseğe uzun yıllar çalıştınız. Çalışma yaşamında nasıl bir kişidir Haldun Hoca?

Haldun çok sistemli çalışan ve araştırmasını çok iyi bilen bir kişidir. Haldun'un en büyük özelliği, bana göre, hiçbir şey söylemediği zannedilen insanlara bile, çok daha geniş bilgi alabileceği soruları sorma yeteneğine sahip olması. Örneğin benimle konuştuğu zaman, hiç alakasız bir yerde bir soru sorar, benden bazı şeyler alır. Sen ona öyle bir şey söylediğini, aradan üç ay geçtikten sonra, "Bu nerden çıktı?" dediğinde fark edersin. O da, "Sen falanca lokantada benimle konuşurken böyle demiştin ya," deyiverir. O, o bilgileri almasını çok güzel bilir. Tanımadığı adamdan dahi, konuşken, konuştuğu laflardan bunları özümlemesini bilirdi. Haldun'un özelliklerinden biri de bu. Özümlemeyi çok iyi yapar.

"Ben 10 sayfalık bir yazıyı bir sayfada yazarım," diyor...

Mesele o zaten. Mesele o, bir sayfayı 10 sayfa herkes yapar. Fakat 10 sayfayı, bir sayfa herkes yapamaz. Bu olay, odur.

Sizce Haldun Hocanın bizim sektörümüz için yaptığı en önemli katkılar nedir?

Şimdi Haldun Hocanın bizim mesleğimiz için yaptığı en önemli katkı, 1961-63 yıllarında 300 tane olan kadastro müdürlüğü sayısının 122'ye düşürülmesi olayıdır. Birinci ve en iyi katkı bu. O zamanlar Haldun, Fotogrametri Dairesinin Planlama Şubesinde çalışıyordu, Arif ile falan beraber... En büyük katkısı olan bu olay bir reformdu.

O günkü koşullarda bir reformdu. İkincisi, mesleğe kazandırdığı insanlar, onları zinde tutması. Yani kendisi ezildi belki, ama grubunu ezdirmedi. Kendisi ezildi, ama yetiştirdiği insanlara, ders verdiği insanlara, arkadaşlarına kendisini siper etti. Haldun'un özelliklerinden birisi de budur. İmar İskan Bakanlığında çalıştığı dönemlerde belediyeleri ilgilendiren kanunları bir araya getirtmişti. Öyle basit bir çalışma gibi görünür, ama dağınık biçimde duran 10-15 kanunu bir araya getirdi, kitap yaptı. Sistemli çalışırdı, neyin ne olduğunu bilirdi... Üniversiteden İmar İskan Bakanlığına danışman olarak geldiği zaman, Ek 7-8'e, yani İmar Kanununa 1605 sayılı kanununun da eklenen Ek 7-8. maddelere ilişkin yönetmeliklerin çıkarılmasında katkısı oldu. Yine o yıllarda İmar İskan Bakanlığında bulunan, içinde Cevat GERAY ve İlhan TEKELİ başta olmak üzere hocaların da yer aldığı bir Danışma Kuruluna kadastroyu tanıttı. Onlar kadastroyu o kadar iyi bilmiyorlardı.

Haldun Hocanın sektör dışında da ciddi ilişkileri vardı.

Sektör dışındaki ilişkileri, insan hakları, genel yapılanma, üniversite olayları, sendikal olaylar gibi alanlarda oldu. Bunlardan kopmadı... O çabaları onu mutlu ediyordu.

Size çok teşekkür ediyorum, bu fırsatı verdiğiniz için...

AHMET AKSOY

Siz Haldun ÖZEN'i ne zaman tanıdınız? Hatırlayabiliyor musunuz?

Ben Haldun ÖZEN'i 1948-49'da tanıdım. Biz Kadastro Lisesinde beraber öğrenciydik. O benden bir sınıf aşağıdaydı. Haldun Hoca, o zamanlar da çok girişimciydi. Biz orada bir kulüp kurduk. "Okuma-Bilinçlenme Kulübü" diyebiliriz buna, tam ismini şimdi hatırlayamıyorum, ama fonksiyonu şuydu; Biz gidip gazetecilerden gazete alıyorduk. Bedava gazete verenler çok oluyordu. Bir okuma salonu geliştirmiştik. Gazete, mecmua, makale, kitap, yani her türden faydalı bulduğumuz yayını buraya getiriyor, arkadaşların okumasını sağlıyorduk.

Kaç kişiydiniz bu kulüpte? Haldun Hoca vardı, siz vardınız, başka hatırlaya bildiğiniz?

Bu girişimi destekleyen ve bize yardım eden başka arkadaşlar da vardı mutlaka, ama şu anda hatırlayamıyorum, beni bağışlasınlar. Ama ilgi gösteren ve bu kulüpten yararlananları da sayarsanız, sayı hayli kabarır sanırım. Haldun Hoca ile bu kulüpte yakınlaştık.

Kimdi o zamanlar Haldun Hoca? Yani sizin lise gözlüğünüzle nasıl birisiydi?

Yumuşak huylu, sakın, güler yüzlü ve sempatik bir arkadaştı. Çok aktif bir arkadaşımızdı. Mesleki bilgilere olan ilgisi yanında edebiyata ve tarihe de düşkündü. Yukarıda değindiğim kulüpten de anlaşılacağı gibi, okumayı çok severdi. Ama onu bizim masa tenisi ve futbol maçlarında gördüğümü hatırlayamıyorum. Kendisine güveniyor, taktir hisleri besliyor ve saygı ve sempati duyuyordum. Yani kısaca bizim yıldızlarımızın çok barışmış olduğunu söyleyebilirim. Tabii o hala bu özellikleri taşıyor. Benim ona karşı duygularımda bir değişiklik olmadığını da vurgulamalıyım. Aksi halde geçmiş zaman eki negatif bir çağrışım yapabilir. Haldun ÖZEN ismi geçince bugün de içimde hep bir sıcaklık hissedirim.

Aranızdaki bir yaş farka karşın, size hep "Ahmet Abi" dediğini biliyorum...

Doğru... Bu bir bakıma Tapu ve Kadastro Lisesinin çok olumlu ve saygın bir ananesi. Ama şimdi onu sorguluyor. Diyor ki, "Sen çok genç kaldın. Yani ben sana 'Ahmet Abi' derken biraz sıkılmaya başladım." Buraya son gelişinde öyle söylüyordu. Ben bunu dolaylı ve ustaca bir iltifat olarak algılıyorum.

Sonra nasıl gelişti ilişkiniz?

Sonraki dönemde, ne yazık ki, ayrı düştük. İlişkımız çok gelişkin olmadı. Hep birbirimizin "Nerede olduğunu ve ne yaptığını?" bilirdik. Yüksek öğrenimden sonra O

Görüşme Tarihi : 26.10.2000, Perşembe, 16.30
Görüşme Yeri : İTÜ

kadastroya gitti, ben Almanya'ya gittim. Uzun süre o hukuku bitirdi, bunu biliyorum. Ben 6 yıl Türkiye'den uzak kaldım. Bu dönemde Türkiye ile ilişkilerim tam sağlıklı gelişemedi. Almanya dönüşümde Ankara'da 1961-1963 yıllarında askerlik yapıyorken, 1961-1962 döneminde Harita Kadastro Mühendisleri Odası yönetim kurulunda birlikte görev aldık. Çok uyumlu ve bana göre verimli çalışmalar yaptık. Kemal AKMAN Bey başkandı. "Harita ve Kadastro Mühendisliği" dergisinin çıkarılması kararı bu yönetim kurulunda alındı. Bu derginin çıkarılmasında Haldun Hoca'nın büyük emeği ve katkısı vardır.

Ben askerlikten sonra Yıldız Teknik Okulu'nda (Bugünkü YTÜ'nde) görev aldım. 1970'lerde O Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak hizmet veriyorken, ben de oraya derslere gidiyordum. Sohbetlerimiz ve mesleğimizin sorunları ve geleceğine ilişkin tartışmalarımız olurdu. Ben Jeodezik Astronomi dersi veriyordum. Geçenin geç saatlerinde yaptığımız yıldız gözlemi uygulamalarında bana gönüllü destek verir ve öğrencilerle koordinasyonu sağlardı. Daha sonra 1985-1986 yıllarında ki Hakar Projesi çalışmalarında da görüş ve düşüncelerinden çok yararlandık.

Bugün Haldun ÖZEN'i bir insan olarak hangi özellikleriyle tanımlarsınız?

Yukarıda belirttiğim özellikleri yanında Haldun ÖZEN, mücadeleci bir arkadaştır. Düşüncelerini savunmada tutarlı ve kararlıdır ve belgelerle konuşmayı sever ve çok becerir. Giriştiği mücadelenin mutlaka sonuca ulaşması için yoğun çaba gösterir. Burada da yine kararlı mücadeleci ve takipçidir. Tutarlı ve belgeye dayanan mücadelesinde de yine kararlı mücadeleci ve takipçidir. Tutarlı ve belgeye dayanan mücadelesindeki beceriye, Onun arşivciliği büyük destek sağlar. Bilgi toplamakta ve bunları belli bir düzende arşivlemekte üstüne yoktur. Kendisine ilerde gerekli olacağını düşündüğü bilgileri ve dokümanları arşivler, Onun bu özelliği görüş ve düşüncelerini açıklamakta ve savunmakta her zaman kendisini güçlendirmiştir. Bu özelliğini çok taktir ederim. Doğrusu onunla karşıt fikir mücadelesi yapma durumunda kalmayı arzu etmem. Ne iyi ki böyle bir durum da zaten söz konusu olmaz. Güzel ve tutarlı konuşur, ikna edici özelliği güçlüdür. Morali çok yüksektir.

Ve mesleğine çok tutkun bir meslektaşımızdır ve mesleğinin dışında sosyal sorunlara karşı da çok duyarlı ve ilgilidir.

Bu kadar enerjiyi ve zamanı nereden buluyor acaba?

Yani o isteği nereden bulduğunu ben de bilemiyorum. Ancak, toplumsal ve mesleki sorunlara karşı duyarlı olmanın ve kendisini yapıcı faaliyetlere adanmış olmanın insanlara enerji yüklediğinden hiç kuşku yok.

"Mesleğine tutkun" dediniz. Bizim sektörümüz açısından düşündüğünüzde, Haldun ÖZEN'in önemi nerede, nerelerde belirginleşiyor?

Mesleğimiz açısından Haldun ÖZEN çok değerli bir meslektaşımızdır. Harita ve Kadastro sektörünün iyileşmesi ve gelişmesi için büyük çaba göstermiş, katkı sağlamış.

bu türden girişimlerin hep içinde bulunmuştur. Fakat O da, diğer iyi niyetli kişiler gibi, maalesef istediğini bulamamıştır. Yani mücadeleleri her zaman olumlu sonuç vermemiştir. O yüzden O da, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde istediklerini fazla ca gerçekleştirmiş görme mutluluğunu bulamadı. Sonra bir süre serbest çalıştıktan sonra Karadeniz Teknik Üniversitesine gitti. Buna ben çok seviniştim. Akademik bir kadroya geçmiş olması sevindiriciydi. Fakat orada da istediklerini sanırım fazla uygulayamadı. O yüzden ben, "mahzun mu?" diye düşünüyorum. Ve bundan da çok büyük bir üzüntü duyuyorum.

Hocam bir şey beni hep rahatsız ediyor. Sizi dinlerken de böyle bir rahatsızlık duydum. Sektör olarak değerlerimize sahip çıkmayı beceremedik mi? Örneğin Haldun ÖZEN olgusunda...

Tabii ki beceremedik. Ama yaşam mücadelesi içerisinde bu tür olumsuz gelişmelere duyarlı değiliz maalesef. Ben hep onu söylüyorum. Yani ekonomik düzey çok önemli. İnsanlar kendi başlarının çaresine bakma yolunda uğraş veriyorlar. Belki bazı insanlar daha girişimci, daha mücadeleciler oluyor ve belli noktalara geliyor. Ama önemli olan meslek ve ülke sorunlarına duyarlı bir meslek topluluğunun oluşması, sorunlara kolektif ilginin sağlanması, olumsuzluklara kayıtsız kalınmaması ve meslektaşların, geçim mücadelesinin ötesinde, meslek politikalarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde, olumsuzlukların giderilmesinde ve özellikle "değerlerin" korunmasında kendilerine de görev düştüğünün bilincine varmalarıdır. Böyle bir bilinçlenme olamayınca, olmuyor, mücadeleler bireysel kalıyor.

Burada şunu da mı görüyoruz acaba? Sizleri bir kuşak diye kabul edersek (yalnızca yaş, nüfus cüzdanı açısından değil), sanki sonraki yıllarda bu kuşağın arkasından giden daha sağlam kuşaklar gelemedi... Sektörümüz açısından bazı boşluklar var gibi geliyor bana. Kuşkusuz her kuşağın bir önceki kuşağa göre farklı istekleri, hayalleri olacak. Ama o idealizm denilen, meslek adına bir şeyler yapma konusunda ne diyorsunuz? Sizlerin kuşağınız, hep "mesleğim, mesleğim" diyen bir kuşak. Kendinizi mesleğinize vermişsiniz. Haldun Hocayı da o sınıfa kattıyorsunuz. Sonra bu olay azaldı mı? Ne oldu?

Toplumda, etkileri bizim meslek topluluğuna da yansıyan, bazı değişimlerin olduğu doğrudur. Bizler hep heyecanlı, duyarlı ve bir şeyler yapabilmek için istekli olduk. Sanırım bunun nedenini yetişme tarzımızda aramalıyız. Hocalarımız bizi iyi motive etmiş olmalı. Örneğin bir Süleyman BOZYIĞIT hocamız vardı, tersimat hocamız. "Türkiye" deyince gözleri yaşanırdı. Arkadaşlardan birisi ağzından "adam sende!" kelimesini kaçırırdı. başka bir hocamız dersi bırakıp bir saat "adamsendeciliğin" toplumda nasıl yıkıcı bir rol oynadığını açıkladı. "Biz dava adamıydık," diyelim. Yapabildiğimizi yapmaya çalıştık, ama mutlaka bu çabanın içinde olduk. Dava adamlığını ortam geliştirir. Bizden önceki kuşakların dava adamlıkları bizden çok çok üstündü. Misaki-Millî Ruhunu düşünün. Bizim kişiliklerimizin gelişmesinde parasız yatılı Tapu

ve Kadastro Lisesinin önemli rol oynadığına inanıyorum. Bu okulda biz, büyükelimimizin bizim için en iyiyi istediklerine inandık. Bu inanç, topluma ve mesleğimize karşı görevlerimiz olduğu bilincini oluşturdu. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, bu okuldan başlayarak, yüksek tahsilimizi de içine alan bir süreçte bizlere kol kanat gerdi ve bu durum, içinde ya da dışında olalım bu genel müdürlüğün ve dolayısıyla mesleğimizin sorunlarına karşı duyarlı yaptı. Değerlendirmelerimizde Tapu, Kadastro Genel Müdürlüğünün bizde bıraktığı "bağlılık düşüncesi" rol oynadı. Bu, çok önemlidir. Ondan sonra biz Yıldız'daydık, Yıldız'da da bir aile gibiydik ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bursuyla okuduk. Oraya bağlılığımız sürekli güçlendi. Ondan sonra değişik öğretim kurumları kuruldu. Tabii sayı çoğaldıkça birlikteliği sağlamak zorlaştı. Kaldı ki, toplumlar genelde gittikçe daha çok maddeci oluyorlar ve idealizm zayıflıyor. Bunda geçim kaygısının rolü büyük. Türkçede bir tabir vardır "kaçmaktan kovalamaya vakit bulamamak..."

Yine de gelecek için ümitsiz olmamak gerekir. Ülke sorunlarının tartışılıp çözüm arayışlarında ben sivil toplum kuruluşlarına çok inanıyorum. Bu bağlamda meslek odamızın da gün geçtikçe güçleneceği beklentimi hiç yitirmedim. Hatta mesleğimizin geleceği için çok önemli gördüğüm "Hakar Projesi" çalışmalarını, en azıyla tek-sir edip, meslektaşların bilgilerine sunmamış ve beni büyük hayal kırıklığına uğratmış olmalarına karşın, bu inancımı koruyorum. Bana karşı bir davranış olarak değil, meslektaşlarımızın bilinçlenmesine ve görüş açılarının değişmesine engel olduğu için. Öyle inanıyordum ki, bu çalışmadaki veriler, onların meslek sorunlarına bakış açılarını önemli derecede değiştirecekti. Konuyu saptırdık. Ne derler, "Aşk insanı inletir, dert insanı söyletir". Bizim derdimiz, meslek sorunları...

Aklınıza gelen anılarınız var mı Haldun Hocayla?

Haldun Hocanın özel sektör olarak çalıştığı yıllarda, ben Almanya'dan yeni dönmüş olarak onu Ankara'da ziyaret etmişim. Çalışmalarında bilgisayar kullanıyor, poligon hesaplarını bilgisayara yaptırıyordu. Dün gibi hatırlıyorum, çok etkilenmişim. Büyük ilgimi ve hayranlığımı çekmişti. Onun bu özelliği sanırım pek bilinmez. O özel sektörde bilgisayar kullanan ilklerdendir. Bilmiyorum belki de ilktir.

Hocam bu görüşme fırsatını verdiğiniz için bana çok teşekkür ediyorum.

Ben teşekkür ediyorum. Bu vesile ile Haldun Hocaya esenlikler diliyorum.

ARİF DELİKANLI

Haldun Hocayı kaç yıldan beri tanıyoruz?

Ben 1950 yılında Kadastro Lisesine girdim. Benim girdiğim yıl Haldun ÖZEN ikinci sınıf öğrencisi. Bizden bir yıl önceydi onlar. Böylece 1950'den beri onu tanıyorum.

Üstelik de Kadastro Lisesi bir değişik ocaktı. Biz oradayken doğrusu, üst sınıflara "abi" gözüyle bakardık ve onlar bizim için eğitim sürecinde birer rehber gibiydiler. Yani onlar ne yapıyorlar? Ne ediyorlar? Merak ederdik. Ama onların bulunduğu kata çıkamazdık. Engelleyen yoktu, ama bizde bir çekingenlik, saygı vardı. Haldun'u ben 1950'lerden bu yana tanıyorum. Benim de o dönemde edebiyata merakım vardı. *Varlık Dergisi* şu, bu okurdum. Haldun'un da kendi arkadaşları arasında daha çok böyle edebî dünya ile ilgilenen bir insan olduğunu gözlemledim. İlk dikkatimi çeken şeylerden birisi de, *Yeni Adam Dergisi* taşıması olmuştur.

Ne amaçla getiriyor? Okunsun diye mi?

Belki de... *Yeni Adam Dergisi*ni, Prof. İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU çıkarıyor ve Haldun, İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'na yakın.

O zaman nereden ilgi duymuş? Nasıl ilişki kurmuş, bilginiz var mı?

Onu bilmiyorum. Dinlemedim kendisinden, sormadım kendisine. Ama belleğim yanıltmıyorsa beni, O benim dikkatimi çekmişti. Biz Kadastro Lisesinin ikinci sınıfında, üçüncü sınıfta iken, meslek okulları arasında bir birlik vardı Ankara'da, Ankara Meslek Okulları Birliği... Bu birlik, ortak bir yayın çıkarmıştı, yıllık çıkarmıştı. Böyle bir dünya içersinde yer alırken, Haldun benim edebiyata düşkünlüğü ile dikkatimi çeken bir insandı. Ama yaklaştıkça Haldun'a, onun benden çok daha ilerde olduğunu, düşünce dünyasının benden çok daha değişik olduğunu, daha oturmuş olduğunu falan gözlemledim. Ve benim hayranlığım doğdu Haldun'a o zaman. Çok değişik bir insandır. Haldun, öğrenciliği sırasında da bugünkü kişiliğini ve özelliklerini gösteren bir insandı. Bazı insanların, örneğin benim bugünkü kişiliğim çok daha sonraları oluşmuştur. Onda öyle değildi. Araştırmacı, kolay yazma, hoşgörü özelliği o zaman da vardı... Ondan ötürü ben Haldun'u 1950'lerde böyle bir sempatiyle tanıdım.

Onlar Kadastro Lisesini bizden bir yıl önce bitireceklerdi. Ama liseler 4 yıla çıktı. Mümtaz TARHAN genel müdürü, Kadastro Genel Müdürü, çok ilginç bir insandı. Eğitim alanında da müthiş öngörülü bir insandı. Kadastro Genel müdürlüğünün tarihçesinden, ya da işte benim yaşadığım döneminden, biraz size anlatırken Mümtaz TARHAN'ın ne kadar önemli bir yeri olduğunu vurgulamak zorundayım. O benim

Görüşme Tarihi : 14.12.2000, Perşembe
Görüşme Yeri : ADİM Mühendislik (Ankara)

doğrusu insanlık borcumdur. "Madem liseler 4 yıl oldu, Kadastro Lisesi de 4 yıl olacak," dedi ve Haldun'lar okumaya devam ettiler. Fakat sonra, 4 yıllık süre bitmeden eğitim yarısında kesildi. Bunların, çoğu Kars tarafına, Iğdır tarafına, kadastro müdürlüklerine gönderildi. Ondan ötürü biz 1953'te Kadastro Lisesini bitirip de Yıldız'a başladığımız zaman, Haldun'la, Yıldız'da bir sınıfta birleştik.

Yani orada sınıf arkadaşı oldunuz.

Evet sınıf arkadaşı olduk. Tabii bu sefer, o eskiden olan yakınlık daha da gelişerek devam etti. Yıldız'dan mezun olduktan sonra Kadastro Genel Müdürlüğünde çalıştık. O süreçte, Kadastro Genel Müdürlüğünde olduğumuz dönemde, "mühendislerin kendilerini kabul ettirmeleri ve savaşımları" diye bir şey yaşadım doğrusu. Ve bu mücadelede Haldun'un yine çok önemli etkilerini gözlemledim.

50 yıllık kesintisiz bu beraberliği yaşadınız. Siz Haldun Hocayı çok yakın tanıyan birisiniz. Sizce Haldun Hoca kimdir?

Haldun Hoca, bir insan... Ama nasıl bir insan? Özellikleri olan bir insan... Sürekli yarıtan, üreten bir insan... Daima kendisinin dışındaki toplumu, kendisinin dışındaki insanları da düşünen bir insan... Şöyle diyeyim: Bir defa insanlara karşı hiçbir zaman önyargı taşımayan, katıyen taşımayan bir insan... Hatta karşı düşüncede olduğu insana bile belli hoşgörü ile yaklaşır. Yani onu dinler, onunla ilişkisini öyle koparmaz. Örneğin ben Haldun Hocanın gençlik döneminde, benim selam veremediğim insanlarla gayet dostça, ama düşüncelerinden taviz vermeden ilişkilerini bir şekilde sürdürdüğünü gözlemlemişimdir. Örneğin KTÜ'de Erdoğan ÖZBENLİ ile... Yani onunla bir yerde düşman gibi oturamaz. Onunla konuşur, onunla sohbet eder... Tabii ki canciğer kuzu sarması değil, ama uygar bir insanın davranışı neyse onu gösterir. Haldun, bence insandır ve uygar bir insandır. İyi ki de bilim dünyası içinde yer almıştır. Üniversitede yer almıştır. Çünkü o bu niteliklerini öğrencilerine vermiştir. Demek ki, özellik olarak onda insan ve uygar insan, demokrat insan niteliklerini görürsünüz. O niteliklerini de başkalarına vermenin en iyi kurumu üniversiteler. O bakımdan Haldun'un üniversitede görev alması beni çok mutlu etmiştir. Bütün o çektiği sıkıntılara karşın... Böyle bir ayrıntı var.

Haldun Hocayı, Haldun Hoca yapan diğer özellikleri?.. Çok temel özellikleri söyletiniz. Ama onda başka özellikler de mutlaka vardır.

Sevdiği insana, yakınlık duyduğu insana yardımı çok sever. Onun bir başı sıkışsa, gitse Haldun Hocaya, Haldun onu kesinlikle geri çevirmez, yapılabilecek ne varsa onu yapmaya çalışır. Böyle bir yanı var. Hoşgörüsü olan bir insan... Ayrıca da Haldun çalışkan bir insandır. Haldun'un çalışmak amacıyla girip de başarılı olmadığı şeyi ben hatırlamıyorum. Haldun çeşitli sosyal kurumlar içersinde yer almıştır. Haldun için kimse "başarısızdır" veya "tembeldir" diyemez. Onun düşünceleri çok nettir ve onları kolayca yazıya döker. İnsan Hakları Vakfındaki çalışmaları bir taraftan, Tarih Vakfındaki çalışmaları bir taraftan, bizim Oda da... Haldun'un İmar Bakanlığında çalıştığı dönemi

mi bilirim. O dönemde Kadastro Genel Müdürlüğünde çalışırken, Kadastro Genel Müdürlüğünün nasıl olması gerektiğine merak sarmış bir insan. Aynı insan İmar İskan Bakanlığına geçti, İmar İskan Bakanlığının nasıl olması, en azından kendi alanımızda nasıl olması gerektiğini merak etmiş bir insan. MEHTAP Projesi gibi projelerde çalışmış bir kişi. Hep o meraklı yapısından, araştırmacı yapısından geliyor bunlar. Ama bunları sadece kendisi için değil, toplum için yapıyor. İçinde bulunduğu çevre içinde bir şeyler yapabilme çabasında olan bir insan Haldun... Alın KTÜ'deki çalışmalarını, görün nelere göğüs gerdiğini... Eriştiği başarıları görün... Özetle yaratıcı ve üretken, çağcıl bir insan...

Böyle bir insanın, bizim sektörümüz açısından, harita sektörü açısından önemi ne sizce?

Bu sektörün bireylerinin yetişmesi veya eğitimi alanında bir hayli faydası oldu. Çalıştığı kurumlarda da o kurumun nasıl olması gerektiğini hep merak etmiştir. Örneğin uzun süredir çalıştığımız ve bizi yetiştiren kurum olan Kadastro Genel Müdürlüğünün nasıl olması gerektiğine, nasıl çalışması gerektiğine ilişkin Haldun'un bir hayli ilginç görüşleri de vardır ve bu görüşleri yazılı duruma da getirmiştir. Örneğin 1962 senesinde, benim de içinde bulunduğum bir çalışma grubu, Haldun'un da içinde bulunduğu, Celalettin SONGU'nun bulunduğu bir grup, ilk defa "Türkiye Kadastro Hakkında Rapor" diye bir belgeyi, Odamız adına hazırlamıştır. Haksızlık olmasın, başkaları da var, ama şu an anımsayamadım.

Üzerine, en az onun kadar etkili başka bir rapor koyamadık.

Evet, evet olmadı, maalesef. Bu araştırması gösteriyor, İmar Bakanlığında iken MEHTAP Projesine katılması gösteriyor, Kadastro Genel Müdürlüğünde çalıştığı dönemde planlamada yaptığı işler gösteriyor... Üniversitedeki savaşı ve başarıları gösteriyor ki, Haldun hep sorunları bütünüyle kavrayan, makro düzeyde bakmasını seven bir insan... Küçük uygulamalarla değil, daha çok ve büyük çapta düzenlemelerle uğraşan bir insan. Bu sistem nasıl çalışmalı? Bu örgüt nasıl olmalı? Kurumlar nasıl gelişmeli? Bunlara bakar, üst düzeyde bakar... Ayrıntılar içersinde boğulmaz.

Dostluklara getirirken sözü, aslında ilişkilerinde Haldun Hoca, ilk anda "insanlarla çok yan yana durmayan bir insan" görüntüsü veriyor. Yanıtıyor muyum?

Evet, öyle bir izlenim edinebiliriz. Bazı insan öyle edinebilir, doğru.

Fakat yaklaştığınız zaman da ondaki o sıcaklığı daha yakından hissediyorsunuz ve yaşıyorsunuz. Ama o ilişkilerde de, sizin de az önce söylediğiniz, benim de çok önemseydiğim, o detaya hiçbir zaman girmeyen, o ilişkide de girmeyen, fakat size yardımcı olacaksa, yön gösterecekse size hep omurgayı gösteren bir insan Haldun Hoca değil mi?

Evet, evet... Yani hiç ayrıntı üzerinde durmayan, ama genel meselelerde çözüm gösteren, o yolları açmaya çalışan bir insan.

O özellik ve güç nereden geliyor sizce?

İçinde bulunduğu koşullardan ve yetişme biçiminden sanırım. Ben kendisini çok iyi tanıyamadım, İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU gibi bir insana bir süre yakın olması, Haldun'un bir takım özelliklerini oluşturmuş olabilir. Ya da güçlendirmiş olabilir. Bizi biz yapan, aslında, yaşadığımız, içinde bulunduğumuz koşullar ve çevre, ana, baba, okul... Biz Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen, yokluk içinde yetişmiş insanlarız. Kendimizi geliştirme isteğimiz ve çabamız, açlığımızdan. Onu merak ediyoruz, bunu merak ediyoruz, onu almaya çalışıyoruz, bunu almaya çalışıyoruz... Böyle bir açlık var. Şimdi bu açlık aşamasında doğru insanlara, doğru yerlere ulaştıysan, bu senin büyük şansın. Sanıyorum Haldun'un önemli şanslarından birisidir bu. Ben, İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'nun onun üzerinde çok etkili olduğunu düşünürüm.

Ankara'ya gelirken kendisine telefon ettim. Bir şeyler konuştuktan sonra tarih öğretmenlerine, "tarihin nasıl öğretileceği" konusunda konferans vereceğini söyledi. Ben şaşırdım. İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'nun 1930'larda yazmış olduğu bu konulardaki kitaplardan yola çıkarak, bugünkü tarih öğretmenlerine, tarihin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda bir konferans verecekmiş. BALTACIOĞLU'nun etkileri de onu yaşatma çabası da sürüyor demek ki... Bir taraftan öğrendiklerini aktarma çabası var, ama bir taraftan da onu yaşatma çabası... O gönül borcunu da, hocamız belli ki yerine getirmek istiyor.

İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU, mücadeleyi seven bir insan, anladığım kadarıyla. Çünkü öyle bir insan ki, üniversitede, üniversiteden ayrıldıktan sonra bile, denebilir ki tek başına Yeni Adam dergisini çıkartıyor, kitaplar yazıyor. O dönemin koşullarını tam değerlendiremiyorum, biraz dışlanmışlık, gerçi "dışlanmışlık" demeye gönlüm elvermiyor, ama kendisine yapılan haksızlık, beki de öyle bir duruma düşme nedeniyle durmadı ve mücadeleyi yayın yoluyla sürdürdü. Bunun amacı da herhalde kar etmek falan değil. Düşüncelerini yaymak, kendi düşüncelerini anlatmak, kendisini anlatmak ve diğer insanlara doğruları göstermeye çalışmak. Onun bu ideali çok önemli. Böyle bir insanın yanında yer almak güzel bir fırsat. Haldun'u herhalde bugünkü olgunluk noktasına taşıyan bir etkileşim var. Bir diğer yanı da Haldun'un onunla tanışma fırsatını iyi değerlendirmiş olması... Haldun'da iyi bir maya olmasa tutar mı? Daha lise yıllarında Haldun Yeni Adam'da zaman zaman yazardı...

Fakat tabii ki, yalnızca bundan kaynaklanmıyor. Haldun'da başka nitelikler de, belki çocukluğunda yaşadığı dönemden gelen birikimlerinin sonucunda oluşan başka özellikler de var. Bu verimli toprak içersinde çok daha güçlü yeşerdi olasılıkla... Öyle bir yorum yapıyorum.

Arkasından Kadastro Lisesi bizi şekillendiren önemli kurumlardan bir tanesi. Haldun'u da etkilemiş olmalı. Orada Mümtaz TARHAN gibi bir yöneticiyi görmüş olması önemli... Onun yarattığı o zengin eğitim ortamından hepimiz çok yararlandık.

Nasıl şekillendirir ki? Sonuçta lise insanlara lise düzeyindeki bilgileri verir. Hele meslek lisesi meslekte yoğunlaşır. Sizi nasıl şekillendirdi ki?

Evet, ama Kadastro Lisesi sıradan bir lise değil ki... Bir kez eğitim kurumunun ve Kadastro Genel Müdürlüğünün başında Mümtaz TARHAN gibi ileri görüşlü, örgütçü ve özellikle eğitim gönüllüsü bir insan var. Onun oluşturduğu öğretim kadrosu çok değerli. Hepsini saygıyla anıyorum. Örneğin Süleyman ÖLÇER, "geometri" dersine geliyor, ki bu insan modern matematik öğretisini Türkiye'de ilk kitaplaştıranlardandır. O zamanki Gazi Eğitimin de hocasıdır. Yine aynı yerde hocalık yapan Rafet KURT-SAL Bey ise, bize "edebiyat" dersleri veriyor. "Cebir" dersine gelen İbrahim Bey ise, aynı zamanda TED Ankara Kolejinin hocası. Hukuk Fakültesinden hocalar gelip hukuk dersleri veriyor.

Sportif etkinliklerde Ankara Koleji ile sık sık bir araya geliyoruz. Öğrencilerin dans öğrenmeleri için plaklar ve pikap alınmış, okulun ortasındaki salonda danslar ediliyor. Yemek listelerini öğrenciler hazırlıyor, yemekler ona göre çıkıyor. Okulda "Kültür Kolu" var. Orada yer alan öğrencilerin belirlemesiyle okula çeşitli edebiyat dergileri ve günlük gazeteler geliyor, öğrencilerin yararlanmasına sunuluyor. Gerçekten çok yararlı ve her yönden besleyici bir ortam var.

Mümtaz TARHAN Bey hemen her öğrenci ile birebir ilgilenirdi. Kılık kıyafetimizin düzgün, ayakkabılarımızın boyalı, saçlarımızın ve dişlerimizin temiz ve bakımlı olması gerekiyordu. Yenişehir'in (Kızılay) önemli mağazalarından giydirilirdik ve takım elbiselerimiz becerikli terzilerin elinden çıkardı. Mümtaz TARHAN Bey Kadastro Lisesini bir "kurs" yapısından alıp, yukarıda kısmen anlattığım "çağdaş lise" durumuna getirmekle kalmamış, O zamanki adıyla Yıldız Teknik Okulu'ndaki (Yıldız Teknik Üniversitesi) Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümü'nü de kurmuştur.

Mümtaz TARHAN Bey, Sayıştay Başkanı olarak seçildiği günlerde bize ders verirken, arkadaşımız Mehmet GÜRLER sormuştu: "Hocam, Sayıştay Başkanlığına başladığınızda bizi bırakacak mısınız?" Aldığı yanıt şu oldu: "Bana bu görev verilirken, Kadastro Lisesini bırakmam gerektiği öne sürülmüş olsa idi, ben Sayıştay Başkanı seçilmek istemez, sizlerin arasında olmayı yeğledim." İşte böyle bir insan...

Böyle bir ortamda şekillenen çocuklar, bir de Haldun ÖZEN gibi sağlam mayalı işler, daha da gelişip serpilmezler mi?

Edebiyat Kolu'nun okula dergi ve gazeteleri getirdiğini söylediniz. Nereden alıyorsunuz bunları? Kendi paranızla, harçlıklarınızdan mı? Okul yönetimi mi destekliyor?

Hayır, hayır... Okul yönetimi bize destek oluyordu kuşkusuz. Çeşitli olanaklar vardı. O dergileri okul yönetimi alıyor bize. Ya biz yazdırıyoruz öyle geliyor, ya da abone olunuyor, onlar okul yönetiminden paralarını alıyorlar, ama biz bunları okuyoruz.

Şimdi bu ortamda, yetişmiş olan Haldun ÖZEN ya da onun gibi insanlar nasıl gelişmez? Ya da bir tarafları nasıl olur da bu ortamdan etkilenmez? Bizi ortaya çıkartan şeylerden bir tanesi o ortam... Haldun'un da böyle bir etkilenmesi vardır mutlaka. Ama bazı konularda bazı insanların antenleri daha duyarlı ve daha açık oluyor ve o kendini müthiş geliştiriyor. İşte en çok geliştirenlerden bir tanesi Haldun'dur...

Haldun Hoca dostluklarında nasıldır? Coşkularında nasıldır? Sanki coşkularını gizleyen bir yapısı var...

Evet, kesinlikle doğru söylüyorsun. Haldun'un içinde esen fırtınayı dışında göremezsin her zaman. Ben içimdeki fırtınayı bağıarak, çağırarak, el-kol hareketleriyle, ya da sesimi bazen yükselterek, ya da başka şekilde gösteririm. Ama Haldun onu yapmaz. Haldun, seni çok sevse de, çok taktir etse de, bunu seni çok fazla şaşırtacak kadar dışa vurmaz. Vurduğunu ben hiç görmedim. Bu konuda sakın bir yapısı vardır. Bu, Haldun'un denge adamı olmasından kaynaklanıyor. O hep dengeli, hep kontrollü olan bir insan.

Ben kendi açımdan bakarsam, bu onu yormamış mıdır?

Ama Onun kişiliği bu... Belki zaman içersinde yorulmuş da olabilir. Zaman, zaman yoruluyor da olabilir. Ama örneğin çocuklarıyla olan ilişkide görüyorum böyle bir şeyi, az önce senin belirttiğin tavır, davranışı... Ama ben onu biliyorum. O sevdiği insanı nasıl sever? Çocuğunu nasıl sever? Dostunu nasıl?.. Ben bunu biliyorum doğrusu... Ama o sevgiyi, o inancı, o içinde duyduğu sıcaklığı, parlamayı dışa vurmuyor. Belki de vuramıyor. Belki de... Yani yapısı o... Öyle düşünüyorum.

Ama Haldun'u tanımak o kadar zor da değildir. Önce biraz uzak durur gibi görünen bir insan, ama yanına yaklaşınca da, kısa sürede iyi gözlemlersen, Haldun'u hemen tanırısın.

Bunca uzun, 50 yıllık bir birliktelik... Dile kolay... 50 yıllık bir ilişki, dostluk, arkadaşlık, yakınlık ve çok özelleri paylaşmak... Nasıl paylaşırdınız? Özel anlarınızı nasıl paylaşırdınız? Örneğin şiir okur muydunuz? Türkü söyler miydiniz? Şarkı mı söylerdiniz? Eğleneceğiniz zaman, coştüğunuz zaman ne yapardınız?

Bizi bu kadar uzun süre bir arada tutan şey, değer yargılarımızdaki ortaklıktır. Biz gerçekten tam 50 yıl içersinde hiç kopmadan beraber olduk. Bir takım rastlantılar, işte Kadastro Lisesi, Yıldız Üniversitesi, sonra tekrar Kadastro Genel Müdürlüğünde birleşme, ondan sonra İmar ve İskan Bakanlığında, değişen koşullar öyle zorladığı için aynı yerde çalışma... Ondan sonra Haldun Karadeniz'e gitti. Haldun Karadeniz'e gitmeden önce, benim organize edip kurulmasına öncülük ettiğim ve başkanlığını yaptığım bir kooperatif üzerinden, Sosyal Sigortalar Kurumunun kredisıyla bir ev yaptırarak kendimize, Devrim Apartmanını... Böylece mekan birliği de gerçekleşti...

Ayhan KALYONCU'ya da sormuştum. Niye "Devrim" Apartmanı?

Kooperatif kuruldu. Kooperatifin başkanı bendim. Bir arsa bulup, aldık. Arkadaşlardan para toplayarak tabii, onların da yardımı ve desteği ile... Ama işte önde giden vardır, bir parça. Hani toparlayan bir adam vardır. Öyle bir görev bana düşmüştü. Başkasına düşse, başkası da yapardı, ama o aşamada bana düştü. "Emeğim geçti" diye, arkadaşlar bana dediler ki, "Apartmanın adını sen koy." Ben de tuttum "Devrim Apartmanı" koydum. Çünkü 1968'de başlamıştık. Benim özellikle "devrim" meselesinde çok tutkulu olduğum bir dönemdi. Apartmanın adı "Devrim Apartmanı" olsun diye düşündüm, önerdim, onlar da kabul ettiler.

Çok kısa olarak Devrim Apartmanının harita sektöründeki gelişmeler açısından önemi ne?

Orada harita sektörünü merak eden ve o sektör, sektörün gelişmesi için biraz çaba sarf edebilecek yada en azından düşünecek, tartışacak insanlar bir araya geldi. Kim onlar? Haldun ÖZEN, Erdal AKDAĞ, Evren KAYNAK, Arif DELİKANLI, Ayhan KALYONCU, Sabit YANIKOĞLU... Bunların hepsi Kadastro Lisesi kökenli ve "Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünü" kendi ana ocakları gibi, kurumları gibi görüyorlar. Halbuki, o Devrim Apartmanında oturdukları sürede hepsi, Erdal'ın dışında, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünden, hemen hemen ayrılmışlar. Fakat "Kadastro Genel Müdürlüğü nasıl olur da Türkiye'nin kadastro sorununu çözer?" Türkiye Kadastro Hakkındaki Raporun da etkileriyle, bunun bizim üzerimizde bıraktığı etkilerle, "Nasıl olur da bu Kadastro Genel Müdürlüğünde değişim sağlanı?" "Kurum nasıl düzenli?" Bunlar bu apartmanda merak ediliyor. Ve bu insanlar o apartmanda bir araya geldiler. Cevat KERMAN'ın ağabeyi var, Nevzat KERMAN, Muin DİNÇER var, Erdoğan ARAL var, Cahit ULUTAŞ var, Hikmet ÇELEBİ var... Kadastro Lisesi kökenliler çoğunlukta...

Ne yapıyorsunuz? Yani akşamları da buluşup, sektörü mü konuşuyorsunuz?

Neler konuşmuyoruz ki... Doğal olarak sektör de konuşuluyordu. "Sektörün o günkü durumu nedir? Gelecekte nasıl şekillenmeli? Örgütsel-kurumsal yapısı ne olmalı?" konuları üzerinde saatler süren konuşmalar... Ama yalnızca sektör konuşulmuyor ki... Özellikle siyaset üzerinde yoğunlaşan görüşler, konuşmalar, tartışmalar havada uçuşurdu. Konuşmacıların hemen hemen tamamı sol ya da orta sol görüşe sahipler...

O dönemde ara ara çok ilginç, çok önemli insanlarla da bir arada olma şansını yakaladığımız oldu. Örneğin ünü ülkemiz sınırlarını da aşan büyük sanatçı Ruhi SU'yu tanıdık. Ruhi Bey, Muin'in ağabeyinin, yengesinin yakın dostu. Muin'i de tanıyor. O dönemde Muin annesi ile aynı apartmanda, yani bizlerle yaşıyor. Ruhi SU, o sıralarda Yüksel Palas'ın altındaki bir salonda akşamları program yapıyordu. Program saatleri dışında Muin'de kalıyor, orada yatıp kalkıyor ve çalışma hazırlıklarını orada yapıyordu. O arada o büyük insanla biz de tanışıp, ona yakın olma şansını yakaladık.

Ben yine Muin'in ağabeyinin evinde Sadun AREN Hocayı tanıma şansına ermiştim. Birçok insan gibi benim de hayranlığımı, saygımı çeken, o günden bugüne bu duygularımın artarak sürdüğü, sosyalist dünyamızın bu bilim ve siyaset büyüğüne yakın olabilmenin zenginliğini düşünabiliyor musunuz?

Tabii ki mücadeleler vardı, sorunlar vardı, uğraşlar veriyordunuz sektörle ilgili... Fakat bir gün geldi ve Haldun Hoca üniversiteden kopartıldı. Ve Ankara'ya geri geldi. Yaşamında kanımca en zor günlerini yaşamaya başladı. Belki de rahatsızlığı da o günlerde çıktı ortaya. Herhalde o olayların da etkisiyle ve siz o günleri paylaştınız. En yakınındaki insanlardan biriydiniz. Neydi o günlerde yaşadıkları?

Böyle değerli bir insan, üniversiteden kopartıldı. Direnmesine rağmen. Gümüşhane'ye tayin edildi, Sonra emekliliğini istedi ve Ankara'ya geldi. Ne yapılılabirdi? Ne yapmamız gerekiyordu? "Hepimize bir iş düşüyor" diye düşündüm, arkadaşlarla da bir arada konuştuk. Ama herkesin yapabileceği çok fazla şey yoktu. Haldun'a ne yapabilirsiniz? Haldun zaten becerisi olan, her zaman üretebilen bir insan. O da sağda, solda bir şeylere bakmıyordu. Hatta sanıyorum bir yerde çalışmaya başlamıştı. O sıralar, serbest çalıştığım için, benim ekonomik olanaklarım biraz daha elverişliydi. Bu nedenle Haldun Hocaya beraber çalışmamızı önerdim. "Bana yardımcı olursa, iyi olur" diye düşündüm. Haldun'un yardımının bana çok şey katacağını da biliyordum. O sıralar, örneğin bizim mesleğimizde bilgisayarla hesaplar yapmak, bilgisayarı her alanda devreye sokmak olayı daha yeni, hatta örneği yok. Haldun'da o konunun mesleğe girmesini istiyor, "o konuyla uğraşalım" diyor. Biz ufak tefek şeyler yapıyorduk, ama 64 Kbyte'lık bilgisayarlar vardı. Neydi ismini bile unuttum? (EK, Amstrad) Amstradları Haldun daha geniş, daha büyük çapta uygulamaya sokmaya çalışıyor. O arada benim büroda başladı, birlikte çalışıyoruz. Zaman geçti, Tahir ÖZDİL Ankara'ya geldi. Kadastro Genel Müdürlüğünde çalışıyor. Tahir'de Kadastro Genel Müdürlüğünde çalışırken, dışarıya da bir takım şeyler yapıyor. Yani bu bilgisayar konusunda olsun, alet onarımı konusunda olsun, yardım etmeğe çalışıyor. Tahir de öyle bir insan. Orada çalışıyor, ama bir insanın bir derdi olursa, ona yardımcı olmaya çalışıyor. Sağlıklı dönemiymi, alkole başlamamıştı o zaman. Sonra benim aklıma bir düşünce geldi: Biz bir bilgisayar birimi kurarsak, Haldun Hoca bu işin başına geçerse, bilgisayarda bir takım hesaplar, belki araştırma bile yapılabilir gibi... Uzatmayalım. "Bir birimin oluşturulması gerekiyor", kanısı doğdu bende. Benim Engürü Pasajında 4 odalı bir iş yerim vardı. Ben kirada oturuyordum. Orayı yeni almıştım. Bunun iki odasını Haldun ile Tahir'in çalışması için Hewlett Packard marka bilgisayarıyla orada güzel bir büro donattık biz. Ondan sonra scanner vs. aldık. Amacımız Tahir'de Kadastro Genel Müdürlüğünden koptuktan sonra Haldun Hoca, Tahir bir arada, ister bizim mesleki problemleri çözsünler, dengelemeler, hesaplar yapsınlar; ister başka belediyelere, örneğin araştırma yapsınlar bir takım konularda, imardı, ölçmeydi... "Bu iki insan da araştırmacı, üniversiteden gelme insanlar, bu teknolojinin sağlayacağı olanaklarla

çalışmalarına yardımcı olur” diye o büronun iki odasını onlara ayırdım. Dayayıp döşedik. Böylece onları birlikte çalışmaya yönelttik o zaman...

Ondan önce, Haldun benimle gene çalışırken bir ara Almanya’ya gitti. Amacımız bizim mesleğe modern teknolojiyi sokmak, biraz da aslında kıymetlendirme meselesini incelemek. Yani “Fotogrametri nasıl olabilir? Biz burada nasıl yer alabiliriz?” sorularına yanıt aramak.

Yani geleceğe bakıyorsunuz...

Evet. Haldun zaten hep genel meselelere, geleceğe bakan bir kişi. “Genel bakan” derken, hani öyle, köklü genel bakan, ama gerçekten sonuç alacak gibi yeniyi düşünen birisi... Örneğin bizim mesleğimizde bilgisayardan en fazla yararlanma olanaklarını araştıran, meslek uygulamalarına onu sokmaya çalışan bir insan. Peki bu meslekte gelecek ne? Fotogrametri... Fotogrametri nasıl olacak? Nedir bunun donanımı? Bu iş nasıl olur? Benim de kafamda var ama, ben bu fotogrametriyi tek başıma ne kurabilirim, ne onun aparatlarını alabilirim? Mümkün değil. Bunun olmayacağını biliyorum. Ama Özkan TURUNÇ diye bir arkadaşımız vardı, Haldun’un sınıf arkadaşıydı. Ona açmıştım o zaman, “Bir fotogrametri birimi kursak, 3-5 firma bir araya gelsek de” demiştim. “Bu fotogrametri birimi 3-5 firmanın ortak bir birimi olsa, herkes yararlırsa” diye düşünüyordum. Özkan TURUNÇ’a, “Sermaye katılımında bulunur musunuz?” dedim. Sabri TÜZEMEN, Özkan TURUNÇ, Ankara’da birisi daha vardı, sanıyorum. Bunlarla konuştum. Katılacaklarına ilişkin söz aldım. Onun ötesinde kendime göre bir protokol hazırladım, onu imzalattım. Yani böyle bir noktaya geldik. Haldun’u da Almanya’ya bu konuda inceleme yapmak üzere gönderdik. Haldun oraya gitti, inceleme yaptı ve sonunda geldi, bir rapor verdi bize.

Diyeceğim hep bunları merak eden, bunları araştıran, bunları düşünen güzel bir insan. İşte o çalışmalardan sonra, bir taraftan da bu dediğim büroyu kurduk, Tahir ÖZDİL ile birlikte. Orada bir süre çalıştılar. Ama olmadı, yani gelişmedi orası, maalesef... Biraz da Tahir’in, ben farkında değilim, kendisini alkole kaptırması yüzünden yürümedi. O dönem alkole kaptırmasının başlangıç bölümüymüş. Haldun’la bu dönemde çalıştılar ve Haldun örneğin Tahir’in o sıkıntılı döneminde alkole başladığı dönemi bana söylemedi. Çünkü belki kendisi de mücadele ediyordu bir taraftan, “Tahir’i bu durumdan kurtarırım” diye. Zaten çok fazla, aşırı bir noktada değildi, o aşamalarda sanıyorum. Çok yakını olduğum halde bana, “Bu adam böyle yapıyor” demedi. Onu kendisi çözmeye çalıştı. Haldun, bir sorunla karşılaştığı zaman, hiç yakınmaz. Ama doğrudan sorunun çözümüne yönelir.

“İçinde hep fırtınalar taşıyor,” dediğiniz bir arkadaşınızla, o koşullarda neler konuşuyordunuz? Sitem ediyor muydu kendisine yapılanlara, örneğin?

Hayır, hiç sitem etmezdi, hiç sitem etmedi. Ama orada Erdem AKSOY, eşi Özgönül AKSOY, ki ikisi de arkadaşım oldular Haldun’un sayesinde, ile ve diğer arkadaşla-

ıyla yaptıkları mücadeleyi, savaşımı anlatırken, hiç kimseye küskünlüğünü, gönül kırıklığını falan söylemezdi. Ama ben doğrusu şunu söyleyeyim, itiraf edeyim: O zaman bu mücadelenin Karadeniz Teknik Üniversitesinde bir takım halinde yürütüldüğünü ve bizim meslektaşların da bu takımın içinde önemli bir rolü olduğunu düşünürdüm. Şimdi biraz farklı düşünüyorum.

Takım değilmişler mi?

Orada esas mücadeleyi bizim meslektaşlar içerisinde paratoner olarak yürüten, Haldun’muş. Açık bu... Mesela ben Muzaffer’in, Ahmet YAŞAYAN’ın, Onur’un mücadelesinin ön saflarında olduğunu zannedirdim, uzaktan uzağa. Erdal’ı pek bunlara katmazdım. Erdal daha biraz çekingendir. Ama sonradan baktım ki, hayır Haldun’un mücadele arkadaşları mesela Özgönül, mesela Erdem, Mimarlık Şubesindeki bir takım insanlar, sonra Necdet BULUT... Yani bizim meslektaşlardan en çok paratoner olan, en çok önde olan ve hatta zaman zaman belki de istediği desteği bulamayan Haldun’muş. Bunu sitem olarak söylemiyorum. Yani objektif durum öyleymiş. Şimdi, şu an öyle düşünüyorum.

Bugün geldiğimiz noktada bir kez daha düşünürsek, biz sektör olarak Haldun Hocayı sahiplenmeyi beceribildik mi?

Buna tam gönül rahatlığıyla “Evet” demek çok zor. Ama bu sadece Haldun’a karşı işlenmiş bir hata değil... Kadirşinasızlık sadece Haldun’a karşı değil. Bütün değerlerimizi yok ediyoruz.

Bu genel bir sorun mu diyorsunuz?

Biz genel olarak kadirşinas değiliz. Örneğin bir ülkenin, bir ulusun yaşamında devrim yapmış Atatürk gibi bir insan bugün nelere maruz kaldı. Olmaz yani böyle bir şey. Ben şimdi son 3-5 yıldır Avrupa’ya gitmeye gidiyorum. Hem de yoğun geziyorum, sanki yarım ölecekmişim gibi geziyorum. Avrupalının fiziksel konumu, yani köyü, kenti, yapıları nasıldır? Avrupalıyı tanıyabilir miyim? İnsan olarak. Bu düşüncelerle geziyorum... Fiziksel konumu inceledikçe, geçmiş dönemde yaptığımız hataları ve hala yapmakta olduğumuz hataları, bu hataların ne kadar feci olduğunu ve insanlığın bir mahkeme kursa bizi korkunç derecede mahkum edeceğini, en ağır suçlarla suçlayacağını düşünüyorum. Ben 1950 yılında İstanbul’a gittiğim zaman, İstanbul nüfusu 900.000 dolayındaydı. İstanbul o zamanlar dünya güzeliydi, yalılarıyla, saraycıklaıyla, saraylarıyla, her şeyiyle ayakta duran bir İstanbul vardı. Doğal güzelliklerinin dışında bir de insan oğlunun yaptığı güzellikler var. Nasıl güzeldi Boğaziçindeki yalılar, saraycıklar... Yalılarının birkaç tanesinin röleve ölçülerini ben yaptım. İnanılmaz güzellikte şeylerdi.

Şimdi Avrupa’ya gittiğim zaman, ortaçağ mimarisi, Rönesans, Gotik vs diye elimde kitaplarla, bir mimar düşkünlüğü, şehir planı düşkünlüğü ile şehirleri geziyorum, sokakları geziyorum, sokak, sokak. 1200 senesinden kalma bir kilise, 1200 senesinden

kalma bir hastane görüyorum Floransa'da. Onları yüzyıllardır gözleri gibi korumuşlar. Bugün de koruyorlar. Bir de ben gelip kendi ülkeme, İstanbul'a bakıyorum, "talanı görüyorum." O zaman diyorum ki, "Acaba biz uygar değil deikel miyiz?" Bir İstanbul'u, dünya güzeli bir İstanbul'u bugün bu duruma biz getirdik. Koskoca bir köye dönuştürdük.

"Genel bir sorunumuz, yalnızca Haldun Hocayla ilgili, ona özgü bir şey değil, genel bir sorunumuz" dediniz.

Yani Haldun'un değerini tam bilmiş insanlar değiliz, yeterince bilememişiz.

Tüm bu 50 yıla şöyle bir baktığımızda, bugün bir kez daha baktığımızda, anlattıklarınızın dışında unuttuklarınız var mı?

Ben biraz "Haldun fanatığı" olduğum için ve Haldun'u çok sevdiğim için onun üzerine saatlerce konuşabilirim. Ama öte yandan da onun hakkında objektif şeyler söylemekte doğrusu kendimi bayağı zorlarım... Ben Haldun'a hep hayranım, onun öğrencileri, yeni kuşaklardan Haldun'u tanımayanlar, Haldun'u örnek almalılar. Haldun çağdaşlığıyla, dürüstlüğüyle gerçek bir örnek insan... Böyle bir insanın çevresinde olan gençler, onu tanıma fırsatını bulanlar, onu biraz daha iyi incelerlerse, kendileri için iyi bir anahtar bulacaklar... Haldun hal ve davranışları bakımından, düşündükleriyle yaşadıklarının tutarlılığı bakımından ender bulunur bir insan... Bu tip insanlar zor bulunuyor, kolay değil.

Dünya görüşü hangi yönde olursa olsun, bütün öğrencileri Ona saygı duyar. Onun öğretisi önünde eğilir. Objektif bilim adamlığını över.

O her şeye basit bir olay gibi, çok olağan bir şey gibi bakar. Halbuki o müthiş bir mücadele sürdürmektedir o arada... Üniversite günlerini, o zor günleri anlatırken, sıradan günlük olaylar gibi anlatır. Öyle kolay mı? Kurşunların vız, vız işlediği bir dönemi yaşamış bir insan... Çağcıl, yaratıcı, üretken...

Ben Onun, bir devrim sürecinde, teorisyenlerin arasında yer alabileceğini düşünmüyümdür hep...

Bu arada şunu da vurgulamamak haksızlık olur: Haldun Hocanın yaşam sürecinde eşi Ülkü'nün yeri doldurulamaz. Evlendikleri günden beri, bugün de Haldun'un en zor günlerinde, bütün savaşımalarında Ülkü hep Onun yanında dimdik, ama ön plana da çıkmadan, sıcak bir destek vermiştir. Ülkü de güzel bir insandır.

Size çok teşekkür ediyorum...

ZERRİN DEMİREL

Sizce Haldun ÖZEN kimdir?

Ne yazık ki onun öğrencisi olmadım. Onunla çalışma ortamını da paylaşamadım. Hani meslekte ağabeyler vardır, işte Haldun Abi... Bilirsin, doktora çalışmalarımız sırasında bizi yüreklendirmek, tıkanıklıklarımızı gidermek için o kısacık gelişlerinde nasıl didinirdi.

Neler yapardı bizim için? Neler anımsayabiliyorsunuz? Nasıl fişeklerdi bizi?

Bize, ülkemiz sorunlarına bakmayı ve görmeyi öğretmeye çalışıyordu. Bizim konularımızın böyle bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini çoktan biliyordu. Çalışmalarımızla ilgilenir, sorar o kadar telaşı arasında, yaptıklarımızı alır bir kenara çekilir, bütün dikkatini verir, gelme nedeni olan konulardan kendini soyutlar, çalışmalarımızı inceler, değerlendirir, eleştiriler getirirdi. Zaman ayırırdı. Değer verirdi. Çok ayrıntıdaki tıkanıklıklarımızla bile ilgilenirdi.

Sorunları çözmeye çalışırdı değil mi? Öyle bir yapısı vardı.

Bilimsel yönüyle bir örnekte bize. Önce onun çalışmalarını okuduk. Hatırlarsın. Sonra ben, sen de, O konuyu nasıl ele almış, hangi başlıklarda, hangi sırada işlemiş. Öncelikle bunları incelemiştik değil mi? Düşünce yapısı, dili. Onun, kendinden sonrakilere verdiği değer, gösterdiği sevgi, destek, benim de benimseyip, uygulamaya çalıştığım özellikleri idi.

Bişim açısından bile Haldun Hocayı izledik, evet. Ben doktoramda Haldun Hocanın kendi doktorasındaki yazma yöntemi ne idiyse aynısını kullandım örneğin. Onu örnek almıştık. Yani bizim en azından kendimize örnek aldığımız insanlardan bir tane siydi sektörümüzde...

Yani Haldun Hoca şunu yapıyordu değil mi? Öğrenciliği sırasındaki hocalarına, çalıştığı dönemdeki değerli kurum yöneticilerine o gönül borcunu da açıklıkla dile getiriyordu...

"Bizim mesleğin bilim alanına bilimsel çalışma yapan yeni bir kişi ve yeni bir bilimsel çalışmaya katılsın," diye çok çaba göstermiştir. Bunun sonucu nereye varıyor? Mesleğin niteliğini artırmaya... Bu çabaydı, bu destekte onun gönül borcu.

Görüşme Tarihi : 7-9.09.1999

Görüşme Yeri : Yıldız Teknik Üniversitesi

Haldun Hocanın, talihsiz biçimde, bu YÖK uygulamaları sonucunda üniversiteden ayrılmasının sektörümüz için çok büyük bir kayıp olduğunu söyleyebiliriz. Değil mi?

Mesleğimizin tanıtım boyutu çok önemli. Mesleğimizi temsil eden pek çok kişi var. Hem kamu kurumlarında hem serbest piyasada. Bazı meslekler var, bunlar, yaptıkları işler ile zaten biliniyorlar. İnşaat mühendisliği, mimarlık, vb. Bu örneklerde insanlar önce mesleği biliyorlar. Değerlendirmeler de ona göre.

Almanya'da "Vermessungsingenieur"ü herkes bilir. Çocuklar da bilir. Toplulaştırma yaptığını bilirler örneğin. Çünkü bunu yaşarlar. Kır ya da kent çocuğu olsun, uygulamalara planlama aşamasında toplumun bir bireyi olarak katılır, katkıda da bulunur. Çocukların da toprağın planlanması aşamasında dile getirmesi ve gerçekleştirilmesi gereken beklentileri ve de hakları vardır. Sektörümüz uygulamaları her yerde ve gözler önündedir. Hollandalı bir meslektaş, daha küçük yaşta harita mühendisi olmaya karar verdiğini söylemişti. Bizim gibi bir genel sınav sonucunda seçilerek alınmıyorsunuz. Dileyene dilediği eğitimi vermeyi başarmış tüm ülkelerde meslektaşlarımız bilerek ve isteyerek bu mesleğin sahibi olmuşlardır.

Bizim toplumumuzda ise -genellikle- mesleğimizi sahibi tanıtmak durumundadır. Önce kendine bakılıp sonra ne iş yapıyorsunuz ya da "siz jeodezi ve fotogrametri mühendisi ne iş yaparsınız?" diye soruluyor. Böyle olunca meslektaşlarımızın gösterdiği tavır, davranış biçimleri, görünümleri, entelektüel birikimleri gibi kişisel özellikleri ve etkileri çok önemli oluyor. Öğrencilerin Haldun ÖZEN'in eğitiminden yoksun kalmış olmalarını ondan etkilenmemiş olmalarını bu anlamda da önemli bir kayıp olarak görürüm. Mesleğimiz açısından.

Haldun Hocanın çok erken, belki de en verimli döneminde meslekteki, bilim yaşamındaki bu aktif yaşamından geriye düşmüş olması bir boşluk doğurmuştur, mesleğimiz açısından... Böyle diyebilir miyiz?

Sadece bilimsel değil, Haldun Hoca mesleğimizin toplumsal boyutunu, sorunların çözümündeki önemini de ortaya koyan bir bilim adamıydı.

Haldun Hocanın "kamu ölçmeleri" alanına yapmış olduğu en temel katkılar neler?

Anayasadaki toplum ve kamu yararı kavramlarının mesleğimize yönelik değerlendirmelerinde gösterdiği yoldur. Haldun Hocadan öğrendik.

Meslek topluluğu olarak kendimizi topluma anlatmakta yetersiz kaldık. Bu kabuğu kırmakta zorlanıyoruz. Kıranlardan birisi Haldun Hocaydı...

Bizim ülkemizde toprağa hala bir üretim aracı olarak yaklaşıyor. Toprağa en ilkel yaklaşım, onun bir üretim aracı olmasıdır. Toplumsal gelişim bu bakışı değiştirmiştir. Ve toprak, toplumun tüm bireylerinin çıkarlarının dengelendiği ve gelecek kuşakların haklarının korunduğu bir doğal kaynaktır. Ama biz hala o ilkel yaklaşımdayız. Toprağı bir üretim aracı olarak görmeyi sürdürüyoruz ve şimdiki ekonomik sistem

içerisinde de bu, kişisel çıkarlara yönlendiriliyor. O zaman, toprak insan ilişkilerini düzenleyen mesleğimizin, toplumun çıkarlarını gözeten, toplumsal gönenc için çevreyi düzenleyen bir sektör olarak tanınması güçleşiyor. İşte Haldun ÖZEN bu noktada belirginleşiyor

"Haldun Hoca, bizim önemli temsilcilerimizden bir tanesiydi" diyorsunuz. Sektörümüz kendi dışındaki sektörlerle, komşu sektörlerle ve toplumla köprüler kuracak daha fazla meslektaşın ortaya çıkmasını neden sağlayamıyor? Galiba bu örneklerimiz çok fazla da değil, bizim. Böyle bir sıkıntımız var mı sizce?

İşte belki bu nedenle Haldun Hoca, toplumsal sorunlara bakmayı ve görmeyi ve bunları ilgi alanımızla bütünleştirerek dile getirmeyi öğretmeye çabalıyordu.

Dediniz ki, "Biz Haldun Hocayı kamu ölçmeleri ana bilim dalı içindeki uğraşlarımız içinde örnek aldık"

Doğrusu ben öğrencisi de olmak isterdim. Çünkü O öğretmenlikte de demokratik ve katılımcı uygulamaları ile dönemine göre önemli yenilikler getirmişti.

Haldun Hoca sonunda üniversiteden kopmak zorunda kaldı ve Karadeniz Teknik Üniversitesinden ayrıldı, Ankara'ya geldi. Hastalandı. Kolay olmayan günler yaşayarak bugünlere kadar geldi. Harita sektörü, harita mühendisleri Haldun Hocaya olan gönül borçlarını sizce ödeyebildiler mi?

Haldun Hocanın sağlık sorunları olmasına rağmen halen bizimle birlikte olması, onun ne kadar güçlü olduğunu gösteriyor. Yanımızda görmek istediğimiz her yerde o yanı başımızda. O, bu yönü ile de bize bir örnek oluşturuyor. Görüyorsun örnek olmayı hep sürdürüyor. Geleceği O'na ne gösterirse gösterebilirsin, güçlü olmak gerektiğini, eğer güçlü olunursa kendisine biçilen yaşamın bile yönlendirilebileceğini gösteriyor. Güç ve güçlü olmak kavramlarını kullanırken eşi Ülkü'yü de anmak gerekiyor.

Gönül borcunu somutlaştırmak çok kolay bir şey değil. Ama ben öyle biliyorum ki, Haldun Hoca, tüm değer bilir sektör üyelerinin gönlünde.

Bir bütün olarak, sektör olarak değerlendirdiğiniz zaman, Haldun Hocayı bu sektörün içinde nerelerde bir yerlere koyarsınız?

Kamu ölçmeleri onunla özdeşir.

Haldun Hoca, ülkemizde mesleğimiz açısından çok da önemli olan ve kamuoyuyla köprü kurmanın potansiyelini içinde tutan bu kamu ölçmeleri konusunda bizlere yol açtı. Deyim yerindeyse önderlik yaptı. Böyle bir misyonerliği oldu. Peki şu andan başlayarak bundan sonraki yaşamınızda bunu geliştirebilmek için neler yapılmalı sizce?

Az önce de konuşmuştuk biz, toprak-insan-çevre ilişkilerini toplum yararına düzenleme görevi olması gereken bir meslek grubuyuz. Bu düzenleme; kentsel ve kırsal

toprakları kapsar, ülkenin geleceğinin planlanması demektir ve yatırımların dengeli dağılmasını, çevreye verdiği zararların dengelenmesini ve çevrenin dolayısıyla ödünç alınan mirasın korunmasını kapsar. Batı komşularımızda meslektaşlarımız böylesi bir yetki ve sorumlulukla donatıldığından toplumla iç içedir.

Bunlar uzun erimli yatırımlardır. Planlarını kısa gelecekler için yapan iktidarların gündemlerine, böyle kapsamlı ve uzun erimli toprak düzenlemelerinin gelmemesi biz kamu ölçmecilerin etkinliğini kırmakta, seslerini duyulmaz yapmaktadır. O nedenle ki bu konuda eğitim veren ve eğitim alan kadroyu güçlendirmemiz, Haldun Hocanın üzerinde titizlikle durduğu 'toprağın kullanımında toplum yararı' ilkesine sahip çıkmamız gerekmektedir.

Siz, bugün gelinen noktada, "Bu konunun eğitim izlencelerinde daha farklı biçimde ele alınması gerektiği" gibi bir yargıya vardınız mı? Ya da bu konular, "kamu ölçmeleri" konusu eğitim izlencelerinde, aslında ülkemiz koşullarında olması gereken önemde ele alınıyor mu?

Biz gelişmişliği doğrudan teknoloji ile özdeşleştiriyoruz. Hatta adımız 'Geomatik Mühendisi' olursa, 'matik' ekinden dolayı orta öğretim öğrenci grubunun daha fazla ilgisini çekeceğimizi düşünüyoruz. -Belki de bazı üniversitelerin yaklaşımına bağlı olarak- YÖK kararlarında, Doçentlik Bilim Dalları arasında, mesleğimizin daha çok toplumsal ve tüzel, yani sözel boyutunu oluşturan Kamu Ölçmeleri'ne yer verilmiştir. Bununla ilgili olarak Prof. Ahmet AÇLAR ile birlikte YÖK'e bir yazı yazdık ve belirttik ki; örneğin Almanya'da Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği eğitimi veren üniversitelerde tüzel, ekonomik ve konumsal olarak toprak-insan ilişkilerini düzenleme bilimini içeren Kamu Ölçmeleri o üniversiteye nitelik verecek ölçüde önemli olarak yer almaktadır. Lehrstuhl für Bodenordnung und Bodenwirtschaft (Toprak Düzenleme ve Toprak Ekonomisi Kürsüsü) Bonn ve Dresden Üniversitesi, Lehrstuhl für Bodenordnung und Landentwicklung (Toprak Düzenleme ve Kırsal gelişim Kürsüsü)Münih Teknik Üniversitesi gibi.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biridir; arsa ve arazi düzenlemeleri ve yönetimi. Kırsal-kentsel toprak düzenlemeleri, kadaströ-kamulaştırma, taşınmaz değerlendirme ve yönetimi vb. bundan sonra da tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de önemini sürekli koruyacak konulardır.

Bu grubun büyütülmesi gerektiği ortaya çıkıyor.

Çok teşekkürler Zerrin Hanım...

ONUR GÜRKAN

Ne zaman tanıdınız Haldun ÖZEN'i ve sizde nasıl bir etki bırakmıştı? Anımsayabiliyor musunuz?

Haldun ÖZEN Yıldız Teknik Okulunda (Yıldız Teknik Üniversitesinin o yıllardaki ismi buydu) benden iki sınıf üstteydi. Ben onu bir abi olarak tanıdım, ama çok faal bir abi, idi. Mezuniyetten sonraki yıllarda ise sadece bir özelliğiyle bana methedilmişti, "Çok iyi dengeleme hesabı yapar", "Doğru ve hızlı normal denklem çözer" diye... Daha sonra benim şahsımla ilgili bir problemim olmuştu. O vesile ile daha yakından tanıdım. Ben okulu bitirmiştim. Kartal Kadaströ Müdürlüğünde kontrol mühendisi olarak çalışırken, master sınavlarını kazanmıştım. Ancak o arada benim tayinim Muğla'ya çıktı. O yıllarda da Tapu Kadaströ Genel Müdürlüğü, bize ya aylık ya da yevmiyeli İstanbul'da bir iş veriyordu. Bize derken, mecburi hizmet borcu olan master öğrencilerini kastediyordum. Benim Ankara'ya gidip bu atamayı durdurmam gerekiyordu. Yaşar Doğan Kutlu Haldun'a gitmemi önerdi. Haldun, Arif Delikanlı ve o kuşağın insanı 3-4 kişi Ankara'da Tapu Kadaströ Genel Müdürlüğünde Zeki ER-SÖZ'ün başkanlığını yaptığı dairede çalışıyorlardı ve bir gün içersinde benim soru-numu çözdüler. Benim Yıldız Teknik Okulu'ndaki fotogrametrik kıymetlendirme alanında görevlendirilmemi sağladılar. Haldun'u ben böyle tanıdım. Arif DELİKANLI'yı da o zaman tanıdım. Her ikisi de iş bitiren, yardımsever, vb. olumlu özellikleri olan insanlar olarak bende iz bırakmışlardı. Mezuniyetimden hemen sonra ben askere gittim. Askerlik dönüşü Ankara'da merkezde Tapu Kadaströ Genel Müdürlüğü Fen Müşavirliğinde çalışmaya başladım. Haldun askere benden sonra gitmişti. Yani ben askerden geldikten belirli bir süre sonra o askerlikten döndü ve Tapu Kadaströ Genel Müdürlüğünde çalışmak istedi. O yıllarda Galip Esmer, Genel Müdür yardımcısıydı ve bildiğim kadarıyla Merkezde görev almasına karşıydı. Ancak Haldun Merkezde çalışmak için ısrar ediyordu. Kendisi Daire Başkanı olan Ali Rıza YURDAKUL, gecikmeli de olsa Haldun'un Fen Müşavirliğine atanmasını gerçekleştirdi. Haldun'un asıl tanımam bu olayla başladı.

Dediniz ki, "Ben Haldun ÖZEN'i üniversitedeyken bir faal insan olarak tanıdım." Ne yapıyordu faaliyet olarak?

Ben faal görüyordum. "Neler yapıyordu?", onu tam bilmiyorum. Bizim bir Öğrenci Cemiyetimiz vardı. Galiba o dönemlerde Arif DELİKANLI, cemiyetin başkanıydı. Sanıyorum Haldun'un da orda bir görevi vardı. Cemiyet okulda, konferans, münazara, vb. gibi etkinlikler düzenleniyordu. Haldun her zaman bu organizasyonların içersindeydi. Kendisi tam ön plana çıkmasa da, sürekli faal bir insan olarak görülüyordu.

Görüşme Tarihi : 8 Mayıs 2001, Salı

Görüşme Yeri : Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi

"Ön plana çıkmıyordu," dediniz. Yaşamı boyunca hiç ön plana çıkmadı. Neden?

Hayır çıkmadı. Bu bir yapı meselesi. Haldun'u yakından tanıyan kişiler bilirler. Haldun hiç bir zaman birinci insan olmayı düşünmedi aslında. Onun beyninde hep düşünce insanı olmak vardı. Nitekim de o tam bir düşünce insanıdır.

Haldun Hocayı esas Fen Dairesinde tanıdınız. Farklı mıydı Haldun Hoca?

Tabii orada birlikte çalıştığımız öteki arkadaşlara göre çok farklıydı. Farklılığını şöyle anlatayım: Göreve başladıktan bir süre sonra Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün sınavlarını kazandı, oraya gitmeye başladı. Yarım gün Amme İdaresi Enstitüsüne gidiyor, derslerini izliyordu. O sıralarda ben de Bilgi İşlem Merkezi'nde görevliydim. Haldun Amme İdaresi Enstitüsünde öğleye kadar dersleri izler, öğleden sonra gelir, benimle birkaç saatten uzun süren sohbetler ederdi. Sohbetlerin içeriğine gelince; o günkü derslerde konuşulanları bana anlatır, sonra da fikirlerimi sorardı. Ben aykırı düşünmeyi seven bir insan olduğumdan onun anlattıklarına bazı aykırı şeyler söylerdim ve böylece biz konuları tartışır, konuşurduk. Şu kadarını söyleyeyim: Haldun fiilen devam etti ve diplomasını aldı, ama ben de Amme İdaresi Enstitüsü'ne devam etmiş kadar bu sohbetlerden yararlandım. Hatta onun dönemindeki tüm teksir ve yayınları edindim. Hatta Amme İdaresi Dergisine bile abone olmuşum. Yani Haldun bir anlamda Amme İdaresi Enstitüsü'nde verilen o hukuk nosyonuyla karışık yönetim nosyonu konusunda bana hocalık etmişti.

Bunca tanışmışlığınızdan sonra, Haldun Hoca'nın harita sektöründeki konumu nedir sizce? Nasıl bir yere koyarsınız onu?

Bunu benim tam değerlendirmem pek mümkün değil. Çünkü kolay bir şey değil. Ancak Haldun sıradan bir meslektaşımız değil, tabii ki başka bir ayrıcalığı var. Ben bunu, o Amme İdaresi Enstitüsü'ne giderken fark etmiştim. Haldun çok erken yaşlarda, hangi tarihte başladı bilmiyorum, İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'yla birebir ilişki içinde olmuş. Hala İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'nun Haldun üzerindeki izlerini görebiliyorum. Ayrıca da bu, bizim meslek açısından bir şanstır. Haldun'un hiçbirimizde olmayan bir özelliğidir bu. Bu ilişki onun için ayrı bir okul, ayrı bir eğitim olmuş. Haldun, yazı yazmayı seviyor, o yaşta yazı yazıyor. İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU Osmanlı döneminin sonuyla Cumhuriyet'in başı arasında bizim toplumun yetiştirdiği en büyük düşünürlerden birisi. Yani böyle bir insanla birebir ilişki halinde olabilmek büyük şans ve kazanç. Ancak, bu şansın ve kazanımın da ancak Haldun'un olumlu özellikleriyle sürdürülebileceği de bir gerçek. Haldun'un daha sonraki yaşantısında gördüğümüz her türlü faaliyetinde izlediğimiz mücadeleciği, doğurganlığı, üretkenliği vb.lerinde bence bu kökenden bir şeyler var.

Mesleğin içindeki ayrıcalığı, bir düşünce insanı, düşünce üreten insan olması. Ayrıcalığı bu bence.

En temel özelliği buysa, Haldun ÖZEN'i Haldun ÖZEN yapan diğer özellikleri neler sizce?

Haldun'un benim kıskandığım özelliklerinden bir tanesi insanlarla iletişimi rahat kurabilmesi ve sürdürülebilmesidir. Ayrıca bunu karşısındakine fazla hissettirmeden yapar. Ben çok hatırlarım, Trabzon'daki sıkıntılı günlerimizde benim odama gelir, masamın kenarındaki iskemleye oturur, yarım saat, bir saat gibi bir süre hiçbir şey konuşmadan dururdu. Bu kadar büyük bir sabırla benim konuşmamı beklerdi. Mutlak surette ya bana bir bilgi aktarmaya, ya benim fikrimi almaya ya da bir konuda kendi fikrini söylemeye gelmiştir ama o sabırla benim konuşmamı başlatmamı beklerdi.

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde ne kadar beraber oldunuz? Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne aynı zamanlarda gitmediniz sanırım?

KTÜ'ye aynı zamanlarda gitmedik. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde ne kadar süre beraber olduğumuzu tam bilemeyeceğim. O, daha sonra İmar ve İskan Bakanlığı'na geçti. Ama ben KTÜ'ye gitmeden önce mi, sonra mı ayrıldı, tam hatırlamıyorum. Çünkü ben 1964'de Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne geldim, 1968'de ayrıldım. İşte bu dönem arasındaydı Haldun'la beraberliğimiz. Fen Müşavirliğinde birlikteydik. Orda 147 nolu bir oda vardı. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Fen Müşavirliğinin tüm mühendisleri orada otururduk ve görevimiz mukteza yazmaktı. Yani taşra teşkilatlarından fen konusunda gelen sorulara cevap yazardık.

Sonra Haldun Hoca oradan ayrılıp İmar ve İskan Bakanlığına geçti. Siz yeniden KTÜ'de buluştunuz değil mi?

Bazı şeyler var ki, başkalarının anlatması lazım. Ama şu aşamada bu olayı benim anlatmam gerekiyor herhalde. 1968 yılının ilk yarısıydı. Erdoğan ÖZBENLİ, biz üç kişiyi, yani beni, Ahmet YAŞAYAN'ı ve Erdal KOÇAK'ı KTÜ'de görev yapmaya davet etti. Niyeti Bölüm açmaktı. Ahmet YAŞAYAN ile ben Mayıs 1968'de KTÜ'de göreve başladık. Erdal KOÇAK ise bir yıl kadar sonra geldi. Yine Mayıs 1968'de Muzaffer ŞERBETÇİ de Almanya'dan dönmüştü ve bize katılmıştı. Bizim gitmemizle, üniversiteden "bölüm açılması" kararı çıktı, ve biz 1968/1969 öğrenim yılında öğrenci almaya niyet ettik. Ders programlarının hazırlanması gerekiyordu. Başta, Erdoğan ÖZBENLİ olmak üzere hepimiz açılacak bölümün farklı özellikleri olan bir bölüm olmasını arzuluyorduk. O nedenle ders programlarını bilinçli hazırlamalıydık. Aylarca sabahlara kadar çalıştık, konuları küçük küçük birimler halinde sıraladık ve sonra birbirleriyle ilintili olanlardan gruplar yapmaya başladık. Yani önce içerikleri saptıyorduk, sonra derse ad arıyorduk. Hatta bu çalışmanın bir tematik modeli, Yıldız Teknik Üniversitesinde bizim bölümün açılışının 20. yılı törenleri vesilesiyle bildiri halinde sunuldu ve Oda dergisinde yayınlandı. Bu çalışmalar sürerken bir gerçekle karşılaştık. Öyle bir grup ders vardı ki orada olan arkadaşlardan hiç birimiz veremezdik. ÖZBENLİ bizden bu dersler için isim istedi.

Çok iyi hatırlıyorum, ben Haldun'u önermiştim, Ahmet YAŞAYAN'da muhalefet etmişti.

Neden muhalefet ediyor?

İsterseniz şimdi bunlara girmeyelim. Ancak sonunda Erdoğan ÖZBENLİ kendisi göreve davet etti Haldun'u ve Haldun geldi. Burada bir başka konuya geçmek istiyorum. 1967 yılında seçimler var. Seçim sathı mailine girene kadar Haldun'la yakın bir ilişki içersindeyiz, sıcak bir sohbet diyalogumuz var, ama politikadan hiç söz etmiyoruz, sadece yönetimlerden konuşuyoruz. Ancak ben politika ile ilgileniyordum ve 1961 Anayasasından sonra yeni çıkmaya başlayan sol yayınların her kitabını satın alıyordum. Çünkü ondan öncesinde bir açlığımız vardı. Ancak giderek ipin ucu kaçtı ve hepsini alamaz hale gelmiştim. 1967 yılı seçimlerine girecek partilerin arasından Türkiye İşçi Partisine sempati duyuyordum. Seçimler yaklaşırken Haldun bana sordu, "Kime oy vereceksin? Beğendiğin bir parti var mı?" diye. "Var", dedim, "TİP", "Sen öyle değil misin?" dedim. "Yok" dedi, "Ben sana başka bir partinin programını getireyim." Getirdiği program, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Osman BÖLÜKBAŞI'dan Alparslan TÜRKES ve arkadaşlarının çok kısa bir süre önce devraldıkları partinin programı. O zaman oturduk, konuştuk. Tabii ki Haldun'un ırkçı bir kişi olması mümkün değil. Ancak BALTACIOĞLU'nun etkisiyle o parti, sanıyorum ona yakın geldi. Ancak benim için başka bir sürpriz oldu Haldun'la ilgili. Trabzon'a geldiği zaman fikirlerini değiştirmiş gördüm. Politik yaklaşımlar konusunda da daha rahat anlaşabiliyorduk artık.

Bunları ne için anlattım? Erdoğan ÖZBENLİ baştan incelemiş Haldun'u, neden sonra bana kendisi söyledi, "Böyle olduğunu bilseydim ben Haldun'u buraya getirmezdim," demişti. Her neyse geriye dönersek; sonunda Haldun KTÜ'ye çağırıldı. Hep birlikte dersleri değerlendirdik ve onun sorumluluğunda olacak derslere isim verdik. "Kamu Ölçmeleri" adı oradan çıktı. Yani orada doğdu böyle bir şey. Türkiye'de ilk kez de orada kullanıldı.

Bu arada ben, 1970 yılının başında, doktora için Almanya'ya gittim. Bu süre zarfında Haldun'la hiç yazışmadık. 3 yıl sonra dönüp geldiğimde zaten bölümde her şey allak bullak olmuştu.

Haldun Hoca 1982 yılında üniversiteden kopmak zorunda kaldı. Militan mıydı Haldun Hoca o dönemde?

Hayır... Haldun'un militanlığı şöyle; o uğraşlarını herhangi militanca bir amaçla yaptığını sanmıyorum. Demokrat düşünen ve sol eğilimli öğrenciler Haldun'a gelirlerdi, ondan fikirler alırlardı. Zaten eğer militan olsaydı, orda başka sonuçlar olurdu. Oraya militan bir insan geldi, ama onu öldürdüler, Necdet BULUT'u...

Yani Haldun Hoca, Necdet BULUT kadar sivri bir insan değil miydi?

Hayır.

Ama herkes ona o yakıştırmayı yapıyordu. Onun nedeni ne?

Haldun, öyle görünen, ama görüldüğü gibi olmayan birisiydi. Haldun örneğinde olduğu gibi, insanların baktığı nokta farklı, gördüğü şeyler değişik olabiliyor. Haldun, genelde, bir anlamda, biraz örgütçüdür. Ona militan sıfatını yakıştırmak, biraz da şundan kaynaklanıyor: Örgüt değil de, legal ya da illegal, militan bir grup örgütlemesi değil de, daha çok arkadaş, ahbap ve canı yanan insanların etrafında toplandığı bir insan olmasıdır Haldun'u öyle gösteren düşünce. O bir düşünce insanıdır.

Siz üniversitede beraber bir bilimsel ortamda bulundunuz. KTÜ aslında diğer üniversitelerdeki harita bölümlerimizden farklılıkları olan bir ortam olmaya başladı. Neydi ilişkileriniz o ortamda? Yani bilimi bireysellikten kurtarmaya çalışıyordunuz, üretkenlik başlamıştı. Neydi bölümün farklılığı?

Doğrusu orada başta kimse kimseyi kendisinden ne büyük görüyordu, ne de küçük görüyordu. Bir anı anlatarak bu konuya açıklık getireyim: Haldun doktoraya başladı. Doktorası için ders kredileri gerekiyordu. Ne ders alacak ki Haldun? Orda zaten kendisi öğretim üyesi. Ben de "Otomasyon" adında bir ders veriyordum. O dersimde Haldun öğrenci oldu. İşte ilişkilerimiz böyleydi. İç içe girmiş ilişkilerimiz vardı. Özel ve mesleki konularda dertleşiyorduk, bilimsel çalışmalarda herkes birbirini teşvik ediyordu...

Ne tür hedefler koyuyordunuz bölümde? Bilimsel çalışmalarınızla ilgili, stratejik olarak bölümü vardırmak istediğiniz hedefler var mıydı?

Aslında belli kişiler arasında diyalog kesilmeden önce vardı. Çok iyi bir bölüm olmasını hedefliyorduk. Mesela biz ilk yıllarda teksir makinesiyle dergi çıkartıp yurtdışına bile yolluyorduk. Daha sonra yayınlanmamaya başladı. O dönemler böylesine bir bilimsel ortama açıklık vardı. Tabii bunlar sonra koptu.

Bölüm içersinde örülen ilişkilerin yanı sıra, bir de özel yaşamınız var, üniversite dışında da süren... Buluşup konuşur muydunuz?

Biz lojmanlarda kalıyorduk. Ders dışı saatlerde de iç içeydik. Birlikte pikniklere gidiliyor, yeniliyor, içiliyor, akşamları herkesin doğum günlerinde ya da başka vesilelerle birlikte olunuyordu, yani olabildiğince iç içe bir yaşam vardı.

Nasıl paylaşırdı Haldun Hoca bu ortamları?

Gayet iyiydi, coşkulu, neşeli. Kendince yemek yapardı. Bildiğim kadarıyla Haldun, Çerkez'dir. Galiba o nedenle olacak iyi yemekler yapar ve bizlere yedirirdi.

Bir müzik çalsa, kalkıp oynar mıydı?

Yok! Onu yapmazdı.

YÖK geldi, 12 Eylülcüler Haldun Hoca'nın üzerine gittiler. O günlerinde gereken dayanışmayı gösterebildiniz mi Haldun Hoca'yla?

Hayır.

Onun nedenleri neler?

Onun nedenlerini şöyle söyleyeyim: 12 Eylül sonrası Trabzon'da yaşananlar, benim için, 12 Eylül öncesinden daha acılıydı. Bunu, benim açımdan söylüyorum. 12 Eylül sonrasında bölümün yönetimi değişti. Bölüm Başkanı Muzaffer ŞERBETÇİ, Bölüm Başkan Yardımcılarından biri sanırım Ahmet YAŞAYAN, biri de Ergün ÖZTÜRK idi. Niçin acı olduğunu söyleyeyim. Kelime seçmem lazım bunu anlatabilmem için, çünkü kimseyi kırmak istemiyorum. Ama bu arkadaşlarımız, sanki daha önce kader ortaklığı yapmamışız gibi, yazı çıkartıyorlar ve sadece iki kişiye zimmetli yolluyorlar. Biri Erdoğan ÖZBENLİ'ye, biri Onur GÜRKAN'a. Bu bir örnektir. Niçin böyle yaptılar? Niçin böyle oldu? Bunu bilmiyorum. Zorunlu olmadıkça benimle diyaloga girmiyorlardı ve daha da acısı Haldun da bunların arasındaydı. O yüzden Haldun'a da, diğer arkadaşlara da bir kırgınlığım var. Onu da dile getirmek zorundayım. İşte bu aralarda sıkıyönetimin zoruyla üst yönetim Haldun'un üstüne üstüne gidiyordu. Ben biraz kendimi suçlu hissettim o yıllarda. "Ama Haldun kendine göre bir seçim yaptı" diye düşündüm. Nitekim arkadaşlarımızla bir arada, "Onlar sahip çıksın" dedim. O sırada bir sürü olaylar yaşandı... Yani dayanışma, 12 Eylül sonrasında bir grubun içinde koptu gitti.

Bildiğim kadarıyla, Haldun Hoca Gümüşhane Meslek Yüksek Okulu'na gönderiliyor ve bir süre sonra da üzerindeki dersler alınıyor ve buna Bölüm Kurulu karar veriyor. Yani bu noktalarda dayanışma gösterilemez miydi Haldun Hoca'ya?

Gösterilebilirdi tabii... Şimdi ben çok genel bir şey söyleyeceğim. Aydın kaypaklığı diye bir deyim vardır. Hem üniversitede, hem de bölüm içinde yaşanan olayları bir araya getirirseniz, olanların bana göre tek nedeni "aydın kaypaklığı"dır. Başka bir şey değil.

Yıllar geçti. 12 Eylül öncesinde ve sonrasında farklı deneyimler yaşandı. Bir süre sonra insanlar birazcık rahatladı. Ama bu arada KTÜ'de bir dağılma yaşandı. Dağılanların bir bölümü sonra yeniden buluştular. Aranızda hiç o günleri konuştuğunuz oldu mu?

Arkadaşlar kendi aralarında konuşuyorlarsa bilmiyorum. Benimle hayır!

Konuşmadınız... Ama sanki şöyle de bir algılayış var, en azından bende var: O dönem hocalarımızın hepsi sanki bir bütünün parçalarıymış gibi görünüyordu. Ancak sizin bu anlattıklarınızdan ve daha önce de duyduklarımın aslında bu kadar büyük bir çimento olmadığı sonucuna varıyorum.

Evet doğru, maalesef doğru...

Bir abartma mı var Hocam?

Hangisini düşünmek abartı? Var olduğunu mu, var olmadığını mı?

Var olduğunu düşünmek diyorum.

Var olduğunu düşünmek, sonradan anlıyorum ki, abartıymış. Yani daha doğrusu, böyle bir çimentonun malzemeleri dediğimiz kişilerin her birinin beyni içinde biraz farklı şeyler varmış. Şimdi şöyle bir şey söyleyeyim dayanışmayla ilgili. Sanıyorum ben Almanya'dan döndükten sonraydı. Haldun'un verdiği dersleri üzerinden alma girişimleri vardı. Bölüm Kurulu'nda Haldun'un derslerinin alınması kararına muhalefet şerhi koyma olayı bir fiyaskoydu. "Ne olacak yani? Muhalefet şerhi yazsak da ne değişecek" deniyordu. Bu 12 Eylül'den çok önceydi. 5-6 yıl öncesiydi. Bazı derslere İstanbul'dan Ömer DEMİRAĞ gelmeye başladı. Kendisiyle gerçeği konuştum. Ömer DEMİRAĞ onurlu insanmış, ertesini yıl gelmedi.

Bir kopuşma yaşandı sonra. Haldun Hoca kalktı Ankara'ya gitti. Orada yaşamını farklı bir arenada sürdürme çabalarının içine girdi. Hastalandı. Halen de rahatsızlığı devam ediyor. Bu süreç içinde diyaloglarınız ilişkileriniz nasıldı?

12 Eylül sonrasında benim içinde bulunduğum konum nedeniyle, yani ruh hali nedeniyle benim kırgınlığım vardı. Ama yine de hiçbir zaman Haldun'la diyalogumu koparmadım. Aslında ne ben ne Haldun genelde hiçbir insanla diyalogu koparan kişilerizdir. Nitekim ilk hastalandığı zaman çalıştığı büroda çalışma odasında ziyaret ettim. Bilgisayar öğrenmeye başlamıştı, epey konuştuk. Sohbetler ettik. Ama öyle çok yakın iki dost gibi davranamadık.

O kırgınlığı hep taşıdınız mı içinizde?

Erol, onu yaşamış olmak lazım. Çünkü daha önce acı, tatlı pek çok şey paylaştığımız, belirli hedeflere birlikte koştuğunuz, ortak ürünler verdiğiniz, kısacası kader birliği ettiğiniz arkadaşlarımız 12 Eylül ile birden değişiyorlar. "Niçin"ini hala anlayabilmiş değilim.

Bunun nedeni ne sizce?

Bilmiyorum, bilmiyorum... Gidin o arkadaşlara sorun. Belki Haldun'un anlamlı bir yorumu olabilir?

[E.K. Bunu Haldun Hocaya sordum. Yanıtı şu oldu: Yorum yapılmasını istediğin iki konu olsa gerek. Birisi benim durumumla ilgili. Ben bu konuda Onur'a hiçbir zaman kırgınlık duymadım. Çünkü Onur her zaman elinden geleni sonuna kadar yaptı. Destek bulamadı.

İkinci konu Onurla ilgili. O konuda ben bölümdeki diğer arkadaşlarla daima diyalog kurdum. Onur'la da diyalog kurdum. Ama arkadaşlarla birlikte üretilen nefes bu

sorunları çözmeye yetmedi. Bir de Onur'un duygu ve algılama düzeyine erişmek her zaman mümkün olmadı. Onur bilimsel çalışmalarında olduğu gibi duygusal yaşamında da üstün bir performans içindeydi. Ama kendisinin ÖZBENLİ'yle bir tutulduğunu hiç algılamış değilim. Böyle bir şey olamaz. Kimse de buna cesaret edemezdi. Herhalde günlük bürokratik rutin içinde bir hata yapılmış olabilir. Bölüm başkanlığının ele geçirilmesini de ben çok iyi değerlendiremiyorum. Fazla bir şey getirmedi diye düşünüyorum. Zaman içinde bazı bilgileri de tam anımsayamıyorum. Ben Onur'un bana kırılmasını anlarım. Ama düşünmeli ki, "Sandal küçüktü. İçinde de benden ve Onur'dan başka pek hareketli kimse yoktu".]

Bugün geriye dönüp baktığımızda, Haldun Hocayla ilgili söylemek istediğiniz başka neler olabilir?

Haldun, bizim kuşağımızın, ender yetiştirdiği kişilerden birisi. Keşke bizim kuşağımızda, tüm Türkiye için söylüyorum, binlerce Haldun olsaydı. O zaman Türkiye bu hale gelmezdi. Mesleğimizde ise 10 tane Haldun olsaydı, mesleğimiz çok daha farklı yerde olurdu. Yani Haldun'u methetmek için kelimeler yetersiz kalıyor.

Ama bir şey daha eklemek istiyorum: Haldun hiçbir zaman, tüm yaşamında, benim gözlemlerime göre, sorumlu bir yöneticilik yapamazdı. O, hümanist bir düşünce insanıydı. Düşünce üretmesi gerekirdi. Onun misyonu buydu. O da bunu en güzel biçimde yaptı.

Haldun'la özel sohbetlerimiz çok oldu. Özel dertleşmelerimiz çok oldu.

İyi dertleşir mi?

İyi dertleşir, yani çok iyi bir dinleyicidir. Benim gibi Haldun'un kendisi de çok az insana kendi dertlerinden söz eder. Zaman zaman dertleştiğim sayıları çok az kişilerden birisiydi. Şimdi biraz da uzakta kaldık...

ŞERİF HEKİMOĞLU

Sizce kimdir Haldun ÖZEN?

Haldun ÖZEN'le sanırım 1970'de tanıştık. 1970'de o öğretim görevlisi olarak KTÜ'ye geldi. Haldun ÖZEN'i, mesleğini ve meslektaşlarını seven, meslektaşlarıyla ilgilenen ve kendisini mesleğe adanmış biri olarak düşünüyorum. Haldun Bey özellikle genç asistanlar, öğrenciler, genç meslektaşlar ve ayrıca meslek ve üniversite politikasıyla da ilgilenirdi. Ama özellikle gençlere destek olur ve sahip çıkardı. Bizler her türlü problemimizi, bölüm başkanından önce Haldun Bey'e aktarırdık ve kendisi her türlü yardımda bulunurdu. Bir örnek vermek gerekirse, ben 1972'de DAAD bursunu kazanmıştım. Akseptans yazılması gerekiyordu. Kim yazacaktı bunu? Muzaffer Bey ve bir de rahmetli Erdoğan Bey vardı. Erdoğan Bey, "Ben yazmam" dedi. Sonra Muzaffer Bey, "Ben yazarım" dedi. Ben kendisine bir-iki kere söyledim. Çok yoğun dersleri vardı. Sonuçta yazılmadı. Sonra durumu Haldun Bey'e söyledim. Haldun Bey ilgilendi ve Muzaffer Bey'e konuyu aktardı. Akseptans yazıldı. Yani bizlerin her türlü sorunuyla ilgilenirdi.

"Gençlerle ilgilenirdi" dediniz. Yani sektöre daha fazla nitelikli meslektaşın katılması için çaba harcardı. Buradan o çıkıyor. Yani görevini ders anlatmakla bitiriyordu.

Öğrenciler her türlü problemlerini Haldun Hocaya getirirdi, bizler de götürürdük. Ben orada asistandım, 24 yaşındaydım. O, 36 yaşındaydı herhalde. Dolayısıyla ben kendisine "Abi" derdim. Haldun Bey Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasında da görev yaptığı için çevresi genişti. KTÜ de özellikle Prof. Erdem AKSOY'un yönetiminde etkin idi. Üniversite politikasıyla ilgileniyordu ve özellikle gençlerin, yani öğrencilerin ve asistanların sorunlarına yakın ilgi duyardı. Her türlü yardımcı yapardı. Özellikle KTÜ'nün 1971-80 yılları arasındaki sorunlu dönemde terörden, öğrenci hareketlerinden çok sıkıntı çektik. Bu sıkıntıları hep Haldun Beyle paylaşırdık. O yıllarda üniversitede öğrenci çatışmaları oluyordu. Bölümümüzdeki ülkücü öğretim elemanları ile Ülkü Ocakları yanlısı öğrencilerin baskıları vardı. Korkuyorduk ve Haldun Hocayla her türlü dertimizi paylaşırdık.

Ne yapardınız? Yani paylaşıyorsunuz da, Haldun Hoca size ne yapıyor? Yol mu gösteriyor? Yön mü gösteriyor? Ne yapıyor?

Bu dönemde dertleşme bile önemli oluyordu. Biz, yani ülkücü olmayanlar, o ara bir birlik içindeydik. Yani hepimiz baskıyı hissediyorduk. Bu baskı dayanışmayı getiriyordu. Haldun Bey bize moral verirdi, örneğin birtakım sorunları olan ona aktarırdı.

Görüşme Tarihi : 1.10.1999

Görüşme Yeri : Yıldız Teknik Üniversitesi

Haldun Bey üniversite içinde aktif bir insandı. Üniversitede en küçük sorundan en büyüğüne kadar herkes ona danışır. Yönetimde etkin olduğundan bu sorunlardan çoğunun da çözülmesine yardımcı olurdu. Mesela Üniversitenin önemli toplumsal faaliyetleri ile ilgilenirdi. Solcu bir öğrenci öldürülse cenaze törenlerine katılırdı.

Bölüm içinde hem bilimsel çalışma düzeyinin yükseltilmesinde hem de eğitimin kalitesinin yükseltilmesinde Haldun Hocanın katkıları nelerdi?

Haldun Beyin toplumsal yanı ağır basıyordu. Üniversitedeki bilimsel gelişmeler ya da bilimsel düzey ayrı bir konu. Biz bu konularla daha sonra tanıştık. Ben doçent oldum. Profesör olmadan önce "yabancı yayın" birden öne çıktı. O günlerde "Science Citation Index" nedir? Atıf almak nedir? bilmiyorduk. Bu bağlamda katkısı olmadı. Ama toplumsal olarak, dayanışma ve mesleğin gelişmesi için katkıları çoktur. O dönemde "Jeodezi" de Eğitim Sempozyumu" düzenlendi. Buna katkısı çok oldu.

Haldun Hoca bölümden ayrıldığı zaman, Karadeniz Teknik Üniversitesindeki görevinden ayrılmak zorunda kaldığı zaman ve ayrıldığı zaman ne düşünmüştünüz?

Biz o zaman gençler olarak hocalara hep şunu söyledik: "Toptan istifa edelim." Ama o pek yankı bulmadı. Bu gerçekten büyük bir cesaret işiydi. 9-10 kişinin istifa etmesi kolay değildi. Hepimizin çocuğu-çocuğu vardı. Geçimimizi sağlama sorunu olabilir, yani kolay bir karar değildi. Ama biz gençler olarak daha atik, atılgan düşünüyorduk. O yüzden "istifa edelim" dedik. Ama gerçekleşmedi. Düşüncemiz oydu. Çok üzüldük. Özellikle Haldun Bey de gidince orada kalmanın bir anlamı yoktu, kalmamıştı. Sonra hepimiz dağıldık zaten...

Haldun Hocanın ayrılmasıyla ne yitirmişti bölüm? Üniversite yaşamı, sektörümüz ne yitirmişti? Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Haldun Bey toparlayıcı bir insandı. Onun bu toparlayıcı özelliğinin ve özellikle yönetimde bir dönem etkin olmasının bölüm açısından yararlarını gördük. Örneğin bir "Jeodezi Öğretimi Sempozyumu" nun yapılması bile önemliydi. Orada Ekrem UL-SOY hocaya şeref doktora verilmesi önemliydi. Haldun Bey'in üniversite yönetiminde etkinliği olmasaydı, böyle bir şey her halde zor gerçekleşirdi.

Haldun Bey o "onur doktora" kararı için rektörlük düzeyinde etkili oldu demek ki... Türkiye'deki harita sektörü açısından düşündüğünüzde, Haldun Hocayı nasıl bir yere oturtuyorsunuz? Yani harita sektörünün 7.000 dolayında mühendis potansiyeli, insan gücü potansiyeli var. Böyle bir sektörün içinde Haldun Hocayı nasıl bir yere konumlandırırsınız?

Onu meslekte ve özellikle sosyal yönden yönlendirici olarak düşünürdüm. Mesleğin sorunlarını izleyen, onları geliştirmeye ve çözmeye çalışan bir büyük haritacıdır. Onun mesleğin düzeyini yükseltmek ve özellikle sosyal anlamda mesleğin düzeyini, meslektaşların düzeyini yükseltmek açısından katkıları olmuştur diye düşünüyorum.

Özel olarak ne söylemek istersiniz Haldun Hocayla ilgili? Şerif HEKİMOĞLU olarak ne kadar yakındınız Haldun Bey'e?

Bir "Abi" gibi görüyordum onu. Birbirimizi severdik, sayardık. Belki aramızda ufak tefek şeyler olmuş olabilir. Ama bunlar geçici olmuştur. Ben bir problemim olduğu zaman ona söyledim. Ama üniversiteden uzaklaştıktan sonra böbrek hastalığına an-sızın yakalanması tabii ki beni üzdü ve Haldun Beyin daha iyi şeyler yapmasına engel oldu.

Hem üniversiteden ayrılması hem de sonrasında bu rahatsızlığı sürecinde sektörümüz Haldun Bey'e gereken dayanışmayı gösterebildi mi sizce?

Bence gösteremedi. Biz, vefasız bir toplumuz. Belki işlerin yoğunluğundan ya da ne bileyim insanları değerlendirmekteki zaafımızdan olsa gerek, yani insanları yaptıkları katkılar bakımından değerlendiremiyoruz. İnsanları görüşleri doğrultusunda değerlendiriyoruz. Diyelim ki biri bizim ideolojiye yakınsa, onu layık olmadığı yere taşıyoruz; bizimle aynı ideolojiye sahip değilse onunla ilgilenmiyoruz. Bu durumda mesleğe hizmet edenlere sahip çıkmamış oluyoruz. Bu, bir gerçek. Ayrıca, değer yargıları sürekli değişiyor.

Bir eğitim insanı olarak kimdi Haldun Hoca? Sizin yakından tanıyabildiğiniz kadarıyla, farklı bir insan mıydı?

Gençlere yaklaşımı daha iyiydi, gençleri dinlerdi. Gençlere bazı tavsiyelerde bulunurdu. Gençler de onu ciddiye alırlardı. Bir de o sıralar, ilgilendiği konulara daha bir sosyal içerik vermeğe çalışırdı. İlgi alanı olan Kamu Ölçmeleri dersine daha bir sosyal içerik vermeye çalışırdı, mesleki konulara daha geniş açıdan bakardı.

Biraz da bölümün kendi ortamına dönersek, dediniz ki, "İnsanları genelde ideolojileriyle ve siyasal görüşleriyle değerlendirdiğimizde hatalar yapıyoruz, gereken değeri verememiş oluyoruz." Siz Karadeniz'de bu olayı çok uç noktalarda yaşadınız. Ayrı görüşlerde olma olayının, hem bölümün yapılanmasında hem eğitim ortamıyla ilgili yanında, hem de bilimsel atmosferin oluşmasıyla ilgili örneklerini yaşadınız. Bilim kuruluşlarında böylesine uçlaşmak doğru bir yaklaşım mıydı? Yani bu kadar uç olunca herhalde ilişkileriniz de çok hoş değildi bölüm çatısı altında. Şimdi geriye dönüp baktığımızda nasıl değerlendiriyorsunuz o yılları?

O yıllar kaybedilmiş yıllar... Evet, böyle diyebilirim. Çünkü rahatsız bir ortamda insan çalışmıyor. Gereksiz sürtüşmeler yaşadık, yaşandı. Biz demokrat ve sosyal demokrat öğretim elemanları, bölümümüzdeki ülkücü öğretim elemanlarınca baskı altına alındık, rahatsız edildik. Bölümde huzursuzduk. Bu durum, tümenden baktığımız zaman hepimize ve ülkemize zarar verdi. Keşke üniversitemizde ve diğer üniversitelerde de ülkücü ve dinci kadrolaşmalar olmasaydı. Üniversitelerde bilim ve teknoloji üretiminin yapılması için çabalar harcansaydı.

"Bir bilim adamı için yapılacak tanıtımda, birinci sıraya ideoloji ve siyasal görüş yerleşemez" diyorsunuz. Ama "orada bu yapı bugün de sürüyor" diyorsunuz. Ders çıkaramadık mı yaşananlardan? 21. Yüzyıla azıcık bir şey kaldı şurada. Oraya doğru giderken halen bazı dersler çıkaramadığımızı mı söyleyebiliriz?

Türkiye büyük çalkantılar yaşıyor, büyük problemler içinde... Sosyal olaylardan ders çıkarmak kolay olmuyor. Bunun didiklenmesi, araştırılması gerekiyor. Yeniden tartışılması gerekiyor. Türkiye, gerçek bir demokrasiyi yaşamadığı için, her şeyi konuşmak, her şeyi tartışmak mümkün olmuyor. Aydınlanma ve rönesansı Türkiye gerçek anlamda yaşamadı. Bu yüzden, bunları, her şeyi konuşamıyoruz.

Bizim henüz beraber olma, beraber çalışma konusunda eksiklerimiz var, diyebiliriz, değil mi? Birbirimizi anlama, dinleme konusunda bazı eksiklerimiz halen sürüyor. Bunu bilim ortamı için konuşuyoruz, ülke geneliyle ilgili söylüyoruz. Farklılıkları zenginliğe dönüştürme konusunda sıkıntılarımız var. Aykırı düşünmeyi bir fırsat olarak değerlendirmek gerekiyor. Bu anlamda neler söylediniz?

Mühendislik eğitiminde aykırı ideolojilerin pek yararı olacağını sanmıyorum. Sosyal bilimlerde olabilir belki. Dile gelen sorunların çözümü, bence, üniversitelerde bilimsel araştırmaya önem verilmesi ve üniversitelerde evrensel ölçütlerin geçerli kılmasıyla olabilir. Bu nasıl olur? Cevabı biliyoruz, ama onu gerçekleştirmek söylemek kadar kolay değil.

Bu anlamda Haldun Hoca ön plana çıkmıyor mu? Diyorsunuz ki, "Haldun Hoca, sorunlara hep yakın duran bir insandı." Yani bugün sorunların çözümü için bir yöntemimiz mi yok? Nedir? Haldun Hoca hep bu sorunların çözümünün peşinden koşmuş bir insandı değil mi?

İşin bir bilimsel yönü var, bir de sosyal yönü. Sosyal yönden ve mesleki açıdan Haldun Bey'in katkılarını söyleyebiliriz. Ama bilim ortamının oluşması ve bilimsel katkı kavramlarını yeni tartışıyoruz. Örneğin çoğumuz "science sitation index nedir?" bilmiyoruz. Şimdi böyle bir ortamda bilim üretilebilir mi? Bilimsel bir ortamın oluşması için önce gerçek bilim adamları olması gerekir. Bunlar yoksa, dışarıdan bilim adamları davet edilerek bilim ortamı oluşturulabilir. Bu sorun tüm üniversitelerin sorunu. Yani yalnızca bizim mesleğin sorunu değil. Örneğin İsrail'de bir profesör bir kadroya atanacağı zaman, jüri dünyanın en iyi profesörlerinden oluşturuluyormuş. Bilimsel ortam bu demek. Bizde ise yurt dışından hiçbir profesör çağrılmıyor.

Size çok teşekkür ediyorum, bu fırsatı verdiğiniz için.

AYHAN KALYONCU

Kindi Haldun ÖZEN?

"Haldun ÖZEN, kimdir?" sorusuna yanıt verebilmek için geçmişe, yaptıklarına bir bakmak lazım. Yani söylemek gerekirse özellikle son derece ciddi, araştıran, okuyan, yazan ve de bana göre en büyük özelliği, insanları objektif olarak değerlendirip ona göre değer veren bir insan. Haldun Hoca'yı kısaca böyle özetleyebiliriz.

Benim Haldun Hoca ile tanışmam 1953 yılında oluyor. Ben 1953 yılında Yıldız Teknik Üniversitesine girdim. 1. sınıfta beraberdik. O, yaşça benden büyüktü. Buna karşın 1. sınıfa beraber başladık. 1. sınıfa başladığımız zaman, diğer iki meslektaşımız, Kubilay ARAL, Atilla ETE gibi, onun da Zonguldak-Devrekli olduğunu ve ortaokulu Mehmet Çelikel Lisesinde okuduğunu öğrendim. Ondan sonra bizim 5 sene süre ile okuldaki arkadaşlığımız, dostluğumuz, benim sporcu olan kimliğim nedeniyle arkadaşlarla sürdü. Pek sıkı bir ilişki içersinde olmadık. Örneğin bir Evren KAYNAK'la olan ilişkim gibi değildi ilişkimiz. Hepimiz Kadastro Genel Müdürlüğü namı hesabına burslu okuduğumuz için, daha sonra Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde toplandık. Bünyesinde toplandığımız zaman, genellikle 1958 yılı mezunlarının başını çektiği aktif grup, Kadastro Genel Müdürlüğünde mühendislerin fonksiyon sahibi olmasını istiyor ve o türde çalışmalar yapıyordu. Nitekim, bizim Gençlik Parkında yaptığımız toplantılarda, katılan meslektaşlarımıza birtakım görevler verilmişti. Bu, tabii enteresan bir olaydır.

Nedir Gençlik Parkında yapılan o toplantının içeriği?

Söyle tipik bir görevlendirme: Herkes Kadastro Genel Müdürlüğünde kendine göre hangi görevi yapabileceğini söylüyor. Bir örnek vermek gerekirse, bizden yaşça büyük olan Hikmet ASMAN abimiz, "Ben fotoğraf çekmesini bilirim. Ben Fotoğraf İşleri Şube Müdürlüğünü yaparım," demişti. Bu, bana hep enteresan bir yaklaşım olarak gelmiştir. Ve de insanlar orada kendi kendilerine birtakım görevler biçtiler. Onun doğrultusunda da bir takım çalışmalar oldu. Bu olay tabii genelde olan bir olaydı. Bunu, "Kadastro Genel Müdürlüğünde çalışan mühendislerin, yönetime ortak olmalarını özleyen ve onun için çaba harcayan bir girişim" diye nitelendirelim. Haldun ÖZEN yedek subaylığını bizden sonra yaptı, zannediyorum.

Mühendislik okulunda, bugünkü adıyla Yıldız Teknik Üniversitesinde okurken, yasal olarak her yıl staj sürelerinin 36 gün olması istenmesine rağmen, ekonomik zorluklar nedeniyle, isteğimiz doğrultusunda yaz sezonunda tamamen çalışıyorduk ka-

Görüşme Tarihi : 13.12.2000, Çarşamba
Görüşme Yeri : Ankara'daki Bürosu

daströ müdürlüklerinde. Haldun ÖZEN Zonguldak Kadastro Müdürlüğünde çalıştı, yani stajlarını yaparak çalıştı. Hatta Kadastro Müdürü rahmetli Alaattin AYDINER onun iyi bir dostuydu. Onun oğlu, arkadaşlardan öğrendiğime göre, şu an Diyarbakır'da Olağanüstü Hal Bölgesinin Valisiymiş... O dönemde ben de araziye gidiyorum, çalışıyorum. Birtakım güçlüklerimiz oluyor. Problemleri çözmede ben, hemşehrilik de var tabii, Haldun'a başvuruyordum. Benim belleğimde kalan bir anı var. Bir kestirme hesabını yaparken zorlanmıştım. Rasatların hepsini ben yapmıştım, ama hesapta zorlanıyordum. Ona göturdüm. Dedi ki, gayet mütevazı bir şekilde, "Bak, burada bir şeyi atlıyorsun. Ona bir bakarsan, bu düzelir." Hakikaten onun söylediği ufak bir nokta idi. Ben ona baktım ve problemi çözdüm hemen. Böyle bir anım var benim Haldun ÖZEN'le.

Daha sonraki yıllar genel müdürlükte beraber olduk. O zamanki adıyla, "Arazi Kadastro ve Fotogrametri Dairesi Reisliği" vardı. Planlama şubesinde Haldun ÖZEN çalışıyor ve orada 3 tane değerli meslektaşımız var: Haldun ÖZEN, Arif DELİKANLI ve Nadir AKGÜL... Başlarında o zaman Şahap ÜLKÜATAM var mıydı, bilemiyorum. O zaman olaya bakış açısının farklılığı nedeniyle ve tabii özellikle Arif ile kafa yapısının uyuşması nedeniyle, tapulama müdürlüklerinin 400 civarında olan müdürlük sayısını, titiz bir çalışma ile analiz ettiler ve "Bu kadar müdürlüğün gereksiz olduğunu ve bunların sayılarının yarı yarıya düşürülmesi gerektiğini" planladılar. Bununla yetinmeyip, uygulamaya da koydular. 400 müdürlük, 122'ye indi o zaman.

Radikal bir talep...

Radikal bir talep tabii, ama bence bu, olaya objektif bakmanın, güzel bir çalışmanın ve düşünmenin bir eseriydi. Nadir de çok akıllı bir arkadaşımızdı. Üçü de zaten liseden tanışıyor. Bu çalışmaya, tapulama müdürlüklerine bir yön verme, bir rasyonel çalışmaya ilk adım olarak bakılıyordu.

Benim ilginç bir anım da şudur: Haldun ÖZEN'in Planlama Şubesi'ndeki odasında, oturduğu masasındaki camın altında bir yazı vardı. Şöyle bir tümeceydi: "Fikirler, tecrübelerin yerine geçemez." Ben o yazıyı yıllarca beynimde tuttum. Yani beynime kazıdım. O, Haldun ÖZEN'den aldığım bir şeydir. O masasının camının altına koymuştu bu yazıyı.

Sonra biz eski arkadaşlar bir yapı kooperatifi kurduk. Arif DELİKANLI'nın başkanlığında kurduğumuz bu kooperatif, şu an içinde bulunduğumuz Devrim Apartmanını yaptı. Tahran caddesi, Billur Sokak 37 numara... Haldun ÖZEN de vardı. Ben ona "hemşehri" derdim genellikle. Böylece "hemşehrim" de bu apartmandaki yerini aldı.

Niye Devrim diye koydunuz adını?

"Devrim" Apartmanı koymanın nedeni?.. Apartmanımız 1969 doğumlu. 1969'lu yıllar. Türkiye'de, söylemeye gerek yok, en aktif tartışmaların, fikir tartışmalarının, yoğun olayların olduğu yıllar. Ondan sonra 1971'de 12 Mart muhtırası geliyor. Daha

sonrada 12 Eylül geldi. O yıllardaki düşüncelerimize denk düştüğü için apartmanın adını "Devrim" Apartmanı koyduk. Aslında bizden büyük olan abilerimizden bazıları biraz tedirgin oldular... Ama biz yine Arif DELİKANLI, Haldun ÖZEN birleştik, "Devrim Apartmanı" dedik. Devrim Apartmanının 9 numaralı dairesi Haldun ÖZEN'e çıktı. Haldun hemşehrim, KTÜ'ye gidinceye kadar burada oturdu ve ailevi birlikteliğimiz de devam etti. Eşi, çok saygı duyduğum Ülkü ÖZEN, benim de eşimin de çok sevdiği, saydığı, her an birbirlerine sıkıca bağlı oldukları bir insandır. Onlarla biz, diğer bütün meslektaşlarla olduğumuz gibi, bu apartmanda, sanki bir ailenin bireyleymişiz gibi, birlikteliğimizi sürdürdük, sürdürüyoruz.

Nedir sizi birbirinize bağlayan temel unsurlar?

Bir defa bir şeyler yapma, yani meslekte görebildiğimiz aksaklıkları ülke yararına çözüme yolunda bir şeyler yapma istediğimiz vardı. Hepimizin içinde itici bir güç vardı. Genç mühendislerdik. Birlikte çalışıyorduk. Bizlerde, "mesleğimizi bir yere getirmemiz gerekiyor ve meslekte bir ağırlığımızın olması gerekiyor" düşüncesi vardı. Çünkü o aşamalarda, yani 1957-60 döneminde Türkiye'de sağ-sol kavramları devrimci mücadelelerin hızlandığı 1969 dönemindeki gibi değildi. Tamamen, "mesleğin ilerlemesi ve olması gereken yere götürülmesi mücadelesi" ön plandaydı. O zamanlar kadastro müdürlüklerinin %90'ı ilkökul mezunu, ortaokul mezunuydu, mühendis yoktu kadastroda. Biz diyoruz ki, "Madem Kadastro Genel Müdürlüğü bize kucak açtı, burs verdi, okuttu, mühendis formasyonunu verdi. O zaman biz buralarda görev almalıyız." Böyle düşünüyoruz. Bunun mücadelesini yapıyoruz. Merkez Tapu Komisyonunda, genel müdürlüğün ilgili birimlerinde görev almamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu mesleğin yücelmesi için ve mühendisliğin bir yer bulabilmesi için bu genel müdürlükte çaba göstermek zorundaydık.

O günlere baktığımız zaman, sizin meslekle ilgili ciddi savlarınız vardı, hedefleriniz vardı... Bunlara mutlaka erişmek istiyordunuz..

"Erişmek zorundayız" diye düşünüyoruz. Bu anlamda da Devrim Apartmanı ilginç bir apartman. Şöyle söyleyeyim, Devrim Apartmanında Evren KAYNAK, Erdal AKDAĞ, Arif DELİKANLI, Sabit YANIKOĞLU, Muin DİNÇER, Haldun ÖZEN, Erdoğan ARAL, Ayhan KALYONCU ve meslekten diğer büyüklerimiz, ağabeylerimiz oturuyor. Bunların içinden 4 tanesi Oda başkanlığı yapmış, Evren KAYNAK, rahmetli Sabit YANIKOĞLU, onu rahmetle ve saygıyla anıyorum, Erdal AKDAĞ ve Arif DELİKANLI... Ben bir dönem genel sekreterlik yaptım, Onur Kurulu üyeliği yaptım. Sürekli Odanın aktivitesi içersindeyiz... Ben 42 yıllık mühendisim. Ne zaman görev verirlerse, ben o görevi yapmaya, kendi konumla ilgili çalışmaya gidiyorum. Diğerleri de gidiyor.

Böyle bir yapıya sahip olan Devrim Apartmanında, genel müdürlüğün çalışma saatlerinin dışında da, yine meslek konuşuluyor. Nasıl konuşuluyor? Her bölümü ele alıyoruz... Planlama sathası dediğimizde, Haldun Hemşehrimin, Arif DELİKANLI ve

Nadir AKGÜL ile oluşturdukları radikal karar, tapulama müdürlüklerinin sayısının düşürülmesi kararı aklıma geliyor.

Fotogrametri olayında ben Nirengi Şubesinde, teksif nirengide çalışıyorum. 1960-1972 yılları arasında, 12 sene orada çalıştım. 4-5 sene de uçuşta çalıştım. Benim kadastroda hizmet sürem, onlara nazaran daha çok fazladır. Bunu konuşmayı bütünlemek için söylüyorum. Fotogrametri çalışmalarına baktığımızda, nirengi çalışmalarının içinde bulunduğum için ben, her sezon yapılan çalışmaları gündeme getiriyorum. O zamanlar ulaştığımız nokta, yaklaşık 3.000 pafta...Bu, maksimum rakamdır. Ama 3.000 ile 6 km²'yi çarparsanız, bu kadar bir sahanın teksif nirengi çalışması yapılıyor. Bu, korkunç bir şey. Bugün, günümüzde bunu dile getirdiğimiz zaman, genç mühendisler bunu düşünemiyor bile... Bu üretimin yapıldığı yerde ben, yöneticilik yaptım, ekip şefliği, grup şefliği, başmühendis, teknik şef yardımcılığı yaptım o şubede. Bu birimde bir aksaklık doğmadan işler yürüyordu. Fakat çok büyük, zor bir çalışmaydı bu çalışma. Nasıl zor bir çalışma? Bu çalışmalar merkezi olarak yürütülüyor. Merkezden siz nereye gönderiliyor iseniz, evinizi boşaltıyorsunuz bir defa. Taşrada gittiğiniz yerde bir ev, şantiye tutuyorsunuz. Tutmak zorundasınız. Devlete ayrı tutuyorsunuz, kendinize ayrı bir ev buluyorsunuz. O çalışma bir sezonda bitmek zorunda. O çalışmayı bitireceksiniz, arkasından uçuş yapılacak... Uçuştan sonra, uçuş yapıldığı teyit edildiğinde rahatlıyor ve arazi çalışmalarını noktalyoruz. Merkeze döndüğünde, vardiya sistemi oluşturularak, "iki vardiya" biçiminde, nirengi hesapları ve arşiv çalışmaları yapıp kıymetlen-dirme aşamasına geçiliyor... En sonunda da harita meydana gelecek.

Arazi çalışmaları bitince tekrar Ankara'ya dönüyorsunuz. Ankara'da yeniden ev arıyorsunuz. Ev bulursunuz, bulamazsınız... Bu, hikayenin ayrı bir boyutu. Bunları söylerken, teksif nirengi çalışmalarının zorluğunu anlatmak istiyorum. Her zaman ve her yerde söyledim, söylüyorum: O dönemde ben, genellikle, 1962 Kadastro Lisesi mezunlarıyla birlikte çalıştım, yani çoğunluğu ile, %90'yla. Teknisyen ve mühendis olan arkadaşlarının özverisini hiçbir zaman unutamıyorum. Her zaman söylüyorum ve benim meslek yaşamımda büyük bir yer tutuyor o çalışma... Sonuçta şunu söyleyeyim özetle, o çalışmalarda hiç aksaklık olmuyordu. 3.000 pafta verildiyse, 3.000 pafta bitiyordu. Dönüp merkeze geldiğimizde, hesapları yapmaya başladığımızda ve bitirdiğimizde deniyor ki, "Bu işlerde, şuralar kıymetlendirilemiyor." Fotogrametri şubesinde geliyor bu. "Neresi, neden kıymetlendirilemiyor?" diyoruz. "Şurada uçuş tutmamış..." Yama uçuş tutmadığı zaman, o tutmayan noktaların yeniden kireçlenmesi gerekiyor. Arazi çalışması yapılması gerekiyor. Oraya yine ekipler gidiyor ve de çok zor olan o günün koşullarına göre, bir pafta burada, bir pafta bilmem 100 kilometre bu tarafta, 3 pafta burada... Bunların yeniden uçuşu yapılıyor. Arazi ve uçuş işlerini gerçekleştirmek ayrıca çok zor bir olay...

Bu, bizim sohbet toplantılarımızda, mesleğe dönük olan büyük aksaklık olarak görülüyor. Yani fotogrametride hiçbir iş aksamıyor. Erdal AKDAĞ vardiya şefliği yapı-

yor. Nirengide ben varım. Fakat uçuş işinde subay büyüklerimiz var. Ve de o bilinen, bildikleri yöntemle bu işler yapılıyor. Orada bir şey var, yani sistemin sağlıklı çalışmasını engelleyen eksik bir yapı var. Bizim istediğimiz olmuyor. Sürekli uçuştan dolayı, yama uçuşları gerektiriyor ve de yeniden uçuş gerektiriyor.

Haldun Hemşehrimden söz ediyoruz, ama bağıntılı olarak yine kendimizi konuşuyoruz. Benim bir sendikacılık dönemim var. 657 sayılı yasa kabul edildikten sonra ben iki dönem TAKPERSEN sendikasının genel sekreterliğini yaptım. Rahmetli Cevat KERMAN başkanımızdı. O arada bu isteklerimizi yukarıdaki makamlara da söylüyoruz. Galip Bey, genel müdür, ona da söylüyoruz. Biz mesleğimizi ülke yararına kullanmak için bir mücadele verince, bu işin gizli bir tarafı yok. O nedenle en üst makamda bulunana söylemekte bir sakınca görmüyoruz. Belki onun hoşuna gitmiyor, ama söylüyoruz. Diyoruz ki, "Burada bazı sorunlar var..." Galip Beyle bir yemek yeme fırsatımız oldu, ikinci kez kazandığımız sendika seçimlerinden sonra. Galip Bey bizim ekibimizin sendika yönetimini ele almasını pek beğenmedi. Ama ona rağmen bizim inançlı ve dürüst olduğumuzu görünce, bizimle kenarlaşma meselesinde de soğuk davranmadı açıkçası. Ankara Otelinde bir seçimi yeni kazanmıştık, beraber yemek yiyoruz. İlk defa o da dahil oldu. Orada konu açıldı. Yine, "Eksiklikler var. Bunları da tamamlarsak düzgün bir çalışma olacak. Yani bir bütün olarak sorunu çözmüş olacağız" dediğimizde, dedi ki, "O zaman sizin içinizden bazılarını lisan okuluna gönderelim." Bu karardan sonra Servet ÇETİNTAŞ Almanca'ya, ben İngilizce'ye devlet lisan okuluna gönderildik. Biz lisan okuluna giderken, bizim Devrim Apartmanında adı konmamış konsey (!) yeni görevlere karar verdi, "Bu uçuş meselesi için senin ihtisasa gitmen lazım" dedi. Ben 36 yaşındayım o zaman, iki tane çocuğum var. Ama konsey, "Bu iş aksıyor, bu işi ancak biz böyle düzeltiriz, sen orada çalışıyorsun, işte nirengide de uzun yıllar çalışmışsın, bu işi yaparsın" diyorlar bana. Tabii adı konmamış o konsey (!) karar alınca bize uymak düşüyor. Ben o yönde hazırlanıyorum. Çünkü sınav var orada. Hollanda'ya ITC'ye gittiğinde, burası mesleğimizle ilgili çok bilinen uluslar arası enstitü, yüksek matematik, fizik, ölçme konularında sınav var. Bunun on hazırlık çalışmalarını yapmak lazım. Aksi taktirde eğitime devam ettirmiyorlar. Ben hem lisan okuluna gidiyorum, hem o çalışmaları yapıyorum.

Sonunda burs geldi. Dediler ki, "Uçuş eğitimi için Türk Hükümetinin 20.000 gulden daha para ayırması gerekir. Bursu biz veririz ama uçuş parasını siz vereceksiniz." Ama bütçede öyle bir para yok. Yönetim aslında benim gitmemi istiyor, onlar da ona göre hazırlanmış. Bana dediler ki, "Uçuş eğitimi için değil de, fotogrametri için ayrılan bir burs var. Sen ondan yararlan." 20.000 gulden nedeniyle iş bu noktaya geldi. Bu konu bana iletince ben bizim konseydekilere başvurdum. Dedim ki, "Bana böyle, böyle söylüyorlar ama siz de biliyorsunuz ki benden evvel fotogrametriye gidenler var. Mahmut ŞATIR, Mehdi BATUR, Hayrettin GÜRBÜZ, Ahmet YAŞAYAN, Erdoğan ÖRÜK-LÜ var. Yani fotogrametri olayını çözecek ve o burstan yararlanmış ve gelmiş olan 5-6 tane arkadaş var. Şimdi bir de benim gitmemin bir anlamı yok" dedim. Bunu Haldun

hemşehrimin de bulunduğu konseye açtığımda, "Doğru düşünüyorsun. Sen o zaman bu sene gitme" dediler. "Gelecek sene" diye ben gitmedim. Fotogrametri bursuna aday olmadım ve gitmedim o sene. Ertesi yıl ben, yine Haldun hemşehrimin de bulunduğu konseyin aldığı karar doğrultusunda, İngilizce adı "Aerial photography and survey flight" olan, hava fotoğrafçılığı ve navigasyon konusundaki paralı olan, bütçeye parası konulmuş olan o eğitime, o şekilde yönlendim ve gittim. 1,5 sene kadar orada okudum. Orada öğrendiklerimi, pratiklerimi döndüğümde üretime yansıttım. Benimle birlikte çalışan, şimdilerde Turizm Bakanlığı müsteşar yardımcısı olan Hilmi AKAR da benimle birlikteydi. Onun ifadesini söylüyorum: Biz Hollanda'dan döndükten sonra, uçuş konusunda %99, hatta %100 verim alarak, hiç yama uçuşu yapmadan uçuş işlerine yön verdik ve sonuç aldık.

Bütün bunları neden anlatıyorum? Haldun hemşehrim büyük bir araştırma adamı, araştırma insanı, kütüphanesinde her türlü kitabı okuyan, bize öğütleyen bir kişiydi. Haldun hemşehrim, TODAİE'yi bitirdi. Orada onun İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU diye çok sevdiği, saygı duyduğu bir hocası vardı. Onun bir Kuran-ı Kerim çevirisini bizlere, hepimize hediye etmişti. Haldun hemşehrim, her türlü şeyi okuyup, onu anlayan, özüne inen ve de yorum yapabilen, yazan, düşünen bir insandır.

Onunla ilgili bir başka anımı daha anlatayım. Ben TAK-PER-SEN (Tapu Kadastro Personel Sendikası) genel sekreteriyim ve yayın müdürü de Gökşin SEYLAM. Mümtaz TARHAN, son derece ileri görüşlü, eğitimi, yönetici ve diğer özellikleri ile tam bir "devlet adamı"ydı. Öğrencisi ve elemanı olmadığım, bu adı gibi "mümtaz" insanı sonradan değerlendirme olanağı buldum. Çoğunluğu kırsal alandan gelen ve benim gibi işçi çocuklarına mühendislik kapılarını açan devlet adamı Mümtaz TARHAN'ın ölüm haberi geldi. O zaman biz sendika yönetimindeydik. Bu çok ilginç bir şeydir. Mümtaz TARHAN'ın ölümü nedeniyle sendika dergisinde bir yazı yazma görevi bana verildi. Ben rahmetliyi, nur içinde yatsın, tanımıyorum, elimde bir bilgi de yok. Yalnızca bakanlığı biliyorum, valilik yaptığı dönemi biliyorum. Ben Haldun hemşehrim'e başvurduğum. Dedim ki, "Ben böyle bir görev üstlendim, Ben bu yazı taslağını yazıp sana getireceğim. Sen de gerekli düzeltmeleri yapacaksın." O tabii son derece mutlu oldu. onun hocası olduğu için. Haldun hemşehrim, benim yazdığım yazıyı baktı, gerekli gördüğü yerde düzeltmeleri yaptı. Mümtaz TARHAN'ın anısı üzerine, "Bir Mümtaz TARHAN Vardı" başlıklı yazıyı Haldun hemşehrimin yardımı olmak suretiyle yazmak da bana kısmet oldu. Öğrencisi olmayan bana kısmet oldu. Haldun hemşehrim, tabii büyük bir nezaketle, "gayet iyi olmuş" diyor, ama eksikliği olan şeyleri her zaman-ki mütevazı haliyle dile getiriyor.

Haldun Hoca KTÜ'ye gitti. Bağlarınızı kopmadı mı hiç?

Kopmadı, kopmadı... Bir tarihsellik içinde bakmak lazım. Haldun hemşehrim Oda yönetiminde, başkan gibi, genel sekreter gibi bir görev almadı. Yalnız her zaman için yön verdi. Çalışkan tutumu ile Oda yönetimlerine ışık tutan kitabın çekirdeğini oluş-

turdu. Bunu gayet iyi anımsıyorum, Milli Kütüphanede büyük çalışmalar yaptığını biliyorum. Bu kitap, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Gözüyle Kadastro Davamız" diye bir kitaptır. Bu kitap için gece-gündüz Milli Kütüphaneye gitmişti. Bunun gibi Türkiye Kadastro Hakkında Rapor'un hazırlanmasındaki katkısı son derece büyüktür.

Dediniz ki, "Oda yaşamında başkan gibi, genel sekreter gibi bir görev almadı." Gerçekten de yok. Haldun Hocaya ben dedim ki, "Neden siz hep birinci adam olmaktan kaçındınız? Biz sizi bunca birikiminiz karşısında hep daha farklı yerlerde görmeyi arzuladık. Ama siz hep oralardan uzak durdunuz. Niye?" Kendince bir açıklama yaptı. Sizce niye uzak durdu Haldun Hoca? Birinci adamlığa neden hiçbir yerde oynamadı?

Dediğim gibi, her şeyden önce çok mütevazı bir yapısı var. Belki o engellemiş olabilir. Belki de, "Bu belki fazla olacak. Bu işler bir ekip çalışması. Bu ekip çalışmasının başarıya ulaşması için benim lider pozisyonunda olmam gerekmiyor illa ki" diye düşünmüş olabilir. "Ben nasıl olsa her zaman bunun içersinde varım" diye düşünmüş olabilir. Nitekim uygulama öyle... Bir ekip çalışması... Gerçekten de öyle... İşte söylüyorum size, bizim bu apartmanda 4 tane Oda başkanlığı yapan vardı. Oda genel sekreterliği yapan ben varım. Böyle bir yapının içersinde, "İllaki ben başkan olacağım" diye bir şey olmayabilir. Yani ekip çalışmasının içersinde, "Ben nasılsa görevimi yapıyorum" demiş olabilir.

Karadeniz günleri...

Haldun hemşehrim, bizim 9 numaralı daireden ayrıldı, oraya bir kiracı koydu, Profesör Ahmet ÜÇER, eşi de çok cici idi. Kendileri gibi bir kiracı koydular oraya ve kendileri KTÜ'ye uçtular, gittiler. Karadeniz Teknik Üniversitesinde neler olup-bittiğini ben bir nebire ağzından duymadım. Çünkü o kendisini anlatan, daha doğrusu yapılan işleri daha ön plana çıkaran birisi değil... "Böyle yaparsam kendi mi acaba ön plana çıkarırım?" diye düşünen birisi... Bilmiyorum diğer arkadaşlarıma açtı mı? Bana hiç açmadı. Fakat geçenlerde Odanın İzmir Şubesinin bir panelinden dönüşte uçağı kaçırdık. İyi ki de kaçırdık, iyi oldu. Bu fırsatla 4-5 saat beraber olduk. Oturduk bir masada, orada anlattı. O anlattığı olaylar üzerine düşündüğümüzde, birazcık bu işlere girmiş ve düşünce boyutlarını algılayabilecek türde olan insanlar, ne büyük işler yaptığını anlayabilir. Rehber, rahmetli Prof. Dr. Erdem AKSOY'la birlikte üniversiteye hayat vermişler bir defa. Orada üniversite kavramı yokken, yani üniversite tescil edilmemiş bir üniversite iken, tescil ettirmişler. Öğrenci çatışmalarının en ileri boyuta ulaştığı günlerde can kavgası vermiş. Bunları bize hiç anlatmadı, o günlerden sonra ilk kez havaalanında anlatıyor. Tehditler aldığını şimdi öğreniyorum. Bizler düşünüyorduk, ama uzakta olduğumuz bu boyutta kavramıyorduk. 1978 yılında bir kontrol işi için, yani görevim gereği, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Fen Heyeti Müdürü olarak Trabzon'a gitmiştim. Orada da birkaç gece beraber olduk. Böyle bir şeye, detaya hiç girmemişti.

Çünkü onun ağzından bu tür bilgileri cımbızla alırsınız. Sorarsanız, zoraki anlatır belki...Yineliyorum, İzmir'den dönerken o uçak kaçırma olayından sonra fark ettim ki, orada yapılan işler düşünüldüğünde boyutunu böyle gözünüzün önüne getirdiğiniz zaman, korkunç bir süreç yaşanmış...

Haldun Hocanın KTÜ'de yaşadığı o karışık, karmaşık, gerilimli, sıkıntılı günlerin, o ortamda verilen özerk-demokratik üniversite mücadelesininin, geçekten altının çizilmesi gerekiyor. Bu süreçte de, uzaktan da olsa ilişkiniz mutlaka sürmüşdür. Ancak sonuçta Hoca üniversiteden kopmak zorunda kaldı ve Ankara'ya geri döndü. Yine beraber olmaya başladınız. Biz sektör olarak Haldun Hocaya bu süreçler içinde olması gereken desteği verebildik mi?

Onun ağırlığında olan bir kişiye verilmesi gereken desteği verdik diyemem. Yalnız küçük boyutlarda bu destek verildi, verilmeye çalışıldı. Bunun öncülüğünü de Arif DELİKANLI yapmıştır. Arif DELİKANLI kendisine bürosunun kapılarını açmış, daha sonra da ayrı bir büro açmıştır. Orada yapabileceği işleri kendi bağımsız iradesine bırakmak suretiyle, "Yapabilirsin" demiştir. Bu onu ne derece tatmin etmiştir, bilemem. Benimle ilgili bölümünü söyleyeyim, ben bir şirketin ortağı idim. TOPCON Firmasının mümessilliğini yapıyordum. Bu işlerin yürüebilmesi için ileriye baktığımızda, bilgisayar olayına da el atmak gerektiğini, software ve hardware meselesinin de çözülmesi gerektiğini ve ona bağlantılı olarak bu işin gelişeceğini, bundan 15-17 yıl evvel görmüştük. Buna göre bilgisi olan insanlardan oluşan bir kadro kurma gereği vardı. Benim ilk aklıma gelen Haldun hemşehrimdi. Software konusunda Haldun Hocadan, hardware konusunda rahmetli Tahir ÖZDİL'den danışma hizmeti almaya başlamıştık. Bir ara üçümüz beraber çalıştık, 1-2 sene galiba. Birlikte bir Fransa seyahatimiz var. Hastalığı 1985-86'lı yıllarda başlamıştı ve Haldun hemşehrim oradan kontrol amacıyla İngiltere'ye geçti, biz Almanya'ya geçtik.

Böyle bir ortak çalışmanız oldu, ama başlangıçta dile getirdiğim gibi bu, onun ağırlığındaki bir insana verilecek destek değildi... Böyle düşünüyorum.

Geriyeye dönüp baktığınızda, bu uzun sürede, 1953'den bu yana olan tanışıklığınız çerçevesinde, Haldun Hoca, bu sektör için en temel hangi noktalarda etkili olmuştur, belirleyici olmuştur? Bu sektöre katkıları neler olmuştur?

Haldun hemşehrimin kendisi, o konuyu da bilmesine rağmen, her konuyu bildiğini iddia eden bir meslektaşımız değil. Örnek vermek gerekirse, fotogrametrinin ana çerçevesini bilmesine rağmen, kendisi, "Bu konuyu Erdal bilir, Ayhan bilir" derdi. Yani "Ben bilmem" derdi. Oysa biliyor, bilgisi var aslında, ama "O konuşsun" derdi. O konuda, mesela uçuş konusu diyelim, "Ayhan bunu konuşacak, o konuşacak" derdi.

Yine daldan dala geçiyorum. Haldun Hemşehrim İmar İskân Bakanlığında danışman, Cevat GERAY Müsteşar. Bir de Ergün UNARAN adında bizim çok sevdiğimiz abimiz vardı, yüksek mimardı, Munn DİNÇER'in akrabasıdır. Şöyle bir olay geçiyor

orada: Cevat GERAY akıllı bir insan, kıyıların korunmasına ilişkin Ek 7-8'i çıkarmaya çalışıyor. Bir yönetmelik hazırlanıyor. Yönetmelik çıkıyor. Bunun hayata geçirilebilmesi için düşünüyorlar. Haldun hemşehrim, "Periyodik olarak bu kıyıların uçuşunu yapalım" diyor ve de bana açıyor konuyu. Konuyu bana açtı ve anlattı. "Böyle bir şeyi üstlendik. Biz bunu ne kadar zamanda yaparız? Nasıl yaparız?" dedi. Ben tabii kendisine, deneylerimin, bilgilerimin ışığı altında, "Biz bu işi 2-3 ay içerisinde Harita Genel Komutanlığı ile bitiririz. Bir kısmını biz uçarız, bir kısmın Harita Genel Komutanlığı ile uçar" dedim. Nitekim biz Türkiye'nin bütün sahillerini, Harita Genel Komutanlığı ile ortak uçtuk. Bu onun öngördüğü bir olaydır ve o fotoğraflardan tabii uzun yıllar yararlandılar, hala yararlanılıyor. Ama sonra o yönetmelikte tanımlanan uzaklıklar 30 metrelere, 40 metrelere indi. Öyle olunca da o fotoğrafların esprisi kalmadı...

Bu fikri ortaya atan, İmar İskan Bakanlığı Haldun hemşehrim ve uygulayan da benim, yani ben uçtum yarısını, aşağı yukarı üçte birini ben yaptım. Onun aklına geliyor bu konu... Bu bir ufuk meselesi... Çünkü o, bir ufuk adamı, düşünce adamı... Başlangıçta sorduğunuz soruya verdiğim yanıtı bütünlersem, ağırlıklı olarak "kadaströ" konusuna hukuki-sosyal konulara ağırlık veren bir insan. Teknik dediğimde şunu yine söylüyorum: Teknik konuda çerçeve bilgisi var, ama kendisi "Bilmem" diyor, o öyle söylüyor. Fakat o diğer konulara ağırlık verdi. Nitekim de üniversitedeki dersleri o yönde oldu.

Bir dostunuz olarak nasıldır Haldun Hoca?

Dostuna saygılı ve sevecen bir insan... Bir defa bence insan değerlendirmesi mükemmel bir insan, o kadar güzel bir şey... Eşini de çok severim, bu arada onu da dile getirmeliyim. O da bence mükemmel bir insan. Tabii insanların birbirlerine saygı duymaları, sevmeleri meselesinde ortak yanlarının biraz fazla olması gerekiyor. Sanıyorum bizim ortak yanlarımız biraz fazlaydı. O nedenle birbirimizi çok seviyorduk. Örneğin Haldun Hoca, mesela gençliğinde giyimine çok titiz bir insandı. Modayı takip eder. Ülkü takılır ona bazen, ben de biliyorum. Bir ara Etibank'ta çalıştı. Yazın Zonguldak'a gelmişti. O kıyafetini hatırlıyorum. Gayet hoştu yani...

Sporla öyle çok ilgisi olmamasına rağmen, mesela futbolla, biz ilgi duyuyoruz diye bizimle konuşurdu...

Başka ne tür ilgi alanları vardı?

Özellikle tiyatro ve sinema onun büyük tutkusuydu...

Bir ara şiir yazdığı söyleniyor.

Şiir, evet şiir mesela... Bana hiç söz etmemiştir, ama başka bir kanaldan duymuşumdur. Dediğim gibi kendine ait olan şeyleri pek dile getirmeyen, işte üniversitede bir can savaşı vermiş ki, bugünkü hastalığının nedenleri oraya gider bence, onlardan bile söz etmeyen bir insan... Haldun hemşehrim, içki içen bir insan değil, sigara içmez,

ancak oturduğu zaman sana eşlik eder, o kadar... Yani öyle büyük tutkusu yok. Dolayısıyla fiziki durumunu rahatsızlığa sokacak olan bir alışkanlığı yok. Böyle bir insan neden böyle bir hastalığa yakalandı? Tek neden bence, iç dünyasındaki o çarpışmalar, dışa yansımayan içe yansıyan şeyler... Böyle düşünüyorum ben...

Zor bir işi başarıyor Haldun Hoca. Hastalığından bu yana, iki böbreğinin alınmasından bu yana kolay olamayan bir süreci, yaşam coşkusunu yitirmeden yaşıyor. Sizce nereden kaynaklanıyor bu yaşama direnci ve gücü?

Bence inancından kaynaklanıyor. Büyük bir inanç adamı Haldun Hemşehrim benim. Yani ülkesine ve mesleğine çok, son derece bağlı olan, mesleğinin böyle biraz açılım gösterdiği zaman son derece sevinç duyan bir insan... Ancak yaşayarak insanlara, ülkesine, mesleğine bir şeyler verebileceğini düşünmek ona bir güç veriyor, kuvvet veriyor... Bunu söylemek biraz zor... Eşinin, Ülkü'nün yaptığı iş, büyük iş... Kolay değil, haftada 3 gün (Pazartesi, Çarşamba, Cuma) diyalize gidecek, ilaçlarını muntazam vereceksiniz, 50 sayfalık bir diyet kitabı var, onu ezberleyeceksin, ne zaman, hangi saniyede ne vereceksin... Bunlar kolay işler değil... Bunları Ülkü, canım kardeşim mükemmel yapıyor. Ben duacıyım sağlığına...

Bizim ülkemizde şu çelişki de yaşıyor: Birçok insan düşündüğü gibi yaşamıyor, ya da inançları gibi yaşamıyor. Haldun Hoca düşündüğü ve inandığı gibi mi yaşadığı hep?

Evet, düşündüğü ve inandığı gibi yaşadı. Bundan hiçbir zaman sapmadı. Haldun Hocanın yaşamındaki inançlarından sapma yok yani. Tutarlı çizgisini hep sürdürdü...

Bu da çok önemli bir özellik değil mi?

Bu özelliğini, ülkenin gerçekleri ile harmanlayarak eylemini sürdürüyor. Onun konuşmalarında, onun eylemlerinde bir keskin devrimci yan göremezsiniz. Ama yaptığı işler çok büyük işler...

O, öyle dillendirmiyor ama...

O, dillendirmez... O, öyle dillendirmez, ama yaptığı işlere bakmak gerekir...

Şunu da söylemeliyim: Benim kendi yaşamımda yapamadığım şeyler var. Ben Haldun hemşehrimde onları da bulduğum için onu çok seviyorum. Sürekli okuyan, yazan, kendisini yenileyen ve her türlü yeniliğe açık bir insan o... Son derecede mütevazı bir insan... Mütevazı bir insan ve karşısındaki insanlara, gerekli değerlendirmeyi yaparak, değer veren bir insan.

Hep insana yakın... Bir şeyi onun ağızından duyduğunuz zaman, görürsünüz ki, o değerlendirmeyi objektif olarak yapmıştır ve de onu sana söylüyordur. Onun arkasından art niyet yoktur... Bir şeyi bana söylediği zaman, diyelim ki, "Buranın başkanı sen olacaksın" dedi mi, onu gayet samimi, içten söylüyordur.

Yaşamında aklını hep ön planda tutan bir insan.

Aklını her zaman ön planda tutar. Özgürlüğe son derece saygılı bir insan. İnsan özgürlüğüne son derece saygılıdır. Bunu çocuklarında görüyoruz. Eşiyle ilişkisinde görüyoruz. Hiç müdahaleci değildir. Bir baba olarak da, bir arkadaş olarak da özgür düşünceye son derece saygılıdır... Dinleyen bir insan... Benim bazen tahammülüm olmayabilir, yani başta yakaladığımı zaman bir insanın söyleyişi çarpık olacak, hemen müdahale ederim. O, müdahale etmez, dinler sonuna kadar.

Aile ortamlarında bulduğunuzda nasıl bir insandır, Haldun Hoca? Eşler, çocuklar hep beraber olduğunuz zaman?

Son derece esprilli, şakacı bir insan. Biz Devrim Apartmanında sınıf arkadaşları, okul arkadaşları, meslektaş olarak 17 sene birlikte oturduk. Ben o arkadaşlarımla birlikte olduğum kadar, annemle, babamla bir arada olmadım... Bir araya geldiğimiz zaman, o bir duble rakısını içer genellikle... Biz bekarken, akşamları Merkez Lokantası'nda yemek yedik. Oranın sahiplerini severdi. Yine grup halinde, aynı grup orada yemek yiyoruz. Ondan sonra evlendik, aynı evde devam ediyoruz. Bir araya geldiğimiz zaman şakacı, takılırdık birbirimize, o bana takılır, Evren'e takılır, Arif'e takılır... Karşılıklı esprilerle son derece hoş bir sohbet ortamı olurdu. Bizim yaşadığımız öyle geçerdi. Arazi çalışmasına içlerinden en çok giden ben olduğum için, burada eşimle olan irtibatları filan onlar sağlardı. Yani bir gereksinim olduğu zaman derhal müdahale ederler, yerine getirirlerdi. Çünkü ben yokum burada. Her yere götüremiyorsunuz... Düşünün Doğubeyazıt'ta çalışıyorum. Hakkari'de çalışıyorum, Van'da çalışıyorum... Oralara götürmek mümkün değil. Zaten 3-4 ay görevlisiniz. Öyle olunca da burada kaldığı sürece sorun olmazdı... Bizim bu apartmanın özelliği, 1957-1958 mezunlarının özelliği buradan kaynaklanıyor. Yön vermiştir mesleğe...

Sektörümüzün 1949'lardan bu yana olan sürecinde, sivil harita mühendisliği eğitiminin başlamasıyla sonra yaşanan süreçte, bugünlere geldiğimizde Haldun Hocayı sektör içerisinde nasıl konumlandırırsınız?

Kadastro Genel Müdürlüğü'nün, genel müdürlük görevini onun yapmasını zaman zaman istemişizdir. Onun bu işi gayet iyi yapabileceğine inanmışızdır, "Yapsın" demişizdir. Ona paralel olarak yine Arif DELİKANLI da gündeme gelmiştir. Tabii bu işler yalnızca bir bileşkenin veyahut bir unsurun yerine gelmesi ile düzgün yapılamıyor. Ancak siyasi ortam müsaade edecek ülkemizde, belirli hava olacak, Haldun Hoca da o ortamda genel müdür olacak... "O zaman mekanizma mükemmel işlerdi ve o da mükemmel işler yapardı" diye inanırdım ben. Kadastro Genel Müdürlüğü, hukuki ve teknik bilgilerin hamurlandığı bir kurum. İnsan ilişkileri açısından objektivite taşıması, kadroyu oluşturmasına tabi büyük yarar sağlayacaktı. O işi yapabileceği inancındaydım ben, o süreçte en iyi şekilde yapabileceği inancındaydım. Başka ne olabilirdi? Bir yerde araştırmayı yönlendirebilirdi, büyük bir yerde araştırma grubunu kendisi kurup, başında olabilirdi. Yani ülkemiz açısından da çok iyi olurdu...

Yani sektörde, sektör dışında bir enstitünün başında olabilirdi.

Enstitünün başında olabilirdi... Çünkü şöyle söyleyeyim, insanlar yaşlandıkça, belirli bir deneyimden geçince yorumlarını daha rahat yapabiliyorlar. Bir kurumun başında olmak için tek boyutlu nitelikler yeterli olmuyor. Çok boyutlu olması, ufuk olması gerekli, ufuk...

Bu ufuk olayını şöyle söyleyeyim. Ben kendi yaşamımda onu uyguladım, ama ülke yaşamında bu uygulanmadı. Ben ekip çalışmasına inanmış bir insanım. Bir iş başarıyorsa, o ekip çalışmasının eseri ile gerçekleşebilir. Haldun hemşehrimin hayata bakış açısı, yani olaya bakış açısı bu şekilde olduğu için, bir defa felsefesinde o olduğu için ufku genişti... O nedenle "O işi yapabilirdi", dedim. Çünkü günümüz Türkiye'sinde, ekip çalışması diye bir olay yok. Ben öyle düşünüyorum. Ama liderin ufku geniş insan olması durumunda bazı meselelerin çözümünde ileriye gidiliyor. İşte Haldun hemşehrim o niteliğe sahip olduğu için, "o iş iyi giderdi" düşüncesindeyim. Ona örnek vermek gerekirse, bir genel müdürlük düşünün, genel müdürlüğün başında genel müdür olarak ufku geniş olan bir insan var, ama o söylediğim ekip çalışması yok. Bakıyorsunuz grafiklere, o genel müdürlüğün grafiği yüksek, ama o, ekip çalışmasından kaynaklanmıyor. Önderden kaynaklanıyor. Bizim ülkemize has bir şey bu. Batılı toplumlarda bu yok. Bu önemli bir eksiklik bence. Arkadan adam gelmiyor çünkü. Toplumumuz da biraz tembel bir yapıya, hantal bir yapıya sahip olduğu için, o lider gittiği için, kara-kara düşünüyoruz, "Şimdi oraya kim gelecek?" diye. Halbuki aynen bir futbol takımı gibi, asıl oyuncular oynayacak... Onun içersinde 2-3 kişi giderek, yedekler tamamlayacak. Bu döngü sürecek... Öyle olması gerekir... Benim yönetim anlayışım, hayat felsefem böyle ve ben kendi yaşamımda küçük çapta onu uyguladım.

Haldun hemşehrimin de böyle olduğunu düşünüyorum...

Çok teşekkürler...

Bende teşekkür ediyorum. Bu fırsatı bana verdiğiniz için.

GÖKŞİN SEYLAM

Haldun ÖZEN kimdir?

Haldun ÖZEN bizim mesleğin ender yetiştirdiği insanlardan biri. Çok yönlü bir insan. İyi bir hoca, iyi bir arkadaş, iyi bir dost. Herkese yardım etmesini seven, bundan hoşlanan bir insan. Yani ben öyle değerlendiririm. Bizim kuşağın ender insanlarından biri...

Onu ender yapan özellikleri nedir?

Kendini her konuda çok iyi yetiştirdi. Her konuya açık bir insan oldu. Bana göre en büyük özelliği bu. Tekrarlarsam, çok yönlü bir insan ve buna ulaşmak için çok çaba sarf etti...

Haldun Hocayı ne zamandan beri tanırınız?

Ben kendisini okuldan tanıyorum, ama tanışmam 1962 yılında oldu. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde bir süre beraber çalıştık. Araştırmaktan, çalışmaktan, bir de mücadele etmekten yılmayan bir yapısı vardı. Kısaca inandığı konuda sonuna kadar mücadele eden bir insan. Çizgisinden sapmamış bir insan bana göre. Bu anlamda da ender insanlardan biri. Hiç çizgisinden sapmadı, taviz de vermedi...

Neydi çizgisi?

Çizgisini belirleyen en önemli özelliklerinin başında, dürüst olması geliyor. Sonra inandığı şey için savaşmak, bunları da hiç tavizsiz yapmak... İnandığı konuda daima bildiğini söyledi. Doğruların, inandığı doğruların mücadelesini yaptı. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde tapulama ve kadastro müdürlüklerinde en doğru organizasyon yapısı için çalıştı, ondan sonrada o çalışma onun kurumdan uzaklaştırılmasına kadar vardı. Ama yine de, o çalışmayı yaptı... Sonuçlarının kendisi için olumsuz olacağını düşündü mü bilemem. Ama benim bildiğim, Haldun bu sonucun olacağını bilseydi de, o çalışmayı yapardı. Her inandığı konuda çalışmıştır ve de sonuna kadar çalışmıştır. hiç bırakmamıştır.

Diyorsunuz ki, çok disiplinliydi ve mücadeleciydi... Nasıl çalışırdı Haldun Hoca?

Bir defa son derece disiplinli bir çalışma tarzı vardı. Çok da sistematik bir çalışması vardı. Ekip çalışmasına yatkın bir şey insandı. Ekipteki insanların görüşlerini alan, ekiple beraber çalışan, uyum sağlayan biriydi. Bizim en son çalışmamız kurultayda

Görüşme Tarihi : 29 Temmuz 1999

Görüşme Yeri : Gökşin SEYLAM'ın Ankara'daki Evi

oldu. Kurultay başkanlığı yaptı. Ekip ondan memnundu. Ekip çalışmasına değer veren bir kişi ve de son dakikaya kadar her şeyden haberi olsun ister. Başkanlık yapıyor, ama sonuç bildirgesini, senin de büyük katkılarınla hazırlanmıştı, tekrar tekrar kaç kez okudu. Noktasına, virgülüne kadar... Yani titiz bir yapısı var. Çok titiz çalışıyor, çok dikkatli çalışıyor. Ve sonuçlandırır aldığı çalışmayı, ortada bırakmaz. Bana göre bizim toplumda az olan meziyetlerden biridir bu da... Onun bir işi yarım bıraktığını ben görmedim. Ben yarım bıraktığı bir iş biliyorum.

Dostluğu?

Haldun, enteresan bir insan. Duygularını çok fazla belli etmeyen, kesinlikle belli etmeyen bir insan. Ama dost olarak, ona çok güvenirim. Dost olarak güvenebilirsiniz, her şeyini söyleyebilirsiniz, dostu için her şeyi yapar. Ama duygularını çok fazla açığa vuramıyor. Belki de o, yetişmekten kaynaklanan bir olaydır. Çünkü insanlar küçük yaşta sevme-sevilme duygularını gösterme şeklinde eğitilmedi ki bizim kuşakta... O da belli edemiyor, ama sevdiğini candan seviyor. Haldun, dostuna tutkun bir insandır...

Haldun Hocanın yaşamına bir baktığımızda, olayların içinde hep yer almış, sorunlarla hep yüz yüze olmuş ve çözüm armış, ama hiçbir yerde birinci adam olmamış.

Haldun, Oda çalışmalarında yönetim kurulunda çok fazla yer almamıştır. Az yer almıştır. Haldun, bütün çalışma sürecinde, kamuda da çalışırken, sivil örgütlerde çalışırken hiç birinci adam olmamıştır. Nedenini çok net bilmiyorum. Fakat o daima olayların içinde olmuş, sorunlara çözüm aramış, onun için mücadele etmiş, çalışmalarını sonuçlandırmıştır. Ama hiçbir zamanda ön plana çıkmamıştır. Zannediyorum ki, ön plana çıkmasını birilerinin söylemesi gerekirdi.

Söyleşelerdi, kabul eder miydi?

İş dahilinde belki kabul ederdi. Ama O ekip içinde çalışmayı kendisi için yeterli gördü. Oysa belki bizlerin yapması gereken, onu ön plana itmekti. Onu ön plana itmedik biz, baskı yapmadık.

Sektöre katkıları?

Haldun, sektörün önemli tüm çalışmalarında, Odayla ilgili çalışmalarda hep var. Oda'nın kuruluşunda var, Oda'nın kuruluşundan sonra ilk defa yayınlanan "Kadastro Raporu"nda, "TBMM Gözüyle Kadastro Davamız" kitapçığında, Mehtap Projesi çalışmalarında var. Bunlar gibi aklıma gelen tüm örgüt raporlarına, toprak reformuyla ilgili çalışmalara hep ciddi katkılar koymuş. "Harita Kadastro Mühendisliği" dergisinin çıkarılmasında uzun süre çalışmıştır. Sektörün gelişmesiyle ilgili tüm çalışmaların içinde vardır.

Tüm çalışmalarda sektör için nasıl bir perspektif koyuyor ortaya?

Haldun, sektörde "kadastro" diye çok ısrar etti ve o konuda da ilgi çekenlerden biriydi. Son zamanlarda aynı şeyi "bilgi sistemi" için yaptı. Onlar önemli perspektiflerdi. "Çok amaçlı kadastro" var, "çok yönlü kadastro" var, "sayısal kadastro" gibi kavramlar var... Yani kadastronun bugünkünden daha değişik yapılması konusunda sektöre yeni boyutları o getirdi, diye düşünüyorum.

Harita-Kadastro sektörünün içinde düşündüğünüzde, Haldun hocanın nasıl bir yeri var?

Kişilik olarak "ender insan" demiştim. Sektörün içinden çıkmış bir nevi filozof O...

Sektörümüzün içinde Haldun Hocaya nasıl bir yere koyabiliriz?

Tabii herkesin düşüncesi değişik olur. Haldun, bizim sektörde, bana göre, halen mevcutların içinde üç-beş kişiden bir tanesidir. Sektörün en önemli köşelerinden birinde yer almalıydı. Ama Haldun hiçbir zaman oralara gelmemiştir. Sektörün içinde Onu tanıyan çevresi Haldun'u sever. Onların içinde de ağırlıklı öğrencileri vardır ağırlıklı. Ama hiyerarşiler içinde yer almamıştır O, hep ikinci planda kaldı.

Beni şaşırtan şöyle bir yanı var: Örneğin KTÜ'de öğretim üyeliği döneminde, oradaki bazı meslektaşlarımızın ideolojik nedenlerle Haldun Hocayla uğraşmaları var. Fakat Haldun Hoca bunlara karşı hiçbir zaman bir düşmanlık duygusu taşımıyor.

Halen de taşımaz. Bunları pek konuşmayı da sevmiyor. Konuşmuyor. Haldun, üniversitede ideolojik yönden bir takım kişilerle çatışırken, fikir uyuşmazlığı içindeyken, onların tavırları var... Haldun'a karşı bir tasfiye hareketi yapılıyor. Bizim arkadaşlardan bir bölümü bunu Haldun ile bağlayıp, bütünleştiriyorlar. Yani, "Sorun, Haldun'un sorunu" olarak görülüyor... Ama maalesef bizim camiada birbirini çekememe baskın bir tavidir. Ama bir şey daha var, onu da söylemeden geçemeyeceğim. Bizim kuşaktaki arkadaşların ideolojik yönleri ne derece vardır? Bu da tartışılır.

Haldun, o dönem olaylara ideolojik yönden bakıyor. İnandığını söylüyor, inandığının kavgasını yapıyor, sol görüşlü... Ama öbür yandaki bazı arkadaşlar, sol görüş içinde gözüküyor, ama bana göre gerçek ideolojik solda olan arkadaşlar değiller.

Harita-Kadastro sektörünün mühendis kanadı, Haldun Hocaya gereken vefalılığı gösterebildi mi sizce?

Hayır. Bizim camia hiç kimseye vefalılık göstermemiştir. Kime göstermiştir? Bu, hence, bizim camianın en büyük noksanlarının başında geliyor. Benim gözlemlediğim, çok vefasız bir topluluğuz. Hemen, acele atıyoruz, harcıyoruz. Kim ne yaptı? Bu adam kimdir? Nedir? Bunları değerlendirme erdemimiz yok.

Bu zaaf lar varsa, o zaman sizin kuşağı bir arada tutan bağ neydi? Çünkü sizin kuşağın sol kesimi yine de birbirine yakın duruyor, ya da öyle görünüyor. Sağlam bir ideolojik çimento yoksa, sizi birbirinize bağlayan bağların özünde neler var?

Tabii bu söylediklerim hepimiz için geçerli değil. Kadastro içinden gelen arkadaşları yakınlaştıran temel neden, o zamanın tek okulu olan, Yıldız Teknik Okulu'ndaki beraberlikleri. Aynı ekip lisede beraber, yüksek okulda beraber, mecburi hizmetlerinden dolayı kadastroda beraber, hatta bazıları askerde beraber... Birlikte çok vakit geçmişler. Onların içinde elenenler elenmiş, elenmeyenler dostluklarını sürdürmüş.

Haldun Hocanın, Cevat GERAY Hocanın İmar ve İskan Bakanlığı müsteşarı olduğu zaman kendisine teklif ettiği görevi kabul etmeyişi, bir kayıp olarak değerlendiriliyor. "Kabul etseydi, Haldun Hoca da belki daha üst yerlere tırmanırdı" diyenler var...

Ben bu görüşe katılmıyorum. Nedenini söyleyeyim. Cevat GERAY'ın teklif ettiği görev neydi ki? Müsteşar yardımcılığı... İpler, Bakan Ali TOPUZ'un elindeydi. Siyasetçiler, öyle herkesi birinci adam yapmazlar. Benim 25 yıllık bürokratik gözlemim, kendilerine zorluk çıkaracak olanları, bürokrasi içinde yükseltmezler. Bürokrasi açısından çok düz ve doğru adamların yükselme şansı yoktur. Yükselmek istiyorsan, balmumu gibi olacaksın. İstedikleri gibi yoğurabilecekleri adam ararlar genellikle. Bu çerçevede, Haldun müsteşar yardımcısı olsa ne yapabilecekti? Müsteşar yardımcısı olanlar ne yapabildi?

Siz Haldun hocaya bir şeyler sormak isteseydiniz, neler sormak isterdiniz?

Haldun'a benim de aslında sormak istediğim en önemli olaylardan bir tanesi, "Niye hep ikinci planda kaldığı?" Onun dışında çok fazla merak ettiğim bir şey yok yani. Davranışlarını anlayabiliyorum, çıkarabiliyorum. Bir de dönüp kendisinin bir eleştirisini yaparsa bence çok iyi olur... Nerelerde hata yaptık? Hiç olmazsa bizden sonraki kuşağa ışık tutmuş olur... Benim koyduğum değer yargısına göre, Haldun, sektör için üst düzeyde bir insan, fikir insanı... O nedenle onun özel işler yapmasında yarar var. Geçmişe dönük ciddi bir değerlendirme, bir özelleştirme de bunlardan birisi...

Dostluğu konusunda ben bir şey anlatayım. 1978 yılında Odanın organize ettiği "Toprak Reformu" seminerinde, Haldun ile beraber hazırladığımız bir bildiri de yer aldı. O çalışmanın altında bir tek Haldun'un adı vardır ve çıktı Haldun onu orada sundu. Dedi ki bitirirken, kitabın altında da vardır bu ibare. "Biz bunu bir arkadaşla beraber hazırladık. Ama ben, arkadaşımın mevcut koşullarından dolayı adını açıklayamıyorum." 5. Harita Kurultayı'nda Haldun kürsüde konuşurken açıklama yapmış. Ben salonda degildim. İşte o, Haldun'daki vefa anlayışı. 1978'de yaptığımız çalışmayı, kaç sene sonra açıklıyor. Bir vefalık, bir tutarlılık, dürüstlük örneği bu. Ve Haldun bu zaten... Kaç sene sonra diyor ki, "O zaman söyleyememiştim, ama o çalışmayı biz Gökşin ile beraber yaptık. Hatta Gökşin, saha çalışmasını bizzat kendi yaptı. Alan

çalışmasını kendi yaptı." Vefa borcu diye ben buna derim. Bunu kimseye söylememiştik çünkü...

Ama bu Haldun Hocanın genel yapısının bir sonucu...

Evet, ama birlikte yaptığımız çalışmayı kendisi sahiplenen çok insan da var.

Haldun Hocanın sizce çok keskin ideolojik tercihleri oldu mu?

TIP'e yakın biliyorum ideolojik olarak. Hala mesela toprak mülkiyetinde ödünsüzdür. "Kamu" der, "Devlet" der bugün de...

Bu tutarlılık mı? tutuculuk mu?

Tutuculuk değil, kesinlikle devlet toprakları için tutarlılık... Evet, devlet toprakları için tutarlılık.

MUZAFFER ŞERBETÇİ

Haldun Hocayı ne kadar zamandır tanıyor sunuz?

1951'de Ankara İkinci Erkek Sanat Enstitüsü Meslek Okulunda Haldun ile benim birlikte resmimiz vardır. O, Kadastro Lisesinde okul temsilcisi; belki aynı yılın sınıfında değildik, ama o okulun sosyal işlerinde görevli olduğu için onun da o yılda resmi vardır. Bunu sonradan, tanıştıktan sonra fark ettim. "Bak burada senin de resmin var" dedim. Bu bir tanışma değil tabii ki... Haldun Beyle esas nerede tanıştık? Okulda da, yani Yıldız'da da bir iki kere görmüş olabilirim. Pek hatırlayamıyorum, net hatırlayamıyorum. Ben 1952-56 yıllarında okudum. O ise, 1953-58 yıllarında. Demek ki, benden bir sene sonra girmiş, benim hemen arkamdan. O zaman tanımış olmam lazım, mutlaka. Ama şimdi çok fazla ayrıntı hatırlamıyorum.

Demek öğrencilik dönemine ilişkin aslında bir tanışıklığınız yok.

Evet, yok.

Neden? O zaman Bölüm çok mu kalabalıktı da tanışamıyordunuz?

Bu güzel bir soru. Yani sosyal faaliyetlerimiz çok kısıtlı idi herhalde. Bir öğrenci cemiyeti başkanımız vardı, bizden bir sınıf önceden, Ali KAYA. Ali KAYA sonra belediyede çalıştı. Bir ara bir boykot yaptık. Maçka'da bir okul açıldı. Teknik okullardı ve lise mezunu olmadan da öğrenci alabilen bir okul bu. Milli Eğitim Bakanına karşı yapılan bir boykottu. Ona bir boykot yaptık. Bayrak falan koyduk masanın üzerine, yemin ettik. Sonra Macit Hoca bizi çağırdı, Sultanahmet'e götürdü...

Ne yemini ettiniz?

"Bu okula gelmeyeceğiz. Bu okul kapansın. Öteki kapanıncaya kadar bu boykotu devam ettireceğiz" diye yemin ettik. Ama Macit Hoca çok çabuk vazgeçirdi bizi.

Ne dedi de vazgeçirdi?

Neler demedi ki... "Bursunuz kesilir" dedi. "Bu bizim işimiz değil" dedi. "Siz karışmayın bu işe" dedi. Bizi Sultanahmet'e çağırdı.

İkna mı oldunuz? Korktunuz mu?

Biraz korktuk. Biraz da aslında o yöntemle sonuca varılamayacağımızı da, herhalde, gördük. Kim bilir, o çocukluk zamanında, ben zaten 20 yaşında mezun oldum. Demek ki o zaman 17 yaşında bir çocuktum.

Görüşme Tarihi : 9.09.1999, Perşembe
Görüşme Yeri : Yıldız Teknik Üniversitesi

Demek ki Haldun Hocamızla o yıllardan tanışmıyorsunuz.

Dediğim gibi sosyal olaylar da zayıftı. İlk böyle bir olay bizleri bir araya getirdi, bağladı. Onun dışında fazla bir şey anımsamıyorum. Mezun olduktan sonra Oda çalışmalarında tanışmış, bir miktar konuşmuşuzdur. Ama orada da kesin bir şey hatırlamıyorum. Ben ondan sonra yurt dışına gittim. 1960'ların başında, ihtilalden önce yurt dışına gittim. Ondan sonra da ilişkimiz kesildi. Nasıl kesildi? Dönüşte ben direkt Trabzon'a geldim. Sonradan Haldun Hoca 1970'de Trabzon'a geldi. Demek ki 2 yıl sonra geldi ve orada bölümün kuruluşunda büyük katkısı oldu. Esas iskeletin kurulmasında, ders içeriklerinin oluşturulmasında katkıları oldu.

Haldun Hoca, çok düzenli çalışan, sistemli çalışan, işin esasına inebilen bir kişi idi. Bir şey, bir olay olduğu zaman taa orijinine giderdi. Sözgelimi bu konuda yasa var mı? Neredeymiş yasa? Anayasada ne var? Yahut da bu konuyla ilgili çıkan bir metni görelim hele... Bu, YÖK'le ilgili olabilir, KTÜ ile veya üniversitelerle ilgili olabilir, herhangi bir şeyle ilgili olabilir. Hepsini aynı sistematikte ele alırdı. Bir duyum aldığımız zaman, "Dur, önce şu yasayı bir okuyalım, görelim" der. Bu tarafını çok beğenirdim ve gerçekten onun yaklaşımlarını okuduğumuz zaman da, daha önceki düşüncelerimizden farklı bir yola girebilirdik. Çünkü orijini gördükten sonra, o duyumlarla duyduğumuz bazı yanlış şeyleri attıktan sonra daha doğru yolu görebiliyorduk. "Haldun Hocadan bu konularda bazı şeyler öğrendim" diyebilirim.

Demek ki Haldun Hocayı net biçimde 30 yıldan beri tanıyor sunuz. Öyle diyebiliriz. Bu 30 yıla şöyle geriye dönüp bir baktığınızda, "Haldun Hoca kimdir?" Nasıl tanımlayabilirsiniz?

Haldun Hocanın tüm özelliklerini ayrı, ayrı söylemek lazım.

Öğretmen olarak, fevkalade bir isim. Yani öğrencilere yaklaşımı, öğrencilere davranışı bir arkadaşçasındaydı. Hiçbir zaman "het, hütle", otoriteyle olmayacağını bilirdi.

Siz nereden biliyorsunuz bunları?

Çok kere şahit oldum. 10 yıl beraber çalıştık Trabzon'da. Olayların çok kötü dönemlerinde şahit olduğumuz bir sürü şeyler vardı. Zor durumlarda çok aşırı öğrencileri teskin etmeye çalışan, bunlara itidal tavsiye eden bir kişiydi. Çok öğrenciden duymuyumdur, parası olmayanlara gider, onlara para verir, karşılıksız, kendisinin paraya ihtiyacı olduğu halde. Bunlar çok büyük meziyetler, Hoca olarak. Yani çocuk memleketine gidecek, yol parası yok. Biliyor ki Haldun Hocası var ve oradan da boş dönmüyor. Not konusunda bilmiyorum, bol notu mu vardı, dar notu mu vardı. Bu zaten her kişinin özel yansımasıdır. Öğrenciye bol not verirken önce suratına "iyi hoca" derler. Ama güzel bir şey değil. O not konusunu bilmiyorum.

Haldun Hoca orada şu sistemini de getirdi. Ders notu, yeni başladığımız için, yoktu. Meslek derslerine ilişkin fazla kitap da yoktu. Hemen kendi dersleri ile ilgili ders

notları oluşturdu. Gerek "Kadastro Tekniği" dersi, gerek "Kamu Ölçmeleri" ile ilgili ders notları vardı. Ve orada da belli bir düzen içinde bunları yazardı. O konuda çıkmış kaynakları yazardı, yani öğrenciyeye bir ödev falan verdiği zaman onları tavsiye ederdi, "Şu kaynağa bak", "Şuna bak" diye yol gösterirdi. Bu güzel meziyetleri vardı. Hoca olarak ve daha burada sayamayacağım bir çok meziyetleri vardı.

İnsan olarak da çok hümanist ve yardım seven bir kişiliği vardı. Evde eşine karşı, çocuklarına karşı çok müşfikti. Hatta bazı arkadaşlar onun eşine bu aşırı düşkünlüğüne karşı "kılıbık" veyahut da başka biçimlerde takılırlardı.

Öyle bir görüntü veriyor muydu gerçekten?

Bizde, sözgelimi bir misafir geldiği zaman kahveyi kalkar hanım yapar getirir. Onlarda Haldun Hoca kalkıp getirince bizim "Anadolu erkeği çerçevemiz" kırılırdı. Derdik ki, "Yahu hoca, sen otur şuraya..."

Eşi de tabii fevkalade bir insan... Benim çocuk Tarsus'ta Amerikan Kolejini okudu. Bir gün okulun bekleme odasında oturuyorum. Duvarda resimler var, ama alışılmamış resimler. Müdürün resimleri, ama hep eşleriyle... İlk defa böyle bir çarpıcı resim gördüm. Çünkü bizde alışılmış olarak, Müdürler, rektörler, bilmem yetkililer herhangi bir yerde testi gibi poz verirler. Erkekler kravatlıdır, ciddidirler, asık suratlıdır. Okulun müdürü gençmiş. O resimlerde herkes eşiyile birlikte... Bu, bizim bildiğimiz, hani "her başarılı erkeğin arkasında birde hanımı vardır" tanımını çok iyi destekleyen bir şey. Eşi olmayan, köpeğiyle, candan bir yakınıyla birlikte çektirir. Tek başına resim çok anlam taşımıyor. Her iş, ekip işi... Bu da birlikte olmanın bir başarılı sonucu tabii. Haldun'la Ülkü de birbirine çok uyarlardı. Ben Ülkü'yü çok takdir ederim. Ülkü'nün yerinde başka birisi olsa, bırakıp giderdi belki de. Bu kadar büyük bir hastalığı taşıdı. Olmadık zorluklara ve acılara katlandı. Ve bu çok büyük bir meziyet. Birbirlerini çok iyi anlıyorlar, çok seviyorlar. Çocukları da bu ortam içersinde yetiştiklerinden, çok iyi birer çocuk oldular. Aile düzeninde terslik yok ve bu yanlarıyla da örnek olacak insanlar.

Haldun Hocanın insani yönleri ve aile ortamı böyle... Bilim insanı olarak kimdir Haldun Hoca?

Bilim insanı olarak... Bu sorunun da yanıtı benim tarafından biraz zor verilecek bir yanıt. Bir kere kendi bilim alanında en son yenilikleri okuyan, en son değişiklikleri bilen, kendini sürekli taze tutan birisi. Yayınları, başkalarının çalışmalarını sürekli izleyen birisi. Bunların dışında, kendi mesleğinin dışında da ilgili bir insan... Daha önceleri Türkiye Ortadoğu Amme Enstitüsüne gitmiş, 1965-66 yıllarında kamu yönetimi uzmanlığı eğitimi yapmış. Ölçme Bilgisi kitabı var, Erkek Teknik Öğretmen Okuluna topografya öğretmenliği yaparken yazmış. O kitap ortak yazılmış bir kitap ve Haldun Hocanın çok büyük katkısı var. Ve amacına uygun, gayet güzel pedagojik yazılmış bir kitap.

Bu kitap lise düzeyindeki çocuklara yönelik olarak ve anlaşılması kolay bir biçimde yazılmış. Hedef kitleyi göze alması çok önemli.

Evet, yani hedefi şaşırıyor. "Neyi, ne için" yazdığını biliyor. Bitirme ödevlerinde de, derslerde de bu paralelde çalışmalar yapıyor. Yani öğrencinin kapasitesini biliyor, eldeki mevcut olanakları biliyor, ona göre onları bir yerlere getirmeye çalışıyor. Bu arada onları yayınlarla destekliyor.

KTÜ'de bölüm içinde bilimsel düzeyin yükseltilmesinde, orada ciddi bir bilimsel atmosfer oluşmasında, ekip çalışmalarının daha ciddi boyutlarda ele alınmasında katkıları var değil mi Haldun Hocanın? Ya da ne tür katkıları var?

Gerek Haldun Hoca olsun, gerek diğer hocalar, Ahmet Hoca, Erdal Hoca, Onur Hoca olsun, bunların hepsi ekip çalışmalarına çok yatkın kişilerdi. Ve biz başlangıç yıllarda, bölüm başkanı Erdoğan ÖZBENLİ ile aramızın daha iyi olduğu zamanlarda, bu ekip çalışmasını o denli ileri götürdük ki, tüm gece sabahlıyorduk bölümde. Sabahlayabiliyorduk ve lojmana dönüşte ötekiler işe geliyordu. Onlara yolda "günaydın" diyorduk. Bu, birkaç kere oldu, bir kere değil. Bunun içersinde bir dergi çıkarma çabası vardı, Jeodezi Bülteni... Onun içersinde ortak yapılan raporlar vardı. Örneğin, Harita Yüksek Teknik Okulu mezunlarının mühendislik unvanını almaları konusunda Odanın bize bildirdiği görevler vardı. Bir şey daha anımsıyorum: Mesela tüm yönetmelikleri, kadastro ile ilgili yönetmelikleri Haldun Hoca ve Erdal Hoca bir araya getirerek bir yayın oluşturdular.

Benim şimdi uğraştığım konulardan bir tanesi, arşivleme... Bu işi Haldun Hoca yıllar önce yaptı. 1987'de Tahir ÖZDİL'le birlikte Jeodezi Bilim Kolunda Tezler kitabını hazırladılar. Benim hatırladığım kadarıyla meslek alanında yayınlanmış kitapları, tezleri, diğer çalışmaları tasnif etmişti. Böyle güzel çalışmaları da var. Bunlar, kadastro yahut kamu ölçmeleri gibi derslerin dışında yapılan çalışmalar, ki bunlar da zaten bir bilim adamı olarak yaptığı çalışmalarını tamamlıyordu, tamamlaması da lazım böyle şeylerin. Yani Haldun ÖZEN gibi bir insanın dar çerçevede kalmaması, daha geniş bir kulvarda yürümesi, daha üst görüşler için yan kollara da bakması lazımdı. Ve o bunu yaptı...

Haldun Hocanın çabaları yalnızca bölüm içindikilerle sınırlı değil. Bölüm dışına da çabaları var. Üniversitede demokratik, özerk bir yönetimin, ortamın, atmosferin oluşması konusunda çabaları var. Bu anlamda da mücadeleciler bir insan değil mi Haldun Hoca?

KTÜ'de sağ ve sol görüşler ikisinin de odağı, bence bizim Jeodezi Bölümüydü. Bu çok ilginç... Sağ tarafta, sağ cephede Erdoğan ÖZBENLİ ve yeni aldıkları asistanlar, sol tarafta da Haldun Bey...

Tek başına mı?

Tek başına. Yani onun hemen yanında bizim ismimizi söyleyemiyorum. O denli, tek başına. Ben üniversite olarak diyorum. Tabii bölüm içinde yalnız değil ve üniversite içerisinde bir Mimarlık Bölümü var, Mimarlık Bölümü bütün öğrencilerin sığındığı yer. Mimarlık Bölüm Başkanı, aynı zamanda Rektör, Erdem AKSOY...

Erdem AKSOY, eşi Özgönül AKSOY'la fevkalade insanlardı. İkisi de bu yıl içerisinde vefat ettiler. O Bölüm sol öğrencilerin sığınak yeriydi. O yüzden de tüm sağ öğrencilerin, sağ görüşlü hocaların sürekli gözetimi altındaydı ve öğrencilerin orada birikmelerini istemezlerdi. Çünkü öğrencileri ayırdıkları zaman daha iyi dövecüklerini biliyorlardı. Biz orada çok kötü günler yaşadık. Derslerin başlamasından önce ve sonra öğrenciler sırayla alınırlandı. Sözelimi bir grup sağ veya sol alınırlandı, bölümlerden çıkarlardı, başında sonunda jandarmalarla yemeğe giderlerdi. Ötekiler sınıfta beklerdi. Aradan 5 dakika geçtikten sonra öteki gruplar tüm bölümlerden çıkarılırdı. Gecikme olur da bunlar çok yakın olursa yolda kavga ederlerdi. O yüzden bir 5 dakika falan bekletirlerdi, öteki grup yemekhaneye yürüyünceye kadar. Hatta bu o kadar ileri noktaya varmıştı ki, jandarmalar, sınıfın ortasında, dipte bizim sandalyeler vardı, orada otururlardı elinde silahla. Sağ tarafta sağcı sözelimi, sol tarafta solcu öğrenciler otururlardı.

Siz hoca olarak neydiniz o atmosferin içinde? Yani sizin psikolojiniz ne? Çünkü bu inanılmaz bir atmosfer... Siz derse giriyorsunuz, karşınızda bir tane asker elinde silahla oturuyor. Öğrenciler kutuplaşmış, gergin bir ortam var ve öğretmek zorundasınız.

Tedirginlik içindeydik. Çünkü ne hoca olarak, ne öğrenci olarak doğru düzgün bir eğitim yaptığımızın kanısında değilim. Öğrencilerin kulakları ya dışarıdaki gürültülerdeydi, yahut gözleri pencereden dışarıda... Çıkacak herhangi bir olayı bekliyorlardı. Hocanın dediklerini hiç dinlemiyorlardı bile... Hoca da ne anlattığının farkında değildi. Hocanın da kulağı ve gözü oralarda idi. Çok kere bir sınıf basılır, hoca ders anlatırken... Sınıf içinde belli görüşlü öğrenciler dövülür, veya onlar pencerelerin camını kırarak dışarı atlayıp kaçmaya çalışırlar, birinci katsa ve zemin katsa. Bu olaylar 1978-79 yıllarında çok yoğunlaşmıştı.

Dediniz ki, böyle bir ortamda "Haldun ÖZEN, KTÜ'ye bakıldığı zaman, hölüm içinde bu kutuplaşma ortamında tek başına mücadele veriyor." Doğru anlaşılıyor mu? Haldun Hocanın bir imajı var, solcu...

Mücadele ediyor da, yaptığı bir şey yok, hiçbir eylem yok. Buna karşılık sağ taraftaki hocalar, ellerinde sopalarla öğrencilerin önünde giderler... Haldun Hoca ise sadece, sıkıştıklarında öğrencilere akıl verir, fikir verir. O akıl da, "Elinize silah alın, gidin. Yasalar içinde kalmalarını öğütüyor, yönetmelikleri anlatıyor. Onlara yasal çerçevede içerisinde mücadele etmeleri gerektiğini sürekli vurguluyor.

Ayrımcılık yapar mıydı öğrenciler arasında, sağcı-solcu diye?

Kesinlikle hayır. Kesinlikle hayır... Bizim bölüm içerisinde, sağ taraf bu ayrımcılığı çok fena uyguladı. Bir liste asılırdı, not listesi, kesin kez bir taraf hep kalırdı, bir taraf çok yüksek notlarla geçerdii. Şunu anlatayım. Öğrencinin sınav kağıtlarına hocalar çok yüksek notlarla geçerdii. Silinmeler yapıldı. Bu yüzden öğrenciler kopya kalarafından eklemeler yapıldı. Bu yüzden öğrenciler için alırlardı. Daha şiddetle, yani karbon kağıdıyla sınava gelir, bir nüsha da kendileri için alırlardı. Daha sonra kağıtlarda silinti olmasın, ekleme olmasın diye. Bu, hocalara güvensizliğin çok, çok kötü bir örneği ve bu koşullarda biz ders yaptık. Ders yapmak çok da mümkün değildi.

Mutsuz muydunuz gerçekten?

Mutsuzdum. Yani hepimiz kaçmak için bahane arıyorduk. Ama bizi orada tutan, birlikte olma... Yani savaştan... Savaş diyelim artık ona. Çünkü bir iş, bir şey yapılmıyordu, ders üretilmiyordu, eğitim yapılmıyordu o yıllarda. Savaş veriliyordu, bir sönük savaş. "Oradan kaçma gibi bir korkaklıkla suçlanırsınız" diye çekiniyorduk. Daha doğrusu kendimize yediremiyorduk bırakıp gitmeyi...

Aranızda konuşuyor muydunuz bunları?

Konuşuyorduk. Hep konuştuğumuz bunlardı. Akşamları lojmanlarda da konuşulurdu. Konuşmalar okulda kalmıyordu sadece. Bu konuşmalar eşlerimize yansıyor, çocuklara yansıyor... Çocuklar da gruplaşmıştı, eşler de gruplaşmıştı... Eşlerimiz diğerlerinin eşleriyle pek görüşmüyordu... Böyle berbat bir ortamdı...

Bu berbat atmosferin içinde bir insan var, Haldun Hoca... Bu insan özerk, demokratik, özgür üniversite konusunda mücadele veriyor. Etkili mi?

Etkili... Hiçbir şey yapılmazsa da öğrenciyi biliyor ki, bir Haldun Hocaları var. Solcu bir öğrenci ölmüş. Bu çocuğun cenazesiyle uğraşır, alır köyüne götürür... Hakkında kaç kere soruşturma açıldı, "Üniversite ambulansını kullandı" diye. Sonuçta ölen üniversitenin öğrencisiydi oysa.

Haldun Hocamız, bir taraftan da meslek sınırlarını aşan, bizim meslek dışı alanlarla köprülerimizi de kuran birisi... Ayrıca meslek dışı alanlarda da mücadele veriyor... Bu konuda neler söyleyebilirsiniz? Ya da bu anlamda nereye koyarsınız Haldun Hocayı?

Bu konulardaki faaliyetlerini çok fazla bilmiyorum. Yani yanlış bir şey söylemeye- yim. Ama mutlaka Türk Mühendis Mimarlar Odalar Birliğinde etkiliydi. Diğer odalarla ilişkileri iyiydi, onların yöneticilerini hep tanırdı. Mesleğin dışıyla köprü kur- mada mutlaka öncülerden birisiydi. Bu konuda üstüne düşen görevleri mutlaka yapı- yordu. Sözelimi meclisten meslekle ilgili bir yasa çıkacak, bir şey olacak, onunla da uğraşır, gider ilgili kişilerle görüşürdü...

YÖK olayı... Benim izleyebildiğim kadarıyla, YÖK uygulamaları sonucunda, bizim sektörümüz açısından en büyük darbeyi Karadeniz Teknik Üniversitesi ve oradaki Bölümümüz yedi. Sizler orada bir ekiptiniz, ya da öyle görünüyordunuz ve dağıldınız. Bilim anlamında, mesleki yayınlar anlamında, üretkenlik anlamında farklı bir ortam yaratmaya çalışıyordunuz orada. Ben bunları o yıllarda yayınlardan izleyebiliyordum. Farklı bir şeyler yapılıyordu. Fakat dağıldınız, kademeli biçimde dağıldınız. Fakat oradan ilk koparılan Haldun Hoca oldu. Yani Karadeniz Teknik Üniversitesinden 1983 yılında Haldun Hoca koparıldı. Sahiplenemediniz mi?

Bu konuyu iyi ki açtınız. Ben o sırada yönetimdeydim, Bölüm Başkanıydım... Sıkıyönetim Yasasıyla Haldun Hocanın işine son verilmesi istenmiş. Orayı tam anımsamıyorum. Direkt bu yazıyı da görmedim. Fakat daha önce onu üniversiteden kaçırmak için. Gümüşhane'de üniversiteye bağlı olarak yeni açılmış bir yüksek okulda görevlendirdiler. "Gümüşhane, ülkemizin güzel bir köşesi olarak" diye başlayan bir yazı ile orada görevlendirdiler. Haldun Hoca "Hayır" demedi, kalktı gitti. Gittiğinde Gümüşhane'deki gazeteleri, belediye başkanını, oranın ileri gelenlerini ziyaret etti. Ertesi gün büyük puntolarla, "Haldun Hoca şehrimizde" gibi gazetelerde yazılar yazdılar. Yani gittiğinde oradan da ses getirdi. Birkaç kere gitti derse... Ama besbelliydi ki, onu üniversiteden kaçırmak için oraya gönderiyorlardı. Kendi esas uğraşları olan kamu ölçmeleri, kadastro bilgisi konularıyla ilgili olmayan dersler, sözgelimi teknik resim ve topoğrafya gibi dersleri inşaat teknikerlerine anlatıyordu. O yüksek okulda Harita Bölümü yoktu.

O oradayken sanıyorum, sıkıyönetimden bir yazı geldiğinde şoke olduk. Haldun Hocayı aramızdan almaya çalışıyorlardı. Bölüm olarak oturduk, konuştuk. Ben dedim ki, "Birlikte eylem yapalım. Hep beraber bırakalım görevimizi. Var mısınız?" İsmi önemli değil, en güvendiğimiz hocalardan birisi, "Ben yokum" dedi. Öyle olunca hiçbir şey yapamadık.

İyi ki açtınız bu konuyu. Haldun Hocanın ayrılması, orada bizim sökülmemizin başlangıcı olduğu için çok önemli bir nokta. Biz bunu içimize sindiremedik. Ben orada bir bölüm başkanıydım. Bölüm Başkanlığını da, Erdoğan ÖZBENLİ'nin elinden zorla almıştım. ÖZBENLİ sürekli bölüm başkanlığı yapıyordu ve bölümde iki öğretim üyesi vardı. İki öğretim üyesi olduğu için bölüm kurulu yapmıyordu. Ve diyordu ki, "Biz zaten iki kişiyiz bölümde. Eğer ŞERBETÇİ muhalif bile olsa, bölüm başkanının dediği olur, dolayısıyla da ben gerek görmüyorum." Dekan da bunu paylamıştı, "olmaz bölüm kurulu yapacağım" demişti. Ondaki sonra ilk fırsatta onun üzerinden bölüm başkanlığı seçimle alındı, yani Fakülte Kurulunda beni seçtiler. Böylelikle iki öğretim üyesi bir bölümde bölüm başkanlığı yaptım. Şimdi tam bu arada geldi Haldun'un işi... Haldun'la da konuştum. Bölüm Başkanlığını bırakmayı düşünüyordum. Böyle bir kararla protesto etmek istiyordum. Neden bu şekilde bu protestomu belirtmek istiyorum? Sadece ben değil, bölümdeki tüm hocalar. İşte birisi hariçti. O, zaten moralimizi bozdu. Haldun dedi ki, "Şimdi bırakırsanız, Bölüm Başkanlığını tekrar ÖZBENLİ alır. Bu da bunların tam aradığı iş." Öyle bir ikircikli duruma geldik ki, ya

protesto edeceksiniz, yahut da etmeyeceksiniz. Ettiğiniz zaman bölüm başkanlığını teslim edeceksiniz. Etmezseniz bunu tutacaksınız. İkisi de kötü... Böyle bir durumda bırakmamaya karar verdim. Bugün halen onun ezikliği içindeyim, "Keşke bıraksaydım" diyorum, "Yani ÖZBENLİ yeniden Bölüm Başkanı da olsa, ben bu şekilde protestomu gösterseydim..." Haldun da beni ikna etti, yani kendi aleyhine olmasına rağmen, "Yok, bırakma Bölüm Başkanlığını" dedi. Velhasıl işte anımsamak istemediğim çok kötü günlerdi onlar.

Bu ortamda süreç işliyor ve Haldun Hoca adım, adım üniversiteden koparılıyor. Önce üzerindeki dersler alınmak isteniyor. Öyle bir olay var değil mi? O baskı nasıl gelişti?

Bir aralık Haldun, 1972 yılında ITC'ye gitti, orada, 2 yıla yakın kaldı. O dönemde onun verdiği dersleri İstanbul'dan Ömer DEMİRAĞ gelip anlattı. Yani o zaman bir ders alınma yoktu. Ama bu Gümüşhane olayı açık bir tavidir Haldun Hocaya. Gümüşhane'ye göndermekle onu silkelemek istiyorlardı üniversiteden.

Daha sonra, 1980'den sonra böyle bir şey var sanırım. Gümüşhane'ye gönderilmesinden önce Haldun Hocanın üzerindeki derslerin alınması diye bir girişim var.

Bunu sürekli istiyorlardı. Ben Bölüm Başkanıyken buna izin vermezdim. Çünkü bu Bölüm Başkanının bir tasarrufu.

Haldun Hoca bölümünden ayrıldıktan sonra sizce nasıl bir boşluk oluştu? Ya da bir boşluk oluştu mu?

Haldun Hocanın eksikliğini hep aradım. Yani onu hep fark ettik. Şimdi kağıt üzerinde boşluk yok. Ders dolduruluyor şu veya bu şekilde. Bizim de kendi yetiştirdiğimiz, elimizde yetiştirdiğimiz öğrencilerimiz, Haldun'un da o konuda kendi yetiştirdiği öğrenciler o derslerde görevlendirdiler. Ama bizim dayanacak bir dalımız kırıldı, yıkıldı. Yani bu anlatması zor bir olay. Birlikte uğraş verdiğimiz, savaş verdiğimiz kişinin bir tanesi, en önemlisi aranızdan koparılıyor...

Önder miydi?

Kendisi hiçbir zaman "Önder" olduğunu söylemedi. Ama fitilleyen "önder"di. Fitilleyen Önder... Yani sadece bizim bölümde değil, tüm diğer üniversitelerin öğrencileri de gelir giderlerdi, akıl danışarlardı, onlara yol gösterirdi.

Nasıl çalışıyordu da bu kadar işi kotarabiliyordu? Bir taraftan dersler var, bilimsel uğraşlar var... Bu işlerle uğraşıyor, yani sıra öğrencilerle ilgileniyor... Nasıl oluyor bunların tümü?

O yıllar, tanımlaması çok güç, ama yani dersler, bilimsel çalışmalar artık bir tarafa kalmıştı... O yıllarda ders veren hoca ders vermiyordu ki, ders verir görülüyordu.

Yazıyorduk tahtaya bu tip şeyler, formüller bir şeyler, ama aklımız fikrimiz dışarıdaydı. Başka yerlerdeydi. Bir gün Ahmet YAŞAYAN'ın dersinde kapı açılıyor, iki sınıf birbirine giriyor, yukarıda üst katta, altı üstlü... Jandarmanın uyuyor, elindeki silah düşüyor... O gürültüye aşağıdakilerle yukarıdakiler birbirine girdi, hemen düğüm oluyorlar. Yahut üst sınıftaki hoca 5 dakika önce bırakıyor. Onun dersi bırakmasıyla herkes ayağa kalkarken gürültü oluyor, bu da aşağıya yukarıda kavga başladı diye yansıyor, onlar kavga oluyor diyorlar. Ben bir kere dışarı çıktım, koridora, orada başka sınıftan çıkanlarla birlikte kavga oldu, kavganın ortasında kaldım. Benim önümde iki öğrenci var, birbirlerine vurmaya istiyorlar, fakat ben aradayım. Birisi kendisini kolluyor bana göre, soluma geçiyor, öbürü sağımdan vurmaya çalışıyor. Elinde zincir mi vardı, ne vardı? Hepsini kendi öğrencilerimiz, ama "Dur mur" anlamıyorlardı. Gözleri dönmüştü.

Nedir psikolojileri öğrencilerin o yıllarda? Konuyu dağıtalım biraz...

Psikoloji? Orası bir eğitim kurumu değil, bir kale... Orayı elde etmek, çoğunluk kazanmak, bir grup öğrenciyi içeriye sokmamak. Bunun için ve bunun sonucunda neler, neler oldu. Otobüslerin yolları kesildi, o öğrencilere bir yol açıldı. Denildi ki, "Rektör bunlara kaçacak kapı açtı." Otobüsler kurşunlandı, yönetim olarak devamluluğunu kaldırdık. Çünkü gelemiyor öğrenciler, gelenler kurşunlanıyor. Sürekli problemler çıkardı, bir keşmekeş ortamıydı... O yıllarda TİP'li bir hoca, üniversitenin bilgisayar altyapısını kuran Necdet BULUT öldürüldü. Öğrenciler öldürülüyor...

12 Eylül'den sonra olaylar kesildi değil mi?

Bitti. Bitti, ama yani Bölüm Başkanırken benim arabam taşlandı. Bizim batı kapımız var, Trabzon tarafında. Orada biz arabalarımızı park ediyoruz. Oradan gireriz genellikle, daha kolay park yeri yönünden. Öğrenci girip çıkmasını diye orası genellikle kilitlenir. Kilitleri açar öyle gireriz, içeri girince de kapatırız. Olaylı yıllarda özellikle kilitliyoruz, şimdi kilitlemiyorlar. Türkiye TÜDEŞ'in arabası taşlandı. Mimarlar mı, birileri taş attılar. Bizim bölümdeki bazı hocalar, asistanlar, buna karşılık olarak o kapıyı içeriden açtılar, dışarı çıktılar, benim arabayı tabure ayakları ile, bilmem nelerle yamyassı ettiler. Camlarını, çerçeveleri kırdılar. Bunu dışarıdan, başka bölümlerden gören olmuş. Yani "sizin oradan çıktılar, oradan vurdular, kırdılar tekrar oraya girip kapadılar" dedi. Yani bizim öğrencilerimiz yaptı. Böyle bir psikoloji vardı bölüm içinde. Keskin bıçak gibi ayrılmıştık...

Şöyle bir olay oldu. Bunu da anlatayım. Koridorda kendi mezunumuz, asistan Engin Kocaman Haldun Hoca ile karşılaşınca yere tükürmüş. Bunu da Haldun Bey geldi bize söyledi. Dedi ki, "Çok üzuldüm. Bir öğrencimden, bir asistandan böyle bir şey beklemezdim." Biz de çok üzüldük ve bu ağır olayı yönetime, Bölüm Başkanı ÖZBENLİ'ye şikayet etmeye karar verdik. Bunların kulağını çeksin, "hocalara biraz daha saygılı olmalarını söylesin" diye. Gittik anlattık olayı. Adını verdik. Bu kişi ÖZBENLİ'den doktora yapıyordu. Dedik ki, "Bu kişi koridorda Haldun Hoca'nın

yanında geçerken yere tükürmüş. Yani bu yüzüne tükürmek gibi..." Durdu adam ne dedi biliyor musunuz? "Şükredin ki yüzüne tükürmemiş" dedi. Bize bu lafı söyledi... Ortam ve ilişkiler buydu...

Yani bölüm içerisinde böylesine inanılmaz bir kutuplaşma var, diyalog yok. O zaman merhaba bile denmiyor...

Maalesef diyalog yoktu. Merhaba şöyle; deniyor da diyebilirsiniz, denmiyor da diyebilirsiniz. Zorunlu olduğumuz toplantılar var. Sözgelimi bölüm kurulu, bilmem ne? Buraya geliyoruz. Karşılıklı konuşuyoruz. Ben bir soru soruyorum, siz beni cevaplıyorsunuz, veyahut tersi. Siz buna konuşma dersiniz konuşma. Merhaba yok... Dışarıda, yolda gördüğünüz halde ne merhabalaşılıyor, ne konuşuyoruz. Hiç görmeden geçiyoruz onu, o da bize öyle yapıyor. Tanımıyoruz birbirimizi, içeride zorunlu olarak konuşuyoruz. Anlatılması çok zor...

Sonra? Sonra 12 Eylül oldu ve olaylar kesildi, başka bir süreç yaşandı. O zaman bölümde neler oldu? Bir iç hesaplaşma gibi bir şey yaşandı mı?

Hesaplaşma şöyle oluyor: Demokratik yasal yollardan, almamız gereken makamları, sözgelimi bölüm başkanlığı, dekanlığı aldık. Ben bir süre bölüm başkanlığı yaptım, bir süre dekanlık yaptım. Bu ve buna benzer şeyler... Bu onlara çok ağır geldi. Tutukları kaleler birer, birer gitti. Sadece bizim bölümde değil, diğer bölümlerde de oldu. Onun üzerine ÖZBENLİ kalktı Edirne'ye gitti. 1985 yılında Edirne'ye rektör yardımcısı olarak atandı. Orada hastalandı, İstanbul'a geldi, ameliyat oldu, vefat etti. Böyle çözümler başlamıştı aslında. Türkiye TÜDEŞ'in bir yere gideceği söyleniyordu. Fakat ne olduysa oldu, bu arada YÖK 1982'de yürürlüğe girdi.

YÖK, belki iyi niyetli düşünülerek, hala iyi niyetimi bozmak istemiyorum, bazı hükümler getirdi. Ama bunlar doğudaki üniversitelerin çok aleyhine oldu. Nasıl aleyhine oldu? Yasada şu deniyordu, "Akademik yükselme için üniversite değiştirin." Bu özellikle İstanbul'daki yığılmaları biraz doğudaki üniversitelere taşımak için düşünülmüştü. İyi niyetli düşünülmüştü, ama bu işlemedi. İstanbul'daki doçent dedi ki, "Ben profesör olmak istemiyorum. Ben burada kalacağım. Ama doğudaki zorunlu olarak hem batıya geçmek istedi, hem olaylardan kurtulmak istedi. Oradan buralara (büyük şehirlere) belki 100 kişi geldi, ama buradan Anadolu'ya 3 kişi gitti. Üç kişi de, buralarda istenmeyen lanet kişilerdi, belki. "Fırsat bu fırsat, şu kişileri başımızdan def edelim" diye düşündüler belki. Anadolu'ya, işe yaramaz kişileri gönderdiler. Geçici olarak gelen kişi de ne laboratuvar kurdu, ne bir şey yaptı, öyle derse girdi, çıktı. Bir yararı olmadı üniversiteye, hiçbir yararı olmadı. Böylelikle epey kan kaybetti doğudaki üniversiteler. Sadece Trabzon değil, diğerleri de...

Bizim üniversitede de, KTÜ'de de sadece bizim bölümden değil, diğer bölümlerden de, makineden, elektrikten, inşaattan, jeolojiden çok kopmalar oldu. Böyle yavaş yavaş batıya kaçmada, biraz da bu olaylardan bıkmışlık vardı. Kavga, kavga, kavga... Zannederim batı üniversitelerinde kavga KTÜ'deki kadar olmamıştır. Yani o ölçüde

olmamıştır. Çünkü orada lojman ile birlikte akşam da kavga ediyordunuz. Öğrencilerin yatakhaneleri oradaydı. Her şey iç içeydi. Yurtlarda tabancalar saklanıyor, hocaların arabalarına dinamit koyuyorlar... Kaç kere arabalarımız patlatıldı, bilmem ne oldu, lojmanın önünde...

Bu nedenlerle batıya göçme fikri çok cazip geldi, çoğu kişiler için. Ben de bir iki kere başvurduğum İTÜ'ye. "Gel alalım" dediler, ama olmadı.

Haldun Hoca'nın bölümden ayrılmasıyla ortaya çıkan boşluğa dönersek... "Belki üzerinde bir boşluk olmadı, ama illaki bazı boşluklar hissedildi" demiştiniz..

En önemlisi, kendi içimizde dayanışma yaptığımız kişilerden birisi, en büyüklerden birisi ayrıldı. Birbirimize moral veriyorduk. Bu sadece bilimsel yönde değildi. O zamanlar bizim bilimsel yönde bir çay saatimiz vardı. Çay saatini çay içmekten ziyade, bir araya gelme amacıyla kurmuştuk ve çeşitli problemlerimizi orada ortaya atıyorduk. Günlük problemleri konuşurduk. Bu, olaylardan önceydi, olaylı yıllardan önceydi. Hiçbir şey koyamazsak, bir geometri problemi koyuyorduk, veya "şöyle bir üçgen çözümü var, kim yapar?" diye bir sorun ortaya atıyorduk. Ama esas diyalogdu, diyalog çok önemliydi. Bu saatlere kendi yetiştirdiğimiz yeni asistanları da çağırıyorduk. Yönetici olarak görev yaptığımız dönemlerde çok güzel bazı şeyler, atılımlar yaptık.

Ama sonuçta YÖK şartlarıydı. Bu ortamda birer ikişer ayrılmalar başladı. Sonra bizim bölümde de ayrılmalar yaşanmaya başladı.

Haldun Hoca ayrıldı ve Ankara'ya gitti. O gittikten sonra düşündüğümüzde, Haldun Hoca'nın üniversiteden bu çok erken kopmuş olmasının sektör yaşamı açısından da önemli bir kayıp olduğunu düşündünüz mü?

Aslında Haldun Hoca üniversiteye yakışırdı. Üniversitede ömrünün sonuna kadar çalışması gereken bir kişiydi. Haldun Hoca üniversiteden ayrılınca, zamanını Ankara'da özel sektörde de değerlendirdi. Ben oradaki hayatının çok fazla detayını bilmiyorum. Haldun Hocayı tanıdığım kadarıyla, orada da sektöre yararlı işler yapmıştır, temaslarda bulunmuştur, ilişki kurmuştur...

Sonra bu kötü hatalığa yakalandı. Kötü hastalığı yüzünden bir iki kere İngiltere'ye gitti ameliyat oldu.

Benim dikkatimi çeken, bu ağır hastalığıyla yaşarken, yaşadığı sıkıntıları, dışındaki insanlara hiç yansıtıyor? Nasıl bir yapıdır o?

Yani o yapı zaten onun ömrünü uzatıyor. Bu hayata olan bağlılığı, insanları sevmesi... Yoksa bu hastalıkta aslında bu kadar uzun süre yaşamıyor. Ama orada özel bir şey var, hayata bağlılık, direnç...

Bu, Haldun Hocayı, Haldun Hoca yapan özelliklerden bir tanesi değil mi?

Evet, evet... Yani ben buradan ne kadar şey yapsam, telefon etsem, bizi teskin eder, bir hastalığımızda bize tavsiyede bulunur "Şöyle yapın, böyle yapın" der, ama kendi

hastalığından zerre kadar konuşmaz. Sorarsan belki söyler, ama biz ona aslında direkt olarak da sormuyoruz. "Havalar iyi şu, bu, bilmem ne, şuradan, buradan" konuşuruz. Konuşmanın atmosferinden anlıyoruz iyi mi, kötü mü olduğunu. Ya da kendisine değil, Ülkü'ye soruyoruz. O erkenden yatıyor, Ülkü'den alıyoruz bazı haberleri. Diyaliz sonrası çok zorlandığını, yorulduğunu söylüyor Ülkü. Onun için ev değiştirdiler, asansörlü bir daireye geçtiler.

Bütün bu yaşananlar, gözlenenler, Haldun Hoca ile ilişkilerinizde eksik bıraktığınız bir şeyler var mı? Başka neler söylemek istersiniz?

Ben hala bu Haldun Hocaya yapılan şeyleri hazmedemiyorum ve ülkemiz keşke bu sıkıntılar... Cümlemi de toparlayamıyorum... Ben hala Haldun Hocaya yapılan bu davranışı protesto etmemenin ezikliği içindeyim. Bunu herhalde ömrümün sonuna kadar taşıyacağım. Ama her şey bir ekip işi ve biz bunu yapamadık.

Siz bireysel düzlemde bu duygular içindeyken, sektör Haldun Hocaya gereken sahiplenmeyi gösterebildi mi sizce?

Hayır. Hiçbir şey yapılamadı, yani haberleri bile olmadı çoğunun. Çok geç haberleri oldu. Bu sektörün ilgisinden değil, o günkü yaşadığımız süreçten... Bağlantı kopukluğu, herkesin canının derdine düşmesi, can tehlikesi, mali bozukluklar...

Haldun'la ilgili, "Bırakalım işi" dediğimizde, "Bir ay maaş almazsak acımızdan ölü-rüz" diyenler oldu. Bütün problem oraya dayanıyor. Azıcık parasal desteğimiz olsa, belki...

Yani o "Hayır" diyenlerin arkasında o nedenler de vardı. Ben göze almıştım, ama... Benim annemin bir lafı vardı. Zamanında Trabzon'a gelirken, Samsun'a gelince "geldik" zannetmiş. Bir 6 saat daha gidince, demiş ki, "Bir insanın yiyeceği yarım ekmek. Onu da insan boynuna torba takar dilerim, isterse buralara kadar gelmenin ne gereği vardı?" demiş. Yani biz de yarım ekmek nasıl olsa bulurduk bir yerden. O protestoyu yapmamız lazımdı.

Son sözler olarak ne söylemek istersiniz Haldun Hocayla ilgili.

Haldun Hoca, bizim için bir "idol." Dört, dörtlük, her şeyiyle, bilimsel çalışmasıyla, arkadaşlığıyla, dürüstlüğüyle, öğrencilerine örnek olmasıyla, duvar gibi sessiz olmasıyla, velhasıl titiz çalışmasıyla, bir işin derinlerine kadar inebilmesiyle, taa orijine gitmesiyle... Velhasıl bir sürü tanıyamadığım meziyetiyle, O, gerçekten bir dev... Bugünlerde basılması beklenen 1402'likler ile ilgili yazdığı kitap, KTÜ'de bazı olaylara ışık tutabilecek. Bu kadar ağır hastalık içerisinde böyle bir araştırma kitabı yazabilmek, sanırım Haldun Hocayı hayata bağlayan isteğin büyüklüğünü belirlemektedir.

Bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Ben teşekkür ediyorum...

AHMET YAŞAYAN

Siz Haldun ÖZEN'i uzun süredir tanıyorsunuz. Kaç yıl oldu tanıştı?

Ben Haldun ÖZEN'i lisans öğrenimi sırasında hiç tanımadım. Benden bir sene evvel olmasına rağmen, ama o zaman ben yurttan kaldığım için hiç karşılaşmadım, ama ismini duydum. Güzel şiirler yazdığını, biliyorum.. Arkadaşları, örneğin Arif, Evren çok yakın arkadaşlarım, fakat Haldun ile hiç karşılaşmamıştım. Bu, inanılmaz bir şey. Okulu, 1959'da bitirdim, 1958'de Haldun bitirdi. 1959 yılında ilk master sınıfı açıldığında sınava girenler arasında Haldun da varmış. Onu, sınavı kazanan 11 kişinin içerisinde ilk kez sınıfta tanıdım. "Bu Haldun mu?" dedim. "Evet" dediler. Haldun ÖZEN ile o zaman tanıştık, Ekim 1960'da.

Tam 40 yıllık arkadaşım. Çok kısa zamanda kaynaştık. Mesela bizim o zamanlar master sınıfında seminer verilirdi. Hocalarımız Macit Bey, Burhan Bey... İki semineri Haldun'la birlikte yaptık. Seminerin bir tanesi Türk Maden Hukuku ile ilgiliydi. Hukukçu, Feridun AKGERMAN Beyin verdiği seminerdi. Burhan Beyin verdiği seminer de hava-i nirengi ile ilgili bir seminerdi.

O zaman Haldun'un konumunu anlatmak için söyleyeyim. Haldun, bize nazaran çok geniş ufuklu, olaylara çok iyi bakabilen bir meslektaşımızdı, arkadaşımızdı. Mesela o zamanki para ile bizim yevmiyemiz 700 liraydı galiba. Belki bir iki maaş tutarında bir parayı fotogrametri arşivlerini getirmek üzere harcadı. Şimdi Haldun'un getirdiği o arşivleri hala ben saklıyorum. 1942'den 1956'ya kadar tüm fotogrametri arşivlerini getirtmişti. Uluslararası Fotogrametri Birliğinin o zamanki ofisinden. İsveç ya da İsviçre'ydi, oradan getirtmişti.

Burhan Beyin verdiği seminerleri de o arşivden seçmiştik. O zamanlar, demek ki bilinçli, bilinçsiz bilemiyorum, fotogrametriye karşı hepimizin büyük bir ilgisi vardı. En başta da Haldun'un ilgisi vardı. Fakat o zamanki o hava-i nirengide ünlü Tienstra'nın Q katsayılarını bir türlü anlayamamıştık. Dengelemede alfa, alfa-beta, beta-betalari okuyoruz, ama bunların bir matris içinde ne olduğunu bilmiyorduk. Onları sonradan öğrendik. Ama Haldun ile bu katsayılarla çok bocaladık. Bunları anlamak için Burhan Beye gittiğimizde o da, "Vallahi ben de bilmiyorum" dedi. Yani o zamanki eğitim durumunu anlatmak için söylüyorum. Çabalar vardı, ama bilgi düzeyimiz çok yetersizdi.

İşte bu şartlar içerisinde biz Haldun ile birlikte bir, iki güzel seminer çalışması yaptık. En büyük tartışmamız da dil üzerine olurdu. Benim İngilizcem biraz iyiydi. Os-

manlıca bilgim de vardı. Ben İngilizceden yaptığım tercümelerde Osmanlıca'yı savunurdum. Haldun ise bana sürekli öz Türkçe terimler söylerdi. İlk tartışmalarımız böylece dil üzerine olmuştur. Haldun ile dil konusunda hep tartıştık. Sonunda dil konusunda Haldun ile yavaş-yavaş bilinçlendiğimi söyleyebilirim, Türkçe'nin ne anlama geldiğini Haldun ile ilişkimde anladım. Ben Türk milli eğitimini almadan önce, eski yazı ve Kuran eğitimi gördüm. Babam hoca idi, ondan görmüştüm. Onun için Osmanlıca grameri de o arada öğrenmişim. İnsan bildiğini daima savunuyor. Böyle güzelim Osmanlıca'yı o zamanki anlayışla nasıl Türkçe'ye feda edebiliriz. Ama kısa bir süre sonra Haldun'la yaptığımız tartışmalar çok önemli oldu ve beni etkiledi. Ama yurt dışındaki bir takım Arap öğrencilerle filan birlikte bulunmamız beni dil konusunda daha çok bilinçlendirdi. Ama bunların ilk etkilerini Haldun'la yaptığımız tartışmalarda bulurum. Onun için dil konusunda ben Haldun'a çok şey borçluyum.

Bu 40 yıla şöyle geriye dönüp bir baktığınızda, Haldun ÖZEN kimdir sizin gözünüzde?

Haldun ÖZEN, kelimenin tam anlamıyla bir idealist insandır. Haldun ÖZEN, onu tanıdığım ilk yıllarda, ben o yıllar çok bilinçli olmadığımı söyleyebilirim, mesela İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU'nun çıkardığı Yeni Adam dergisinin redaktörlüğünü yapardı. Bilebildiğim kadarıyla İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU ile çok sık görüşmüş, onun öğrencisiymiş. Yani bugünkü, ne bileyim genç nesillere filan baktığımızda bu tip örnek insanları bulmak çok zor. Haldun ÖZEN'in düzeyinde olan pek çok meslektaşımızın şimdiki maddi varlıkları fevkalade iyidir. Ama Haldun'un idealist bir insan olmasının dışında hatırlayabileceğimiz malı, mülkü falan yoktur. İnançları uğruna sürekli uğraşmıştır. İnanıklarını çevresine yaymaya çalışmış, adeta ateş vermiştir.

Bugün "coğrafi bilgi sistemi" ile ilgili konuları görüşürken sürekli şu örneği veririz, deriz ki, "Coğrafi bilgi sistemi, yöneticilere isabetli karar vermek için çok güvenilir bilgi aracıdır." Birçok tanımın arasında bunun altını çizeriz. İsbetli karar mutlaka güzel. Bu, güvenilir, bol bilgi ile mümkündür. Haldun ÖZEN'in bir özelliği de, bilgi konusunda son derece duyarlı olmasıdır. Antenleri 360 derece, bütün çevreye açık ve olup bitenleri büyük bir ilgiyle izler, çok dikkatle izler. Hiç ilgisi olmayan toplantılara katılırdı o zamanlar. Biz Haldun'la çoğu zaman işi biraz gurgıra verirdik. Yani onu biraz taşlamak açısından alay ederdik, "Yahu ne ilgisi var, falan yere gidiyorsun" derdik. Ama o her şeye ilgi duyardı ve bu bakımdan, bizim meslekle ilgili bir problemi Haldun'a aktardığımızda, onun çözümü hepimizden farklı olurdu. Niye? Çünkü oduka geniş bir bilgi ve bakış açısı vardı. O açıdan bakıyordu problemlere. Bugün bile Haldun'un özelliği 40 yıl öncesi gibidir. Bugün de değişmemiştir. Şimdi şu durumuyla açın telefonu deyin ki, "Haldun şöyle bir sorun var" deyin, size sorunun hiç düşünmediğiniz, hiç aklınıza gelmeyen bir yönünü gösterir. Onun üzerinde düşünmeniz gerekebilir.

Görüşme Tarihi : 7.09.1999

Görüşme Yeri : Yıldız Teknik Üniversitesi

Haldun'un bence bir özelliği de, bilgi deposu diyebilirim. Ama bunu gelişigüzel toplanmış veri olarak düşünmemek gerekir. Bunlar gerçekten bir yerlerde saklıdır. Eskiden belgeleri çok daha iyi saklıyordu, çok güzel arşivleri vardı, şimdi ne yapıyor bilmiyorum. Ama aklının kenarında birtakım şeyleri saklayan biridir. Yani onlardan kalan tortular, olaylara veya problemlere, problemlerin çözümlerine doğru bakmayı sağlıyor ve bu doğru bakışı da hiç esirgmeden herkese, çevresine aktarır. Özelliği bu Haldun'un.

Bu özelliği de onu birazcık "doğrudan insan" mı yaptı yaşamı boyunca?

Evet, evet... Haldun'un son yıllarda gelişmesine bakın, ülkedeki bir takım haksızlıklara karşı, İnsan Hakları Derneği gibi kuruluşlarda mücadele etti. Haldun'un bu ilginç gelişme çizgisi hepimizden öndeydi, hepimizden daima öndeydi. O nedenle Haldun'a çoğu zaman hep kızardık, "Haldun, bu bizi ilgilendirmez; Haldun şöyledir, Haldun böyledir" diye. Ama o aşamalardan hepimiz geçtik. Yani sonunda hepimizin geldiği nokta orası oldu. Bir takım bozuklukların düzelmesi için bir yerlerde, bizim mesleğimizin dışında da olsa bir yerlerde etkili olmak gerekiyor. Sağa, sola açılmak gerekir. Bunu ilk beceren, ilk başaran Haldun'dur.

Sektörde Haldun Bey midir bunu ilk başaran?

Evet, bunu kesinlikle söyleyebilirsiniz. "Sektörde" derken biraz dikkatli konuşmam gerekiyor. "Bazı kişilerin hakkını yer miyim?" diye düşünüyorum. Eski kuşak haritalardan da böyle çevresi geniş olan, iyi etkiler yapabilen insanlar olabilir, onları çok iyi tanımıyor olabiliriz. Ama Haldun bizim kuşağın, yani Yıldız mezunlarınının, ki ben 6. mezunuyum, içerisinde mesleğinin dışına açılabilen ilk meslektaşımız diyebilirim.

Haldun Hocanın Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünden başlayan bir mesleki mücadeleye çizgisi var. Ne yaptı? Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde, beraberiniz o yıllarda, Haldun Bey ne yaptı?

Haldun'un kadastrodaki mücadelesini, kadastroya ilgisini veya o zamanlar kadastroda olup bitenler konusundaki güçlü tepkisini ben size aktarabilirim. Biz, master sınıfını bitirdikten sonra, bir iki kişi dışında hepimizin Ankara'da fotogrametri dairesine tayinimiz çıktı. Fakat ondan önce, ondan önceki Oda başkanı ile bir takım sorunlar oldu. Oda Başkanı, şimdi çok sevdiğimiz, saydığımız, mesleğe büyük katkıları olan Mustafa Asrı ÜNSÜR'dü. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde tam hareketli bir dönemdi. Kurumda mühendislerin etkin olması söz konusu olan dönem 1958-59'dur. İşte böyle bir zamanda masterı bitiren ve Odada ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde köşe başlarını tutan meslektaşlarımız, ağabeylerimiz bizi bir bakıma motive ettiler, bir bakıma da, bugünkü argo deyimle doldurmuş getirdiler. Dediler ki, "Siz aman kendinizi ucuz satmayın. Şube müdürlüğü isteyin, daire başkanlığı isteyin." Böyle bir ortamda biz masterı bitirdik, Ankara'ya tayinle gittik. Ama Haldun'un bu konudaki basiretli tutumu sonucu göreve alt kademelerde başladık. Doğrusu da buy-

du, çünkü hiçbirimizin tecrübesi yoktu. Kendisi "Planlama Şubesi"nde göreve başladı. Bizde 7-8 arkadaş "Stereo-Kıymetlendirme Şubesi"nde göreve başladık. Bu durum da kendi içimizde gerekli, gereksiz bir takım tartışmalara neden oldu. Bu tartışmalarda en yüksek sesi Haldun'dan duyardık. Ve çoğu zaman, ben de dahil pek çok arkadaş Haldun'a çatlak ses diye kızardık ama...

Ne söylüyordu da çatlak ses oluyordu?

Çatlak ses şöyle: İlkesiz, kişisel çıkışlarla Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde bazı köşe başlarını tutulmağa çalışılıyordu. Mesela bir ekip bakana gittiğinde, kurnaz politikacılar, bu genç mühendisleri çok kolay kandırabiliyorlardı. Ben bu ekipte bulunmadım. Benden bir iki sene önce olan bir olay. Diyebiliyorlarmış ki, "Bu Tapu-Kadastro-yu nasıl düzeltiriz?" denildiğinde, "Efendim ben genel müdür olursam falan, daire başkan olursam" diye bir yaklaşım... Bu tutum ise bu arkadaşları, politikacılar gözünde veya daha üst makamlar gözünde biraz güçsüz kılıyordu. Haldun'un eleştirileri daha çok ilkesel olması açınsındandı. Nitekim birkaç sene sonra Odada ekip değişince, Haldun'un da içinde bulunduğu ekip, hepimizin çok iyi bildiği 1963 yılında Kadastro Raporunu hazırladı. Yani olaya biraz daha bilimsel bakıyordu. Ötekilerin de çok kötü niyetli olduğunu sanmıyorum. Yani bunların da büyük hizmetleri geçmiştir. Gerek bugün hayatta olan Asrı ÜNSÜR, gerek rahmetle anacağımız Şevket Bey, Emin Bey bunların da tapu kadastroda büyük mücadeleleri olmuştur, büyük başarıları olmuştur. Ama o zamanki anlayış, acele ile bir takım makamlara gelmekti. O da bir yöntemdir tabii ki. Diğer yaklaşım ki, onun savunucusu başta Haldun'du, daha objektif yollar izlenerek, yapacağımızı oturup tartışarak bir şeyler yapmaktı.

Gerçekten yapar mıydınız bunu? Yani bir grup meslektaş bir araya gelip de bir şeyleri gerçekten tartışıp, olgunlaştırıp ondan sonra mı savunuyordunuz?

Böyle şeylerin büyük çapta olduğunu söyleyemem. En büyük çaptaki tartışma bana göre, "Türkiye Kadastro Hakkında Rapor" konusundaki tartışmadır. Tapu-kastroda genelde iki türlü mücadele veriyorduk. Bir tanesi, klasik tapucularla, yönetimdeki eski tapucularla verilen mücadeleydi. Diğer de, özellikle teknik açıdan benim çok iyi bildiğim, yaşadığım, harita subaylığından emekli olup, oradan ayrılıp ya da fotogrametride etkin daire başkanları olan asker kesimle mücadele veriliyordu. Buna bir grup çatışması da denebilir. Ama bu arada yöntem konusunda, uygulamalar konusunda genç mühendislerin deneyimlerinin olduğunu da söyleyemeyiz.

Kadastrolu yıllar geçti. Siz Karadeniz Teknik Üniversitesine gittiniz ve Haldun Beyden önce gittiniz. Bölümün kuruluşunda vardınız siz. Haldun Hoca, sizin de desteklediğiniz bir çağrı üzerine oraya geldi.

KTU'de (Karadeniz Teknik Üniversitesi) bir bölümün açılması, aslında Macit Bey'in bir düşüncesinde filizlenen bir olaydır. Bu olayı, o zamanki KTU rektörü Nazım TERZIOĞLU ile görüşmüş ve zamanın Oda başkanına bir mektup yazmış.

Demiş ki, "Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde topografya dersini okutacak bir hocaya ihtiyaç var. Ben Rektör Nazım TERZİOĞLU ile görüştim. İleride Jeodezi Yüksek Mühendisi yetiştirilebilecek bir bölüm de açılacak. Onun için, ya Nuri ERGİN Trabzon'a gitsin, ya da Erdoğan ÖZBENLİ'yi ikna edin Trabzon'a gitsin. O yıllarda Erdoğan ÖZBENLİ yurt dışında doktorayı yapmış, yeni dönmüştü. Bir iki sene filan olmuştu, serbest çalışıyordu. Bunun üzerine Nuri Bey, o zamanki ikinci başkan Nuri Bey, "Ben gitmem. Gitmem mümkün değil" dedi. Nuri Ergin, o yıllarda Yıldız'da asistandı. Berlin'e gitti, 5 sene yüksek mühendislik okudu. Orada muadiliyet (diploma denkliği) kabul etmediler. Bu 5 seneden sonra dönüp geldiğinde, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde Planlama Şubesinde Haldun'la çalışıyor-du herhalde. Planlama müdür yardımcısı oldu o zaman, müdür başka bir subaydı.

Böyle bir ortamda, sonunda Erdoğan ÖZBENLİ oraya gitmeyi kabul etti. Oda Yönetim Kurulu tabii bunda aracı oldu, ikna etmek için. O sıralar ben Hollanda bursu ile yurt dışı gitmiştim. ÖZBENLİ'nin Trabzon'a gitmesinden 2 sene sonra, ben de yurt dışından dönüşte bir toplantıda ÖZBENLİ ile karşılaştım. Ondan bir gün önce de Onur (GÜRKAN) ile konuşmuşuk. Ben demiştim ki, "ÖZBENLİ ile görüşüp Trabzon'a gitmeyi düşünüyorum." Onur'da ertesi gün, "Ben de gelirim" dedi. O gün akşamüzeri veya ertesi gün, Erdal (KOÇAK), "Ben de gelirim" dedi. ÖZBENLİ'yi tanıyan ben vardım. Ben Oda temsilcisi olarak birkaç kez Bakanlıklar Arası Harita İşlerini Koordinasyon Planlama Kurulu toplantısına katılmışım ve orada onunla birlikte olmuşum, oradan tanıyordum. Hatta o zaman bazı konuları görüşüp, konuşmuşuk. Yayınlarla ilgili bir eleştirisi vardı. Bu gelişmeler üzerine Erdoğan ÖZBENLİ'den o toplantıya geldiği sırada randevu istedik, dedik ki "Birlikte yemek yiyelim." "Olur" dedi. O tarihlerde bu 3 arkadaş, hakikaten tapu-kadastro-nun motoru sayılabilirlerdik. Ben o sıra Havai Nirengi Şube Müdürüydüm. Erdal KOÇAK, Elektronik Bilgi İşlem Daire Başkanıydı. Onur GÜRKAN da o daire içinde programlama müdürüydü. Yani hakikaten o zamanki teknolojinin en üst üç dairesinin başındaki kişilerdik. Yazılar yazıyorduk, bildirilerimiz vardı. ÖZBENLİ de bizim çalışmalarımızı biliyordu ve izliyordu. Fotogrametriyi bilen kişilere gereksinmesi olduğunu da biliyorduk, bunu söylediğini bize aktarmışlardı. Bunlardan da cesaret alarak yemekte kendisine dedik ki, "Biz üçümüz Trabzon'a gelmeğe karar verdik. Sizin de orada bölüm açacağımızı biliyoruz." O da, "Hayhay" dedi. "Çok mutlu olduğumu" söyledi ve ondan sonra bu şekilde gelişti bizim üçümüzün gitmesi. Önce Onur'la ikimiz gittik, asistan olarak. Ertesi sene öğretim görevlisi olarak Erdal geldi. Fakat bu gelişmeler sırasında sürekli Haldun ile görüşüyorduk. Haldun'da böyle bir ekiple birlikte olmayı istiyor ve açıkça da söylüyordu. Üçüncü sınıflara okutulacak "Kadastro" dersleri için Haldun'un gelebileceğini, uygun olduğunu, Bölüm Başkanı olarak ÖZBENLİ'ye sürekli anlatıyorduk. Onu da ikna ettik. O tabii önceleri belki tereddüt etti. Çünkü Haldun'la ilgili çok büyük spekülasyonlar yapıyor olabiliirdi, meslek çevrelerinde.

Ne deniyordu ki Haldun Bey için?

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde yöneticilerle sürekli çatışan bir arkadaş. Onların yanlışlarını yüksek sesle söyleyen bir kişi. Bugün de öyledir değil mi? Bir yönetici çevresinde böyle yüksek sesle eleştiren bir kimseyi pek iyi karşılamaz, sağa-sola da iyi referans vermez. Bu tabii benim söylediğim bir doğal sonuçtur, bu bir bilgiye dayanan bir şey değil muhtemelen. Çünkü bizle ilgili de bazı tereddütleri olduğunu sonradan öğrendik. Fakat Onur'la ikimizin tavrını, çalışmasını gördükten sonra artık önü açıldı. Ondan sonra en azından bir başka olumsuz etki gündeme gelinceye kadar, bizim referansımız büyük ölçüde yetti. Sonuçta Haldun da, 3 yıl sonra Karadeniz ekibine katıldı. Haldun'un Karadeniz ekibine başından beri zaten büyük katkısı vardı. Nitekim açılış merasimiyle ilgili şimdi elimde güzel bir bilgi var, Odanın Karadeniz Teknik Üniversitesinin açılışı diye bir yayını. Bu açılış toplantısına Haldun da katıldı ve o hikayeyi burada Haldun anlattı, olup bitenleri.

Bu toplantılarda Haldun'un etkisini anlatmak için söyleyeyim. Mesela ilk bölüm açıldıktan sonra, üniversitede ilk defa bölüm açılıyor, önümüzde Yıldız Harita Kadastro örneği var, ama hepimiz bunun eksikliklerini aklımızca o zaman görüyoruz, eleştiriyoruz, "Şu ders de olmalıydı, bu da olmalıydı" diyoruz. Böyle bir tepki programı hazırladık. Bu tepki programını da bu açılışa katılan meslektaşlarla birlikte o zaman adına I. Sempozyum demişiz, Jeodezi Sempozyumuna sunuyoruz. Yıl 1969, daha bölümde eğitime başlanmamış... Ama biz programın eleştirisini yapmışız.

Kimler katılmış o 5 Yıllık Eğitim Planını değerlendirme toplantısına? Hüseyin ERKAN (Tapu Kadastro Genel Müdürlük Planlama ve Koordinasyon Kurulundan), Emin ERTÜRK (Harita Kadastro Mühendisleri Odası Başkanı, aynı zamanda Kadastro Dairesi Başkanı), Onur GÜRKAN, Ahmet YAŞAYAN, Muzaffer ŞERBETÇİ, Erdal KOÇAK (Henüz Elektronik Bilgi İşlem Merkezinde), Hamdi UYSAL (Arazi Kadastro, Fotogrametri Dairesinden), Erdoğan ÖRÜKLÜ (Fotogrametri Dairesinden), Haldun ÖZEN (İmar İskan Bakanlığı Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü), Kadir PALA (Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Merkez Kadastro Müdürü), Galip VARILCI (Tapulama Müdürü), Ali Rıza YURDAKUL (Fen Müşaviri)

Bunlar o günkü meslek camiası içerisinde gerçekten etkin ve köşe başında olan, sözü geçen meslektaşlar... Meslek için kafa yoran insanlar, idealistler. Bunların hepsi o toplantıya katıldılar, düşüncelerini söylediler.

Mesela Haldun'un ne söylediğini, o günkü zabitlerden okuyayım:

"Ana çerçevede görünen ve görünmeyen derslerin kapsamı hakkında uyarıcı olacakım düşündüğüm hususları şöyle sıralayabilirim:

Jeodezi tarihi dersi 5 sınıftan, 3. sınıfa alınabilir ve Türk Jeodezi Tarihi buna eklenebilir. Böylece öğrencinin diğer dersleri, tarih içindeki gelişmelerle karşılaştırarak görüşmesini genişletmesi mümkün olur. Medeni Hukuktan sonra 3. sınıfa taşınmaz mal

ile ilgili diğer ana mevzuat, taşınmaz mal hukuku mevzuatı eğitimi verilebilir. Bir veya iki sömestir olarak. Reprodüksiyon tekniği konusunda baskı, arşivleme konuları eklenebilir. Kadastro Bilgisi, orman kadastrounu da kapsmalı, kadastronun hukuki ve teknik özelliklerine ağırlık verilmelidir. Özel Ölçmeler, su, yer altı, deformasyon gibi çok özel konulardaki ölçmeleri kapsmalıdır. Kamu ölçmeleri, tarım arazisinin düzenlenmesi, şehirleşme bölgelerinde uygulama, haritalarının hazırlanması, uygulama haritalarının hazırlanması, uygulanması konularını kapsmalıdır. Şuyulandırma işlemleri ile ilk tesis hizmetlerinin yenilenmesi, korunması, yaşatılması konuları düşünülebilir. Son sınıfta Araştırma ve Eğitim Metodolojisi dersi konmalıdır. Öğrencilerin devlet hizmeti sırasında araştırma ve hizmet içi eğitim yapması bu sayede kolaylaştırılmış olacaktır. Toprak Politikası Dersi, Türkiye'nin sosyal gerçekleri, plan hedefleri açısından, şehir arazisi ve tarım arazisi politikalarını geliştirme yönünde bir ders olmalıdır. Bölge planlaması, şehir planlaması ile ilişki kurulmalıdır. Harita Ekonomisi, jeodezi hizmetlerinde elde edilen maliyetleri inceleme ve araştırma, en uygun teknik çözümü sağlama amacına yönelmelidir. Turizm jeoloji ölçmeleri unutulmamalıdır. Programların hazırlanmasında göz önünde tutulması gerekli bir nokta da, ileride geçilmesi düşünülen iki kademeli öğretim düzenidir. (O zaman daha henüz iki kademeli öğretim düzeni ortada yok. 5 yıllık bir şey düşünülüyor.) Buna göre 4.yılı bitiren bir öğrenci yeteri mesleki bilgiye sahip olarak müstakil iş yapabilecek düzeye ulaşmalı, 5. yılda ise araştırma ve geliştirmeye yönelmiş bir bilinçlendirme eğitimi uygulandırılmalıdır.”

İşte Haldun ÖZEN bu. 30 yıl önce bunları söylüyor. Şunu söyleyebilirim ki, Haldun gibi diğer katılanlar da ciddi katkılar yapmışlar ve KTÜ'deki bölüm açılışına gerçekten bütün meslektaşlar sahip çıkmışlardır. Mesleğimizin saygın kişileri, bu kuruluşta motor görevini yapmışlardır.

Bölüm açıldı ve Haldun Hoca da geldi. Ne değişti Haldun Hocanın gelmesiyle orada? Ya da birşeyler değişti mi?

Haldun'un gelmesiyle, bizim klasik Yıldız eğitiminde bulunmayan “kamu ölçmeleri” diye bir ders gündeme geldi. Daha doğrusu bu ders programında vardı. Onun adını “Resmî Ölçmeler” filan koyalım diye çok bocaladık. Sonunda “kamu ölçmeleri” adı verildi o derse. Kadastrodan ayrı olarak, imar mevzuatı, arazi toplulaştırması dersleri de okutuluyordu. İlk sınıftaki öğrencilerimiz 40 kişiydi ve Haldun bunların her birine bu konularda proje yaptırıyordu. Bu ilk sınıflarda, ilk iki sene içinde kamu ölçmeleri ve kadastro konusunda iyi elemanlar yetişti. Sonra kısa bir süre sonra Haldun yurt dışına gitti.

Kamu ölçmeleri konusu bize çok ilginç gelmişti. Haldun o işi gerçekten farklı bir bakışla yapıyordu. Mesela o zamanlar, yani 1969-70-71 yıllarında toprak reformundan kolayca söz etmek mümkün değildi. Ama Haldun bunlardan söz ediyordu. toprak reformu v.s. Tabii böyle bir ortamda, üniversite çevrelerinde belki çoğumuzun

fark etmediği politik kadrolaşma, yani milliyetçi-mukaddesatçı kadrolaşma Haldun'un bu tutumunu ilgi ile izliyordu. Bunu tahmin edebilirim. Çünkü daha sonraki gelişmeler Haldun'u baş hedef haline getirmiştir. Tabii bu arada Haldun'un üniversiteye katkısını vurgulamak gerekir. Mesleğe katkısı olarak, kamu ölçmeleri, kadastro konularında farklı bir bakış açısı getirmesinin altını çizmek gerekir.

O, neler yapıyordu da farklılaşıyordu?

Farklılaşma... Bir defa bize “kadastro bilgisi” deyince, “kadastro tekniği” adıyla Yıldız'da genellikle ölçme bilgisi uygulanması anlatılıyordu. Fen İşleri İzahnamesi de olmak üzere teknik mevzuat anlatılıyordu. Haldun bunu büyük ölçüde değiştirdi. Önce bir kadastro sistemi konusunu anlatmaya çalıştı. Çeşitli sistemlerden söz ediyordu, pozitif sistemden, negatif sistemden... Olaya daha geniş açıdan bakılmasını öğretiyordu. Kadastro konusundaki farklı yaklaşımı buydu. Bunları yaparken, tabii mülkiyet yönetimine ilişkin, taşınmaz mallara ilişkin çeşitli alternatifleri de bu derste anlatıyordu. Bu kolay değildi. Böyle bir ortamda, ne bileyim sosyalist sistemden de söz ediyordu, pekala.

Haldun gerçekten hepimizden farklı idi. Çoğu zaman onun temposuna, bu tip konulardaki çıkışlarına şahsen ben de katılamıyordum. Bazı şeyleri öyle bir ortamda, bu kadar cesaretle, olayları objektif olarak anlatmak kolay değildi, ama Haldun bunu başardı.

Haldun'un bir başka konusu, bir diğer mesleki katkısı, imar olayına çizdiği çerçeveydi. Onun bu program çalışmalarından sonra, “kamu ölçmeleri”, benzer adla veya farklı adlarla, ama benzeri içerikte, birçok yerde ders programına girmeye başladı. Tabii bu Haldun'dan önce bizim yaptığımız ders planında öyle bir şey vardı, ama Haldun bunu çok iyi becerdi. O sıralar bir de yurt dışına gitti. “Integrated Survey” diye, o zamanlar Hollanda'da ITC'de, Uluslar arası Fotogrametri Eğitim Merkezinde “Bütünleşik Ölçmeler” diye bir kurs yaptı, bir yıllık bir kurs. Oradan da olaylara genel bakışını geliştirdi.

Ve diğer bir husus, KTÜ'ye katkısı, en az mesleğe katkısı kadar önemlidir. Çünkü o yıllarda Karadeniz Teknik Üniversitesinde, “üniversitenin özerk olması için iki fakültenin özerk olması gerekir” tartışmaları vardı. Her fakültenin özerk olması için de 7 tane öğretim üyesi olması gerekiyordu. O zamanki öğretim üyesi sayısı da bizim gittiğimizde 6-7'ydi. Fakat 3-5 yıl içerisinde doçentler arttı. 1978 yılında özerk bir üniversite oluştu. İşte bu özerk üniversite oluşmasında Haldun'un büyük katkıları olmuştur. Çünkü üniversite öğretim üyeleri, eğer bürokrasiden gelmemişlerse, genellikle bizim hukuk sistemini, üniversite yasasını, üniversite mevzuatını bilmezler. Haldun yurt dışında doktora yapıp gelen genç, yetenekli bilim adamlarına bu konuda danışmanlık yapmıştır. Birçok konuda, ne okunması gerektiği konusunda...

Yani o yıllarda Haldun Hocanın çabaları, bölüm içindeki çabalarıyla sınırlı değildi.

Değildi, kesinlikle değildi. Zaten Haldun oraya gelir gelmez, çok kısa bir süre içerisinde, başka bölümlerdeki böyle idealist insanlarla ilişki kurdu ve dostluğunu geliştirdi. Biz genellikle, biz derken, ben Onur ve Erdal, mesleğimize kapanmış, biraz tek raylı insanlarız. Böyle geniş bakan insanlar değiliz ve bu özelliğimi de yitirdiğimi söyleyemem. Kendi adına konuşuyorum. Belki olup bitenleri eskiye nazaran biraz daha ciddi anlayabiliyorum, ama bu tip ilişkileri kurmayı hem düşünmedim, hem bilmem becerebilir miyim? Yani dışarıya açılmak, o çok güzel bir meziyet. Ama kimi insan, kendi dar çevresinde derinleşmek ister. Ben biraz onu yaptım. Benim yakın çevremdeki arkadaşlar bunu yaptı. Haldun ise çok fazla derinlemesine gitmedi, ama ilgi alanını genişletti.

Bölüm içindeki eğitimin, öğretimin gelişmesine yaptığı katkılardan söz ediyorsunuz. Peki bölüm içindeki bilimsel düzeyin yükselmesine yönelik katkıları neler?

Bunu, Haldun ÖZEN'in bu yönünü anlatabilmek için, oradaki, KTÜ'deki o ortamı anlatmak çok önemli. O ortam, tabii kendiliğinden oluşmadı, o ortam her birimizin katkısıyla oluştu. Ben o ortamı özlüyorum aslında. 1974 yılına kadar bizim çok mutlu günlerimiz geçti. Bir ekiptik gerçekten, ama sabahlara kadar, çalışıyor, bir şeyler üretiyorduk..

1974'e kadar aranızda bir sorun yok mu bölümde?

Olsa bile, şöyle diyelim, politik tartışmaları gündem dışı bırakıyorduk. Herkesin bir eğilimi, bir şeyleri vardı. Onlar bizi hiç ilgilendirmiyordu. 1974'de ne değişti diyeceksiniz?

Orası 1973'te mezun verdi. 1974 yılından sonra oraya asistan alınmaya başladı. O zaman bizim içimizde şöyle bir kuşku vardı. Bunu yüksek sesle söylemiyorduk, ama birkaç sene sonra hep yüksek sesle konuşmaya başladık, "Burada belli bir politik ekip, burayı ele geçirmek istiyor muhtemelen. Ona uygun elemanlar alınır" diydük, ama buna kimse inanmıyordu. Ama bizim o zamanki Yıldız mezunu öğrencilerimizi asistan olarak almamız mümkün olmadı, çok zorladık bunu. Veya birisini aldık, ama kıyametler koptu. Yani o kadar sıkıntılı oldu.

Bizim ilk gözde öğrencilerimizden birisi, rahmetli Atilla GÜLER'di, onu aldık oraya. Almasına aldık, ama Atilla GÜLER'i istediği konuya değil, başka bir konuya aldık. Gerçi orada kendisi çok gelişti. Onun yerine, Atilla GÜLER'e karşılık bir başka araştırma görevlisi aldık. Bugün artık zaman geçti, eski öğrenciler, arkadaşlarımızın bir kısmı öğretim üyesi oldu. Kesinlikle onlar da bizim öğrencilerimiz, çok değer verdiğimiz meslektaşlarımız, ama bu seçimlerin objektif olması konusunda tartışmalar başladı, 1974 yılında.

1974 yılında bir başka şey daha oldu: Bölüm başkanı Profesör oldu. Tavır değişti. Bilinen, bilinmeyen nedenlerle... Ama ondan öncesine kadar son derece sağlıklı bir ortam vardı. En azından ben öyle algılıyorum. Çok sağlıklı bir ortam vardı. Mesela oradaki bölümde, şimdi olduğu gibi Bölüm Başkan Yardımcısı filan yoktu. Bir bölüm başkanı vardı, herkes bölüm başkanına yardım ederdi. Bu görevi, gayri resmi olarak 4-5 sene ben yaptım, ama her şeyi ile yaptım. Bölüm başkanıyla karşılıklı güvenimiz vardı. Güven ne zaman zedelendi? Güven, asistan alımında zedelendi. Birtakım kuşkular tesis etmeye başladık. Bu tartışma gündeme geldi. Master sınıfı açıldı o sıralar. Mastera öğrenci alımında da objektif kriterler yerine bazı politik kriterler ön plana çıktı. Bu hepimizi rahatsız etti. O zaman tabii çatlak başladı ve tabii ki bugünkü bilinen şey oldu.

Haldun Hoca, bu ortamda sürdürdüğü ilkeli çabalarının içinde yalnız mı o yıllarda? Siz ne kadar berabersiniz Haldun Beyle?

1974'e kadar Haldun birçok konuda farklı yorumlar yapıyor, politik çabaları var... Ama bunlar bizim mesleki çabalarımızda birlikte oluşumuza, birlikte bir şeyler üretmemize hiç engel değildi. Çok sağlıklı ilişkilerimiz vardı. Ama 1974'den sonra gruplaşma oldu. O zaman mesela 1971 yılına kadar bir grup hakimdi üniversitede, onların baskısı vardı. O baskıyı hissediyorduk. Birkaç sene sonra, biraz dengeli bir durum oluştu. Çok da karmaşık durumlar oldu. Fakat 1974'den sonra buradaki kadrolaşma her şeye tam hakim oldu. Bu ortamda biz, birçok konuda birlikte düşündüğümüz arkadaşlarla birlikte hareket ettik tabii. Tabii bazı konularda da kendimizi korumamız gerekiyordu. Ama esas 1974'de kopmalar, 1978'de büyük olaylar oldu.

1978'den sonra üniversitedeki ortam da değişiyor...

Evet, 1978'den sonra üniversitedeki ortam değişmeye başladı. Özerk bir yönetim söz konusuydu, demokratik bir yönetim söz konusuydu. Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin bir özelliği, pek çok kişi yurt dışında doktorasını yapmıştı. Çok yetenekli bir kadro vardı. Hala bir çok üniversitede, en az 10 tane üniversite sayabilirim, KTÜ'den yetişmiş üçer-beşer, hata bazısında 20-30 öğretim üyesi var ve orada etkin rol oynuyorlar. Bu tip bir kadro çoğunlukta olduğu için, toplantılarda azınlıktakilerin büyük tepkisine maruz kalıyordu; bağırışlar, çağırışlar, kavgalar oluyordu. Ama sonunda yine de özerk yönetim akılcı bir karara varabiliyordu. Tabii büyük tartışmalar yaşanıyor. Mesela 1978 yılında, doçentlik kadrosu açıldı, ama Ergun UĞUR'u bizim bölüme alamadık, inşaat bölümüne aldık. Daha sonra, birkaç yıl sonra bizim bölüme almak istedik, ama bu defa kendisi vazgeçti. Hep bunlar oradaki politik kadrolaşmayla ilgili... Ama işin kötüsü, kadrolaşmaya engel olanları, "kadrolaşma yapıyor" diye sıkıyönetime şikayet ettiler. Hepimiz sonra hesap verdik oralarda. Halbuki biz, objektif davranmayanlara karşı mücadele verdik. Mesela kendi gruplarından olan öğrencilerin kopya çekmesine müsaade eden birtakım öğretim üyeleri türedi. Üyesi değil de öğretim üyesi yardımcıları. Onlarla uğraştığımız zaman, bizim başımız da derde girdi.

Karadeniz Teknik Üniversitesi, bu olaylar içinde mesleğimiz açısından, bilimin gelişmesi açısından çok özel olarak konuşulması gereken bir olgu. Ben bu çizginin içinde Haldun Beyi ön plana çıkarmaya çalışıyorum. 1978 yılında Haldun Hoca, üniversite yönetimiyle de ilişkili, özerk üniversite için mücadele ediliyor, ama yollar da ayrılmış. Bölüm içinde de ciddi bir ayrılık yaşıyor. Orada da bir gruplaşma var. Bu ortamda nedir iş birliğiniz düzeyi? Yani Haldun Hocayla nereye kadar beraberisiniz, nerede beraber değilsiniz?

Haldun Beyle birçok konuda beraberiz. Benim ayrıldığıım noktanın çok fazla olduğunu sanmıyorum. Mesela mesleki konularda sürekli işbirliği içindeyiz. Hatta geçenlerde eski evraklarımı karıştırırken gördüm. 3 tane daire çizmişiz, birinin içine Haldun'un uğraştığı konuları, ötekine Erdal'ın uğraştığı konuları, üçüncüsüne ortak alanları bulunan benim konularımı yazmışız. Yani sürekli toplantılar düzenleniyoruz, toplantılara katılıyoruz, sürekli oturup konuşuyoruz. Aslında birlikte olmadığımız zaman yok. Ama tartıştığımız şey yok mu? Var tabii ki, olmaz olur mu? Bazı tartışma konularımız oluyor, ama o zamanki tartışma konusu, genellikle oradaki kadrolaşma olayı... Bizim için sıkıntı yaratan, objektif ölçülerin orada kaybolmuş olması. Öncelikle bu öne çıkıyor, bız bununla mücadele ediyoruz. Nasıl mücadele? Mücadele, tabii ki kurullarda oluyor. Özerk yönetimin gereği bu. Şimdiki yönetimlerle karşılaştırsak, KTÜ özerk yönetimi veya üniversite yönetimi, gerçekten demokratikti. Çünkü bütün kararlar üniversite öğretim üyelerinin katıldığı kurullarda alınıyordu. Şimdi öyle değil...

Genelde uyuluyor muydu o kararlara?

Gayet tabii. Hatta o kadar uyuluyordu ki, örneğin bir dekanın bir toplantıda kurul üyelerine yalvardığını hatırlıyorum. "Beyler, arkadaşlar lütfen!.. Beni siz buraya seçtiniz. Ama bu kararı alırsanız, ben bunu uygulayamam, aman dikkat edin. Ben bunu uygulayamam. Ya benim istifamı kabul edin, ya da doğru dürüst karar alın" biçiminde sürekli uyarılarla karşılaşırız. Çünkü kurul karar veriyor, ama onun uygulayıcısı gerçekten dekanlardır, rektördür. Oradaki üniversite anlayışı buydu. Yani orada sembolik bir inam vardı, şimdiki gibi yani bir müdür değildi. Şimdi bütün dekanlar, rektörler adeta bu yönetimin sorgusuz sualsiz müdürü. İçinde tabii çok sevdiğimiz meslektaşlarımız var. Rektörlük yapanlar var tanıdığım, bunları kesinlikle tenzih ediyorum. Ama anlayış bu...

Bu sistemin içinde beni de bir rektör yapsalar, yahut dekan yapsalar, ben de her karar bütün öğretim üyeleri adına almaya çalışırım. Yani insanlara verdiğiniz yetkiyi böyle sınırlı tutmazsanız, sınırlandırmazsanız öyle olur. Ama o zamanki anlayış, 1978-80'lere gelince, o zaman ve anarşinin doruğa tırmandığı zamanlarda, öğrencilere verilecek cezalarda, diğer konularda kurullar kahramanca çalışırdı.

12 Eylül oldu ve 12 Eylülden sonra Haldun Hocanın üniversiteden koparılma süreci var.

Bizim oradaki en mutlu yıllarımız. Haldun Hocanın da, hepimizin de 1978-82 arasındır. Niye 1982? 2547 sayılı YÖK yasası 1982 yılının Kasım ayında yayınlandı. Mart'ta

yürürlüğe girdi. Oraya kadar özerk yönetim devam etti. Yani 12 Eylül, 12 Eylül'den işte yasanın çıktığı tarihe kadar bizim en mutlu anımız. Niye? Çünkü anarşi durdu. 1978-80'de biz mutluyuz, ama anarşinin gölgesinde mutluyuz veya anarşinin baskısıyla rahatsızız da. Çünkü orada bir öğretim görevlisi katledilmiş... Necdet BULUT'un ölümünde ne olduğu karanlık kaldı. Aslında pek çok şey belki biliniyor, ama... Ülkemizde yalnız o değil, Uğur MUMCU'nun ölümü de karanlıkta kayboldu gitti.

1982'de yasa çıkar çıkmaz, başımıza o zaman bir rektör atandı. Bu rektör İstanbul Teknik Üniversitesinden deneyimli bir mimar rektördü, Lami ESER. Fakat YÖK rektörüydü tabii. O zaman ben resmen bölüm başkan yardımcısıyım, bölüm başkanı Muzaffer ŞER-TABİİ. O zaman ben rektör gelince ilk yaptığı işlerden bir tanesi bölüm başkanlığına gelerek dedi ki, "İşte bu komünistin dersini alacaksınız." Biz kahramanca direndik, almadık dersini. "Bunu nasıl söylüyorsunuz, hangi yetki ile söylüyorsunuz" diye dayattı. Bir sömestr, bir yıl bunun mücadelesini verdik. Biraz da, rektör her ne kadar YÖK rektörüyse de, üniversite anlayışı hakim olduğu için... Böyle bir ders alınma baskısına büyüye başladı. Haldun da Ama bu baskılar o kadar çoğaldı ki, sonunda Haldun bizi ikaz etmeye başladı. Kesinlikle arkadaşlarına böyle bir şeyden zarar gelmesini istemeyen bir arkadaşımız. Kesinlikle kim seden bir şey isteyen bir arkadaş değil. "Boş verin" dedi, "Çok bastırıyorsa dersi alın, kim verirse versin." Biz de o kızgınlıkla, o dersi hiç uygun olmayan birisine verdik. Sonra da onun asistanları o derse sahip çıkmaya başladı.

Dersin alınması yetmedi. YÖK'çülerin baskısı devam etti. Çünkü sürekli, sıkıyönetim, şuna, buna şikayetler oluyordu, sürekli ifadeler alınıyordu. Haldun Hoca sonun- me, şuna, buna şikayetler oluyordu, sürekli ifadeler alınıyordu. Haldun Hoca sonun- da Gümüşhane Meslek Yüksek Okuluna tayin edildi. Zaten Gümüşhane Meslek Yüksek Okulu, üniversiteden atmak istedikleri bir tayin yeri idi. Nitekim birkaç sene sonra fotogrametrici arkadaşımızı Gümüşhane Meslek Yüksek Okuluna, alay eder gibi, "sizin oraya ihtiyacımız var, oranın size ihtiyacı var" türünden alaylı yazılarla atadılar. Tabii bu arkadaşlar da ayrılmak durumunda kaldılar.

Haldun Bey de oraya ataması çıkar çıkmaz, hemen emeklilik dilekçesini verdi. Sanırım 1984 yılıydı. Fakat Haldun'un bir başka yanını anlatmak istiyorum ve bu çok önemli. Emeklilik dilekçesinden sonra Haldun'un ilk yaptığı iş rektörle görüşmek oldu. Lami Bey'e, "Ben Gümüşhane'ye giderim. Orayla ilgili bir rapor hazırlarım size takdim ederim" dedi. Son görev olarak da Gümüşhane'ye gitti. Gümüşhane'deki Meslek Yüksek Okulu ile ilgili o gün ne ise gündemde olan, istenen, ona ilişkin verilen görevi yaptı. Bir rapor verdi. Ondan sonra galiba dilekçeyi verdi ve öyle ayrıldı artık.

Bu anlattıklarınızdan, Haldun Hocanın, her ortamda ve koşulda, aslında hem üniversite ortamı için, hem mesleği için, hem de inandığı konular uğruna bir şeylerin mücadelesini veren geri çekilmeyen bir insan olduğu bir kez daha ortaya çıkıyor, değil mi?

Evet, evet... Kesinlikle öyle. Yalnız bir başka şey var; ilkeli davranmak çok güzel bir şey de. Haldun'un bir çok ilkeli insandan farkı şu; oldukça esnek de davranabiliyor.

Yani uzlaşmaya yatkın bir yapısı var o zaman.

Evet, bazı konulara evet. Ama bu, "ilkesinden vazgeçecek" anlamına gelmiyor. Gene kendi ilkesini kabul ettirir, ama sonuna kadar itidalini yitirmeden tartışıp iknaya çalışan bir kimse, arkadaşımız.

Bizim sektörümüz Haldun Hocaya gönül borcunu ödeyebildi mi? Ankara'ya geldi, Ankara'da bir süreç yaşadı, hastalandı, sonra bugünlere kadar geldi. Yani Haldun Hocayı bizim sektör bunca çabasının içinde gerçek anlamda değerlendirme fırsatı bulabildi mi?

Onu söyleyemeyeceğim. Çünkü Haldun'un bizim kuşaktan gerçekten çok vefakar arkadaşlıkları da oldu. Haldun'a zaman, zaman büyük destek oldular. Ama Ankara'ya geldikten sonra durumu konusunda fazla konuşmamız olmadı. Yani eğer, "yapılması gereken pek çok şey vardı, yapamadık" diyorsanız, evet, gönül borcu çok zor...

Şunu söylemek istiyorum orada: Ankara'ya döndü ve bir yaşam mücadelesinin içine girdi. Biriktirdiği çok şey vardı. Bir de rahatsızlık dönemi oldu. Bu dönemde sektör Haldun Hocanın bunca birikimini ve deneyimini başka noktalara sıçratma konusunda bir şeyler yapamaz mıydı?

Bence olay Türkiye'nin genel kaderiyle bağlantılı. Türkiye'de pek çok idealist insanın başına ne gelmişse Haldun Beyin başına da o geldi. Bence öyle bakmak lazım olaya.

Bir kez daha, bu sohbetin de sonunda, bir kez daha düşündüğünüzde, Haldun Bey kim?

Bu mesleğe katkısı olan, bir meslektaşımız. Bu meslek konusunda büyük çabalar sarf eden bir arkadaşımız. Gerek kadastrodaki çalışmaları sırasında, gerek Odadaki çalışmalarda, gerekse Karadeniz Teknik Üniversitesinde bölümün gelişmesinde büyük katkısı oldu. Bunun üstünde Haldun yalnız bir meslek adamı değil, artık Haldun son 10 senedir, meslek üstü bir takım çabaların içine girdi. Çok kutsal sayılabilecek, çok saygın işler yaptı. Mesela İnsan Hakları Derneğinde, başka yerlerde bunlardan vazgeçmedi Haldun. İnandığı bazı şeyler vardı, ama başka bir hırısı yoktu. Türkiye'deki pek çok idealist insanın yapısı neyse Haldun'un yapısı da o. Demek ki bu topraklar, bu tip insanları da yetiştirebiliyor. Arada bir oluyor, öyle her zaman çıkmıyor bunlar... Haldun'la birlikte pek çok arkadaşımız var, hepsini çok severiz, ama Haldun için başka şey söyleriz tabii. Çünkü onun yeri başkadır.

Size çok teşekkür ediyorum.

NAZMİ YILDIZ

Siz Haldun Hocanın yüksek lisans sırasında sınıf arkadaşısınız... Daha önceden tanışmamış mıydınız?

Daha önceden tanışmamıştık. İlk olarak 1959 yılında yüksek lisans programı açıldı. O programa imtihanla girdik. Yabancı dil ve meslek sınavı vardı. Az sayıda öğrenciydik. Aklımda yanlış kalmadıysa 12 kişiydik. Bunların içinde benim lisans sınıf arkadaşım olan yalnızca Özcan SUNGURÇETİN vardı. Diğerlerinin hepsi 1953'ten sonra mezun olan kişilerdi. Yüksek lisansa 10 üzerin 7 not ortalaması olanlar girebiliyordu. 2 yarıyıllık bir programdı ve bitirme ödevi de bunun içindeydi. Bu programda, bölümün ilk kuruluş yıllarında olduğu gibi mevcut hocalarla yetinilmek zorunda kaldı. Ben daha çok matematik ağırlıklı dersleri dinlemek istiyordum. O zaman Ekrem Bey bölüm başkanıydı. Ona bir dilekçe vermiş ve görüşünü sormuştum. O da, "sen şimdi mevcut dersleri oku. Gelecek sene istediğin dersler olursa onları da okusun," demişti. Bu bana makul gelmişti. O sınavı Muzaffer ŞERBETÇİ de kazanmıştı. Ama o Almanya'ya gitmeye karar verdi. Ben onu ikna etmek için epey uğraşmıştım. Ama o trene atladı gitti.

Ders programında jeodezi vardı, hukuk dersleri vardı, yüksek matematik vardı... Haldun'un derslerde çok tipik davranışları vardı. Özellikle hukuk derslerinde öyle sorular sorardı ki, hiç kimse bir şey anlamazdı. Bazen hoca da anlamazdı. O sınıftan Haldun'la ilgili aklıma gelenler bunlar...

Ben 1960 yılında 6 aylığına Köln'e gittim. Köln Belediyesinde çalışmaya başladım. Bu altı ay uzadı ve 10 yıl oldu. 1970 yılında Yıldız'a girdim. Önce teknik dersler, jeodezik hesap, harita çizimi gibi dersler anlattım. Benimle birlikte 4 düz asistan göreve başlamıştı: Ayhan ALKIŞ, Hüseyin DEMİREL, Ömer AYDIN, galiba Tefik AYAN... Ben doktora yapmış asistandım. 1974 yılına kadar doçentlik çalışması yaptım. Doçentlik tezini verdikten sonra arazi toplulaştırması dersini koymak mümkün oldu. O sıralarda Trabzon'da da "kamu ölçmeleri" adı altında kürsü oluşturulduğunu, derslerin verildiğini duyuyordum. Kamu ölçmeleri dersinin Almanca karşılığı, "kamusal haritacılık", hatta "resmi haritacılık"tır. "Öffentliches Vermessungswesen". Ama o çeşitli üniversitelerde, "toprak düzenlemesi", kırsal alan düzenlemesi" diye de adlandırılmıştır. "Resmi haritacılık" denildiği takdirde, bunları da içine alıyor. Trabzon'daki arkadaşlar buna, "mevzuatlı ölçmeler", "kamu ölçmeleri" dediler.

Biz Haldun'la birbirimizden farklı şekilde, paralel gayretler içinde olduk. Ben 1970 yılında geldiğim zaman, haritacılar içinde olmayan branşta, resmi haritacılık ya da

Görüşme Tarihi : 22.01.2002, Salı, 14.30
Görüşme Yeri : Suadiye'deki Evi

kamu ölçmeleri alanında tez yapma fırsatına nail olmuş bir kimse olarak, bu istikamette yenilikler getirmeye çalıştım. Benden sonra üniversiteye girenleri de o istikamette yönlendirmeye çalıştım. Bunlardan biri Ahmet AÇLAR'dır. Ali ARBEY vardır. Ali ARBEY doktorasını "kültürteknik" alanında yapmasına rağmen, bu istikamette çabalarını sürdürmemiştir. Ahmet AÇLAR'ın, yanında doktora yapması için Prof. GASSNER ile görüştüm ve ondan davet yapılmasını sağladım. Türkiye'ye döndükten sonra bu kez Ali ARBEY için GASSNER'e yazdım ve ona da bu kapıyı açtım.

Ben Almanya'da doktora tezimi bitirmeden önce, 1969 yılından itibaren, 1-2 yıl kadar bir mühendislik bürosunda çalıştım. Mühendislik bürosunda, imar planlarının uygulanması için sayısal planlamalar yapıyordu. İmar planlarındaki yolların eksenlerinin koordinatları belirleniyor ve onların planları hazırlanıyordu. Ben ilk iki yıl Heinrich Hertz Vakfı'ndan burs aldım. Sonra bir haritacılık bürosunda çalıştım. Bu büroda yapılan işler, kadastral duruma getiriliyordu. İşleri kadastro müdürlüklerinin devralması için gerekli belgeler hazırlanıyordu. Son 1.5 yılda çalıştığım mühendislik bürosunda çok şey öğrendim. Özellikle imar planlarının uygulanmasına ilişkin orada öğrendiğim şeyleri, İstanbul'a dönünce İDMMA'da uygulamaya koymaya çalıştım. Birkaç sene Ankara'dan getirdiğim imar planlarındaki yol eksenlerinin koordinatlarını belirleyerek ödevler yaptık. Ama benim dışımda kimse bu zahmetleri göze alamadı. O nedenle birkaç sınıf dışında işler yürümedi. Benim bu ödevleri yaptığım yıllarda mezun olanlar, özellikle Karayollarına sınavsız alınıyordu. Başka üniversitelerden mezun olanlar imtihanla alınıyordu. Fakat bizim bu bitirme ödevlerini yaptığımız öğrenciler Karayollarına sınavsız alınıyordu. Herhangi bir hizmet içi eğitimden geçirilmeden doğrudan doğruya görevlendiriliyordu. Bunu bana Karayollarındaki bir yetkili, 1982 yılında Trabzon'daki Jeodezi Öğretimi Sempozyumu sırasında söylemişti. Bu konular orada konuşuluyordu, "neler yapalım?" diye...

Trabzon'da da bu konuda bir şeyler vardı. Ben bu konularda işbirliği yapmayı, birbirimizin eksikliği gidermeyi arzu ederdim. Olmamasının nedeni, Trabzon'daki huzursuzluklardı. O yıllar Yıldız'da huzursuzluk yoktu. Trabzon'da siyasi nedenlerden dolayı insanlar ölüm korkusu içindeydi. Erdal KOÇAK bir ara anlatmıştı. 1980 öncesi bir akşam arkadaşlarıyla evde oturuyorlarmış. Onun bulunduğu konut silahla taranmış. Evde herkes can havliyle yerlere yatmış. Bu şartlar içinde insanlar can korkusu taşıyorlardı. Bazı şeyleri yapmaları kolay değildi. Ben de o durumda olsaydım, ben de yapmazdım.

1979'lu yılların sonunda, 1980'li yılların başında Muzaffer ŞERBETÇİ ile Ahmet YAŞAYAN Yıldız'a gelmişlerdi. "Orada doktora yapmış bir ziraat mühendisinin "arazi toplulaştırması" dersi verdiğini, fakat o kişinin ayrıldığını, dersin boş kaldığını, beni çağırmak istediklerini," söylediler. Ben de, "Olabilir" demiştim. 1980 yılının yaz yarıyılından itibaren, ki olaylar nedeniyle bu yarıyıl sonbahara kaymıştı, 3 yıl oraya gittim. İki haftada bir oraya gidiyor, on saat ders anlatıyordum. Hem arazi toplulaştır-

ması hem de kentsel alan düzenlemeleri konusunda ders veriyordum. O sıralar Haldun ÖZEN orada değildi. Onu Gümüşhane'deki meslek yüksek okuluna atamışlardı. Haldun'un anlattığı bu dersleri ben anlatmaya başladım. Haldun'un anlattığı derslerin içeriğinin bizim Yıldız'da anlattığımız içerikten farklı olduğunu gördüm. Bizim derslerimiz Almanya'da bu konudaki gelişmeleri de göz önüne alıyordu. Bizim şartlarımızla karşılaştırmalı ders anlatıyorduk. Bizim derslerimiz daha geniş bir baza dayandığı için bu fark normaldi. Biz dersleri eleştirel biçimde ele alıyorduk. Bu tarzımızdan dolayı ortaya çıkan fark oradaki derslerde kendini hissettiriyordu. Ama ben de Haldun'un yerinde olsaydım, aynı şekilde ders anlatırdım. Ama Kadastrodan ayrılıp Trabzon'da bunları ders haline getirmiş olması onun ileri görüşlülüğüydü, önemli bir öngörüydü. Takdir edilecek, selamlanacak bir davranıştı.

O zamanlar Bölüm Başkanı rahmetli Erdoğan ÖZBENLİ idi. Onun iki tane de asistanı vardı. Onlar benim derslerimi, boş gözlerle dinlerlerdi. Ben Erdoğan'a demişim ki, "Bana doğru dürüst asistan ver de onları yetiştireyim." O da, "Elimdeki malzeme bu," demişti. O asistanlardan biri şimdi profesör oldu, diğeri de doçent galiba...

Hiç Haldun Hoca ile karşılaşmadınız mı?

Belki bir iki sefer karşılaştık. Ama aklımda kalan, iz bırakan görüşmeler olmadı. Orada insanlar kutuplaşmış gibiydi. Ben diyalog kurmaya çalışırdım. Ama o gergin hava beni de rahatsız ederdi.

Nasıl bir ortam vardı?

Sağcı grubun adamları, asistanlar, öbür grubun hocalarını gördükleri zaman yere tükürürlermiş. Bunu bana anlatmışlardı. Yahut bir profesörün üzerindeki bir dersi alıp, kendi doktoralı asistanlarına veriyorlarmış. Yani son derece tatsız bir ortamdı. Ben 1980 yılının Ekim ayında derse başladım. 12 Eylül olmuştu. Daha sonra 1981 ve 1982 yıllarının yaz yarıyılarında bu derslerim sürdü.

Tanıdığımız kadarıyla insan olarak kim Haldun ÖZEN?

Ben özellikle doktorası esnasında kendisiyle birkaç kez görüştüm. Rahmetli Fehmi YAVUZ'un yanında doktorasını yapıyordu. Doktora yöneticisi Ergun UĞUR'du. Koordinat kadastrosu konusunda çalışıyordu.

Haldun bana daha sonra asistan Tahir ÖZDİL'i gönderdi. Onun çalışmalarını düzeltmek istedim. Başta bir hayli tepki gösterdi. Daha sonra Haldun'un onunla konuştuğunu tahmin ediyorum. Ondan sonra benim istediğim düzeltmeleri dikkate almaya başladı. Fakat sonradan ne taraftan rüzgar esti bilmiyorum, beni doktora jürisine çağırmadılar.

Haldun Hocayı, "Haldun Hoca" yapan özellikler neydi?

Gördüğüm ve tanıdığım kadarıyla kendinden emin bir insandı. Kendisinin ne yapıp ne yapmadığını bilen, bu konuda herhangi bir kaprisi olmayan, kompleks olmayan bir

kişiydi. Böyle bir yapısı olmasaydı, yardım etmem için Tahir'i bana göndermezdi. Kendisi istediği gibi onu yetiştirirdi. Yıldız Teknik Üniversitesinde uzman kadrosunda çalışan Zerrin DEMİREL'in benim yanımda doktora yapmak istediğini Haldun'dan duydum ve olumlu cevap verdim. Bu olayların da gösterdiği gibi Haldun olumlu bir insandır ve içinde bulunduğu şartlara göre olağanüstü gayret ederek kendisini yetiştirmeye çalışmıştır. Herkes için kabil olamayacak mertebeye ulaşmıştır.

Nedir o mertebe?

Bulunduğu alanda edindiği bilgileri başkalarına iletmek, bilgiyi paylaşmak... Aslında hepimiz biliyoruz ki, hayatta iki şey verdikçe çoğalır: bilgi ve sevgi... Bu ikisi birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bilgiyi başkasıyla ne kadar paylaşırsanız o kadar çoğalır. Bilgiyi vermek istediğiniz zaman, kendi bilginizi de artırmak istiyorsunuz. Öğrenmek, öğretmekle kabildir. Bu nedenle, bir şeyi öğretirken, ona ilişkin başka hususları da genişletmek suretiyle bilgi zaten artıyor. Sevgi de buna benzer biçimde artar. Hocalığın en güzel tarafı da budur... Bana sorsalar, "Dünyaya bir daha geldiğinde ne olmak istersin?" diye: Hocalık yapmak ve çalıştığım konularda çalışmak isterdim...

Ülkemizde yıllardan beri kamu ölçmeleri alanında yeterli öğretim elamanı yetişmiyor... KTÜ'de Haldun Hoca bunun için mücadele vermiş, Yıldız'da sizler verdiniz... Hemen hemen aynı alanlarda çalıştınız. Bu açıdan bakılırsa, Haldun Hoca'nın "kamu ölçmeleri" alanında verdiği mücadelenin anlamı nedir?

Haritacılığın bu alanına ilişkin bir ışık yakmaya çalışmıştır. Ankara'da Harita Mühendisleri Odasının yöneticileriyle görüştüğüm zaman, Haldun'un öğrencisi olmayan kimseler benim dediklerimi anlamadılar. Bu, çok tipik bir olaydır. Onlara derdini anlatamadım. Haritacılığın yalnızca "çelik şerit ve ölçmekten" ibaret olmadığını anlatamadım. Aslında yavaş yavaş, şartların zorlamasıyla bu istikamete geliyorlar. 1970'li yıllarda söylenenlerin ne olduğunu anlamadılar. Ama Harita Mühendisleri Odasının hafta sonu yapılan son seçiminde, "ileriye yönelik neler yapmak istediklerini" yazmışlar. Bir maddede "Taşınmazların Değerlendirilmesi" ile "Kırsal ve Kent-Sel Alan Düzenlemeleri" deniliyor. Çok mutlu oldum. Demek ki önceleri zaman olgunlaşmamıştı. Yani şartlar olgunlaşmadığı takdirde, siz ne yapsanız, sonuç olmuyor. Bu, biraz dövmeye bakıra benziyor... Bakiretilerde bakır, tokmak yiye yiye olgunlaşır. O nedenle bıkmadan usanmadan bakırı hep tokmaklamak lazım. O zaman eşref saati biraz daha erken geliyor.

Sektörümüzün bütününe düşündüğümüzde Haldun Hoca ile ilgili nasıl bir değerlendirme yaparsınız?

Meslekte Haldun'un yeri, kalbur üstü düzeydedir. Haldun'un ileri görüşünü şöyle belirtebilirim: Eğer ben Avrupa'ya gitmeseydim, şimdiki görüşte olmayacaktım. Ama Haldun'un davranışları, on sene Avrupa görünüş bir insanın görüşlerine paralel, o düzeyde... Eğer şartlar çok elverişli olsaydı, daha da işbirliği yapabilir, iyi ürünler

ortaya koyabilirdik. Belki KTÜ'de ayrı bir bölüm açılabilirdi... Aslında toprak düzenlemeleri, kentsel ve kırsal alan düzenlemeleri başlı başına bir bölüm oluşturacak nitelikte. En güzel örneğini, Viyana'da Kültürteknik Üniversitesi'nde görüyoruz. İsviçre'de haritacılık iki ana bölümden oluşur: Jeodezi ve Kültürteknik... Almanya'daki üniversitelerde, branşlaşma şeklinde gelişmiştir. Bizim ülkemizde biraz kör-topal branşlaşma gibi görüldü. Yıldız'da şu an, 4-5 sene öncesine göre daha fazla ilerlemiş değil... Trabzon'da bir şeyler var, ama ne düzeyde bilemiyorum... İTÜ bu konulara tamamen yabancı, hatta karşı... Konya'da çok zayıf... Öbür üniversiteler var, veyahut yok... Ben, Boğaziçi Üniversitesi'ndeki yüksek lisans programına benzer bir programın, "Arazi ve Arsa Düzenlemesi Yüksek Lisans Programı"nın bir üniversitemizin bünyesinde uygulanmasını dilerim. Bu programa, başta haritacılar olmak üzere, şehir plancılar vd. ilgili diğer meslek gruplarından öğrenci alınabilir. Buna gereksinmemiz var.

Haldun Hoca'nın düşüncelerinden dolayı Gümüşhane Meslek Yüksek Okulu'na sürülmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Emekli olmasına ne dersiniz?

Bence emekliye ayrılması onurlu bir davranıştı. Ben Gümüşhane'ye atandığı için çok üzül müştüm. Aslında insanların, görüş farklılıklarından dolayı yerlerinden edilmele-rini ben çağdaş bulmuyorum. Bunlar akademik yaşama yakışmayan davranışlar... Avrupa'daki üniversitelerde de anlaşmazlık oluyor. Ama onu çok fazla büyütüyorlar. kendi haline bırakıyorlar... Orada partiler arasında da anlaşmazlık oluyor. Partiler de kendi adamlarını yetkili noktalara getiriyorlar. Ama hiçbir zaman yeteneksiz kişileri buralara getirmiyorlar. Gerçekten nitelikli olanları getiriyorlar. O zaman sistem de bozulmuyor.

Benim dikkatimi çeken bir husus daha var: Prof. Wolf'un yanında 60 kişi doktora yapmış, 10 kişi Türkiye'den... Prof. Siegel'in (Münih) yanında 40 kişi doktora yapmış... Yurt dışında doktora yapıp gelenlere bakıyorum. Ne kadar kalmış? Beş sene... Davranışlarına bakıyorum. Avrupa'daki zihniyeti benimseyemediklerini görüyorum. Bundan da şu sonuca varıyorum: Türkiye'de insanlar, maalesef, biyolojik olarak olgunlaşıyor, ama ruhsal olarak olgunlaşmıyor...

Haldun Hoca bu kabuğu kıranlardan...

O, onu kıranlardan...

Haldun'a sağlıklı, uzun ömürler dilerim... Onun varlığıyla bizim mesleğimiz ivme kazanmıştır... Haldun gibi kimselerin çoğalmasını dilerim... Gerek insanı bakımdan, gerek mesleki bakımdan çok kimselere örnek olabilecek yaratılıştaki bir kişidir Haldun...

Bu söyleşi için çok teşekkür ediyorum Hocam...

Ben de teşekkür ederim...

Mehmet Ali ALGANCI

Arslan ABANOZ

Nuri Kemal DEMİREL

Orhan KASAP

Muhittin İPEK

Sizlerle görüşmemin nedeni Haldun Hocayla ilgili bir sözlü tarih çalışmasıdır. Bu çerçevede, öğrencilerinin gözlüğünden Haldun Hocayı konuşmak istedim. Kabul ettiğiniz için sizlere çok teşekkür ediyorum. Haldun Hocanın Karadeniz Teknik Üniversitesinde bir eğitici olarak, bir bilim adamı olarak göreve başladığı andan, ayrılıncaya kadar geçen süreci değerlendirmek istedim sizlerle. Mehmet Ali ALGANCI ile başlamak isterim. Hocamızın ilk öğrencilerinden birisi olarak, ilk karşılaşmanız nasıldı?

ALGANCI - Haldun Hoca ile 1969 yılında karşılaştık. Kadastro Tekniği dersine geliyordu. O dönemler okulumuzda, "sınıf öğrenci temsilciliği" seçimleri boyutunda birtakım saflaşmalar söz konusuydu. Derste konular işlenirken hocamızın pozitif düşünen bir insan olduğunu gördüm. Konu gereği özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla birlikte kadastro sorunu da ortaya geldi. Bunun geçmişine yönelik irdelemeler yapılırken, tabii sınıfta değişik söylemler, değişik düşünceler ortaya çıkıyordu. Hocamız sınıfa insanın ortaya çıkması, insan türünün gelişimi konusunda bir ansiklopedi getirdi. Demokratik düşünceyi savunan ve ondan yana söylemleri olan arkadaşlarımıza dedi ki, "Arkadaşlar, çeşitli konuşmalar var. Ama hiçbir şey mutlak değildir. Mutlak olan bilimdir ve bilim de insanlığın, insan türünün gelişimini bu şekilde gösteriyor. İşte ansiklopedi, işte resimler, isimler. Bunları okuyun, itirazınız varsa buna yapın. Bu konuda doğruyu bulalım." Bu biçimiyle, çok özlü, sağduyulu bir yaklaşımı söz konusu oldu. Daha sonraki süreç içerisinde Haldun Hocanın pozitif yaklaşımlarını gördük. Bilimsel anlamda yaklaşımlarını, siyasi etkilenmelerin dışında, objektif yaklaşımlarını gördük. Bu, bizi oldukça etkiledi.

Bu yanıyla diğer hocalardan farklı mıydı Haldun Hoca?

ALGANCI - Tabii diğer hocalardan farklıydı. Diğer hocaların özellikle bir kısmı, siyasi görüşlerini önde tutuyor ve öğrencileri etkilemeye çalışıyorlardı. Açıkça, sözlü olarak söylemeseler bile, psikolojik olarak etki altına alma davranışları söz konusuydu. Ders içinde olsun, ders dışında, kampus alanında, öğrencilerle olan ilişkilerinde bu tür

Görüşme Tarihi : 2.01.2000, Pazar

Görüşme Yeri : Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Genel Merkezi

Üniversitede bizim dönemimiz en hareketli dönemdi. Artık demir, bıçak aşılmış, silahlı çatışma başlamıştı. Daha sonra Erzurum Üniversitesinden usulsüz intibakla getirilen 200 kişilik grup vardı. ODTÜ'den de gelen var. Erzurum Üniversitesi o zaman düştüğünde biz demiştik ki, "Üniversite nasıl düşer?" Bizim sayı ile kıyaslandığında, bizim üniversitenin düşmemesi, arkadaşlarımızın cansiperane direnişi sonucudur. Sayısal anlamda olsun veya örgütlenme anlamında olsun düşmesi gerekirdi. Biz ister istemez sürekli çatışmaların içerisindeyiz. Diyelim bir ay derse gidiyorsak, 10 gün içeride yatıyoruz. 3 ay gidiyorsak 1 ay yatıyoruz. Hayatımız "demir parmaklıklar-okul" ikilemine düştü.

Bu ortamda Haldun ÖZEN'i yavaş yavaş tanıyorum.

Bir de o dönemde fraksiyon seçimi önemli. Ben bakıyorum, "hangi fraksiyon en iyi fraksiyon olabilir?" diye... Benim seçeceğim lider solda güven veren, iyi kavga eden, delikanlı biri olmalı. Kim olabilir bu? Kim diyelim, atıyorum o zaman Köksal... Tamam... Köksal hangi fraksiyonda, biz onun peşindeyiz.

Haldun Hoca derslerinde, Orhan'ın dediği gibi, kesinlikle bu sağdır, bu soldur diye bir ayırım yapmaz. Ben çok kızardım, "Hocam niye böyle yapıyorsun? Olur mu böyle? Onlar ayrımcılık yapıyor. Siz niye böyle yapıyorsunuz? Siz de bunları falan cezalandırın," derdim. Ama hiçbir koşulda o konuda bana taviz vermedi. Beni kişisel olarak korkunç da severdi...

Siz bunu söylediğiniz zaman Haldun Hoca size ne diyor?

DEMİREL - Onun kafasında hep eğitim, özerklik mücadelesi var... "Onların da bir bakıma halk çocuğu olduğunu, bu nedenle onları dışlamanın yahut da cezalandırmanın doğru olmadığını," söylüyor. Bunu net bir şekilde ifade ediyor. Sonra duyuyorum ki, Haldun Hoca o dönemin koşullarında, Erdoğan ÖZBENLİ'den doktora tezi almış. "Hocam bula bula Erdoğan ÖZBENLİ'yi mi buldunuz?" diyoruz. Yani böylesine kendine güvenen yapısı vardı... O düzeyiyle ve o bilinciyle, her şeyi doğruya çekebileceğine inanan, yani gerekirse dağı eritebilecek sınırsız gücü olan yapıda bir insandı... Bu eforu da, isteği de vardı... Mesela hep derlerdi, "Erdem AKSOY resmen rektör, ama perde arkasındaki rektör Haldun ÖZEN... Üniversite ile ilgili herhangi bir sorun ortaya çıkınca, Erdem AKSOY'dan çok, Haldun Hocaya gidiyoruz, "Hocam, Erdem AKSOY'a söylensin. Bu böyle olmalı," diye. Diyelim ki, komutan sağcı olduğunda, "Komutanın değişmesi lazım," diyoruz...

Öğrenci temsilcilikleri üzerinden görüşlerinizi iletemiyor musunuz o zaman?

O koşullarda temsilcilikler kalkmıştı. O dönem Jandarma var, güvenlikten onlar sorumlu. Ama jandarmanın çok büyük baskısı var. Hatta bu konuyla ilgili Ankara'ya geldik. Siyasilerle görüştük. Amacımız, üniversite güvenlik görevlisinin tarafsız olması. Bu konuda Hocamın da çok büyük katkıları vardır. Müdahalesiz, özerk bir yönetim istiyoruz. Sağ-sol ayrımı yapmayacak, bir taraf "benimkiler", "öbür tarafı

vurun" demeyecek zihniyette bir komutan istiyoruz... Tarafsız bir emniyet müdürü, tarafsız bir Vali olsun... Amacımız o... "Eşit koşullarda olalım," istiyoruz.

Üniversitenin orası polis bölgesi değil. Polisi istemiyoruz, ama bizim jandarmadan da sıkıntımız var. Bir kavga ortamında, sayısal üstünlüğe göre, kollama hareketi başlıyor. Veya içeri düştüğün zaman, gözaltında bizi biraz fazla hırpalıyorlar... Hocamız, bu cylemlere karşı bir insan... Kavgayla korkunç karşı bir insan...

Ne diyor size bu olaylar için? Yaşanan bu kavgalardan sonra ne diyor?

DEMİREL - "Kesinlikle, kesinlikle kavgadan uzak duracaksınız. Kavga etmeyeceksiniz," diyor. "Hocam, malum, saldırıyorlar..." diyoruz. Bu konuda hocamı bir türlü ikna edemedik. Okulda olsun, sınıfta olsun, hangi koşulda olursa olsun kavgaya karıştı. Bizimki yalnızca savunma amaçlı oluyordu veya bir yerde misilleme amaçlıydı. Bizimki yalnızca savunma amaçlı oluyordu genelde. Diyelim Türkay oluyordu... Yani gücü tutabilme anlamında yapılıyordu. Bir gidip, bir geliyor. Bir TÜDEŞ bir keresinde sınıfa girdiğinde, anahtarlı girdi. "Olur mu?" dedik. Öğretim arkadaş dedi ki, "Bunun anahtarında bozkurt işareti var." "Olur mu?" dedik. Öğretim görevlisinin ne alakası var, "Şak, şak" ediyor üstelik. Türkay TÜDEŞ ders anlatırken bu hareketi faul... Bu hareketi bizim hoşumuza gitmiyor, ama o kendi tavrını koyuyor... Yandaşlarını bayağı destekliyordu...

Bu nedenlerle siz de Haldun Hocadan açık tavrı koymasını mı bekliyordunuz?

ABANOZ - Sadece Haldun Hoca değil, ama Haldun ÖZEN önderliğinde, ona yakın diğer hocalar da tavrı koymadılar. Çünkü onlar sadece o bilimsel yanlarını açığa çıkarıyorlardı. Beklediğimiz bu anlamda.

Oraya gelmek istiyordum tam da... Bu sözünü ettiğiniz noktada Haldun Hoca, bölüm içinde yalnız bir adam mı o yıllarda?

KASAP - Tamamen yalnız.

ABANOZ - Zaten o gittikten sonra çözülme de başladı.

İPEK - İşin bir başlangıç kısmı var. Başlangıç kısmı da öyle. Haldun Hocanın bir dünya görüşü var. Bunun için karşı durulması gereken yerde duruyor. Tavrı koyuyor. Şimdi ben diğer hocalarımı da burada eleştirmeyeyim, ancak eksik olan şeydi: Bö- lümde bir mücadele vardı. Bu mücadele artık net ortaya çıkmış. Nuri Kemal'in dediği fiziksel olaylara, kavgalara dönüşmüştü. Biz öğretim görevlilerinin de arasından da bunun desteklenmesi için bir beklenti içindeyiz. "Kavga edin," demiyoruz, ama buna karşı bir duruş lazım. Nasıl bir duruş? Mesela bölüm toplantılarında karşı duruş gerektiren kararlar var, öğrencilerle ilgili çalışmalarda karşı görüş gerekiyor, hakkı yenen solcu öğrenciler var... Bazı arkadaşlarımız yalnızca sağcı hocaların derslerini den kalıyor, atılıyor. Buna karşı bir karşı duruş... Burada Haldun Hoca kesinlikle yalnız kalmıştır. Bu durum sadece bizim bölümle ilgili değil. Diğer bölümlerde de

var. Bu süreç zaten Karadeniz Teknik Üniversitesinin sonunu getirmiştir. Benim başlangıçla ilgili gözlemim bu... Sonra süreç daha keskin olmuştur.

KASAP - Nuri Kemal'in lafını kestik. Benim söylediğim şey, yani Fizik Bölümünde gerçekten fikir yapısı olarak sağ görüşlü olan iki tane öğretim görevlisiyle görüşüyordum. Onlardan bir tanesi fizik dersimize geliyor. Fiziki bölüm olarak ve o iki hocayı da dünya görüşü olarak biliyordum. Hoca onları "üniversite senato seçimleri, üniversitenin özerkliği için Erden AKSOY'u ve onun grubunu desteklemeleri," konusunda ikna ediyordu. Haldun Hocanın, üniversitedeki diğer demokrat hocaların bazılarında bile bu bazda bir desteği yoktu. Adamcağız niye gitsin de, Fizik Bölümündeki insanlardan destek arasın? Çünkü Haldun Hoca, oradaki insandan bile destek ararken, özerk bir üniversitenin doğru şeyler ortaya çıkaracağını biliyordu. Doğru öğretim görevlisi çıkarak öğrencileri de doğru eğitecekti. Haldun Hocanın bütün bakış tarzı buydu... Yani özerk bir yapıda bilim yapılırsa, orada, o bilim yuvasında yetişecek olan öğretim görevlileri bilimsel düşünen aydın görüşlü öğrenciler yetiştirecekti... Benim algılayabildiğim, özet olarak yapısı buydu... Haldun Hoca, hoş davranışları olan bir insandı...

İPEK - Ama ciddiydi. Hiç gülmeyen bir adamdı. Şunu doğru konuşalım.

KASAP - Yok, öyle değil...

ABANOZ - Sen hiç Haldun Hocanın kahkahayla güldüğüne rastladın mı?

KASAP - Ciddi, tamam... Bizim zamanımızda gülüyordu. Ya da biz güldürebildik biraz onu, sizde biraz suç var demek ki...

DEMİREL - Benim değinmek istediğim çok daha önemli bir olay var: Necdet BULUT vurulduğu zaman bile Haldun Hoca yalnızdı tabii... O zamanlar, "üniversitede solun lideri," diye Haldun ÖZEN ismi konmuştu. Sağın, lideri de Türkay TÜDEŞ... Haldun Hocaya fiiliyatta hiçbir eylem yapılamamıştır.

Bu hissedilen mi, yoksa dillendirilen bir şey mi?

KASAP - Bu, sağcılar tarafından dillendirildiği zaman, o zamanki devrimci öğrenciler tepkisini koymuştu. Yani Haldun Hocaya tehditler oluyordu.

Burada şöyle ilginç bir nokta yok mu? Haldun Hoca, bütün öğrencilere eşit davranan bir insan, ayrımcılık yapmayan, alsında kendi ideolojisini onlara empoze etme çabası içinde olmayan bir insan... Bu durumda tehlike doğuran neden ne? Haldun Hoca niye tehlikeli bir adam o zaman?

KASAP - Tehlikeli olan şu: Az önce anlattığım olay... Dünya görüşü sağ olan iki tane öğretim üyesinden, üniversite özerkliği konusunda senato seçimlerine destek istemesi, bu insanları ikna edebilmesi, bunu örgütleyebilmesi... "Bunu örgütleye-

bilip üniversiteyi o yapıya ulaştırdıktan sonra, gelecekte öğrencilerin de örgütlenebileceği," korkusu...

DEMİREL - Daha önemlisi, ben bir çatışmada yaralanmışım. Hoca beni Trabzon'dan alıyor, Ankara'ya getiriyor. Ankara'da Cevat GERAY'a götürüyor, o da beni Tıp Fakültesi Dekanına gönderiyor. Ameliyat olanağı bulunuyor, hastanede ameliyatta da özellikle başımda bulunuyor.

ABANOZ - Olayları birebir hatırlamıyorum, ama İPEK'in dediği gibi gerçekten ciddi duruyordu, çok ciddiydi... Yani bizim kahkahasını görmemiz mümkün değildi. Hala bugün yanına gitsem ciddiyetten dilim çözülmez, konuşmam yanında... O zamanki kalıbı görürüm. O kalıba göre hareket ederim.

Şunu sormak istiyordum az önce: Bir taraftan Nuri Kemal'in yaralanması olayında ona bu kadar yakın, ama bir taraftan da bu kadar mesafeli. Yani bu ilginç bir denge...

ALGANCI - Benim bir anım var. Bizim öğrencilik dönemimiz arkadaşlardan daha önce... Az önce birkaç defa Türkay TÜDEŞ adı geçti. Ben vermek istememiştim. Türkay TÜDEŞ sınıfta farklı düşündüğümüzü bildiği için, derslerde olsun, sınavlarda olsun, ayrımcı davranıyordu. Okul içerisinde kampusta eğimli bir saha var. Orada futbol oynanıyor. Zaman zaman biz kendi arkadaşlarımızla orada topluyoruz. Zaman zaman da sağ kesim toplanırdı. Bir keresinde sağ kesim oraya dümbelekli geliyor. Türkay TÜDEŞ'in oradaki davranışı tam bir örnek! Bir kasaba takımının, bir mahalle takımının amigosu gibi davranıyordu. Orada öğrencilerle olan ilişkileri çok seviyesiz.

Hocanın bizimle ilişkisi benim anımda şöyle. 12 Mart döneminde Karadeniz Bölgesinden demokrat avukatları, TÖBDER'li öğretmenleri, üniversiteden önde görünen solcu öğretim üyelerini, bazı öğrencileri sorgulamak için Ankara'ya getirdiler. Altındağ Adliyesinin karşısında eski bir hamamdan bozma gözaltı yeri vardı. Bizi oraya getirdiler. Gözaltı süresi 30 gün. 30 günü aştılar mı sizi tutuklamaları gerekiyor. Bizi 29. günün gece yarısı serbest bıraktılar. Parça parça, sırayla... Böyle bir olay yaşadık. Ben bir bayram dönüşü yurda gittim. İki gün sonra Alay komutanı geldi. Bir Yarbay, yapılı bir komutan. Beni aldı götürdü. Göz altında kaldım bir hafta. Amerikalıların Boztepe'de Radar tesisi vardı. Radarda kaldık. Oraya Rize'den de bir arkadaş getirdiler. Okuldan tanıyoruz, sosyal demokrat... Müthiş birisi, ama siyasetle çok bir ilgisi yok, Şakir... Onunla beraber iki kişi olunca, yanımıza da iki jandarma verdiler, otobüse bindik Ankara'ya sıkıyönetime gönderdiler. Bu arada tabii derslerden bir kopukluk oldu. Biz gözaltıdan bırakılınca, gece Trabzon'a döndük. Sabah derse girdim. İşte Hocamız derse girdi, dersi işledi. Dersin sonunda bana sordu, "ALGANCI, sen bir süredir görünmüyordun. Nerelerdedin? Niye girmedin derslere?" Ben de dedim ki, "Hocam, bizi çok seviyorlarmış. Aldılar, götürdüler. Ankara'da bir süre baktılar. Sonra da bıraktılar, geri geldik." Hocamız bu konuda hiç yorum yapmadı. "Öyle mi?" dedi. "Evet" dedim. Bize olan tavrı, mesafesi buydu yani. Bunun ötesinde bir tavrı söz konusu değildi.

bürosunda yatıyorum.” 18 yıl önce, “çeyrek asırlık deneyim” diye bizim dergilerimize reklam veriyor. Bürosunda portatif şeyler var. Akşam gidiyorum. Onun bürosunun alet-edevatını olduğu bir odayı açıyorum, yatıyorum. “Çoğu zamanda eşimin teyzesinde kalıyorum,” dedim. Haldun Hocaya her gün uğruyorum. Muntazaman gidiyorum. Haldun Hoca oraya bakıyor, buraya bakıyor... Sonunda gerçekten Haldun Hoca bir ilişki kurdu, Ceyhan TOKMAK’la, onu üniversiteden hatırlamıyorum. “Ceyhan TOKMAK geldi. Sana bir iş buldum,” dedi. Şunu söylemeliyim, Haldun Hoca İstanbul’da olsa, ben İstanbul’a giderdim; Adana’da olsa, Adana’ya...

Ben de o sıra Haldun Hocaya gidiyorum. Ceyhan geldi, beni Feyyaz OTU’nun bürosuna götürdü. Anlaştık ve ben işi yapmaya gittim. Haldun Hocanın bizim üzerimizde böyle bir misyonu var. Ben işi onun çabalarıyla buldum.

6 veya 8 ay gibi bir süre, Haldun Hocaya gittiğim dönemler, her gidişimde odasında hiç tanımadığım insanlar oluyor. İsmen tanıştıyor, ama ben ismi şu anda bile hatırlamıyorum. O zamanlar İnsan Hakları Derneği’nde çalışıyor... O sıralar, Hoca, Aydınlar Dilekçesinden yargılanıyordu. Aydınlar Dilekçesine Arif DELİKANLI ve Celal BEŞİKTEPE de imza koymuştu... Önümüze gelse sen de, ben de imza koyardık belki, ama Haldun Hoca gibi yargılanamazdık. Haldun Hoca gibi yargılanabilme şansımız yoktu. Çünkü o savunması ile yönlendirebiliyordu, bana göre, sorguluyordu... Bildiğim kadarıyla her imza atanı yargılamıyorlardı. Yargılanan az sayıda insan arasında Haldun ÖZEN de vardı.

Ben gittiğimde hem davayla uğraşıyordu, hem de bana soru soruyordu. Mesela “Biz KTÜ’de neyi eksik yaptık? Neler yapılabilirdi?” diyordu. “Siz de bizi rahat bırakmadınız ki... Olaylar o kadar yoğunlaşıyordu ki, derslerle yeterince ilgilenemiyorduk...” diyordu. Olayların, verdikleri “özerk üniversite” çalışmalarını engellediğini söylüyordu. YÖK’le ilgili raporlar hazırlıyordu. Hani diyorsunuz ya, “birçok konuda bir şey hazırlar, ama ismi bir yerde yoktur” diye, YÖK’ün ondan sonraki dönemde yapısının bir miktar kırılmasında Haldun Hocanın hareci vardır, çabası vardır... Şunu da iyi biliyorum ki, o dönemde ikinci bir parti, SODEP kurulacak, Erdal İNÖNÜ’nün öncülüğünde. Bu partinin programının üniversite ve YÖK ile ilgili bölümünde Haldun Hoca var...

Muhittin’den sonraki dönemde Oda Yönetim Kurulu üyesiyim... Gizlilik Yönetmeliği konusunda bir çalışma var. Odanın da bu konuya bir bakışı var. Erdal İNÖNÜ Başbakan Yardımcısı... Haldun Hocanın randevu almasıyla Erdal İNÖNÜ’ye gittik. Böyle ağırlıkları vardı...

Haldun ÖZEN’in her şeyini tanımlayan bir şey anlatacağım. Biz yönetim kurulu olarak gittik, yönetim kurulundan kaç kişi gittiğimizi hatırlamıyorum. Tahir ÖZDİL başkan, ben, Atilla AYDIN, Muhittin... Haldun Hoca yönetici falan değil, ama o da toplantıya bizimle birlikte geldi. Harita Genel Komutanlığı, Gizlilik Yönetmeliği konusunda her birimiz bir şeyler söyledik. Haldun Hoca bir şeyler söylemedi. Bir

noktadan sonra Erdal İNÖNÜ bir şeyler söyledi. “Onların da olması lazım, ama memleketin güvenliği,” falan diyor... Sonra, “Haldun, sen harita mühendisi misin?” dedi. Erdal İNÖNÜ, Haldun ÖZEN’in harita mühendisi olduğunu bilmiyordu. Haldun ÖZEN böyle bir insan... Kimliğiyle değil... Kişiliğiyle...

Bir anımı daha anlatacağım. Selanik Caddesinde Nuri Kemal’le beraber bir büromuz vardı. Yan tarafta Anayasa Mahkemesi var... Anayasa Mahkemesinin başkan yardımcısı, Yekta Güngör ÖZDEN... Benim geçmişteki siyasi yapımla bakınca, Yekta Güngör ÖZDEN’in yapısına, bir çizgiden sonra antipatik bakıyorum... Örtüşmüyorum... Ama hafızası çok güçlü bir adam olduğunu da duymuştum. Bundan 10-12 gün önce Fevzi Çakmağın üst sokağında rastladım. Herhalde Atatürkçü Düşünce Derneğinin bir bürosu var. Beni Selanik’ten hatırlıyor. Önce bir selamlaştık. Ondan sonra, “Nereden?” dedi. “Ben sizi bir yerden tanıyorum” dedi. Ondan sonra hiçbir bir şekilde bir masa etrafında oturmadık. O tarihi söyledim, “Tamam” dedi, “Haldun ÖZEN’le beraber gelmişsiniz” dedi. Biz o dönemin Anayasa başkanı, Odadan bir heyet olarak, Haldun ÖZEN’in aldığı randevuyla gitmiştik.

Daha sonraları, Anayasa Mahkemesi Başkanına gittik. Ama Anayasa Mahkemesi Başkanıyla Haldun Hocam o kadar samimi değil. Oturduk, çay ısmarlandı. Anayasa Mahkemesi başkanıyla tanıştık. Oradan çıkınca Hoca dedi ki, “Yekta Bey’e de uğralım. Şimdi buraya gelip de Yekta Bey’e uğramazsak ayıp olur.” Ben Yekta Beyi ilk defa orada tanıdım. Girdik odasına. Üniversiteden sonra, yani üniversiteden mezun olduktan 14-15 sene sonra, öğrenmemiz devam etti. Tanıştırdıktan sonra Hoca bizi Yekta Bey’le baş başa bıraktı. O diyalogun sonucudur ki, Yekta Beyle 12 gün önce sokakta karşılaştığımızda, selamlaştık. Bunları niçin anlattım. Hocanın insan ilişkileri gelişkindi, gelişkin...

Ama Hocam öyle bir serbest bıraktı ki, Yekta Bey de hukukçuluğun verdiği rahatlıkla “atış serbest” gibi bir ortam yarattı. Atış serbest olunca, ben biraz rahat konuşurum. Nereye giderse, gitsin. Öyle güzel bir ortam oldu ki, çıktıktan sonra bizi asansöre kadar uğurladı. Haldun Hocanın, tanıştırmanın dışında, Yekta Güngör ÖZDEN’e “iyi günler” dilemesinin haricinde konuşmadığımı fark ettim. Bu benim için çok güzel bir anekdottur. Haldun ÖZEN’le Yekta Güngör ÖZDEN orada 10 dakika sohbet ederdi, biz de mostralık gibi otururduk... 10 dakikada çaylar içilirdi, o odadan kalkılıp giderdi. Ama öyle olmadı. Yekta Güngör ÖZDEN’le biz tartıştık. Ülkenin o anki siyasi durumlarını da tartıştık, demokratik durumları da tartıştık. Ama Haldun Hoca o konulara hiç katılmadı. Sadece dinledi.

İPEK - Bizde eskiden Oda yönetimlerine böyle saç baş yolunarak filan gelinmezdi. Bize görev verdiler, dediler ki, “Sen Oda yöneticisi olacaksın...” Ben daha yeni Ankara’ya gelmişim. Yine Haldun Hoca eksenli olarak, çekimli olarak geldim. Ankara’ya geldim, daha evimi bile tutmadan dediler ki, “Yönetim kurulu bünyesinde görev alacaksınız.” O zamanlar benden evvelki dönem, güzel bir dönemdi. Cemal İŞLE-

YİCİ ve genç ekip... Oda açısından harika bir dönemdi. Arkadaşlar görevlerini yaptılar, bize teslim edecekler. Ben, "Benim evim bile yok. Daha kiralık ev bile bulamadım," diyecek oldum, "Olacaksın," dediler. "Peki olalım," dedim. Ben o ara bir sürü görevler yükledim. Herkes bir şey diyor. Hiç unutmuyorum, dediler ki, "Çalışma Raporunun 'Sunuş' bölümünü sen hazırlayacaksın..." İnanır mısınız, iki gün uyumadım. "Bu Sunuş bölümünü nasıl hazırlayacağım? Sunuş ne demek?" Çok zor durumdaydım. Akluma aspirin bile gerekli olunca soracağımız kişi geldi... Haldun Hocayı aramayı düşündüm. Arama-aramama arasında tereddütlüyüm. Başıma gelecekleri tahmin ediyorum. Ve Haldun Hocanın bir karakteri vardır, boş şeylere hiçbir katkı koymaz. Bir şey üretmeden hiç katkı koymaz, dinler geçer. Ben "Hocam nasıl yap-sak?" gibi konuya girecek oldum. "Sen bunu otur yap. Bir sıkıntın olursa gel," dedi. Döndüm, eve geldim. 3 gün daha uykusuz kaldım. Oturdum, hazırladım. Ama ondan korkuma, "Hocam nasıl oldu?" da diyemedim. 1988 senesindeki Sunuş'u zor, uykusuz bir dönemde atlattım. Ve bir ders aldım: Birilerinden bir öneri alırken, boş gitmeyeceksin. Sen bir paket götüreceksin. Bakacak o, "Şurası şöyle olursa daha uygun olur," diyecek... Bunu Haldun Hocadan öğrendim...

Yani Haldun Hoca öğretmeye, ders vermeye devam ediyor.

İPEK - Devam ediyor. Bir başka ders daha: Oda Başkanlığım döneminde Haldun Hocaya gittik. Şimdi genç arkadaşlar buna "icazet" diyor. Ama değil... Genç arkadaşlarım, Oda çalışmalarında daha evvel görev yapan deneyimli insanlara bir şeyler sormayı, "icazet" olarak değerlendiriyor. Hayır!.. Ben Haldun Hocaya her zaman başvuruyorum... O zaman da görüşünü almak için tekrar gittim. Yanında sanırım Gökşin SEY-LAM var. Ben büyük bir böbürlenmeyle hazırladığımız kurultayla ilgili bir şey göstereceğim... Bildirilerden birisini çekti. "Bu ne? Laf salatası bu. Bilimsel hiçbir yanı yok," dedi. Bunu direkt olarak yüzümüze söyledi. Oturduk, düşündük, "Acaba nasıl yapsak?" diye. Onun bize, amiyane tabirle "fırçası", bir derstir. "Fırça" derken, insanların kaşını, gözünü değil, yaptığını doğrudan eleştiren birisi... O eleştiriden hiç kimse de alınmaz... Ben şu ana kadar 3 tane fırçasını yedim. Hem de bir tanesi çok ağır. Hiç alınmadım. Beni motive etmiştir, fişklemiştir, fayda görmüşümdür.

Çok hoş bir sohbet oldu. Haldun hocayı değişik yanlarıyla konuştuk. Bir şeyi daha konuşmalıyız. Biz Haldun Hocanın, meslek dışına da taşan bu değerli yapısını gerçekten kavrayabildik mi, anlayabildik mi, algılayabildik mi? Bu birincisi... İkincisi, sektör olarak Haldun Hocayı sahiplenebildik mi? Haldun Hocaya gönül borcumuza ödeyebildik mi?

KASAP - Bence yapamadık. Yani ben şahsım adına söylesem, gereğini yapamadım. "Ben öğrencilerimle yemek, yemek istiyorum" dedi... Bu talep bile Haldun ÖZEN'den gelmiştir. Teknik Kurultaydan sonraydı. Ben o yemeğe katılamadım, çok güzel bir yemekmiş. Yani ölsem, benim için bir eksiklik... Benim düşüncem, "Bana göre o 4 senelik eğitim sürecini özerk bir üniversitede, rahat bir ortamda, can güvenliği

olan bir ortamda, hoş bir ortamda Haldun ÖZEN'le paylaşıyordum, 1999 yılında Haldun ÖZEN böyle bir görevi bu öğrencilerine vermezdi. Bu öğrenciler bunu yıllar önce yapardı zaten." Haldun ÖZEN, demek ki, bir ihtiyaç hissetti. Bence bizden dolayı değil, kendi sağlığımdan dolayı ihtiyaç hissetti. "Ben, bir yemek istiyorum," dedi. Erdem AKSOY'un cenazesinden sonra bunu söyledi. Bir üzüntümü de söylemeliyim: Erdem AKSOY'un cenazesi de o şekilde kalkmamalıydı. O kadar az insanla kalkmamalıydı... Bu kadar ilgisiz olunmamalıydı. Ben esef duydum ve sanırım o eseftendir ki, Hocam bir ders çıkardı. Dedi ki, "Çocuklar ben sizinle bir yemek, yemek istiyorum," dedi, Maltepe Camisinin avlusunda...

DEMİREL - Bir düzeltme yapayım... Ben cenazeden önce, "Öğlen beraber yemek yiyelim," dedim. Bana, "Olur" dedi. Onun "olur" demesi çok zordur. "Olur" deyince, onun ruhunda, gönlünde yatan aslanı tahmin ettim. Bu sefer bütün arkadaşlara, orada ulaşabildiğim arkadaşlara dedim ki, "Ben Haldun Ağabeyi Atatürk Orman Çiftliğinde yemeğe götüreceğim. Bir sürpriz çekelim," dedim. Korkunç mutlu oldu. O zannediyor ki, "Nuri Kemal ile beraber yemek yiyeceğiz." Bir geldi ki, bütün öğrencileri orada... Yemek talebi benden geldi...

ABANOZ - Belki talep senden geldi, ama Hoca senden sonra onu herkese seslendirdi... "Bir yemek yiyelim," dedi. Biz dedik ki, "Haldun Hoca hiçbir zaman böyle bir istekte bulunmaz. Bu çok ilginç bir şeydir. Bunu görev addedelim. Bu görevi Fahriye verdik. Bir yaz günüydü. Ankara'da çok fazla insanımız yok. Dedik ki, "Ulaşabildiğimiz, Haldun Hocaya yakın insanlara ulaş... Sürpriz yapalım." Merkez Lokantasında bir yemek yiyelim. O yemeğe katıldık. Epey de bir katılım oldu. 3-4 saat sürmüştü. Çok anılar anlatıldı. Gerçekten müthiş ve haz vericiydi. Ama bir eksikimiz vardı, şu kaydedici cihaz yanımızda yoktu. Keşke olabilseydi. Üniversite günlerini anılarını anlattı. Erdem AKSOY'la olan üniversite yıllarını anlattı...

Hocamıza gönül borcumuzu ödeyebildik mi?

ABANOZ - Ben Ankara'ya 1991'de döndüm 16 yıllık mühendisim. Öyle bir süre, ama halen Nuri Kemal'in bürosunda kalıyorum. Çünkü Nuri Kemal'le bir geçmişimiz var... Tabii Haldun Hoca Nuri Kemal'i bize havale ediyor, Ankara'ya geldiği zaman... Öğrenci olarak geldiği zaman da sahipsiz değil, hakikaten sahipsiz bırakmadık. Ondan dolayı onun bize vefa borcu var, bizim de ona karşı yapacaklarımız var... Ben onun bürosunda yatıyorum, kalkıyorum... "Haldun Hocaya karşı görevlerde sıkıntım var," diyor, "Keşke araba alabilsek" diyor. Yani öyle bir sürecimiz var. Onu biraz daha geri, biraz daha yakın tarihimize taşıyorum. Oda genel kurulu, şube genel kurulu yapıldı Ankara'da... Kaybedilmiş bir şube, ama geriye dönüşü var. O kadar insan taşıdık ki, Haldun Hocam bile geldi. Ve o "Meslekte Birlik Grubu" dedi ki, "Hayret... Bunlar, hastanedeki insanları da taşıdı," dedi. Oysa yanlıyordular. Birincisi Haldun Hoca zorla gelmedi, ikincisi o hastanedeki insan değildi... Çünkü O mesleğine ve Odaya karşı görevini her zaman yerine getirmişti, şimdi de getiriyordu. Ve

Evet, onun dayanışma ruhu halen devam eder. Bütün dayanışmasını, herkese eşit olarak, dostane biçimde ve menfaat karşılığı olmadan vermiştir. Hocamın daha nice yıllar yaşamasını diliyorum...

KASAP - Benim önerim, bu sektörün bir vakıf kurmasıdır...

İPEK - Vakıfa karşı çıkan Haldun ÖZEN...

KASAP - Haldun Hocam bile karşı çıksa, vakfın kurulması lazım. Ancak o zaman, sektördeki değerlerine sahip çıkabilir, gereken dayanışmayı gösterebilir...

ABANOZ - Nerede kaybettik biliyor musunuz? Nuri Kemal diyor ya, "Bugün halen Haldun Hocamın evine arkadaşları geliyor, evinde kalıyor..." Biz ne zaman ki evlerimizde misafir etmeyi, bir lokmayı birlikte yemeyi bırakıp, arkadaşlarımızı otellere göndermeye başladık, işte orada kaybettik... Biz o birlik dediğimiz ve o evdeki paylaşımımızı kopandıktan sonra, bireyselliğe döndükten sonra, bu işin ucu koptu...

Sizlere çok teşekkür ediyorum. Bu fırsatı verdiğiniz için, bu kadar uzun süreli kaldığımız, özel koşullarınızı zorlayarak bu sohbeti yaptığımız için çok teşekkür ediyorum..

DEMOKRATİK TOPLUMCU YÖNÜ

uygun uyumlu bir biçimde sürmesini sağladı. Hakikaten biz hepimiz Ülkü'ye çok şey borçluyuz. Çünkü yani sırf adanmışlığıyla, yani insan aklı buna kadirdir diyerek, bilinenleri yan yana getirip, buna gerekli vakti, yüreği, işte, cesareti ayırıp Haldun'a gerekli desteği olmasaydı Haldun'u hakikaten şimdiye yitirmiştik. Buna birkaç defa şahit oldum. Haldun en azından bir kanamadan filan gidebilirdi.

Anında müdahalenin yapılması.

Hayır sadece anında değil, doğru müdahalelerin yapılması, hatta daha önemli olarak, yanlış müdahalelerin engellenmesi biçiminde oldu, kaç defa yani.

Bu beraberliğinizde yaklaşık, 15 yıla varan birlikteliğinizde hoş anekdotlar var mı, böyle hemencecik aklınıza gelen?

En çok, anekdot değil de, mesela Haldun deyince, siz Haldun hakkında gelip konuşacağım dediğiniz zaman benim aklıma gelen resimlerden bir tanesi, Almanya'da bir yerde bir toplantıya gidiyorduk. Bu, üniversiteden atılmışların, 3 kuşak boyunca üniversiteden atılmışların, yan yana geldiği bir toplantıydı. Almanya'nın hangi şehriydi onu bile unuttum, galiba Duisburg'daydı. Biz o zaman Hollanda'da oturuyorduk Orhan'la. Toplantıda Pertev Naili BORATAV, onun oğlu Korkut BORATAV olacak. Pertev Naili BORATAV 46-47'de atılmış. Ondan sonra, şimdi doğrusu 1960'da atılanlardan kim vardı hatırlamıyorum, ama ondan sonra 1402likler vardı. Çok hoş bir toplantıydı tabii. Haldun bunun örgütlenmesinde bulunmuştu. Bir yandan da o sırada İnsan Hakları Vakfı'nın kuruluşu için uğraşıyordu, tabii para bulmaya uğraşıyordu. Avrupa'da bir takım temaslar yapıyordu. Hollanda'da herhalde görüşmüştük, çok hatırlamıyorum... Ama daha sonra bir trende buluşup beraber Almanya'ya gidiyoruz. Ama benim Alman vizem yok. Şimdi sınırdan nasıl geçeceğim filan. Ben genellikle bunu başarıyordum, böyle bir şeyler okuyup yazarak, hesap yaparak bir kompartımana yayınca genellikle sınır muhafızları beni rahatsız etmiyorlardı, ama o sırada Haldun'la konuşuyoruz, dalmışız ve sordular pasaportumu, "Yok" dedim vizem, vize alabilir miyim bir şekilde? Bu sırada beni indirdiler, tren duruyor bir 10 dakika kadar, ama tabii treni kaçırma ihtimalim de var. İşte neyse derdimi anlattım, vizemi aldım, tekrar trene bindiğim zaman Haldun ender kahkahalarından birini attı, çok sevindik, tekrar o trene binip devam edebildiğime, aksi takdirde sefillik yani. Ayrı ayrı gidilecek.

Siz Haldun Hocayla sadece dostluk değil, işler de yaptınız. İş yaparken nasıl bir insandır Haldun Hoca, beraber çalışılması kolay mı? Çünkü orada çıkar insanın bazı yönleri ortaya?

Hiçbir zaman bir masanın iki tarafında karşılıklı oturup iş yapmak kısmet olmadı. Yani biz hep, biz mesela Orhan'la Almanya'da ya da Hollanda'dayken, Haldun Türkiye'deyken, telefonla konuşmak, en hızlısından birbirimize faksla bir şeyler iletmek, ondan sonra bunun üzerine telefonla danışmak biçiminde çalıştık. Ama her zaman belki en ayırt edici özelliği, kendi görüşünü en açık ve anlaşılır biçimde ilettik-

ten sonra karşısındakinin de bunu anladığını anladıktan sonra onun illa bu fikre varması konusunda ısrarcı olmayan, bu anlamda çok gelişkin bir insan olması. Yani derdini anlamanız yeterlidir, sonra onun üzerine düşünürsünüz. Onunla hemfikir olmaya ya da olmamaya karar verirsiniz. Ama illaki ona ikna olmayabilirsiniz, zorunda değilsiniz.

Son neler söylemek istersiniz Haldun Hocayla ilgili, yüreğinizden geçeneri?

Bilmem. Mesela Haldun Hocanın, insanın kendini sürdürmesinin, kültürel olarak söyliyorum, en önemli araçları çocukları. Onun için ben mesela şimdi Emrecan'ı görüyorum, çok benziyor babasına. Sadece fizik olarak değil, tabii fizik olarak da benziyor. Ama önce dokunuş var hayata, onu boğmayan bir ince dokunuş var. Onu gözlemesine, daha iyi gözlemesine, daha iyi algılamasına yardımcı olacak. İnşallah kendini sanat alanında film alanında ispat etmesine yardımcı olacak. Onun için, Haldun için çok mutluyum. Kendisinin bir kültürel uzantısını bu dünyada bırakabileceği için. Aslı da inşallah çok iyi bir flüt sanatçısı olur. Ne kadar mutlu, böyle güzel çocuklar bırakıyor.

Bu fırsatı verdiğiniz için size çok teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim.

CEVAT GERAY

Hocam sizinle Haldun Hoca üzerine konuşmak istedim. Kabul ettiğiniz için de teşekkür ediyorum. Ne zaman tanıştınız Haldun Hocayla, anımsayabiliyor musunuz?

Haldun'la çok eski bir dostluğumuz var. Kendisiyle tanışıklığımız, yıl olarak söyleyemeyeceğim, ama daha o henüz KTÜ'ye katılmadan, Ankara'da bulunduğu bir sırada, bir ortak dostumuz aracılığıyla gerçekleşti. Avukat Oğuz'un bürosunda karşılaştık. Demek ki bu, 1960'lı yılların sonunda oluyor. Zaten eşi de aynı çevreden arkadaşımızdı. O grupta benim öğrencilerim de vardı. Öyle başladı dostluğumuz. O çevrede onun Ülkü'yle olan dostluğu hep sürdü ve evliliğe kadar gelişti. Sonradan, Karadeniz Teknik Üniversitesine gitti. O dönemde KTÜ'de İmar Hukuku Dersi vermeğe başlamıştım. Trabzon'a gittiğimde hep birlikte olurduk. Birkaç gün "Türkiye'yi ve Dünyayı nasıl kurtarabiliriz" konusunda dostlarla söyleşiler yapardık. İşte o ara, başta, yerbilimci olan Türker ÖZSAYAR adındaki asker arkadaşımın ve o zaman doçent olan, İTÜ'den Gündüz ATALIK ile orada buluşuyorduk.. Prof. Dr Ayda EREL de genç bir doçent olarak orda görev yapıyordu., Benim KTÜ'deki derslerim kesildi. Oraya gidememeye başladım, çünkü yetişemiyordum. Belki de onların yönetimi de beni istemiyordu. Bu sefer bir başka boyutta, yine hem akademik ilişkiler anlamında, Haldun ile dostluğumuz sürüyordu. 1974 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığında, bilim adamı ve uzmanlardan bir özel danışma kurulu oluşturulmuştu. Danışma Kurulunda Prof. Dr. Ruşen KELEŞ, Dr. Tuğrul AKÇURA, Prof. Dr. İlhan TEKELİ, Mimar Şevki VANLI, Doç. Dr. Turgut CANSEVER, Tarhan ERDEM ile birlikte ben de vardım. Sonradan müsteşarlığa getirildim. Haldun da zaman zaman Trabzon'dan gelerek kurula katkıda bulunmaktaydı. Onun uzmanlık alanından da yararlanarak birlikte iki temel konuda çalıştık, Birisi, "kentleşme, konut ve arsa sorunlarını çözmek için bir yetki yasası tasarısı" idi. Bir tasarı taslağı hazırladık. Bunun hazırlıklarında büyük katkıları oldu Haldun'un. Özellikle "gecekonduyu önleme ve mülkiyet sorunlarını çözme" konusunda, çok özgün bir öneri geliştirdik birlikte.

Neydi o öneri Hocam?

O öneri şuydu. Gecekonduculara ve diğer arsa sağlananlara mülkiyeti devretmek yerine, ondan yararlanma hakkını, intifa hakkı vererek herkesin yararlanmasını sağlamaktı. Böylece, çıplak mülkiyetin kamuda kalmasını içeren bir çözüm önerisiydi. Tasarıda başka önlemler de vardı. O zaman bir MSP-CHP ortaklığı söz konusuydu. Bu ortaklık sonra bozulunca, bizim bu yetki yasası tasarısı Meclisin gündemine gir-

Görüşme Tarihi : 14 Aralık 2000, Perşembe
Görüşme Yeri : Mülkiyehler Birliği (Ankara)

mesine karşın, birinci MC (Milliyetçi Cephe) hükümeti bunu engelledi. Buna karşılık kendisi, aynı konularda, Milli Mesken Politikası adıyla bir Bakanlar Kurulu kararıyla böyle bir boşluğu, güya kendilerince, doldurmaya çalıştı.

Haldun'la ikinci bir çalışmamız da, kıyı yağmasıyla ilgili, kıyılarda düzenleme yapılması konusunda idi. 1972'de İmar Yasası, 6785 sayılı yasa değiştirilmiş, Ek 7. ve 8. maddeler eklenmişti. Fakat bunun nasıl uygulanacağı konusu gündeme getirilmemiş ve bir yasal düzenleme yapılmamıştı. En azından bir yönetmelik çıkarılması gerekiyordu. İşte biz orada, Özel Danışma Kurulu çalışmaları arasında, önce Ek 7. ve 8. maddeleri bir arada düzenleyen bir genelge hazırladık. Bu genelge ile bütün kıyılardaki kaçak yapılaşmayı, çarpık yapılaşmayı durdurduk. Bu nasıl olacaktı? Hangi yapılar yasaklanacaktı? Bu bölgelerdeki imar hakları konusunda açıklama getirmeye çalıştık. Bir de bunu bir yönetmelikle disiplin altına alınmasını erkledik. Haldun'un bu yönetmelik hazırlıklarında da önemli katkısı oldu. Çünkü İmar Yasasına eklenen bu yönetmelik hazırlıklarında da önemli katkısı oldu. Çünkü İmar Yasasına eklenen maddeler kıyılardaki mülkiyet sorununa tam çözüm getirmemişti. Bizim özellikle iyeliğe el atacak biçimde bir yasal düzenleme yapmamız ileri sürüldü. İşte o zaman, Haldun'la "bunu nasıl düzenleyebiliriz?" konusunda görüş alış verişinde bulunduk. Bu değerlendirmelerin sonunda şu sonuca ulaştık: "Mülkiyete dokunmadan, Yargıtay'ın aldığı bazı temel kararlara dayanarak yalnızca imar haklarını sınırlayan bir düzenleme yapalım." Bu konuda oluşturduğumuz uzmanlar kurulunda kimi arkadaşlarımız, özellikle Turizm Bakanlığında gelenler, iyeliğe de dokunarak köklü bir düzenleme yapılmasını savunuyorlardı. Böyle bir yönetmeliğin her zaman için iptali çok kolay olabilirdi. Baskı grupları bu yolda kolayca etkili olabilirdi. Bunu böyle değerlendirerek bir düzenleme yaptık. Kıyı alanlarının planlanmasında, kullanımında toplum yararının üstün tutmak gerekiyordu. Toplum yararının tanınması, dönemin yürürlükte olan yasalarına, tüzel dizgemize uygun biçimde çözmeye çalıştık. Kıyılarla ilgili ilk düzenleme de bu oldu.

Bu düzenleme yalnızca bir Kıyı Yönetmeliği de değildi. Bunun, aynı zamanda, belediye sınırları, mücavir alan sınırları dışındaki yapılaşmaların, imar hareketlerinin denetim altına alınmasını düzenleyen bir yanı da vardı. Yürürlükteki yasaların verdiği olanaklarla, gerçekten önemli bir adım atılmış oldu. Bu yönetmeliğe karşı Danıştay Genel Kurulunda "yasaya ve Anayasaya aykırılık" savıyla dava açıldı. Birtakım in-sanlar, çıkarları bozulanlar, bunu iptal ettirmek için açtıkları bu davayı kaybettiler. Çünkü yaptığımız şey, dediğim gibi, iyelik durumuna karışmayan bir düzenlemeydi. İkincisi de, yönetime yasa ile verilmiş bir yetkiyi kullanmak görevini yerine getiriliyordu. Kararın yazılımlında "Bu konuda idare geç bile kalmıştır. Şimdi yönetim görevini yerine getiriyor" denmiştir. Bu, hence, çok önemli bir katkıydı ve o zaman bu çalışmalarda Haldun'un büyük desteğini gördük.

Haldun'la ortak bir yönümüz de, Türk dilinin arılaştırılmasıyla ilgili çabalarımız olmuştur. Müsteşarken Türkçe'nin çok kötü kullanıldığını resmi yazılarda gördüğüm için,

Bu arada Haldun'un en önemli katkıları, 1402'lik hareketinde, 1402'nin ortadan kaldırılması için savaşım verme konusunda olmuştur. Bu konudaki gelişmeleri, bir bilimci, istihbaratçı gibi adım adım izlemede, arşiv kurmada, kamuoyunu bilgilendirmede Haldun'un çok önemli katkıları vardır. Haldun, bu uğraşları sırasında, başta 1930'lu yıllardakine benzer üniversite hareketi başta olmak üzere birçok olayı da inceliyordu. Üniversite öğretim üyeleriyle ilgili birtakım azil yöntemlerini inceliyordu. Bu dönemde en sağlıklı bilgileri biz nereden alacağız? Bu alanda neler yapılıyor? Gelişmeler neydi? Bütün bilgiler Haldun'un arşivinde yer alıyordu ve sık sık da bizi bilgilendiriyordu.

Bizim Haldun'la ortak bir çalışmamız da, 6785 sayılı yasayı kaldıran şimdiki 3194 sayılı İmar Yasası konusunda oldu. Hatta bir iki ortak makalemiz de yayınlandı. O çalışmalarda, sanki bugünleri görür gibi, toprak rantının yerelde paylaşımının tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini söylüyorduk. (İlgi duyanlar için bu ortak yazımızın kaynağını gösteriyorum.)

Hocam, bu kareleri yan yana koyduğumuzda, sizce kim Haldun ÖZEN?

Haldun ÖZEN, bir kez önce "iyi bir meslek adamı." Gerçi bunu ben değerlendirecek durumda değilim, ama bizim şehircilik dalıyla yakından ilişkili bulunduğu için bu yanını görme fırsatım da oldu. Orada savunduğu şeyler, kamu yararını, daha doğrusu toplum yararını üste çıkaran bir tutumla ele alınıyordu. Bu konuları ele alma konusunda büyük katkıları olan, Türkiye'deki sayılı aydınlardan biri, bir tanesi Haldun'dur.

Haldun ÖZEN'i Haldun ÖZEN yapan o özellikleri neler sizce? En temel özellikleri.

İnsanca yaklaşımları, inandığı konularda özveriyle çalışma yapması gibi çok üstün yanları vardır.

Siz birçok çalışmanın içinde birlikte oldunuz. Haldun Hoca çalışırken nasıl bir insandır?

Toplantıya zamanında, hatta daha önce gelen bir tip. Üstlendiği, yapması gereken bir şey varsa, onu yanında getiren bir kişi. O çalışma için bir görüş soruluyorsa, onu çalışmış, hazırlanmış ve getirmiş bir özyapı sahibidir.

Özel ilişkilerinde nasıl bir insandı?

İyilik sever, dostça yaklaşan bir insan olmuştur hep. Yani kırıcı olmayan, daima yapıcı, çözüm bulmada, katkıda bulunmada yapıcı bir yapısı vardır. Sorgulayan, çözüm arayan bir insandır. Bunun için ayrıntılara inebilen, sonra ondan bir genelleme yapabilen yaklaşımı vardır.

Benim merak ettiğim yanlarından bir tanesi de şu: Bizim meslek alanımızda, Haldun Hocayla yakın ilişkide olanların dışında büyük bir bölüm Haldun Hocamızın sivil toplumu yanını bilmeyebilir. O alanda nasıl bir insan? Mücadeleci yanı nasıl bir insandı Haldun Hoca?

Haldun, ilkeli bir insan. İlkelerinden vazgeçmeyen ve diyaloga açık bir yaklaşım içinde bulunur. Kimi konularda aydınlar arasında uzlaştırmalar gerektiğinde, böyle durumlarda iki yan arasında bağlantıları kuran, uzlaştırıcı bir kişidir. Uzlaştırıcı yanı ağır basan bir kişiliğe sahiptir.

Haldun Hocamız için sizin söylemek istedikleriniz...

Haldun, tam çok etkili olabileceği ve gelecek kuşaklara yararlı olabileceği bir dönemde sağlık sorunlarıyla karşılaşmak durumunda, yaşam savaşımı vermek zorunda kaldı. Buna karşın, yine de o toplumsal ruhunda bir gerileme olmadı. İçinde bulunduğu zor koşullara karşın toplumun sorunlarıyla ilgilenen, insanları arayan, hatır soğan, katkıda bulunmaya hazır bir insan tipi. Hastalığına karşın, çalışmaktan bıkmadı. Son yıllarda kaleme aldığı 1402'liklerle ilgili kitabının yayınlanmasını merakla bekliyorum. Haldun, gerçekten az bulunur dinozorlardan biri...

Hocam bu fırsatı bana verdiğiniz için size çok teşekkür ederim. Haldun Hocayla yaptığım bu çalışmanın gerçekten önemli sohbetlerinden birisi oldu bu.

Ben teşekkür ederim. Dostum hakkında, değerli bir insan hakkında, kendini topluma adanmış bir insan hakkında bir şeyler söyleme fırsatını buldum sayenizde...

malar” ve “kopmaları” çok oldu. Haldun ÖZEN, başladığı çizgide dosdoğru yürüyen ve bütün saptırmalara ve baskılara rağmen bu kararlılığını sürdüren arkadaşlardan biridir. Şu anda etrafımıza baktığımızda bunu net olarak görüyorum. Haldun ÖZEN, “Ben varım,” diyor, ama bu varlığını ilk günkü gibi bugün de üreterek, çabalarını eksiltmeyerek gösteriyor. Son yıllarda yaşadığı sağlık sorunlarına rağmen desteğini ve çalışmalarını sürdürüyor.

Türkiye’de verilmekte olan “insan hakları mücadelesi”nin içinde Haldun Hoca-nın yeri nedir? Nasıl bir yere oturabilirsiniz onu?

Haldun, “insan hakları” kavramının Türkiye’de anlayış olarak açılımının zenginleşmesinde çok büyük paya sahip. Çünkü biz, yıllık “İnsan Hakları Raporları” hazırlarken bu anlayışı o raporlara geçirmeye çalıştık. Burada Haldun’un entelektüel çabaları da çok büyüktür. 1991’de çıkardığımız İnsan Hakları İhlalleri Raporu bunun ilk örneğidir. Haldun bunun format olarak oturtulmasında, içerik olarak geliştirilmesinde başlıca katkısı olan arkadaşımızdır. Haldun, yönetimden de ayrılrsa, birinci dereceden sorumluluk da üstlenmese, kendisi bir sorumluluk hissederek bizi uyarıyor ve yönlendiriyor. Ben bir arkadaşı olarak onun söylediklerini hayata geçiriyorum, ona güveniyorum. Zaman zaman, bizi eleştirir, bize kızar. Bu da işin başka bir güzel yanı.

O kadar sert eleştiriler getirir mi Haldun ÖZEN?

Eleştirir. Bir önemli yanı da bu, söz sakınmamasıdır. Ben çok büyük derecede, sorumluluk taşıyan biri olarak, bu eleştirilerden nasibimi fazlasıyla alan biriyim. Ama bu beni, Haldun’a karşı zaman zaman kızdırmakla beraber, ona karşı olan sevgimi ve saygımı azaltmadı, aksine artırdı. Benim için, insan hakları mücadelesinde bir güvenecedir çünkü. Hala ona danışıyorum. Hatta ben danışmadan o beni uyarıyor. Günlük işlerimizde örneğin, “şunu şöyle yapsanız” şeklinde önerilerde bulunuyor. Gayri menkul edinilmesi konusunda genel kurullarda yaptığı ısrarlı eleştiriler sonucunda Vakıf, İstanbul’da olağanüstü bir binaya sahip oldu. Şimdi de Ankara’da da böyle bir işi başaracağız.

Sekreterlik görevini yaparken kimdi? Vakfın sürekli olan bir yaşamı var. Değişik boyutlarda sürdürülmesi gereken ilişkiler var. Yerine getirilmesi gereken görevler var. Tüm bunların yapılmasında kim Haldun ÖZEN?

Haldun ÖZEN, bu çabalarda gönüllü bir katkıyla ön planda yer aldı. Gerçi hepimiz gönüllü çalışıyorduk, ama “sekretery” gibi büyük bir sorumluluğu üstlendi ve özellikle vakfın ekonomik olanaklarının çok daha kısıtlı olduğu zamanlarda olağanüstü bir performansla vakfın bu sıkıntısını aşmasında önemli katkıları oldu. Gönüllü katkılarıyla vakıf çalışmalarını rahatlatmıştır.

Farklı bir insan mı Haldun ÖZEN sizce?

Haldun ÖZEN, Türkiye’yi yönetenler açısından baktığımızda, çok farklıdır. Nedir Haldun’u farklılaştıran özellikleri? Bir kere Haldun, bilime inanmış biridir, kurallara

inanmış, temel hak ve özgürlükleri savunmada ilkeleri olan biridir. Gerçek anlamda bir demokrattır. Nesnel bakmasını bilir. Nesneliği, bu bilimsel yanına bağlıyorum. O da çok önemli. Ama Haldun ÖZEN, Türkiye’de temel hak ve özgürlüklerden yana bakmaktadır olaylara. Bu da onu farklı kılan en temel özelliğidir.

Diyelim ki bir siyasi inancı var. O siyasi inancını ön plana çıkaran bir insan mı?

Hayır. Haldun’un çok belirgin bir siyasi yaşamı olmadığını sanıyorum.

Öyle mi?

Onun yaşamından öğreniyoruz bunu. Herhangi bir siyasi hareket içinde doğrudan sorumluluk almış değil. Ama, yönelimlerini biliyoruz.

Ama dışarıdan bakıldığında öyle görünmüyor. Bunun bedelini de epey ağır ödedi. Öyle mi görmek istiyorlar acaba?

Türkiye’deki siyaset sahnesi ilginçtir. Biraz önce sizin söylediğiniz karmaşayı da içeriyor. Yaptığımız her iş siyasi gibi algılanabiliyor. Hatta bundan dolayı biz çok suçlandık. Özellikle meslek odalarında bizim hep siyaset yaptığımız söylendi. Bana da, meslek odalarında yıllarını vermiş biri olduğum halde, “Bu adam siyasetçidir,” diye bakarlar. Haldun’a da böyle. Ama doğrudan siyasi bir kimlik açısından baktığımızda, gerçek anlamda siyasal bir hareket, siyasi parti örgütlenmesi için baktığımızda, Haldun için biraz önce insan hakları ortamı için söylediklerimi söyleyemem. Böyle bir aktivitesi yok o anlamda. Bunu da bir olumsuzluk olarak söylemiyorum tabii.

Yıllarını mühendis-mimar hareketine vermiş, genel başkanlık yapmış bir kişi olarak baktığımızda, o topluluk açısından nasıl bir kişidir, Haldun ÖZEN? Mühendis-mimar topluluğu ve o mücadele içindeki yeri nedir?

Orda da var. Biraz önce insan hakları ortamı için söylediklerim meslek odası için de geçerlidir. Ben tabii sizinle konuşurken, Haldun’la birlikte çalıştığım ortamda yoğunlaştım kuşkusuz. Haldun’un yaşamı bununla sınırlı değildir. Meslek odaları ortamında Haldun’la diğer ortamdaki kadar yakın olmadık, çok geniş bir alan olduğu için. Ama zannediyorum aynı çevrelerde yakın kimlikler olarak yaşayabiliyorduk oralarda da.

Bu kadar yakın bir şekilde birlikte oldunuz, bir çok özel şeyi de paylaştınız. Buradaki Vakıf çabalarımızın içindeki paylaşımımızın dışında özel ilişkilerinizde nasıl bir insan Haldun ÖZEN?

Çok hoş, çok hoş sohbet. Özel toplantılarda birlikte olmaktan keyif alıyorum.

ım, bekleyelim, olağanüstü hal var,” diyenleri de Aziz Bey ikna etti. Tersliğe bakar mısınız?..

Biz Haldun Ağabeyle yan yana oturmuşuz, ben kıkır kıkır da gülüyorum, bu arada her konuşulana not almaya çalışıyorum, gülmekten de kendimi alıkoyamıyorum. Haldun Abi bana “Gülme, ayıp olur,” diyor, ama kendisi de gülüyor. Böyle hoşluklar yaşıyoruz.

O toplantıda Aziz NESİN’e biraz tepki açıktı. Aziz NESİN de o sıralar bir söz söylüyor, duvarlar titriyor.. Kenan EVREN yurt gezilerinde mutlaka ona yanıt veriyor.. Biz devrimcisiyiz, dil devrimine, Atatürk’ün başlattığı devrimlere inanıyoruz da, sanki Türk devriminin bütününe Aziz Nesin inanmıyormuş gibi, devrimlere yalnızca dil devrimi penceresinden bakanlar, dili sistemin öteki alanlarından soyutlayan ve bu ince çizgiyi o yaşına değin aşamamış kimi üyelerimiz de var. Bu bir eleştiri değil. Bu onların yapısı. Bu nedenle bu kesim Aziz NESİN’den azıcık ürküyor. Ürkemek değilse bile, çekiniyor. İşte o çekingenliğin, o ürkünün, o tedirginliğin yok olmasında Haldun Hocanın rolü büyük oldu.

Ne yaptı?

Aziz NESİN’le konuştu önce. Kendisine bakışı açık açık söyledi. Aziz NESİN’le dostluk iyi güzel de, ama bazı şeyler kolay konuşulmaz. Ya da bana öyle geliyordu o sıralar. Yalnız biz kurul oluşturulmadan önce Aziz Beyle Mülkiyeliler Birliği’nde sık sık buluşuyorduk. Bu birilerinin dikkatini çekmiş olmalı. Dernek işini Aziz Bey örgütlüyormuş gibi bir hava yaratılmıştı. Aziz Bey çok sık Ankara’ya geliyordu. Tahsin SARAÇ’ın evinde kalırdı, yanılmıyorsam o sıralarda Ankara’da bir ev de tutmuştu.

Aziz Beyle konuştuk, dedik ki, “Aziz Bey, bu yürütme kurulu umduğumuzdan güzel oldu, size çok şey borçluyuz. Ama iş, kurucu üye saptamak noktasına gelinceye kadar sizi çok yormayalım. Aziz Nesin kül yutar mı? “Aldım mesajı” dedi Aziz Bey, “Yani çok önde görünme demek istiyorsunuz”. Utandık tabii. “Yok öyle demek istemiyoruz, siz olmadan olmaz filan...” dedik. Sonra o yürütme kurulu, Atilla GÖKTÜRK’ün bürosunda toplandı. Kimler vardı? Orhan ASENA, Talip APAYDIN, Tahsin SARAÇ, tabii ki ilk toplantılarda Aziz NESİN, Cevat GERAY, Mustafa EKMEKÇİ, Haldun Ağabey, ben ve Atilla GÖKTÜRK...

Aziz Bey her toplantıya hepimizden önce gelip oturuyordu. Aziz Beyin bu dernek kuracak ekipte olduğunu öğrenince, eski kurum üyelerinden bazıları kendilerini biraz çektiler. Örneğin, Cahit KÜLEBİ geri çekildi ve hatta kızdı. Aziz Beye güvensizliğinden filan değil, Cahit Bey biraz önde olmak isteyen bir insandı. Biz, “Gelin, önünde siz olun,” demedik diye kızmış olmalıydı. O sırada SODEP’te veto yedi. Siyasi hayatı da çabuk bitti. Onun için bu oluşumun başında olmak istiyordu. Ama o kadar tez canlı bir insan, o kadar zor konuşulan bir insan ki Cahit KÜLEBİ... Çok iyi

bir şair dostumuz, ama o günkü siyasi ortam, toplumsal koşullar içinde ve bütün iyi özelliklerine karşın, “Cahit KÜLEBİ, toparlayıcı bir önder olamaz,” görüşü çoklarına egemendi. Bizler de böyle düşünüyorduk. Yanılmadığımızı çok geçmeden anladık. Çünkü fevri bir yapısı vardı. Ne yazık ki Ömer Asım Aksoy da önceleri biraz uzak durdu. Çıktığımız yolun dönüşü yoktu. Kendimize güveniyorduk, bu nedenle tasarılarımızın çoğunu yaşama geçirdik. Ben, Haldun Ağabey ve Ali PÜSKÜLLÜOĞLU hep birlikteyiz. Mülkiyeliler Birliği’nde insanlara randevular veriyoruz, anlatıyoruz, 1986 Dil Bayramına hazırlanıyoruz. Dil Derneğinin kurulmasında Mülkiyeliler birliğinin katkısı ve payı büyüktür.

O yıl Mülkiyeliler Birliği’nin çatısı altında, o zamanki 90 kişilik salonda, çok görkemli bir dil bayramı kutladık. Bayramı Mülkiyeliler Birliği sahiplendi. O denli görkemli bir bayram kutlandı ki, Mülkiyeliler Birliği bahçesi doldu. O bahçenin dışındaki sokak var ya Selanik, oraya taştı. Sesi salondan dışarı verdik. Bu toplantı bizim en büyük mutluluğumuzdu. Haldun Abi, ben, Ali PÜSKÜLLÜOĞLU, düğün sahibi gibi kapıda herkesi karşılıyor. İnsanlar bize, “Sağ olun bizi bir araya getirdiğiniz” falan demiyor, nasıl azarlıyorlar biliyor musunuz? “Böyle küçük salonda bayram mı kutlanır?... İçeri giremedik? Bu ne biçim iş?” diyorlar. Ben kızıyorum, Haldun Bey beni tutuyor, “Bu, övgü, övgü” diyor. Bu kadarını biz de tahmin edemedik çünkü... “Dur sakın ol, bizi övüyorlar, teşekkür ediyorlar” diyor. Bu tepkilere o kadar mutlu olduk ki. O gece hem hüzünlü, hem de coşkulu bir bayram yemeği yenildi. Çokları ağlıyordu. O günlerde Ankara’da her yerde birtakım toplantılar yapılıyor, başka kurumların da başka işleri, eylemleri var. Biz sürekli, “bu hareketin, eylemin içine kimleri katabiliriz?” diye düşünüyoruz. Burada da Mustafa EKMEKÇİ’yi sevgiyle anımsamalıyız. Ekmekçi ile Haldun Abi olağanüstü bir ikiliydiler. Yalnız Dil Derneğinin değil, yiz. Ekmekçi ile Haldun Abi olağanüstü bir ikiliydiler. Yalnız Dil Derneğinin değil, başka etkinliklerin, eylemlerin yaşama geçmesinde, insanların o dönemdeki acı ve sevinçlerinde ikisi hep hazırды. Haldun Ağabeyin o zaman çok gözlü bir çantası vardı, onun elinde o çanta. Henüz sağlık problemleri pek öne çıkmamıştı. Benim elimde bir dosya çantası. Biz her yerde birlikteyiz. Ve Haldun ÖZEN’le, Sevgi ÖZEL’i eş sanmaya başladı insanlar.

Örneğin Strasbourg’a Server TANILLİ’ye mektuplar yazıyoruz. Haldun Ağabey telefonla konuşuyor. Server TANILLİ o sırada çıkan kitaplarını imzalayıp gönderiyor bize. “Haldun-Sevgi ÖZEN’e” ya da “Haldun-Sevgi ÖZEL’e” diye geliyor kitaplar. “Haldun ve Sevgi ÖZEL” diye gelirse bu benim, “Sevgi ÖZEN’e” diye gelirse, bu senin, diyorum. “Al Ülkü de okusun,” şakalar yapıyorum.

Mülkiyeliler Birliği çatısı altında yaptığımız “bahar toplantıları” da çok büyük ilgi gördü. Onların sonunda verdiğimiz bir yemekte, bir müzisyen, adını anımsamıyorum, Haldun Abiyle ikimizi bileklerimizden tuttu. Haldun Abiye dedi ki, “Bu hareketin başında eşinizle önde koşuyorsunuz, ne güzel...” Ülkü de masanın öbür ucunda oturuyor. Haldun Abi, “Dur yahu,” dedi, “Benim karım öbür tarafa oturuyor. Bu

arkadaşım...” Böyle hoşluklar yaşıyoruz. Ülkü telefon ediyor, “Bilmem nereden kokteyl davetiyesi aldık. Hiç canım çekmiyor. Eşi olarak Haldun’a eşlik eder misin?” diyor. “Memnuniyetle,” diyorum. Bana bir çağrı geliyor, “Ülkü, Haldun Abiyle gider misin?” diyorum. Böyle hoşluklar yaşıyoruz. Herkes beni, bir süre Haldun Abi eşi sandı. Soyadlarımız da yakın. Çünkü biz sürekli birlikteyiz. Ben işimden çıkıyorum, o işinden çıkıyor, Mülkiyelilere gidiyoruz, sağ olsun Ülkü de bize katılıyor. Türk-İş Salonunda toplantılar yapıyoruz. İnanın çok aktif yaşıyoruz. Benim bazı sert çıkışlarım oluyor. Haldun Ağabey o güzelim, yumuşak ses tonuyla beni frenliyor.

Özel sorunlarımı, sevincim oluyor. Çok yakın kız arkadaşlarım var, ama sonra sorunlarımın yansımaları başka ağızlarından almak istemiyorum. “Ne olur, ne olmaz” diye bir kuşku da var içimde. Haldun Abi, “Bugün beni dinler misin?” diye sızlanıyorum. “Zaten buluşacağız akşam,” diyor. “Ama gündem başka,” diyorum. Anlatıyorum. İşyerinde sorunum olabiliyor. Evimle, ya da özel yaşamımda, duygusal dünyamda takışmalarım var. Haldun ÖZEN, Ülkü ÖZEN çiftiyle paylaşabiliyorum. Ve asla, ne öncesinde ne sonrasında, ne bakışla, ne hareketle, ne eylemle hiçbir sulandırma yok bu dostlukta. Gözüm kapalı güvendiğim iki güzel insan. Ben şunu demeye başladım sonra: “Üç abim var, dördüncüsü Haldun ÖZEN...” Kan bağımız yok, ama bugün de söylüyorum, hatta şunu iddia ediyorum ve kardeşlerimin birinin yanında da bunu söyledim ve kırıldı bana, “Sıralamada büyük abi olarak kan bağı olan kardeşlerimden öndedir benim için...” Gerçekten öyledir.

Sonra derneği kurdunuz...

Derneği kurduk. 34 kişilik bir kurucular kurulu saptadık. İki-üçü İzmir’de, dördü-beşi İstanbul’da, çoğumuz Ankara’da... Bir gece ben İzmir’e gittim, kuruculara belgeleri imzalattım. Bir gece bir arkadaşım İstanbul’a gitti. Ama aynı belgeleri imzalamak zorundayız. Kurucular listesine yazdığımız, örneğin Suphi KARAMAN’ı bulamıyoruz. EKMEKÇİ köşesinde yazarak buldu. Haldun Abinin bürosunda, EKMEKÇİ’nin gazetede ki odasında buluşuyoruz. Bu iş için ayrılmış, bulunmuş beş kuruş paramız da yok.

Çok hoş davranışlarla da karşı karşıya kalıyoruz. Örneğin, 17 Ağustos Marmara depremindedir yitirdiğimiz, hepimizin hocası Beşir GÖĞÜŞ, kuruluş toplantılarına geliyor. Kurucu üyeler arasında, yazışmalara yardım ediyor... Kendisi Milli Eğitim Bakanlığının eski üst düzey yöneticilerinden biri. Elime eski yıpranmış Milli Eğitim Bakanlığı zarfı tutuşturuyor. Açıyorum kocaman bir para.... Sayılar çok değişti bilemiyorum. Yazışmalar için kullanırız diye elime para tutuşturup gidiyor. Bir başka üye, “yazıları benim büromda çoğaltabilirsiniz,” diyor. Faks, birçok özel büro için yeni bir araç, bizimkini kullanabilirsiniz diye arayanlar var. Hiç aklınıza gelmeyecek devlet dairelerinde bile metinlerimizi çoğaltmaya başladık. Böyle bir destek aldık. O dairelerin o insanları, o özverili güzel insanların çoğu görevde hala... Onların adlarını anmadan hepsini sevgiyle anıyorum.

Derneği kurduktan sonra nasıl yaşandı bu süreç?

Hepimiz için, 34’ümüz için, yasak dernek kurmaktan suç duyurusunda bulunuldu. Ankara’da basın savcısı, “soruşturmaya gerek yoktur,” kararı verdi. O gün de, Hababam Sınıfı gibi çok güldüğümüz bir gündür. İlk ifade gizliydi. Bizi basın savcısının içeri teker teker alması lazım. Biz, Ankara’daki kurucu üyeler 20-25 kişi adliyeye topluca gittik. Ve o kadar ilgi görüyoruz ki. Biz hiç “gelin” demeden foto muhabirleri bizimle birlikte geziyor. Aralarında Tercüman Gazetesi, Hergün Gazetesi bile var. Cumhuriyet, Milliyet... Biz foto muhabiri ordusuyla gittik adliyeye. Basın savcısı baktı ki yazarlar, çizerler, eski dekanlar, Cevat GERAY, Necip BİLGE gibi hukuk profesörleri, herkes kapıda. Savcı, basına, “Arkadaşlar, görüyorsunuz, koridorda tek bir sandalye yok. Türkiye’nin aydınları burada. İfade alma işi uzun sürebilir. 1 saat de sürebilir, 10 dakika da... Ne demek istediğimi anladınız mı?” gibi bir laf etti. Dönem öyle bir dönem ki, basın savcılarında filan haber alıyor gazeteciler. Hepimizi birden içeri aldığımıza ilişkin basında tek bir satır çıkmadı. Karşıt görüşlü gazetelerde bile. Biz 25’imiz içeri girdik. Adliyenin öteki odalarından sandalyeler getirildi, kimimiz halı kaplı yerlere oturduk. Gerçekten çok sağduyulu, hoş bir basın savcısıydı. Tahsin SARAÇ çok öfkeli. Kenan EVREN’in adını kullanarak, “O adam...” diye başlıyor. Basın savcısı yazdırıyor, sekreter de yazıyor bir yandan. Saraç karşı çıkıyor, savcı hiç duymuyor, devam ediyor. Ama içeriği hiç çarpıtılmadı ifadelerin. Birimizin kaldığı yerden öbürü devam ediyor... Bu kovuşturmadan “takipsizlik” kararı aldık. İdare mahkemesi, “Derneğin etkinliklerini sürdürebileceğine” karar verdi.

İşleri Bakanlığının kararına karşı yürütmeyi durdurma kararını aldığımız günlerde, 1987’de yine çok görkemli bir Dil Bayramı yaptık. Ya Metropol ya da Şinasi Sahnesinde o zamanki adı Çağdaş Sahne, kalabalıktan konuşmacıları sokamıyoruz içeriye. Rica ediyoruz, “Ne olur, biraz aralanın” diyoruz, ama kimse yerini kaptırmak istemiyor. Kaptıracağı yer de ayakta. Aziz NESİN, Yaşar KEMAL, Cevdet KUDRET, yazarlar, müzisyenler... Çok görkemli bir programdı. Derneği kurduk, ama derneğin hiçbir olanağı yok, yazı makinesi bile yok. Derneğin işlerini herkes kendi bürosunda yapıyor. Böylesi yüklerin, onlar bir yükü insan için, onların bir çoğunu da Haldun Abi üstlendi. Yaşamdaki ayrıntıları çoğumuz göremeyiz, ama Haldun Abi, o ayrıntıları bir cerrah titizliğiyle seçer, sonra incelekle bir araya getirir, birçokları da “şöyle mi, böyle mi” derken Haldun Abi der ki, “Yok sonunda böyle çıkabilir, onun için böyle davranmalı...”

Benim hayatımda o dönem çok önemli, Haldun ÖZEN’le birlikte olmak, kendime güvenimi pekiştirdi. Atak yanımı törpülemedi, ama coşkumu daha akılcı kullanmamı, insan ilişkilerinde gençliğimin verdiği kimi sivrilikleri görmemi sağladı. Benim için o dönem Haldun ÖZEN’le yan yana, kol kola olmak, eşiyle karıştırılmak da bir şanstı. Bunu her yerde, her kürsüde de söylerim. Benim “yazanlarım, yazarlarım” diye tasarısını yaptığım bir kitap yavaş yavaş oluşuyor. Dil Kurumu, Dil Derneği kısımlarına, yani 1980’lerin ortasına geldiğimde Haldun ÖZEN benim kitabımda kocaman bir bölüm olacak.

Dediniz ki, "Haldun ÖZEN görünmeyen bir insandı." Şimdiye kadar yaptığım söyleşilerde de bu yanı hep ortaya çıkıyor.

Dil Derneğini kurduktan sonra yöneticisi olarak birçok toplantıda kürsüye, sahneye çıktım. Pek çok konuşma yaptım. Bunları düşündüğümde, iki insana çok şey borçluyum. Haldun Hoca, harita mühendisi... Dil Derneğiyle ilgili basın toplantısı yapacağız. Benim hiç deneyimim yok. Yaşamımda hiç basın toplantısı görmedim, izlemedim. Cevdet GERAY, kurduğumuz derneğin başkanı. Ben genel yazmanıyım, Haldun ÖZEN Yönetim Kurulu üyesi, ama biz tüzüğüme yaslanarak her hafta yönetim kurulu toplantısı yapıyoruz. EKMEKÇİ de o yönetim kurulunda, Ali SİRMEN var, Oktay AKBAL var... Toplantılara eksiksiz geliyorlar. O zaman resmi kurum iki yapıt çıkardı, Türkçenin yazım birliğini bozan bir kılavuz, bir de sözlük... Ki biz Dil Derneği olarak hala "yasak dernek" diye biliniyoruz, ama çok da güzel etkinlikler yapıyoruz. O etkinliklerin çoğunun tasarılayıcısı Haldun ÖZEN'dir. Başlığını koyan Haldun ÖZEN, başlıkları daha net anlaşılır açık hale getiren Haldun ÖZEN'dir.

Bu neyle açıklanır Sevgi hanım? Bu genellemeyi yakalayabilmek...

Birikimle ve Türkçeyi çok iyi bilen bir insan oluşuyla ve akılcılığıyla. Haldun ÖZEN, çok okuyan, iyi okuyan, bunları süzen birisi... Ben, bazı şeylerin birikimle, okulla, deneyimle kazanılmayacağına da inanıyorum... İnsanın bilgi ve deneyimlerini yerli yerinde kullanabilmesi, kendi yapısıyla da ilgili, dünya görüşüyle de... O dünya görüşünü o kadar iyi beslemiş bir insan... Nerden besleneceğini iyi bilen, bu seçimi iyi yapmış ve bunu erken yaşta başarmış bir insan.

Ama bu özelliklerini hiç göstermeyen de bir insan Haldun Hoca...

Dernek yönetim kurulu olarak basın toplantısına karar verdik. Başkan Cevat GERAY ile ikimiz yapacağız basın toplantısını, ben böyle düşünüyorum. "Yok," dediler ikisi. "Bu toplantıyı sen tek başına yapacaksın, biz olmayacağız. Senin artık basınla yüz yüze gelmen gerek." Öne çıksa da çıkmasa da, Cevat GERAY bütün Türkiye'nin tanıdığı bir kimse o zaman, 1402'lik olmuş. Haldun Hoca da öyle... Hocalar, bana dediler ki ikisi, "Sen basının, dolayısıyla toplumun önüne bundan sonra sıklıkla çıkacaksın." Dizlerim titredi. "Haldun Abi bari sen gel, Cevat Hoca gelmiyor," diyorum. Cevat Hocaya çok da ısrar edemiyorum. Haldun Hocaya nazım geçiyor çünkü. "Hayır," dedi. "Çok iyi başaracaksın. Yalnız sen de kendi teybini aç, düğmesine bas." Basın Bülteni de yaptık. Zehir zemberek bir bülteni. "Bu Bültenin dışına çıkmamaya çalış," diye Haldun Hoca beni bir güzel doldurdu. Ben çıktım basının karşısına. Bülten doğrultusunda konuştum. Kendi teybimin düğmesine basmayı unuttum heyecandan. 10.5 metrekaare bir odamız var. Orada basın toplantısı yapıyoruz. Gazeteciler içeri sığmadı. Biraz da onun için heyecanlandım. Orada Anadolu Ajansının muhabiri Metin Uca, o da çok iyi bir gazetecidir, "Siz Türk Dil Kurumu'nun başkanı Hasan EREN'e 'Bilim Hırsızı' mı demek istiyorsunuz?" dedi.

Ben, yayıncılık yapıyorum, hırsız sözcüğü yerine, doğru söylemiyor, denir. Bunu biliyorum. Bir yığın siyasi kitabın editörüyüm. Orada kendi birikimim de var. Ama Metin Uca'nın sorusuna davranışlarımla yanıt verdiğimin ayrıntısında değilim, evet dercesine gülümsedim. Ertesi gün bütün gazeteler, "Sevgi ÖZEL, Hasan EREN'e 'Bilim Hırsızı' dedi," diye yazmaz mı? Haldun Ağabey bütün gazeteleri okumuş. Beni aradı, gülerek "İyi ki öğütledik. Kutlarım seni," dedi.

Şimdi ne yapacağız? Durum karıştı. Yine çözümü Haldun Abi buldu. Dedi ki, "Resmi kurum 'hırsız' dediğin için sana dava açarsa, derneğin yönetimindeki 11 kişi, birlikte basın toplantısı yapar, hepimiz senin gibi konuşuruz. 'Evet, bilim hırsızı diyoruz ve bağımsız yargı önünde bu savımızı kanıtlayacağız' deriz." Haldun Abi İstanbul'a, Oktay AKBAL'a, Ali SİRMEN'e telefon etti. Ali SİRMEN, "Çok güzel bir yöntem. Eğer dava açılırsa Ankara'da Çağdaş Gazeteciler Derneği'nde basın toplantısı yapalım ve hepimiz 'Sevgi ÖZEL, davranışıyla hırsız mı dedi, öyleyse biz sözcüklerle söylüyoruz' diye basın toplantısı yapalım" dedi. Ama bu düşünce Haldun Hoca'nındı. Hemen orada hepimizi yönlendirdi ve bu düşüncüyü yönetim kurulu kabul etti. Ama resmi kurum dava açmaya cesaret edemedi. Biz çok üzüldük, "Dava açmadılar," diye.

Derneğin ilk yıllarında çok güzel, çok ses getiren etkinlikler yaptık. Dergi çıkardık. Derken Haldun Abinin sağlık sorunları ağır basmaya başladı. Londra'ya gitti. Böbreğinin tekini aldılar orada. Bir ordu halinde uğurladık, Çin ordusu gibi kalabalık karşıladık. Hiç kimseye, "Haldun ÖZEN bugün Londra'dan dönüyor, sen de gel," dememiştik oysa.

Nasıl organize oldu insanlar?

Londra'dan haber alamayan herkes birbirini arıyordu, Haldun Beyden haberin var mı? Londra'dan yeni haber var mı? EKMEKÇİ sürekli Ülkü'yle Londra'dan konuşuyor. Ben EKMEKÇİ'yi arıyorum. İngiltere'ye pat diye telefon edilmiyor. Bir iki kez aradım galiba. Bir ekonomik nedenle sık arayamıyorum, bir de hastane koşullarını bilmiyorum. Ülkü, EKMEKÇİ'ye uygun saatleri bildirmiş. EKMEKÇİ arıyor. Ben EKMEKÇİ'yi arıyorum. İnsanlar beni arıyorlar. Böyle bir ağ. Her gün herkes Haldun ÖZEN'in sağlık bilgisini alıyor, iyi haberini alıyor. Duyduk ki, bilmem ne günü, bilmem kaç uçağıyla geliyor. Bir kısım dostları evine gitmiş, bir kısım havaalanına... Ailesi gibi heyecanla bekliyoruz. EKMEKÇİ'nin verdiği görevlerle ben eve gidenlerdenim. Yakınları var, anneler var, kardeşler var... Ama EKMEKÇİ bana dedi ki, "Çok kalabalık olacak, evleri küçük. Trafığı ayarla, kimse oturup kalmasın. Bundan Ülkü'nün, Haldun Ağabeyin haberi bile yoktur. Gerçekten Haldun Abinin o gelişimde semt sakinleri çok merak etmiştir herhalde. Öyle karşılandı, sevgiyle heyecanla. Doğrusu Ekmekeçi ile ikimiz biraz işi abartmışız, dostları çok duyarlı davrandı, aileyi baş başa bırakıp ayrıldık evden.

Haldun Abi hiç yüksek sesle konuşmaz. Öfke sözcüklerini ilk önce sıralamaz. Süzer gerçekten. Akılcılığı o kadar ağır basıyor ki.

Görmediniz mi hiç onun masaya yumruğunu vurduğunu?

Gördüm. Bir iki kez. Biz-bize olduğumuz zaman, “Artık bu kadarı rezillik,” diye bağırdığımı duydum. Haldun Ağabey, kalabalıksa, orada etkileyebileceği insanlar, gençler varsa, o kadar güzel frene basar ki... Ama biz bizyken, yumruğunu birkaç defa masaya vurduğunu, çok kızdığını gördüm.

Haldun Hoca toplantıların bir sonuca varması için çabalayan bir insan... Toplantıyı sonuç almaya yönlendiren bir insan değil mi?

Evet. Haldun Abi kadar yaşamı ciddiye alan insan azdır. Ben Uğur MUMCU'nun yaşamöyküsünü çalıştım. Yani Uğur MUMCU, Haldun ÖZEN... Bunlar yaşamı çok ciddiye alan insanlar. O kadar sayılı ki... Aziz NESİN'le tanıştığım zamanlarda, onun bazı davranışlarına çok kızardım. Bunu ona söyleyip de düşüncemi arkasından taşımadığım için çok mutluyum. O toplantılar sırasında yakınlaştık. Mesela akşamları yemek yiyoruz. Toplantıda tek kadımdım. Yemek sırasında içkinin de etkisiyle erkek muhabbeti kurulabileceğini düşünerek gitmek istiyordum. Böyle bir şeye tanık olduğumdan filan değil. O zaman da kent merkezine uzakta, Etlik'te oturuyordum. İşim bitince, hemen çantamı alıyorum, “Ben eve gideceğim, toplantı bitti,” diyordum. Zaten toplantıdan da geç çıkıyorum. “Olmaz,” diyor Aziz NESİN ya da Haldun Abi. Haldun Ağabey öyle benim gibi çok parası pulu olan biri değil. Ama o yemekler sonrası, gece tarifesi ödeyip beni o kadar çok Etlik'e götürmüştür ki... Çok ısrar ediyorlardı Aziz NESİN de, bu konuda çok duyarlıydı. Biliyorsunuz onun biraz adı çapkına çıkmıştır... Haldun Ağabey onun gibi değil, o Ülküolik...

Ülküolik dediniz...

Karşı cinsten başka biri, başka bir kadın yok sanki. Yani benim saptamam bu. 20 yıldır izlerim, gözlemim bu. Ama Aziz NESİN tersi, çapkın bilinir, genç sevgilileri olduğu söylenir. Ama birlikte olduğumuz zamanlarda hiç fark etmeden “korunma altında olduğumu” hissettim, çok da mutlu oldum. O yemeklerde hiç sulandırılmış erkek muhabbetleri kurulmadı. Dernek konuşuldu. Aziz Bey o sırada Kenan EVREN'e ne yanıt vermiş, onlar konuşulur. Gülünür, espri yapılırdı... İyi ki onlara katılmışım. Çok güzel geceler yaşandı.

Haldun Hoca biraz farklı bir insan. Onu farklılaştıran özellikler nelerdi?

Her insan ayrıntıları göremiyor. O, insanın kişilik özelliğiyle de ilgili, diye düşünüyorum. Belli ki o, çocukluktan itibaren, göre göre kendini beslemiş bir insan. Yani yaratılışıyla farklı, genetik özelliği de olabilir, bilmiyorum. Ama o kadarına fazla inanmıyorum. Kendini beslemiş. Bir de bu kuşak Haldun Ağabey, Cevat GERAY o kuşak, onlar, baktığımızda göreceksiniz, onların davranışlarını sevin sevmeyin, eleş-

tirin, o kadar köklü oluşturmuşlar ki, oturtmuşlar ki ilkelerini... Onu çözdüm ben. O sırada Türkiye'nin eğitim kadrosu çok güçlü... 1950'lerden, 1957'lerden sonra eğitim süreci kötü bir kanala girdiğinde, eğitimin içi boşaltılmaya başladığında, ondan sonraki ürünleri vere vere bugünkü duruma gelindi. Haldun Abiler, ki bu kuşağın çoğu çok iyi konuşur. Anlaşılacak için konuşur ve yazar. Hepsisi ilkelidir, hepsi ödünsüzdür. Bakın Haldun Ağabeye. Pek çoğu Haldun Ağabey kadar, Uğur MUMCU kadar olmasa bile, ayrıntıları göz ardı etmezler. Ve çabuk bütüne giderler. Bu, eğitimin de verdiği bir özellik. O yıllardaki eğitim sistemini inceledim ben. Anadili öğretimi şimdikine göre olağanüstü. Aradan bu kadar zaman geçmiş, yöntemler değişmiş, bilimsel yeni yöntemler bulunmuş... Buna rağmen Türkiye'deki eğitim 1940'lardan, 1950'lerden daha geri. Bu insanlar çok iyi öğretmenlerin elinde yetişmiş. Düşünün ki bu kuşağın çoğu lise Fransızcasıyla, İngilizcesıyla çeviri yapar. Bu kuşak çok iyi cümle kurar. Bu kuşağın çoğu Haldun Abi gibi Türkiye'nin kara cümlesini yakalamıştır. Vurucu, etkileyici... Dinlemeyi de öğrenmiştir onlar. Haldun Hoca, insanı çok iyi dinler. Kızsa bile dinler, o sırada da yanıtını oluşturur. O kuşağın özelliği olarak görüyorum ben bunu. Yani Haldun Abi de o kuşağın güzel insanlarından biri. Birçok özellik onda yaşama biçimine dönüşmüştür. Ama Haldun Abinin önemli eksiklikleri de var...

Neydi onlar?

Örneğin, çok şaka yapmaz insanlara. Çok özen gösterir. Hatta ben yaparsam, takılırsam filan beni frenler. Geçenlerde kahvaltı ettik. Biz Ülkü'yle onu konuşturmaya çalışıyoruz, takılıyoruz, ediyoruz, şu bu... O bakışlarıyla bizi bir bakıma ciddiyete davet ediyor. Ve biz Ülkü'yle bu konuyu konuştuğumuz zaman, çok güleriz aramızda. “Haldun, bak Sevgi şunu söylüyor...” diyor Ülkü. O da, “Duydum canım,” diyor... Duymazdan geliyor, ama, “Duydum canım” diyor yumuşacık.

Az önce, “Heyecanımı süzmüş bir insan Haldun ÖZEN” dediniz. Ama öte yandan “toplantılarda insanların gösterdiği komik davranışlara birlikte güldüğünüzü, hatta sizi frenlemeye çalışırken kendisinin daha çok güldüğünü” de söylediniz. Haldun Hoca nasıl coşan bir insandı? Oradaki gülüşleri sizden mi kaynaklanıyordu?

Topluluk ilişkilerinde, kimi davranışları insana kendisini rahatsız hissettirecek kadar ölçülü insanlar vardır ya hani... Ben böylelerinden pek sıkılırım, düşünsenize her an bir yanlış yapacakmışsınız gibi bakarlar size, içtenlikli değildir böyleleri. Haldun Abinin ölçülülüğü ise tam tersidir, doğal ölçülülük... Haldun ÖZEN'i biraz tanıyan, önce yadırgasa bile, Haldun ÖZEN'le üç kez bir araya geldiğinde bu doğallığı kavrar ve çok rahat eder yanında.

Haldun ÖZEN nasıl coşar? Bazı insan coştığı zaman şiir söyler, kimisi türkü söyler... Başka bir şey yapar. Haldun hoca ne yapar?

Coşkuyla dinler. Posbıyığın altındaki dudaklarını göremezsiniz, ama gözleriyle güldüğüne tanık olursunuz. Ama coşkusunu pek dışa vurmaz.

Niye onları dışarı vurmazdı?

Bu, onun kişilik özelliğidir. İnsanların kimisi gürültülü yaşar, kimisi sakin... Haldun Abi de sakin...

Halbuki içinde fırtınalar esiyordur, değil mi?

Tabii, esiyordur. Her zaman esiyordur. Her insan için söz konusu bu. Bir de kıskançlığı olmayan bir insan Haldun Abi... Bu bence onun bir eksikliği... Yahu azıcık kız, kıskan, bir şey yap!..

Çok paylaştan bir insan değil mi?

Çok paylaştan bir insan. O konuda da beni çok yüreklendirmiştir. Ben, feministim. Ama ben feminizmi, günümüzdeki kimi kadın arkadaşlarımın eşitlik kavgası verirken cinsiyet ayrımlarını öne koyarak verdikleri kavgayla özdeş tutmuyorum. Ben feminizmi bir öğretiyi olarak görüyorum. Yer yüzünün kuruluşundan beri bir ayrılık var. Bu konuda beni en çok destekleyen Haldun Abiydi... Anlattım ona bir gün. Bir keresinde bir toplantıdaydık. Salondan birisi, "Siz feminist misiniz?" diye sordu. Hiç böyle bir soru geleceğini beklemiyordum. Toplantı da ciddi bir toplantıydı. "Evet," dedim ben... Haldun Abi ile Ekmekçi en önde oturuyorlardı. Çok güldüler. Sonra akşam yemek yedik. "Ben feministim deyince, niye güldünüz?" dedim. "Şimdiye kadar hiç söylememiştin," dediler. O sıralarda da gazetelerde, "feministler kurultay yapıyorlar, erkek izleyiciyi dışarı atıyorlar," türünden haberler çıkıyor. Haldun Abi ile Ekmekçi bunları söylediler. "Haldun Abi," dedim, "Ben feminizmi bir öğretiyi olarak görüyorum. Çok şey okumaya çalışıyorum. Ve cinsler arasında ayrılık niye oluyor, niye sürüyor? Niye iki cins arasında eşitlik kurulamıyor? Bunları anlamaya ve çözmeye çalışıyorum." Haldun Abi, "Çok güzel," dedi, "keşke bugünkü toplantıda bu düşünceni açıklasaydın. Soru soranı azarlar gibi evet deyişine güldük." Bu bir ayrıntıdır. Belki anımsamaz bile Haldun Abi, ama bence o gün bana gülmelerinin nedeni başkaydı. Aylardır onlarla birlikte birtakım işlere koşan tek kadındım. Yani aylardır erkek erkeğe muhabbet ediyor gibiydik. Bu konuyu onlarla bir daha hiç tartışmadım, ne zaman oldu, ne de fırsat. Oysa Haldun Abi tartışmak da çok zevklidir. Yani tartışmayı kolaylaştırır...

Ne demek kolay tartışılan?

Yani sekter değil. "Şunu söylersem Haldun ÖZEN böyle davranır mı acaba?" kaygısı taşımadan özgürce tartışabilirsiniz.

Dayatmaz mı yani? Kendi doğrusu vardır...

Dayatır tabii. "Ben böyle düşünüyorum," der. "Haldun Abi, bana göre bu, böyle." Herkes kendi aklını beğenir derler ya! Haldun Abi, tartışılan konu neyse, konunun özünden uzaklaşmadan ve insanı sıkboğaz etmeden kendi düşüncesini anlatır. "Sen de konuya böyle bak bakalım... İşin burasını bir düşün..." der. Yani, "Bu konuda

böyle düşünüyorum. Belki değiştirebilirim zaman içinde, ama şu andaki veriler, bulgular bunu gösteriyor," diye onu açıklamaya çalışır. Açıkoturumlarda filan, doğruyu, gerçeği çarpıtanları da aynı sakinlikle yanıtlamaya çalışır.

Çalışma ortamlarında nasıldır? Diyelim ki Yönetim Kurulu toplantılarında ya da herhangi bir şey yönetirken. Nasıl çalışır Haldun hoca?

Hiç gündemsiz çalışmaz. Ben dernekte genel yazmandım. Bir kez, gündemi hazırlayamadım. "Keşke," demişti Haldun Abi, "gündemi hazırlayamadıysan, telefon edip de toplantıyı yarına erteleyseydik, biz erken gelip hazırlasaydık." Çok sorunumuz vardı... Bir yandan izin çıkmıyor, bir yandan paramız yok, gelir bulmak zorundayız... Yani gündem kendiliğinden var zaten. Ama onun sıralı olması gerek... Gündem dışına çıkıp zaman yitirmemek gerek, çünkü o zamanı kullanma ustasıdır...

Boşa kullanmaz mıydı zamanı?

Birlikte iş yaparken zamanı boşa kullanıldığına ben hiç tanık olmadım. Kendi özel yaşamında kullandığı oluyordur. Biliyorsunuz bu tür dernek toplantılarında herkes kahramandır, herkes geçmişte büyük işler yapmıştır ya, hele o 12 Eylül'den sonra, herkes ne dramlar yaşadı. Herkes kendi dramını ya da kendi önemini öne çıkarmaya çalışır bazen... Bu toplantılarda Haldun ÖZEN varsa, toplantının gündemi konuşulur. Anı anlatılmaz.

Yani bunu, bu atmosferi belirleyen Haldun hoca mı?

Evet, Haldun Hocadır. Ya da Haldun Hoca gibi insanlar çoğunlukta olsa, bu işbirliği orada hemen kurulur zaten. Kendiliğinden kurulur. Hem Türkiye'nin gündemini iyi izleyen, hem kendi gündemini oluşturan bir insan Haldun Hoca.

Dediniz ki, İngiltere'ye gidişinde ve oradan gelişinde hep büyük kitleler vardı. Haldun Hocanın mücadeleleri var, 12 Eylül öncesi ve sonrası, hiç ara vermemiş... Sivil toplumcu mücadele içindeki yerini nasıl tanımlamaya çalışırsınız?

Örgütlenmeye, insanların bireysel değil örgütlü tepki vermesine kendisini çok inandırmış. Bu konuda kendi donanımını sağlamış. İnsan Hakları Derneği'nin kuruluşu için en çok çalışanlardan biridir Haldun Abi. İnsan Hakları Vakfına da çok emek verdi. Dil Derneğini anlattım. Tarih Vakfı için emek verdi... Biz Dil Derneğine özellikle gençlerin gelmesi için çabaladık. Onun öğretmenlik kimliği de var. Benim öyle bir deneyimim yok. Biz o kimlikten de Dil Derneğinde çok yararlandık. Yani bu kuşağın hepsinde gördüğümüz uç özelliklerinden biridir bu öğretmenlik, öğreticilik. Yaşamın içindeki ilişkilerde Haldun Abi ciddi, sıkı bir öğretmendi. Kaytaramazsınız onun yanında bazı şeylerden.

Korkuyoruz da hem canım..

Ben korkmuyorum, hatta ona şımarabiliyorum. Bu benim ayrıcalığım olsun.

Ben korkuyorum. Benim tembellik yapmak diye bir hakkım var.

Ama şunu söyleme özgürlüğünüz var, diyelim ki, ben tembellik yaptım, ortak bir iş için hazırlanamadım. O rahatlığı size verir. "Ben bugün hazır değilim Haldun Abi. Bu konuda konuşmaya da hazır değilim, bu toplantıya girmeye de hazır değilim. Bunu yapmaya da hazır değilim, deme rahatlığımı da size veren bir insan. Yani asık yüzü, aksi bir öğretmen değil.

Öte yandan çaktırmadan insana görev veren ve verdiği görevleri de hiç hissettirmeyen bir örgütçü değil mi? O anda insan hissedemiyor, ama daha sonra sorumluluk aldığınızı fark ediyorsunuz...

Bunu atlamıştım. Ülkü'yle aramızda, "Yine bana bir ev ödevi verdi, ev ödevleri verdi," diye hep yakınırđım. "Ne yapıyorsun, ne ediyorsun?" hep görüşürđük Ülkü'yle telefonda... "Ne yapayım? Kocan o kadar çok ev ödevi verdi ki... 'Yap' da demedi, ama yapılacak..." derdim

16 yıldan beri Haldun Hocanın yaşadığı bir hastalık var, bir hastalıkla yaşamastı var. Onca zorluklarına karşın yakınmayan da bir yanı var. Ne biçim bir özellik bu?

Bence, o da eksigi Haldun Abinin. Hep taşıyor, her şeyi kendine yüklüyor, yakınmıyor. "Yakın" biraz. Kaç defa, Ülkü de ben de yanımdayken, "Ya Haldun Abi kız biraz, bir şey söyle" deriz... Hatta bir şey oldu da, Haldun Abi birine bir keresinde, çoğumuzun günlük dilde çok kullandığı bir şey olan, "pis herif" dedi... Ya da öyle bir şey. "Ne olur 'söv' biraz" dedik. "Söv, kız... Bence bu Haldun Abiyi olumsuz etkiliyor. Hep de anlamaya çalışmışımdır, "Acaba kendine bu konuda baskı mı yapıyor?" diye. Onu çözemedim.

O gerçekten dışarıya karşı bir doğal refleks midir? Yoksa kendi üzerinde kurduğu bir denetim mi var?

Evet, onu çözemedim. Ama o kadar denetimli ki... Bir kere olsun gevşemiyor!..

Bu hastalıkla yaşamak...

Yaşıyor ve nasıl bize moral veriyor?

Neler söyleyeceksiniz Haldun hocayla ilgili? Bir şey söylemediniz daha şu ana kadar..

Bir kere "dost" sözcüğü çok sahtekarca , ikiyüzlülükle kullanılıyor Türkiye'de ve ben artık "dostum" dememeye çalışıyorum. Arkadaş, dost... Haldun Hoca için gerekmiyor bunlar. Çünkü benim kendime çok yakın bulduğum bir insan... Hep şöyle duygular taşırsınız, "Ayağım tökezlerse, bilmem ne olursa, her dakika görmezsiniz, ama bir-iki insan bilirsiniz ki, kapısına ilk gideceğiniz odur. Benim için hayatımda 3 insan var, onlardan biri de Haldun ÖZEN... Kapısına ilk gideceğim... Dördüncüsü yoktur. Bu belki de benim şansım... Haldun ÖZEN gibi insanlarla, o yılları, Türkiye'nin o sancılı dönemini birlikte geçirmek...

Bir gerçek de şu: Türkiye'de insanlar birbirinin yolunu açmıyor... Tam tersine, söyleyeceği şey ona daha çok puan getiriyorsa, gazetelerde adı biraz daha çok geçecekse, bulunduğu çevrede daha çok sözü geçecekse, kimse kimsenin yolunu açmıyor. Bu, ne yazık ki, aydınların bir eksigi. Haldun ÖZEN'le, Cevat GERAY, Mustafa Ekmekçi benim yolumu öyle bir açtılar ki... Yolunu açtıkları insanlardan biri olduğuma inanıyorum. Sadece benim değil, kim bilir kaç tane daha insanın yolundaki taşları, toprakları, molozları temizleyen insanlardı. O Dil Derneği sürecinde ve sonrasında Sevgi ÖZEL kimliğimde ya da yaşama bakışımında, kavgacı yanımda daha akılcı olmamda, duygularımı da akıllıca törpülememde payı olan insanlardır. Ben hep böyle insanlarla birlikte olma şansını yakaladım, Dil Kurumu'nda Ömer Asım AKSOY'un çırağı olmak, oradan ayrılıp Haldun ÖZEN'lerle çalışmak şansına sahip oldum... Rastlantılara inanmıyorum ben... Dünya görüşü oturmuş, düzgün insanların, yaşama doğru bakan, bilimsel, sanatsal güzelliklere tutunan insanların yolları mutlaka kesişiyor.

Bu insanlar giderek çok az kalmıyor mu? Bunu ben Haldun Hocanın kendisine de sordum. Yani Haldun Hoca yaşamında hiçbir zaman birinci insan olmaya oynamamış.

Bence o da eksigi. Ben bu konuda da Haldun Abiye, haddimi aşarak çok müdahale ettim, "İnsan Hakları Derneğini, Vakfını da sen kotardın, ama kürsüde olan hep başkaları..." diye... "Ben kabul etsem, beni de öyle yapacaksın," diye şakalaşırdık...

Belki de Haldun Hocayı bizlerin, yanındakilerin, birilerinin itmesi gerekiyordu... Onu da bilmiyorum, ama böyle bir istem sanki içinde hiçbir zaman olmamış. Geriyi toplamayı kendine işlev edinmiş bir insan...

Bana da kötülük ettiler. Dil Derneği'nin şu andaki yönetimi benim canımı sıkıyor. Çünkü biz bayağı çileli yollardan geçerek kurduk o derneği. Haldun Abinin, sağlık sorunları, evden az çıkabilmesi nedeniyle bazı işleri biraz ağırdan alması gerekiyordu. Çünkü sağlığı el vermiyordu. Diyalize gidiyordu, koşturuyordu... "Sen başkan adayı ol," dedi. "Sen beni öyle bir noktaya getirdin ki, nasıl başkan adayı olacağım Haldun Abi? Bize kimse gel de ol demiyor ki..." dedim. "Haklısın" dedi. Ben de bu tür şeylere yabancıyım aslında. Ben de bireysel değil, kurumsal işler için koşarım hep.

Beni bağışlarsanız, sormak istiyorum: Haldun Hocayı yitirmek nasıl bir duygudur?

Benim fiziksel olarak da, düşünsel olarak da kolum, gözüm kulağım gibi biri o. Haldun ÖZEN'in evinde soluk aldığımı bilmek bile güven içinde olma duygusu veriyor. Onu yitirmeyi düşünemiyorum bile, düşünmek istemiyorum. Betül (UNCULAR), bir başka yakın arkadaşım, bir başka güzel insan, ki o da bu körolasıca hastalıkla boğuşuyor, Betül ve Haldun Abi, benim öteki yarım sanki... Onları yitirsem, yarım gitmiş olur...

Haldun Abi, sevginin tanımı bir adam. Dostluğun, paylaşmanın sözde değil özde olduğunu kanıtlayan bir insan. Öteki yanları da insani eksikleri. Farklı olan birçok şey onun özündeki güzelliklerden kaynaklanır. Ama biraz kavgacı, hırslı olması ge-

rekirdi. Bizimki gibi ülkelerde böyle insanlar öne geçemiyor yazık ki...Onlar, yok. Keşke o yanları da olsaydı Haldun Abinin. Kavgacılık, hırs, bireysel çıkan için kullanılmadığında kötü özellik sayılmaz.

Ama ömrü mücadeleyle geçen bir adamın, o yanının ön plana çıkmamasını anlamakta zorlanıyorum.

Birikimini oraya taşıyordu belki, ama son 16 yılda sağlık sorunları da engel oluyordu. Yoksa Haldun Abi biraz biraz öfkelenmeye başlamıştı...

Size çok teşekkür ediyorum...

ORHAN SİLİER

Bu önerimi kabul ettiğiniz için öncelikle çok teşekkür ederim size. Ne zaman ve nasıl tanıştınız Haldun ÖZEN'le?

Hafızamın çok güçlü olmadığını baştan söylemeliyim. Haldun ÖZEN'i 12 Eylül sonrasında 1402 sayılı kararname ile işten atılmış öğretim üyelerine Avrupa'da iş bulabilmeleri için olanak yaratabilir miyiz diye kıvrandığımız bir aşamada, sanıyorum 1984-85'te, Almanya'da yaşarken tanıdım. Ben ve eşim eski üniversite mensupları olarak Türkiye'de sıkıyönetimce işten atılmış ya da yaratılan baskı ortamına tepki olarak üniversiteyle ilişkilerini kesme kararını vermiş bir dizi tanıdık insanla bağlantı ararken Haldun'la ilişki kurduk. Bir süre sonra Haldun ÖZEN ve Erdem AKSOY'un bir gezi için Avrupa'ya gelecekleri bilgisini edindik. Kendisiyle telefonda görüştüm ve Almanya'da benim yaşadığım Marburg kentine geldiler. Çok kısa bir süre, bir ya da iki gün burada kaldılar, yüz yüze görüşebildik.

Böylece, işten atılan öğretim üyeleriyle dayanışma için ne yapılabilir diye başlayan ilişkimiz sonra Aydınlar Dilekçesi hazırlanıp bu politik çıkışı desteklemek için Avrupa'da bir şeyler yapmanın iyi olacağını düşündüğümüz zaman da devam etti. Haldun ve Ülkü ÖZEN'le Aydınlar Dilekçesini hazırlayan insanlarla bağlantı kurma kapsamındaki ortak çabalarımız, Batı Avrupa'nın hemen tüm ülkelerinde faaliyet göstermiş olan Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi'nin tüm çalışmaları boyunca da adeta günlük ilişki biçiminde çok yoğun olarak sürdü.

Erdem Bey de, her anlamda çok saygı değer bir insan olarak dikkatimi çekmişti ama, Haldun ÖZEN'le o tarihten sonra da devam eden bir dostluğumuz oldu. Şimdi, 15 seneyi aramızda bıraktık; Haldun ÖZEN'i tanıdıkça sevdim ve daha sonra Tarih Vakfı'nın kurulması da dahil bir dizi işte kendisiyle ve eşiyile birlikte çalıştık.

Bu 15 yıl içinde dostluğa dönüşen bir ilişkiniz de oldu. Dostluğa dönüşen bu ilişkinize baktığımızda Haldun ÖZEN kimdir sizin gözünüzde? Haldun ÖZEN'i Haldun ÖZEN yapan özellikler nelerdir?

Bireyci, kısa vadeli düşünen ve panik içine çevresine saygısız insanlar üreten bir toplumsal yapıda, bu tür etkilere duvarlarını kapamış, kendi güzelliğini devam ettirmiş ve hepsinden önemlisi bu kişilik özelliklerini böbürlenme ve karşısındakine üstünlük taslamayı tümüyle dışlayan bir incelik ve sabırla sürdüren bir kişi Haldun

Görüşme Tarihi : 10.01.2001, Çarşamba, 17.30
Görüşme Yeri : Tarih Vakfı (Nişantaşı)

benim için. Çok fazla iyi özelliği şaşılması bir biçimde kendinde birleştirmiş bir kişi. Üstelik, böyle olmayı, tanıdığım tüm dönem boyunca, çok büyük bir yaşamsal tehlike, çok ağır bir hastalık koşullarında, daha 1-2 ay yaşayıp yaşamayacağını bir dönemde gösteren bir kişi. Haldun ve Ülkü, ağır bir kanser olayını, aile içinde, nezlemiş gibi karşılamanın, bu arada evin içini değil dışını düşünen bir aile birlikteliğinin insan güzelliğinin örnekleridir.

Diyebilirim ki, Haldun ÖZEN, bir kaç ona benzer insanla birlikte, benim için, kendi küçük telaşlarımın, koşuşturmalarımın, endişelerimin anlamsızlığını kavramakta, kimi yanlışlarımın farkına varmakta ve becerebildiğim kadarıyla kendime biraz çeki düzen vermekte, hep örnek almaya çalıştığım bir insan oldu.

İlginç bir şey söylediniz: "Hiçbir zaman böbürlenmeyen..." Aslında günümüz koşullarında bu bir dezavantaj da değil mi? Yani sonunda bu ülke değerlerinin farkına varmama gibi bir sonuca sürüklenmiş olmuyor mu? Yani bu insanların böbürlenme çizgisinde değil, ama başka çizgilerde sahiplenilmesi gerekmez mi ülkemizde?

Bu zor bir soru.

Benim üzerinde düşündüğüm nokta; bu çalışmayı yapmamın köklendiği nokta orası yani toplum olarak vefa denilen duygudan uzaklaşan bir toplum olmaya başladığımız için bu çalışma benim Haldun Hocaya gönül borcumu ödeme çabası. Öyle düşündüğüm için başlattım bu çalışmayı.

Çok haklısın, ancak toplumun ahlaki değerler, ekonomik, sosyal, politik ilişkiler olarak derin bir krize düştüğü bir dönemde en iyi bireylerine gerekli vefayı göstermesini beklemek doğru değil. Haldun'u en iyi tanıyan insanların, şu an toplumumuzda egemen olan türden bir sürüklenişe kapılmayan insanların dışında, Haldun ve benzerlerine saygı göstermek için, Haldun'un iyi özelliklerinin bir bölümünü kendini saydırmak, değerinin farkında olunmasını sağlamak için feda etmesi bence hiç de iyi olmazdı.

Türkiye'de ilerici harekette, sol harekette şeyhlik taslama, ben bilirim, sana da şimdi doğrusunu anlatıyorum bak, ben ne önemli adamım, sen ancak bana itaat ettiğin kadar değerlisin havası hayli yaygındır. Bunun böyle olmak zorunda olmadığını, tam tersine daha fazla bilen, daha çok düşünen, daha deneyimli olanın bu değerlerini aktarmasının büyük bir sağduyu tevazu, soğukkanlılık içinde olabileceğini insanların keşfetmesinde, Haldun bence en iyi örneklerden biri.

Bugün görüyorum ki, siz dahil çevresinde meslektaşları, öğrencileri, dostları olarak hayli büyük bir grup var. Bütün bu akıntılar içinde, bu kadar çok kişinin bir kıymeti fark edebilmesinin en önemli unsurlarından biri de işte bu tevazu ve yumuşaklık, bu incelikler diye düşünüyorum.

Sizin Haldun Hocanın sağlık koşullarının bozuk olmasına karşın ısrarla onun Vakfın Yönetim Kurulunda kalmasını istediğinizi biliyorum. Yani zorlamış olmadınız mı onu, yoksa Haldun Hoca Vakfın Yönetim Kurulu çalışmalarına çok farklı katkılar mı sağlıyordu da hep böyle ısrar ettiniz. Yani Ankara'dan buraya gelmesi onun kendi koşullarını zorlaması anlamına gelmiyor muydu? Neydi bu ısrarınızın ardındaki düşünce?

Ben ona Tarih Vakfı Yönetim Kurulu'ndaki görevini sürdürmesi ısrar etme cesaretini Haldun'un köşesine çekilip, azıcık enerjisini kendine saklamak ve kapalı bir hayat sürdürmek istememesinde buldum. Tüm ağır hastalık durumlarında olduğu gibi, hayata yakından bağlanmak da iyi kalmanın direnmenin bir parçasıydı ve Tarih Vakfı'nda iyi bir şey yaptığımıza derinden inandığım için, iyi bir şeyle ilişkilendirilmiş Haldun ÖZEN'in hayatla bağının daha sıkı daha sağlam ve uzun dönemli olacağını umdum.

Haldun aslında bunu sadece Tarih Vakfı için yapmadı, İnsan Hakları Vakfı için yaptı, içinde bulunduğu meslek çevresi için yaptı. Dönem dönem başka kuruluşlar için, Dil Derneği için, yanılmıyorsam Birleşmiş Milletler Derneği için de yaptı.

Konunun öteki yanı ise şu: zor dönemlerde zor işler yaparken, işin ayrıntısında çok sağlam, doğru kararlar alınması pek belirleyici olmuyor, ancak özü çok doğru dürüst diyebileceğim bir insan tipinde, derin bir yaşam tecrübesi, kompleksiz bir kişilik sahibi bir insanın rotadan şaşmamak için karar verici grubun içinde ve etkili olması çok önemli oluyor. Haldun ÖZEN'in Tarih Vakfı'na olan büyük katkısı tarih alanındaki, şu ya da bu projedeki uzmanlığıyla değil, bu tür ana rotayı belirleme ve bundan şaşmama konusunda oldu. Dönem dönem insanı şaşırtan bir ilgi ve düşünmüşlük ile tek tek sorunların çözümünde de birikimini ortaya koydu, ancak, asıl kaba çizgide doğru yolda gidilmesi için kararlılık ve yaratıcılık gösterdi. Örneğin Tarih Vakfı'nın henüz kaynaklarının çok sınırlı olduğu başlangıç döneminden itibaren sivil toplum kuruluşları ile dayanışma ve bir ortak platform oluşturmaya yönelmesi büyük ölçüde Haldun'un öneri ve çabaları ile gerçekleşti.

Haldun, görevini hem kuruluş aşamasında, hem yönetim kurulu üyesi olduğu dönemde, hem de son Genel Kurul öncesi ısrar edip üyelikten çekildikten sonra, şimdi, uzaktan rotaya ait en doğru gözlemlerini iletmeyi, bulduğumuzda karşılaştığımızda benim kendisine saygısızlık edip arayamadığım dönemlerde kendisi ısrarla arayarak sürdürüyor. Hep büyük bir incelikle ve yapıcılıkla... Bu Vakıf için de, biz vakıf yöneticileri için de çok değerli, çok önemli bir katkı biçimi.

O rotadan şaşmamak için ne yapıyor? Nasıl bir yönetim kurulu üyesi tavrı takınıyor ya da oradaki grubu yönetim kurulu üyelerini o noktalarda nasıl yönlendiriyor? Nasıl çalışıyor düşünce sistematigi?

Galiba kişilik özellikleriyle bunun çok yakın bir ilişkisi var. Soğukkanlı, kuş bakışı bakmayı bilen, insanlara güvenen ve birbirine güvenen bir kişi. Genel olarak insanla-

rın iyi şeyler yapabileceği duygusunu yaygınlaştıran bir kişilik. Bu tutum hangi alanda olursa olsun olumlu sonuç veriyor. Haldun ÖZEN her şeyden önce bunu yapan bir insan olarak Tarih Vakfı Yönetim Kurulu'nda çok önemliydi. Bir de yaşamı ciddiye almak, yaşamı derinliğine yaşamak dediğimiz bir özellik var. O özelliğiyle bir çok insanın, Yönetim Kurulu toplantısı sonunda unutup gittiği, o da çok önemli değil dediği konuyu düşünüp taşınıp, bu konuda mektup yazan, telefon açan, ilk karşılaştığında söyleyeceği sözü söyleyen, karşısındaki telaş içindeyken, hatta bazen aptalca bir duyarsızlık gösterdiğinde, bunu kendisine gösterilmiş bir saygısızlık saymayıp, kompleksli bir tavır almayıp, yeniden ustalıklı dikkatle gündeme getiren bir insan kararlılığı ve yumuşaklığı var. Bunlar çok önemli ve Haldun hep bunu yaptı, yapıyor.

Böyle hoş anekdotlar var mı aklınıza geliveren böyle hocayla ilgili?

Ben bu konuda epey kötüyüm. Dedğim gibi hafızam her şeyin posasını sıkıp belki özünü kaydeden türden bir hafıza. Ama o kadar çok durumda her biri anlatılmaya değer öylesine büyük önemli katkıları, öylesine iş etrafındaki insani birliği güçlendirici katkıları oldu ki, bunu anlatmak zor. Unutmayın bunu söylediğim zaman insan kalitesinin zaten çok yüksek olduğu bir ortamdan bahsediyorum. Mesela Haldun ÖZEN'e benzer bir çok özelliği olan İlhan TEKELİ'nin, Korkut BORATAV'ın ve benzerlerinin olduğu ortamlardan bahsediyorum. Haldun böyle ortamlarda bile en katkılı, en kendine güvenli, en anlayışlı, kısaca en iyilerden biri olabildi.

Haldun Hoca KTÜ'den bir "örgüt üyeliği suçlamasıyla" başlayan bir sürecin ardından ayrılmak zorunda kaldı. Düşünceleri vardı ve bu düşünceleri daha da üst noktalar da yargılanıyordu. Liderlik vesaire gibi yakıştırmalarla. Siz bu 15 yıl tanıdığınız zaman içinde, Haldun Hocanın bu o zamanki yargılanmasına neden olan düşüncelerini nasıl gözlemlediniz peki? Yani bu kadar haksız bir yargılamayı hak edecek keskinlikte miymiş Haldun Hoca acaba?

Belki inanmazsınız, politik olarak birbirimize çok yakın yerlerde durduğumuz halde ben Haldun ÖZEN'le KTÜ'deki süreci, oradaki tavır alışları, ilişkilerini konuşmadım. Konuşmamam da tesadüfi değil. Sonrasında Haldun çevresi, öğrencileri ve arkadaşlarıyla ilişkisinde ne önemli bir dayanak noktası, ferahlık noktası, dar hesaplardan uzak bir odak noktası olabileceğini kestirebiliyorum. Eminim o dönem Haldun hayli geniş yelpazede, sağduyululuğun, dikkatliliğin, demokrat bir kişinin kucaklayıcılığın herhalde en temel insanlarından biriydi. Muhtemelen çevresindeki gençlerin politik eğilimi neyse, ayrıntılarda onaylamadıkları olsa da, onların temel haklarını savunmayı reddetmeyip, direndiği için cesaretle belli şeylere çaba gösterdiği için hemen yakıştırmalarla şu ya da bu örgütsel bağlantı içinde sayılmış olabilir. Bu konunun bilgisine sahip değilim. Ancak, Haldun'un kişiliğiyle etkili olduğu ve şu ya da bu örgütün duvarlarının etkisini aşabilecek olduğu için harcınması gereken, daha tehlikeli insan grubuna konulduğunu düşünüyorum.

Mesela politik cinayete kurban giden Necdet BULUT da Trabzon'a TİP'le yakın ilişkili biri olarak gittiği halde çok eminim bir parti ve çevreyle sınırlı kalmamıştır. O da Haldun ÖZEN'e benzer, dünyayı daha geniş kucaklayan, akıllı, birleştirici ve dirençli bir insandı.

O da o anlamda daha tehlikeliymiş(!) mutlaka diyorsunuz.

Kesinlikle!.. Bu insanlar dar kategorilere sokulması mümkün olmayan türde insanlar. O yüzden de tam da bahanesi bulunup tasfiye edilmesi gereken bir insanlar olabiliyorlar.

Bu buluşmamızın başında Haldun Hocayla ilgili olarak "benim tanıdığım ve beraber olduğum en insan insanlardan bir tanesi"ve "eğer geleceğin insanı nasıl olmalı diye bir arayışın içine gireceksek örnek gösterilecek insanlardan bir tanesi" dediniz.

Ve bunları edebiyat olsun diye, abartarak da söylemedim. Hatta diyebilirim ki, bunları söylerken de aslında yetersiz kalan ifadeler kullandığımı düşünüyorum.

Haldun Hoca sızlanan, mızmızlanan bir insan değil. Ama hala ağır bir hastalık dönemini de geçiriyor. Ondaki bu direnebilme gücünün kökeninde ne var sizce?

Sanıyorum, Nazım'ın şiirinde belirttiği, hayatla sıkı sıkıya ilişki içinde yaşadığını fark etme var. Gelişkin insan bu tür durumlarda bile kendi içine kapanmamayı ve ayrıntıyı özün önüne koymamayı beceriyor. En önemliyi, özü hep öne alabiliyor. Daha az gelişkin insan tipleri yaşamlarının birçok noktasında ayrıntılarla uğraşırken, bu kalitedeki insanlar kendini ayrıntıya kaptırmıyorlar.

Bu kayıtlarla ilgili olarak son bir şeyler söylemek ister misiniz?

Sizin şu anda yaptığımız şeyin çok değerli bir çaba olduğunu düşünüyorum. Böyle bir insanın, muhtemelen bir çok benzerleriyle birlikte yaşamış ve yaşıyor olduğunun, ne kadar çok kişi bilirse, bilmeyenler de bu vesileyle öğrenirlerse o kadar iyi olacak. Bilenlerin iyimserliği, bilinci, geleceğe bakışı, direnci ne kadar pekişirse o kadar iyi olur. Çünkü Haldun gerçekten böyle bir direnç, iyimserlik aşılama özelliğinde ve çevresini aydınlatan bir insan. Dolayısıyla Haldun'un daha iyi tanınmayı, hiçbir abartmaya gerek olmaksızın, Türkiye'nin ve dünyanın yetiştirdiği güzel insanlardan biri olarak, onun hakkında daha çok şeyin bilinmesi bana önemli geliyor...

METE TUNÇAY

Sayın Hocam öncelikle teşekkür ediyorum bu görüşmeyi kabul ettiğiniz için. Haldun Hoca'yla ne zaman hangi koşullarda tanışmıştınız? İlk izlenim olarak neler bırakmıştı Haldun Hoca, sizin üzerinizde?

Ben, Neşe (Erdilek/Bulut) Hanımla evliydim. Neşe, eskiden Necdet BULUT'un eşi idi. Necdet BULUT da, KTÜ'ye gittikten sonra, orada bir cinayete kurban gitmişti. Onu tanımadım hiç. Sadece yazılarından bildiğim bir insan. Neşe, Haldun'un ve eşinin kendisine zor zamanlarında çok yardımcı olduğunu anlattı ve öyle tanıştık. Tam o sırada Orhan SİLİER, Hollanda'da Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü'nde Türkiye bölümünün yöneticisi olarak görev yapıyordu ve Hollandalılarla ilgili bazı tedirginlikleri vardı. Türkiye'de bir Tarih Vakfı kurulması için bilgi-belge merkezi yaratılması için bazı şeyler düşünüyordu. Küçük bir çevre oluşturdu. O çevre içinde Haldun'la ben de yer aldık. Hatta Hollanda yasalarına göre vakıf kurmak için resmi müracaat da yaptık. Amaç, Hollanda'daki Uluslararası Tarih Enstitüsü'nde meydana getirilen koleksiyonun bir benzerini Türkiye'de yaratmak ve bundan sonra da, Türkiye'den oraya belge ve bir takım yayınların gitmesini engellemekti. Engellemek değil de, öncelikle burada tutulmasını sağlamak. Türkiye'de gerçekten bir takım belgelerin, kaynakların hamur edilmek üzere SEKA'ya gönderildiği bir dönemde, Uluslararası Tarih Enstitüsü çok önemli bir işlev gördü. Sonra düşünmeye başladık: Türkiye'de çalışacak bir insan Hollanda'ya mı gitmek zorunda kalacak; bunu Türkiye'de de yapalım diye. O vesileyle Haldun'la örgüt ilişkisi içine girdik. Ama bu fazla uzun sürmedi. Zaten Orhan da, çıkan af yasaları dolayısıyla Türkiye'ye dönebilme şansını elde etti. Türkiye'ye döndükten sonra da bu sefer Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nı kurmak için bir araya geldik. Haldun da ilk vakfın yönetim kurulunda Ülkü'yle beraber yer aldı. Ondan sonra bir kaç dönem devam etti. Sonra kendi isteğiyle ayrıldı.

Bizim vakıf 1991'de kurulmuştu. Haldun'la bizim ahbaplığımız ve ortaklığımız daha önceye dayanıyor. Ben 1983 Şubat ayında 1402'lik oldum. Haldun benim gibi matruid (tard edilmiş) değil, müstafi, yani istifa etmiş biri olarak, 1402'likler davasına çok yakınlık duydu. Ben 1984 yılından itibaren burada İletişim Yayınlarında Tarih ve Toplum diye bir dergi çıkarmaya başladım. O zaman sayılara, hem ilginç hem de tarih açısından anlamlı konular yerleştirmek için büyük bir gayret gösteriyordum. 1984 sonbaharında Haldun'la bir şey planladık: Ekim ayında çıkacak 5 tane ayrı dergiye birbirini tamamlayan 5 ayrı makale yazmak. O sırada Yapıt diye bir dergi

Görüşme Tarihi : 14.02.2001

Görüşme Yeri : Bilgi Üniversitesi

çıkıyordu. Orası için 1933'e kadar olan üniversite tarihi üzerine özet bir yazı hazırladık. Tarih ve Toplum'da temel yazıyı 1933 tasfiyesine ayırdık. Bilim ve Sanat'ta bu tasfiye sırasında Fen fakültesinde kürsülerinden uzaklaştırılan hocalar anlatıldı. Yeni Gündem dergisindeyse işten atılan Tarih, Sosyal Bilimler, Hukuk hocalarını bulabil-dığımız ayrıntılarla verdik.

Bunun gerisinde şöyle bir hikaye var. 1402'likler tasfiyesi başladığı zaman YÖK Başkanı İhsan DOĞRAMACI dedi ki, "Bizim yaptığımız iş, 1933 üniversite reformundan beri en büyük iştir." Pek çok ilerici arkadaş buna, "Sen kim oluyorsun da kendini Atatürk'ün yaptığı üniversite reformuyla mukayese ediyorsun. O ilericiydi, sen geri bir iş yapıyorsun," diye itiraz etti. (Haldun bana oranla bir hayli Kemalisttir. Ben geçmişe daha eleştirel bakıyorum. Haldun liberal olmakla birlikte, daha çok Kemalisttir. Başka bir özelliğinin sanırım siz de farkındasınız. Haldun, İsmayıl Hak-kı BALTACIOĞLU'nun öğrencisi olarak yetişmiş. Dolayısıyla hocasına büyük bir saygı ve sevgiyle bağlı.) Ben dedim ki; Doğramacı'nın yaptığı, bundan 50 yıl önceki üniversite tasfiyesine benzemektedir. Bu benzerliği inkar etmek, reddetmek büyük yanlış olur. Çünkü 1933 de bu kadar kötü bir siyasi tasfiyedir. 1933 için verilen, "İstanbul Darülfünununda bir takım gerici hocalar vardı. Bunlar atıldı, yerlerine Alman Hocalar getirildi" imajı, tamamen yanlış bir imajdır.

1933 tasfiyesi de bir siyasi tasfiyedir. Haldun bence normal şartlar altında bunu kabul etmezdi, Kemalistliği buna engel olurdu. Ama BALTACIOĞLU da atılanlardan biri ve Haldun, BALTACIOĞLU'nun gerici olmadığını pekâlâ biliyor.

İşbirliği yapılması kolay bir insan mı Haldun Hoca?

Haldun son derece çalışkan, tertipli. Belki de en önemli vasfı, o çalışmasındaki düzenlilik. Yani çalışırken de örgütlü, ilişkilerinde de örgütlü. Bir şey konuşup tartış-tığımızda, bir dahaki çalışmaya Haldun hazırlık yapmış olarak gelirdi. Doğrusu işin bu kadar genişlemesine, beni o sürükledi. Ben daha belki polemik bir yazıyla kalacaktım. Bir Maarif Vekili Dr. Reşit Galip vardı; nitekim temel yazıya "Bir Tek Parti politikacısının önlenemez yükselişi ve düşüşü," diye, doğrudan doğruya Reşit Galip-i hedef alan bir başlık koyduk. Belki benim yazacaklarım orada kalacaktı. Haldun, "Hayır bunun daha fazla üzerine gidelim," dedi, "Kimi niye attılar, bunu bulmaya çalışalım." Orada gerçekten bazı şeylerin aydınlatılması mümkün oldu. Bazı şeylerse henüz aydınlanmadı. İleride aydınlanacak mı, kim bilir? Mesela Ahmet Refik ALTI-NAY diye önemli bir tarihçi var. Ama bu Atatürk'ün geliştirdiği Türk Tarih Tezi'ne ayak uydurmadığı, vaktiyle de İttihatçıların bazı eylemlerine eleştirel yaklaştığı için 1933'de atılmış. Reşat Ekrem KOÇU, Türkiye'de çok tanınan, sevilen, Popüler Tarihin gerçekten babası olan bu adam muhtemelen, üniversitede onun asistanıydı. Ama üniversiteden atılan asistanlarla ilgili herhangi bir belge bulunamıyor. Biz Darülfünun arşivine ulaşmaya çalıştık, ama bu belgeleri bulamadık. Dolayısıyla böyle tek tek, el yordamıyla kim nerede, neden atıldı, önce ne olmuş, sonra ne olmuş, diye

araştırdık. Anı kitapları falan derken, bayağı büyük bir çalışma halini aldı. Gerçekten klişeleşmiş 1933 Üniversite Devrimi balonu, bir insan çok cahil olmadıkça, bizden sonra sürdürülemez.

Haldun Hoca da bu noktaya gelmesini hedefliyor muydu?

Başlangıçta bilmiyorduk. Haldun dediğim gibi, mesela bu şeriatçılık tehdidini falan benden çok daha derin bir duyarlılıkla hissediyor. Dolayısıyla, Kemalist yaklaşıma daha yakın, ama muhtemelen BALTACIOĞLU meselesi onu uyandırdı. “O kadar da doğru olamaz, BALTACIOĞLU’nu attıklarına göre, bu adamlar gericilikten, cumhuriyete karşı olduklarından atılmış olamazlar,” diye düşündü.

Hocam şunu sormak isterim size: Haldun Hocanın üniversiteden uzaklaştırılmamasının kökeninde biliyoruz ki, onun düşünceleri yatıyor. Haldun Hocanın, siz bir tarihçi olarak, onunla işbirliği yapmış biri olarak baktığımızda, düşünce sistematığı nedir? Kendisine atfedildiği kadar aşırı komünist midir? Diyorsunuz ki, biraz Kemalisttir, liberal yapısı vardır, peki solculuğu nerededir? Nasıl tariflersiniz siyasi yanını?

Haldun bir kere siyasette ilerici bir insan. Tabii komünist lafı sık sık kötü kullanılmış bir sıfattır. Sağcılar kendi hazzetmedikleri herkese bu yaftayı yapıştırmışlardır. Haldun’un geçmişinde de böyle bir ilişki olduğunu hiç sanmıyorum. Hatta olmadığından eminim. Dediğim gibi, BALTACIOĞLU ekolünden milliyetçi, ama liberal bir insan. Tabii, askeri yönetimlerin baskıcılığından, başka aydınlar gibi o da rahatsız olmuştu. Haldun’u, “ilerici liberal” diye tanımlamak doğru olur. KTÜ’de bir dönem (Necdet’in de öldürüldüğü dönem) herhalde TİP’e sempati duyan bir çevrede olmuş olabilir. Haldun, muhtemelen bu çevrenin içindeydi. Ama bu, onu değil komünist, sosyalist olarak bile nitelemeye yetmez.

Şunu sormak isterim size: Haldun Hoca sizin gözünüzde hangi özellikleriyle Haldun ÖZEN oluyor? Onu belirleyen özellikleri neler?

Şimdi dediğim gibi, benim Haldun’la deneyimin, bir bu araştırma projesinde işbirliği yapmak, bir de Tarih Vakfındaki yönetim kurulunda bir arada çalışmakla sınırlı. Bunun dışında, Ankara’ya gittiğimde onların evinde yemek yemek, Haldun’u görmek gibi şeyleri ihmal etmemeye çalışırım. Yani onun kendisinden, meclisinden zevk alırım. İşim olmasa da onunla konuşmaktan. Bu sağlık durumu işi büsbütün değiştirdi. Şimdi başka duygularım da var. Hani sevdiğim bir insanın böyle bir mücadele içinde olmasına, doğrusu büyük hayranlık duyuyorum. Teybi açmadan önce konuşuyorduk. Haldun’un sağlık durumundaki vahamet bizi üzdüğü zaman, o bizi teselli etmeye kalkıyor. O kadar güçlü bir morali ve iyimser bir dünya görüşü var ki, sanki hiç ölmeyecekmiş gibi.

Nerden geliyor o gücü size?

Onu anlamak zor bir şey. Kafa yapısı, dünya görüşü, bütün onların bir sonucu. Ben kendim o koşullar altında olsam, böyle bir sınav verebilir miydim, doğrusu bilmiyordum. İnşallah böyle bir sınav vermek durumunda da kalmam.

Hocam az önceki sorumu tekrarlamak isterim, Haldun Hocanın en belirgin özellikleri nelerdir sizce? Çalışkanlığı ve düzeni diyorsunuz, onun dışında, onu Haldun ÖZEN yapan şeyler nedir sizce?

Haldun bir kere müthiş uzlaşmacı bir tiptir. Uzlaşılması en aykırı şeye bile böyle “höt-zöt” ederek karşı çıkmaz. Kendisine önerilen bir fikrin doğru olup olmayacağını, hangi yanlarının haklı olabileceğini düşünür. Ancak yaradılış diyebileceğimiz bir şey, değil mi? Çoğumuz hoşlanmadığımız bir fikre hemen itiraz ederiz. Ama Haldun öyle yapmaz. Haldun en aykırı bir şeye bile büyük bir hoşgörüyle yaklaşır, onu “neden olmasın ama?” falan diye karşılar. Bizim bir müşterek ahabamız var, Haldun’un da aile dostu... Bir gün Haldun’a şakayla, Ülkü’nün yanında, “Seninle evlenelim,” demiş. Aradan bir süre geçtikten sonra, Haldun düşünmüş, “Yok” demiş, “Biz seninle arkadaş kalalım.” Yani bu şimdi Haldun için gayet tipik bir şey. O anda gülüp geçilmesi icap eden bir şeyi aradan bir süre geçip, “olur mu olmaz mı?” diye düşündükten sonra, “yok arkadaş kalalım” demesi...

Dediniz ki az önce, “Haldun’un meclislerinden zevk alırdım.” Nesinden zevk alırdınız? Ne yapıyordu da zevk alıyordunuz?

Olaylara yaklaşımından. Zaman zaman, tabii, Haldun duyarlı bir insandır, günlük olaylara tepki verir, heyecanlanır, üzülür, sevinir falan. Ama bütün bunları öylesine ılımlılık içinde yapar ki, gerçekten dinlendirici bir şeydir, insana huzur veren bir şeydir. En ters bir olayı bile yumuşak karşılar, enine boyuna tartar. Ama bütün bunların içinde de kendi doğrultusunu hiç kaybetmez. Yani ben, “Haldun uzlaşmacıdır” derken, “kendi ilkelerine aykırı şeylere olur der, ödün verir,” diye söylemiyorum. Böyle bir hayat yaklaşımı vardır.

Coşmaz mı hocam yani beraberliklerinizde coşkularını dışarıya nasıl verir?

Vallahi, Haldun o bakımdan biraz entrovert (içe dönük) sayılır, benim gördüğüm kadarıyla. Haldun’la bir çok kereler içki içtik, eskiden daha rahat içerdik. Kendini kaybettiği bir ana tanık olmadım. Hep kontrollüdür. Şimdi olsa bunu sağlık şeylerine falan bağlayabilirsiniz. Ama bu olaylar çıkmadan önce de Haldun böyleydi. Kendini kapıp koyuvermez hiçbir zaman.

Siz Tarih Vakfı’nın Yönetim Kurulu’nda da Haldun Hoca’yla beraber oldunuz. Yani bir Yönetim Kurulunda yönetici sıfatıyla da beraber oldunuz. Nasıl yöneticidir Haldun Hoca?

Yine sağduyulu hareket eden, genellikle ekonomik açıdan vakfa açık verilmemeye çalışan, işte “açılmayalım, altından kalkamayacağımız işlere kalkışmayalım,” falan diye yaklaşan, sakin bir yöneticiydi.

Frene basan bir özelliği mi vardı?

Özellikle şu sıralar biz Tarih Vakfında bir kriz yaşıyoruz. Buna kriz demek bile zor, bizim için normal hayat bir kriz halinde. İstisnai olarak Vakfın bir büyük projeye

genişlemesi, yayılması söz konusu oluyor. Dolayısıyla Haldun'un o frene basma tavrı, her zaman gerekli olan bir tavidir. Durup dururken muhafazakarlığından, iş yapmayalım diye düşünmesinden ötürü değil, "çocuklar fazla açılmayalım, tamam biz de arkadaşlarımıza zam yapmak isteriz, ama çok zam yapmayalım, bütçemiz daha fazla açık vermesin," falan diye bakan bir yöneticiydi.

Ne katıyordu hocam toplantılara, yönetim kurulu toplantılarına ?

Yine aynı şeyleri söyleyeceğim, sağduyulu, dengeli, tepkileri yuvarlatan sert çıkışlar yerine, uzun soluklu dengeli işler yapılmasını örgütleyen bir yöneticiydi.

Bir dost olarak yakınlaşmanız da oldu. Peki dostluklarını nasıl paylaşıyor?

Tabii Haldun'u Ülkü'süz düşünmek zor. Ülkü benim için Haldun'u bir mütemmim cüzü (tamamlayıcı parçası) gibi bir şeydir. Dolayısıyla pek çok durumda Ülkü bana, "Metem Haldun'un yanında sigara içme," ya da "Haldun'u çok oturmaya teşvik etme," şeklinde direktifler verir. Haldun çok iyi bir babadır. Kızına oğluna karşı. Belki biraz fazla iyidir.

Nasıl yani fazla iyidir?

Belki benim anlayışıma göre çocuklarını fazla serbest bıraktı.

Bırakmaması mı gerekirdi?

Belki ben Haldun kadar iyi bir baba olamadım. Benim de onun gibi kızım, bir oğlum var. İkizler. Onunkilerden yaşları çok daha büyük. Ama Haldun çocuklarına genel yaklaşımının bir parçası olarak çok yumuşak davrandı, gibime geliyor. Tabii bunlar yapısal farklar; aynı muamele de yapılırsa sonuçta farklılıklar ortaya çıkıyor. Emre'yi ben uzun zamandır görmedim. Ben her geldiğimde o Eskişehir'de oluyor. Onun da çocukluğunu biliyorum. Ben bir ara "ulan bu oğlan cüce olacak" diye telaşlandım; evlerine her gittiğimde onun boyunun ölçüyordum. "Bak Mete Amca 1cm uzadım. Geçen seneki çizgiden daha uzunum" diyordu. Bir süre Emre'nin boyu öyle durdu. Sonra birden uzadı. Bunu, onlarla ilişkimin sadece babalarıyla bir meslek ilişkisi değil, bir aile dostu, işte çocuklarının amcası falan sıfatıyla olduğunu örneklemek için anlatıyorum.

Başka ne söylediniz Haldun Hoca için. Bunlar da Haldun için söylenmeli dediniz şeyler?

Haldun benim arkadaş çevrem içinde, benim dünyamı zenginleştiren bir insandır. Ne yazık ki, ben Ankara'dan İstanbul'a taşınınca ilişkilerimiz daha bölük pörçük hale geldi. Ankara'da kalsaydım, her hafta buluşmak isterdim, bir bahane bulurdum. O Ankara'da olunca, ancak birkaç ayda bir o buraya gelince yahut benim oraya yolum düşünce görüşebiliyoruz.

Onu tanımış olmak, onun dostları arasında olmak benim için bir onur. Ben kolay kolay böyle şeyler söyleyebilen bir adam değilim, ama gerçekten öyle hissediyorum.

Çok teşekkürler Hocam

KATKI SAĞLAYANLARIN ÖZGEÇMİŞLERİ

ERDAL AKDAĞ

1934 yılında Merzifon'da (Amasya) doğdu. İlk ve orta okulu Merzifon'da bitirdi. 1953 yılında Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'nden mezun oldu. 1957 yılında İstanbul Teknik Okulu (Yıldız Teknik Üniversitesi) Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 14 ay Karayolları Genel Müdürlüğünde çalıştıktan sonra askere gitti. Askerlik dönüşü 1960-1968 yılları arasında, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arazi Kadastro ve Fotogrametri Daire Reisi Stereo Kıymetlendirme Şubesinde "Şef Mühendis" olarak çalıştı. 1968-1983 yılları arasında İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü-Emlak İşleri Daire Başkanlığında Şube Müdürü, Daire Başkan Yardımcısı ve Daire Başkanı olarak çalıştıktan sonra 1983 tarihinde kendi isteğiyle emekli oldu. O tarihten bu yana serbest olarak çalışıyor. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasında bir dönem Yönetim Kurulu üyesi, bir dönem muhasep üyesi, 5 dönem Denetleme Kurulu üyesi, altı dönem Onur Kurulu üyesi ve bir dönem de Genel Başkanlık yaptı. 1975-1981 yılları arasında Konya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi (Selçuk Üniversitesi) Harita ve Kadastro Mühendisliği bölümünde 6 yıl "Dengeleme Hesabı" dersini part-time olarak verdi. Evli olup, ikisi erkek, birisi kız üç çocuğu var.

AHMET AKSOY

1932 yılında Niksar'da (Tokat) doğdu. İlk ve ortaokulu Niksar'da, Tapu ve Kadastro Lisesini Ankara'da bitirdikten sonra 1951 yılında İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Şubesine girerek 1955 yılında mühendis unvanı ile mezun oldu. 1955 yılında lisansüstü öğrenimi için Federal Almanya'ya gitti. Bonn Üniversitesi'nden Ekim 1957'de Dipl.-Ing (Y. Müh.), Mart 1960'da da Dr.-Ing. (Dr. Müh.) unvanlarını kazandı. Bir yıla yakın bir süre Bonn Kenti Harita ve Kadastro Dairesi'nde çalıştıktan sonra yurda döndü. Ocak 1963'de askerlik hizmetini tamamlayarak İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Şubesi'nde asistan olarak göreve başladı. 1965 yılında yeniden Almanya'ya giderek Bonn Üniversitesi Teorik Jeodezi Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı ve sonra dönerek Kasım 1967'de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde "Üniversite Doçenti" unvanını kazandı. 1970 yılına kadar İstanbul Teknik Okulu'nda Doçent olarak görevine devam etti ve bu tarihte İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesi'ne naklen atanarak burada Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümünün açılışında görev aldı. Öğretimdeki görevini sürdürerek 1975 yılında "Profesörlüğe" yükseltildi ve 20 Aralık 1999 tarihinde yaş sınırından emekliye ayrıldı. Bazıları ortaklaşa çalışma olmak üzere 17 tanesi yabancı dilde 42 bildiri, 8'i yabancı dilde, 5'i çeviri 41 makale, 2'si çeviri 6 kitap, 25 teknik araştırma raporu ve 9 ders notu olmak üzere 123 çalışması vardır. Evlidir ve bir kızı vardır.

ARİF DELİKANLI

1935 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da yaptı. Tapu ve Kadastro Meslek Lisesini 1953 yılında bitirdi. 1958 yılında İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 1958-1960 yıllarında Karayolları Genel Müdürlüğünde, 1961-1963 yıllarında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde, 1963 yılından 1971 12 Martına kadar İmar ve İskan Bakanlığında çeşitli görevler üstlendi. 1972 yılından bu yana kendi şirketinde, etüd-proje ve mühendislik hizmetleri yürütüyor. Zaman zaman bazı derneklere ve sendikalara danışmanlık yaptı.

ZERRİN DEMİREL

1970 yılında İDMMA Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümünü bitirdi. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde 1988 yılında doktora çalışmasını tamamladı. 1989 yılında "Yardımcı Doçent", 1990 yılında "Doçent", 1998 yılında "Profesör" oldu. 1974-1978 yılları arasında Darmstadt Yüksek Teknik Okulu'nda (Almanya) bilimsel araştırmacı olarak çalıştı. Arazi toplulaştırması konusunda Hollanda ve Almanya'da değişik tarihlerde incelemeler yaptı. Bu konuda çok sayıda bildirisi ve bir kitabı var. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü'nde öğretim üyesidir.

AYŞE ERZAN

1976 yılında SUNY Stony Brook'tan fizik doktorasını aldı. 1981 yılına kadar ODTÜ ve İTÜ'de öğretim üyesi yaptı. Bu dönemde İlerici Kadınlar Derneği'nde ve Barış Derneği'nde faal olarak görev aldı. 12 Eylül darbesinin ardından tekrar yurt dışına çıktı ve 1990 yılına kadar Avrupa'nın çeşitli üniversitelerinde ve araştırma merkezlerinde (Cenevre, Porto, Marburg, Groningen, ICTP - Trieste) araştırmacı ve öğretim üyesi olarak çalıştı. 1990 yılından beri İTÜ Fizik Bölümünde öğretim üyesi yapmaktadır. Yanı sıra TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsünde, 1997 yılından beri de Feza Gürsey Enstitüsünde istatistiksel fizik, özel olarak da dengeden uzak sistemlerin davranışları konusunda araştırmalarını sürdürmektedir. 1995 yılından beri Türkiye Bilimler Akademisi üyesi olup, 1997 yılında TÜBİTAK Bilim Ödülü'nü almıştır. Orhan SİLİER ile evlidir.

CEVAT GERAY

1930 yılında doğdu. 1953 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. 1955 yılına kadar maiyet memurluğu ve kaymakamlık yaptı. 1955 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi Şehircilik Kürsüsü'nde asistan oldu. Türkiye'de başladığı doktora çalışmasını, 1957 yılında gittiği New York Üniversitesi Amme İdaresi ve Sosyal Hizmetler Fakültesi Şehircilik Bölümü'nde sürdürdü. 1959 yılında Türkiye'ye döndü ve

1960 yılında "Siyasi İlimler Doktoru" oldu. 1966 yılında "Üniversite Doçenti" unvanını aldı. 1962-1967 yıllarında DPT'nde sosyal planlama konularında danışmanlık yaptı. 1970-1971 yıllarında da TRT Genel Müdür Danışmanlığı görevinde bulundu. 1974 yılında "Üniversite Profesörü" oldu. Mayıs 1974-Mayıs 1975 arasında İmar ve İskan Bakanlığı Müsteşarı ve Danışmanı olarak görev yaptı. Mart 1976'da SBF Basın Yayın Yüksek Okulu Müdürü seçildi. Haziran 1977'de SBF Dekanı seçildi. Ekim 1977'de ve Ekim 1980'de yeniden Dekan seçildi. YÖK Yasasının süreyi kısaltması nedeniyle, Eylül 1982'de, tüm öbür dekanlar gibi dekanlıktan ayrıldı. Şubat 1983'te 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası yoluyla görevine son verildi. 1990'da Danıştay kararı ile öğretim üyeliği görevine geri döndü. Bu arada Kent-Koop danışmanlığı ve TÜRKKENT Genel Müdürlüğü yaptı. SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü yaptı. Ekim 1996 yılında, kendi isteğiyle, Mersin Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi öğretim üyeliği kadrosuna geçti. Kamu Yönetimi Bölümü Başkanlığı yaparken 1.01.1999 tarihinde emekliye ayrıldı. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde lisans ve lisansüstü öğretimine, emekli öğretim üyesi olarak katkıda bulunmaktadır. 10 tane kitabı, yabancı dilde ve Türkçe yazılmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

ONUR GÜRKAN

İlk ve orta öğrenimini Çivril'de (Denizli) yaptıktan sonra, Tapu ve Kadastro Meslek Lisesini 1956 yılında, İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Bölümünü 1960 yılında bitirdi. 1961 yılında "yüksek mühendis" oldu. 1962 yılına kadar Harita ve Kadastro Bölümünün Fotogrametri Laboratuvarında çalıştı. Askerlik görevinden sonra 1965 yılına kadar Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Fen Müşavirliğinde, 1968 yılına kadar Elektronik Bilgi İşlem Merkezinde (EBİM) çalıştı. 1968 yılı Nisan ayında KTÜ'ne girdi. Jeodezi ve Fotogrametri Bölümünün kuruluşunda görev aldı. 1973 yılında Bonn'da Prof. H. Wolf'un yanında doktorasını tamamladı. 1973-1975 yılları arasında KTÜ'nde asistan olarak ve 1975 yılında bir yıl Ohio State University'de (ABD) çalıştı. Harite Genel Müdürlüğüne bağlı Harita Teknik Yüksek Okulunda ders verdi ve vermeyi sürdürüyor. 1978 yılında "doçent", 1987 yılında "profesör" oldu. 1987 yılında KTÜ'nden ayrılarak Boğaziçi Üniversitesine bağlı Kandilli Rasathanesinde Jeodezi Anabilim Dalı Başkanlığına getirildi. Bu görevi bugün de sürüyor. Çeşitli makalelerinin yanı sıra Fiziksel Jeodezi konusunda iki çeviri kitabı vardır.

ŞERİF HEKİMOĞLU

1953-1961 yıllarında Kula'da ilk ve orta öğrenimini tamamladı. 1964 yılında Tapu ve Kadastro Meslek Lisesini, 1968 yılında şimdiki Yıldız Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 1969 yılında yüksek mühendis oldu. 1969-1970 yıllarında Bafra Kadastro Müdürlüğünde görev yaptı. Nisan 1970'de

Karadeniz Teknik Üniversitesine asistan olarak girdi. 1976 yılında Bonn'da Prof. H. Wolf'un yanında doktorasını bitirdi. Doktorası DGK dizisinde C 226 numarada yayınlandı. 1976 yılında kısa dönem askerlik yaptı. 1981 yılında doçent oldu. 1985 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden ayrılarak önce İzmir Belediyesinde, daha sonra Edirne Üniversitesi'nde görev yaptı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi'nde profesör olarak öğretim üyeliği yapmaktadır. "Küresel Trigonometri" kitabı vardır.

AYHAN KALYONCU

1936 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu kentte tamamladı. 1958 yılında İstanbul Teknik Okulu (Yıldız Teknik Üniversitesi) Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 1958-1959 yıllarında Zonguldak ve Kartal (İstanbul) Kadastro Müdürlüklerinde kontrol mühendisliği yaptıktan sonra askere gitti. Askerlik dönüşü Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne girdi. Bu kurumda teksif nirengide ekip şefi, grup şefi, başmühendis görevlerinde bulundu, navigatörlük yaptı. Yine kurum adına 1973-1974 yılları arasında ITC (Uluslar arası Yer Bilimleri ve Fotogrametri Enstitüsü'nde, Aerial Photography and Survey Flight-Hava Fotoğrafçılığı ve Navigasyon) öğrenimi alıp yurda döndü. 1977 yılına kadar Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde çalıştıktan sonra Karayolları Genel Müdürlüğü Etüt Proje Dairesi Başkanlığında "Uzman Mühendis" olarak göreve başlayıp, başta Fen Heyeti Müdürlüğü olmak üzere, Etüd-Proje Daire Başkanlığı, Kamulaştırma Fen Heyeti Müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1983 yılında kendi isteğiyle emekli oldu. O yıldan beri serbest olarak çalışıyor. 1972 yılında Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasının Genel Sekreterliğini yaptı. Evli ve iki kızı vardır.

YAVUZ ÖNEN

1938 yılında Midyat'ta doğdu. İlköğrenimini orada bitirdikten sonra ortaokula, liseye ve üniversiteye İstanbul'da devam etti. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden 1963 yılında mezun oldu. 1963'ten beri Ankara'da yaşıyor. O tarihten bu yana serbest çalışıyor. Mimarlar Odası genel başkanlığı, TMMOB genel başkanlığı yaptı. Halen Türkiye İnsan Hakları Vakfı Başkanlığı yürütmektedir.

SEVGİ ÖZEL

1971 yılında, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili Bölümü'nü bitirdi. 10 Kasım 1971'de, Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu'nda çalışmaya başladı. Türk Dil Kurumu'nda "dilbilim" ve "dilbilgisi" kolunda uzmandım. Türk Dil Kurumu yayımları içinde ilk kitabı "Türkiye Türkçesinde Sözcük Türetme Birleştirme" adıyla 1977'de çıktı. İlk bilimsel makalesini 24 yaşında yayımlandı. Atatürk'ün

Türk Dil Kurumu 12 Eylül'den sonra kapatılınca yayınevlerinde çalışmaya başladı. 10.5 yıl Bilgi Yayınevi'nin editörlüğünü yaptı. Burada derleme kitaplar hazırladı. Daha sonra Bilgi Yayınevi'nden ayrıldı ve Ümit Yayınevinin kuruluşunda yer aldı. Orada 7 yıl çalıştı. 3 yıldır Uğur Mumcu Vakfı'nda "Yayın Yönetmeni" olarak görev yapıyor. 1994'ten bu yana öykü kitapları çıkıyor. Bugüne kadar 5-6 tane kitabı yayımlandı. Halen kurucuları arasında yer aldığı Dil Derneği'nin başkanlığını yürütüyor.

GÖKŞİN SEYLAM

1937 yılında İstanbul'da doğdu. 1955 yılında Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'ni, 1960 yılında İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Mühendislik Bölümünü, 1970-1971 öğrenim döneminde Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Kamu Yönetimi Uzmanlık Bölümünü bitirdi. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde kontrol mühendisi, bilgi işlem sistem analisti, Elektronik Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğü, Daire Başkan Yardımcılığı görevlerini yaptı. Daha sonraki yıllarda bu kurumun birçok dairesinde başkanlık yaptı. 1987 yılında kendi isteği ile emekli oldu. Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi, Selçuk Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü, Gazi Üniversitesi Tapu ve Kadastro Meslek Yüksek Okulu ile Hacettepe Üniversitesi Harita ve Kadastro Meslek Yüksek Okulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1969-1971 yıllarında TAK-PERSEN Sendikası Yönetim Kurullarında Yayın Genel Sekreteri ve 2. Başkanlık yaptı. 6. Harita Kurultayı Yürütme Kurulu Başkanlığı ve 7. Harita Kurultayı Başkanlığı yaptı. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 36. Dönem Onur Kurulu Başkanlığı görevinde bulundu. 2000 yılında Atatürk Orman Çiftliği ile ilgili olarak bir kitabı yayımlandı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

ORHAN SİLİER

1946 yılında Malatya'da doğdu. İlk ve orta eğitimini Ankara'da tamamladı. 1970'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ekonomi-İstatistik Bölümünden mezun oldu ve daha sonra üç yıl bu bölümde çalıştı. 50'ye yakın ODTÜ öğretim üyesi ile birlikte mukavelesi yenilenmeyerek görevine son verildi; 1978'de Danıştay kararıyla görevine iade edildi, görevine döndü ve aynı gün istifa etti. Askerlik hizmeti sonrasında Bilim Yayınevi'ni yönetti (1975-1980). 12 Eylül sonrasında Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu üyesi olarak kovuşturulmaya uğradığı için 10 yıl boyunca Avrupa'da yaşadı. 1982-1986 arasında başta Marburg, Bremen, Kassel üniversiteleri olmak üzere bir dizi yabancı üniversitede ders verdi ve araştırma çalışmalarına katıldı. Amsterdam'daki Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü Türkiye Bölümünün kurucu bölüm başkanlığını yaptı (1987-1990). 1993 ile 1999 arasında Uluslararası Emek Tarihçileri Konferansı'nın Başkan Yardımcısıydı. 1990-1991 yıllarında Tarih Vakfı Girişim Kurulu Koordinatörlüğü'nü yaptı. Temmuz 1991'den beri bu Vakfın Genel Sekreteri ve Genel Müdürü olarak görev yapıyor.

MUZAFFER ŞERBETÇİ

1938 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlkokulu Kahramanmaraş'ta, orta öğrenimini Kahramanmaraş ve Ankara'da tamamladı. 1952-1956 yıllarında İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Mühendisliği bölümünü bitirdi ve mühendis oldu. 1956 yılında 3 aylık Almanya stajından sonra, 1957 yılında Hirfanlı barajında aplikasyon şefi, 1957 yılında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arazi Kadastro ve Fotogrametri Dairesinde çalıştı. Askerlik görevinden sonra yeniden Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne döndü. Şubat 1960'da Almanya'ya giderek Hamburg Kadastro ve Ölçme Dairelerinde, Bonn Şehir Ölçme Dairesinde ve Bad Godesberg Eyalet Harita Dairesinde çalıştı. 1963 yılında Dipl.-Ing. (yüksek mühendis) oldu. Araştırma asistanı ve asistan olarak kaldığı Bonn Üniversitesi'nde Prof. H. Wolf'un yanında 1968 yılında doktora unvanını aldı. 1968 mayısında yılında Karadeniz Teknik Üniversitesine öğretim görevlisi olarak girerek, Jeodezi ve Fotogrametri Bölümünün kurucu ekibinde yer aldı. 1972 yılında doçent, 1978 yılında profesör oldu. Yerbilimleri Fakültesi Dekanı, rektör yardımcılığı, Yabancı Diller Yüksek Okulu Müdürlüğü ve 1980-1988 yılları arasında Bölüm Başkanlığı yaptı. Bir süre Harita Yüksek Teknik Okulunda dengeleme hesabı dersleri verdi. 1989 yılında, II. Harita Kurultayı Başkanlığını yaptı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesinde görev yapmaktadır. Birçok makalesinin yanı sıra, Dengeleme Hesabı, Jeodezik Hesap ve Pratik Hesap kitapları yazdı.

İLHAN TEKELİ

1937 yılında İzmir'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir'de, yüksek öğrenimini 1960 yılında İTÜ İnşaat Fakültesi'nde bitirdi. 1961-1963 yıllarında yedek subaylık görevini yaparken, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama yüksek lisans programına yazıldı ve bitirdi. Askerlik görevinden sonra İmar ve İskan Bakanlığı Bölge Planlama Dairesi'nde göreve başladı. 1965-1966 yıllarında OECD'den burslu olarak ABD'de Massachusetts Institute of Technology ve University of Pennsylvania'da eğitim göerek Bölge Bilmi yüksek lisans derecesi aldı. 1968 yılında doktora derecesini aldı. 1970 yılında İmar ve İskan Bakanlığı'ndan ayrılarak ODTÜ'nde tam zamanlı çalışmaya başladı. 1973 yılında doçent oldu. 1974 yılında University of California-Los Angeles'te ziyaretçi öğretim üyeliği yaptı. Aynı yılın sonunda ODTÜ'den 25 öğretim üyesi ile birlikte uzaklaştırıldı. 1978 yılında Danıştay kararıyla yeniden üniversiteye döndü. 1980 yılında profesör oldu. Halen ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde öğretim üyeliği yapıyor. 1989 yılında Selim İLKİN'le birlikte Sedat Simavi Sosyal Bilimler Odülünü aldı. 1991 yılında kuruluşundan bu yana Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı yapmaktadır. 1994 yılında Mustafa Parlar Bilim Odülünü aldı. Başta Selim İLKİN, Yiğit GÜLÖKSÜZ, Erdoğan SORAL, Tarık OKYAY, Gencay ŞAYLAN, Raşit GÖKÇELİ ile ve kişisel olarak yazdığı 42 kitabı, 300'ün üzerinde bilimsel yazısı ve bildirisi vardır.

METE TUNÇAY

1936 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra, 1961'de Ph.D. derecesi aldı, 1966'da Siyasal Teoriler Doçenti oldu. 1961-63 yıllarında Rockefeller bursuyla London School of Economics and Political Science'ta incelemeler yaptı. 1979'da Sovyet Bilimler Akademisi'nin konuğu olarak Moskova, Leningrad ve Bakü'de, 1979-80'de de Fulbright bursuyla ABD Stanford Üniversitesi'nde araştırmalarda bulundu. 1987-88'de Freie Universitaet Berlin'de Carl von Ossietzky Profesörü oldu. 1967'de "Türkiye'de Sol Akımlar 1908-25", 1981'de "TC'nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması 1923-31" kitaplarını yayımladı. 1983'te askeri yönetim tarafından üniversiteden çıkarıldı. 1984-93 yıllarında aylık "Tarih ve Toplum", 1994-96 yıllarında da "Toplumsal Tarih" dergilerinin editörlüğünü yaptı. Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanıdır. Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Tarih Vakfı yönetim kurullarının da başkan yardımcısıdır.

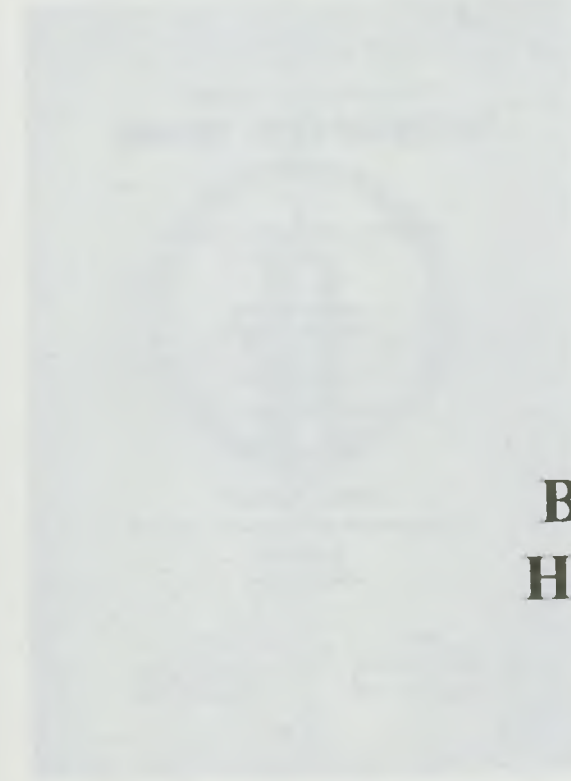
AHMET YAŞAYAN

1937 yılında Akşehir'de (Konya) doğdu. İlk ve ortaokulu Akşehir'de tamamladı. 1955 yılında Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'ni, 1959'da İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Bölümü'nü bitirdi. Yüksek lisans eğitimini de aynı kurumda, 1960'da tamamladı. 1965 yılında Uluslararası Fotogrametri Enstitüsü'ndeki (ITC-Hollanda) eğitimini tamamlayarak "Fotogrametri Mühendisi" diploması aldı. Doktora çalışmasını, 1973'te, İTÜ'de tamamladı. 1978'de doçent, 1990'da profesör oldu. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde kısa süreler ile çeşitli görevlerde bulundu. Stereo-değerlendirme operatörlüğü yaptı. Havai Nirengi Şubesi'nin oluşturulmasında bulundu. 1968 yılında, Trabzon'da yeni kurulan Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne asistan olarak atandı. Aynı yıl, bu üniversitede Jeodezi Bölümü'nün açılış çalışmalarına katkıda bulundu. 1993 yılına kadar bu üniversitede öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra, aynı bölümdeki ve üniversitedeki pek çok değerli meslektaş gibi bu üniversiteden ayrılmak zorunda kaldı. Bir süre özel sektörde çalıştıktan sonra, 1996 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Bölümü'ne öğretim üyesi olarak atandı. Halen bu üniversitede Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Anabilim Dalı Başkanı olarak görevini sürdürmektedir.

NAZMİ YILDIZ

İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1953 yılında İstanbul Teknik Okulu Harita ve Kadastro Bölümünü bitirdi. Bad Godesberg Eyalet Harita Dairesinde staj yaptı. 1954-1956 yıllarında İstanbul'da kadastro kurumunda çalıştıktan sonra askere gitti. Askerlik dönüşü de bu kurumda çalışmayı sürdürdü. 1959-1960 öğretim yılında master eğitimini tamamlayarak "yüksek mühendis" oldu. 1960-1965 arasında

Köln Belediyesinde çalıştı. Bonn'da yapılan bir düzey belirleme sınavı sonucu "yüksek mühendis" öğreniminin "Dipl.-Ing." unvanına eşdeğer olduğu kabul edilerek, doktora çalışmalarına başladı. 1970 yılında Bonn Üniversitesi'nde Prof. Pirkel'in yanında doktorasını tamamladı ve Türkiye'ye dönerek İDMMA'ne (Yıldız Teknik Üniversitesi) girdi. Burada 1974 yılında "doçent", 1980 yılında "profesör" oldu. Bölüm Başkanlığı yaptı. Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde 3 yıl ders verdi. Çeşitli bilimsel makalelerinin yanında, "Arazi Toplulaştırması" ve "Kamulaştırma Tekniği" kitaplarını yazdı. 1997 yılında yaş sınırından emekli oldu.

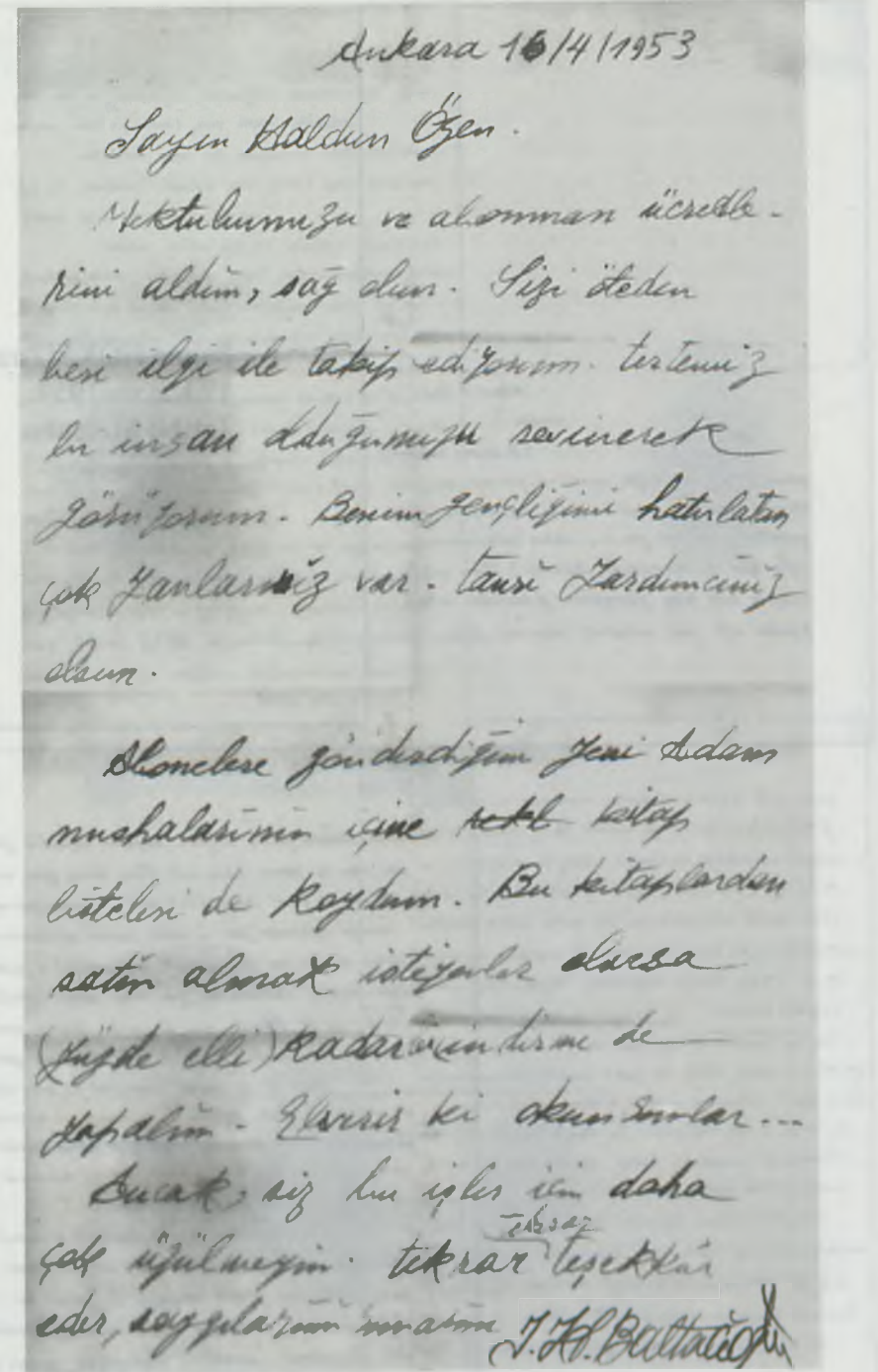
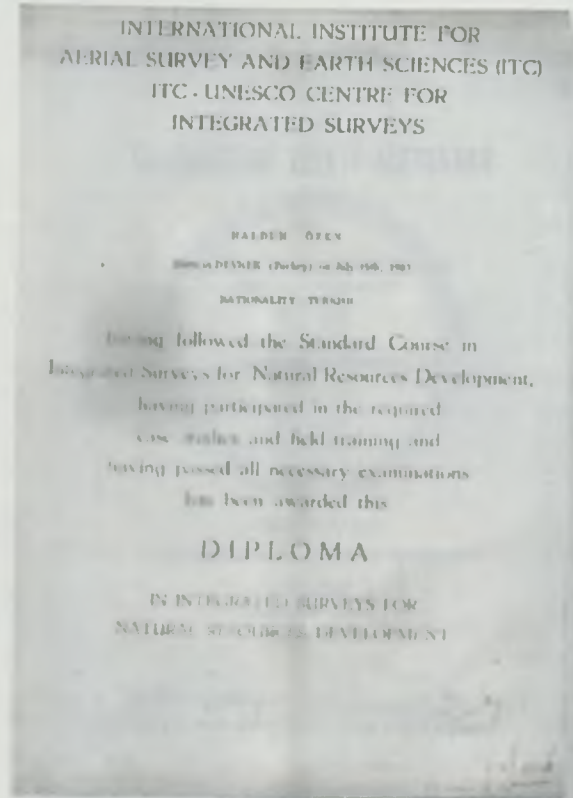

BELGELERLE HALDUN ÖZEN

Not: Örgenmişlerin oluşturulmasında, kendilerine sormaların yanı sıra, Prof. Dr. Muzaffer ŞERBETÇİ'nin Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını olan, "Türk Haritacılığı Tarihi (1895-1995)" başlıklı kitabından da yararlanılmıştır.

Diplomaları (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, International Institut For Aerial Survey And Earth Sciences (ITC))

Ismayıl Hakkı BALTACIOĞLU'nun 16.04.1953 Tarihli Mektubu

17 Kasım 1959.

Haldun,

== Süperstar, süperstar!

olumsuzluk yok, duman yok, garmad var, plâtlar zehir var.
adını unutmuşlar onları hatırladın, süperstarları unuttu
yapardın... duman yok! "değer, değer kendine
değer, kimsin de işin ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
sana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

Saime GÖKSU'nun 17 Kasım 1959 Tarihli Mektubu

onun bulamadığı bir şeydir. Bunu bulamadığı için...
mi dedi de yetersiz kalmasın? Bana ne, bana ne
yok duman yok! Süperstarları unuttu, süperstarları unuttu.
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

ona bir şey göstermeye naksaklığına dayanmaya yarar.
Nispeti, özel öğrenciler yine imajları düzenler...

Mektubun, senin için okuyucuların daha fazla benim
işin de karandık. İnşallah aynı gahat hateli entimler
okuyup, aynı cevaplar vermedim.

Kitleler bulmadık bir soru almıştı. Bunun için
kaydına almış bir. Tuvan değil, ocağı. Beklenenin peşine
kitleleri senin benden ummuş olmasın, zaten nereden
biri gördükten. Olan için daha önce senin işinin
olmaz değil değil. Özgürce, istenmiş olmalı, sen istenmiş.
din benim gördüğüm dinin yanında bir fark da göremi-
yorum. Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

"Bana ne?" ne gördüğün bir kimseden
sana gelmiş. "Bana ne?" dediği kişiye göre
mez, yapmaya değeri var mı? Temsilatı konuları,
okuyucu konuları, işlerin işi değil, işin işi değil. Bana ne?
bulmuş bir konu okuyucuların işlerinin de onun için

Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?
Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne? Bana ne?

AYDINLAR DİLEKÇESİ DAVASI SAVUNMASI

Dosya No: 1984/102 esas
Sıra No: 23

Maldun OZEN'in Savunması

. 20.09.1985 tarihli savunma

Ekler:

- Ek1/Universitelerarası Kurul Başkanlığına yazılan dilekçe ve alınan yanıtlar
- Ek2/YÖK Başkanı ve Üniversitelerarası Kurul'un Davası Konusu Dilekçe Hakkındaki Bildirisi(Ozet)
- Ek3/Cumhurbaşkanı'nın Davası Konusu Dilekçeye İlişkin Konuşmaları(21-28 Mayıs 1984)
- Ek4/Üniversiteye İlk Kez Üzerlik Verilmesinin Belgesi: Darülfünunu Osmanî Mısırnamesi
- Ek5/Üniversite ve Üzerlik Konusunda İlk İnceleme: Beltecioglu'nun 1919 tarihli Hesarifte Bir Siyaset adlı eserinden O. Ergin'in yeni yazıya çevirisi.
- Ek6/Kanun No:2, Hiyeseti Vatanîye Kanunu
- Ek7/Mustafa Ekmeççi'nin Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan 18 Eylül 1985 tarihli yazısı

20.09.1985

ANKARA BİLİMEZİN KUMUTANLIĞI
1. NUMARALI ANKARA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Dosya No: 1984/102 esas
Dr.Muh. Maldun Ozen'in savunması

Sayın Yargıcı,
Ben, 59 yaş, hepimiz noterde kayıtlı bir dilekçeyi sunmanın sanığıyım. Bu nedenle, savunma, ortak sorumluluğumuzun bir gereği olarak, benden önce savunma yapan arkadaşlarımızın savunmalarına katıldığımı söylemekle bağlıyorum. İlk savunmalar olan Asis Necip'in ve Erbil Topal'ın savunmalarından benden önce konuşan arkadaşlarımızın savunmasına kadar, yapılan bütün savunmalara; bu savunmaları hususunda ben de okunmuşcasına şerh katılmaktayım.

Bu arkadaşlarımıza, bilgesine gerekten ve gerekçesiz bir davanın açılmasına hukuk kurullarına ve yasalara aykırı olduğuna da eşitlediler. Ayrıca geçen durumda, 90 yıllık üğretisi, Prof. Bahri Şevki devanın gerekçesizliğini ve gerekçesizliğini, iddiasına'nın hukuk kurullarına ve yasalara aykırılığını 2 kere 2 min 4 ettigi kadar açık ve açık bir anlatımla kanıtladı. Bu arada, Savunma katimesi eşitlik getirilmesi gereken noktaları birer birer ortaya koydu. Bu kartoda açık bir yasadilik avari koruyulmuş, sayın Savunma'nın söz almasını, mutlak bilmediği ve söyleyemediği şeyler olduğunu belirtmesini değerece bellemiştim. Bununla birlikte, Sayın Savunma'nın, devanın sonunda da önce hakkındaki görüşüne bencez biginde, yine "ben suçlu görünürüm" diyerek, yine birlikte helan bir görüş ortaya koyacağı konusunda kaptırdım. Bu düşünceyle, ben de suçlu olduğumu kanıtlanmaya cesareti için gibi savunma yapmayı reddedim.

14.06.1989

Sevgili Üzen,

Düzenlemesinde görev aldığımız toplantılara katıldığınız ve değişik katkılarınız için sana teşekkür ediyoruz. Temennimiz her zaman olduğumuzun bilineni istiyoruz, başarılarımızla, sevinç ve sevgilerinizi bildiriyoruz.

Serol Zuber

Ayşe Aydoğan

Türk Aydınlarıyla Dayanışma Girişiminin 14.06.1989 Tarihli Teşekkür Yazısı

Yazma/Kurultay Adresi: 06420 Yenimahalle 43 - 06500 Beşan 21
Telefon: (312) 419 42 58 - Kasten Postişim Kartları 5272 26 802 (B.Z. 900 100 80)

294 89 46

Sayın Haldun Özcan

Anımsı, yasa dışı gibi, değişik melek alanlarından ve politik görüşlerden yaklaşık bin delegesi ve konuşmacıların katılımıyla 29-30 Nisan 1989 tarihlerinde Ankara'da toplanan 1. Demokrasi Kurultayı, ülkemizde uzun yıllardan beri sürdürülen çabalara karşın demokratikleşme ve çağdaşlaşma hareketinin büyük bir başarıyla gerçekleştiğini belirtmek istiyoruz.

Üstelikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonra, uzun süreler içinde kurulabilmiş demokratik kurumların da yıkıldığı, demokrasinin, temel hak ve özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünün, hak arama olanaklarının, erdemlerin, bunların sonuçlarında da demokratik kurumların kurulması ve geliştirilmesi için ülkesinin artık yitirdiği zamanın kalmadığı vurgulanmıştır.

Oto yandan, 1. Demokrasi Kurultayı, geleceğe yönelik sorumlulukları sağlamak amacıyla, bir "İslem Kurulu" saygı ve "İslem Kurulu" nu da Kurultay çerçevesinde ortaya çıkan ve "Böcek Yasağı" olarak kamuoyuna duyurulmuş ve istenilen ile Kurultay'da kabul edilmiş "Çalışma Programı" kapsamında hareket etmeye karar vermiştir.

Ayrıca, Kurultay'da, eğitim, sağlık ve demokratik bir içerik taşıyan çalışmaların da düzenli olma ve bu yöndeki çalışmaların, zaman zaman yapılması, belirlenmesi düşünülmüştür.

"İslem Kurulu" yaptığı ilk toplantıda, kendisine verilen görev doğrultusunda, bu yöndeki çalışmaların yapılması üzere oluşturulacak bir "Eğilim Demokrasileştirilmesi Çalışma Grubu" na ağırlık verilmiştir. Bu çalışma grubuna önerilen diğer adaylarınla ilgili olarak, çalışmaları grubunun genel eğilimine uygun isimler belirlenmesi de düşünülmüştür.

"İslem Kurulu" sekreterliği, bu amaçla, büyük bir olasılıkla, Eylül ayı 10'ünde olacak bir toplantı düzenlemeyi düşünmektedir. Toplantının kesin zaman ve yerini ileri bir tarihte yine bir mektup ile iletceğimizi bildiririz.

Saygılarımla,
Demokrasi İzleme Kurulu Adına
Yürütme Sekreterliği
Bütün Temennileri

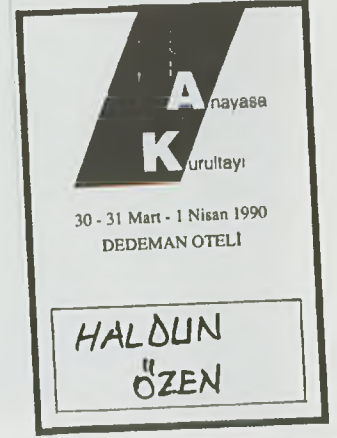
Haluk Geçer Özcan Başar

HG

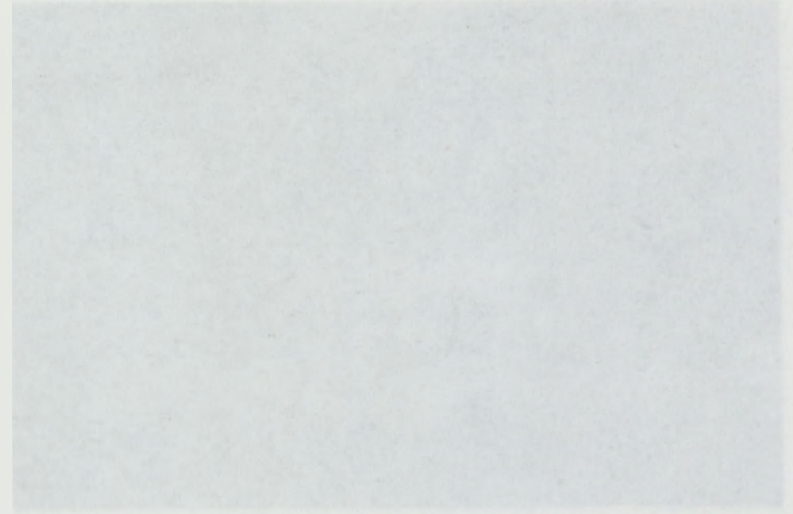
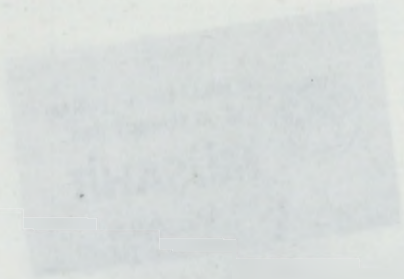
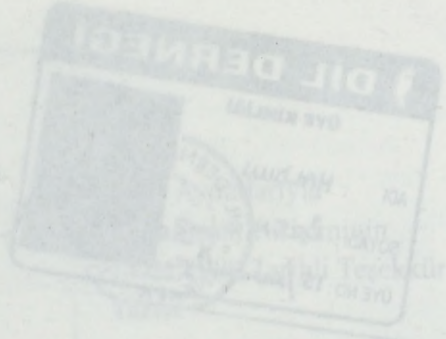
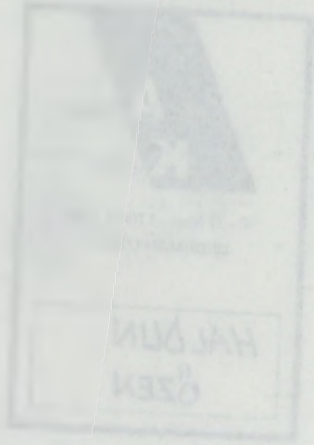
Haberleşme Adresi:

ATAŞ 1 Blok, 29/14 06420 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 131 26 41

Demokrasi İzleme Kurulunun 29.06.89 Tarihli Çağrı Yazısı

Yaka Kartları

İlkokulda Öğreneni ve Sınıf Arkadaşlarıyla

FOTOĞRAFLARLA HALDUN ÖZEN

İlkokulda Öğreneni ve Sınıf Arkadaşlarıyla

İlkokulda Öğretmeni ve Sınıf Arkadaşlarıyla

Devrek, 7.10.1947: Suna ve Tuna ile

Ankara, Tapu ve Kadastro Lisesi'nde
Arkadaşları Hakkı ve İbrahim ile

Kars, 1952

27 Mayıs 1960

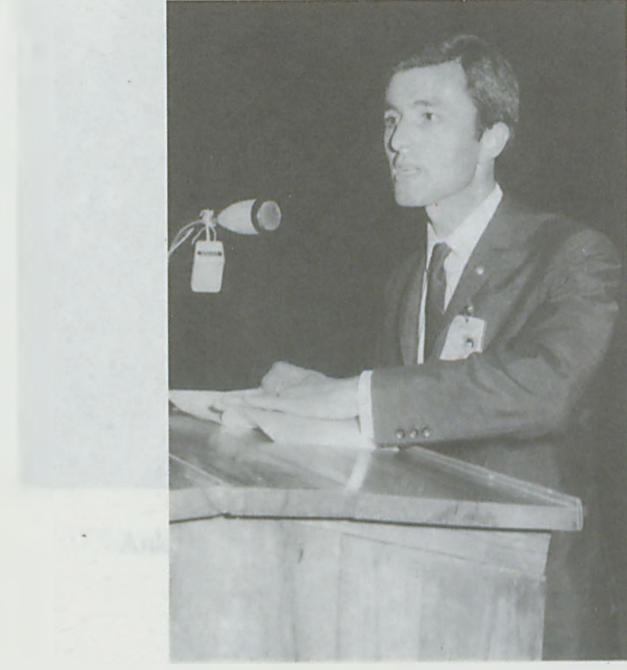
İstanbul, 1953: Valdebağ Prevantoryumu

Elazığ, 1963: Yedeksubay

İstanbul, 20.03.1963: Cerrahpaşa Hastanesinde Yatan Babasıyla

XII Türk Dil Kurultayı

Ankara, 13.7.1964: Olağanüstü Türk Dil Kurultayında İsmayil Hakkı BALTACIOĞLU ve Yalçın ORKUN'la

Zonguldak, 1957

Ankara, 23.08.1967: Ülkü Hanımla Tanışmalarından 50 Gün Sonra

Ankara, 7.09.1967: Ülkü Hanımla Nişan Töreni

Ankara, 7.10.1967: Ülkü Hanımla Evlilik

Trabzon: KTÜ'de Ahmet YAŞAYAN, Muzaffer ŞERBETÇİ
ve Talat Bey ile.

Cambridge, 1974

Trabzon: KTÜ'de Öğrencileri
Şerif HEKİMOĞLU, Tahir ÖZDİL ve diğerleri...

Cambridge, 1974

Trabzon, Öğrencileriyle

Nisan 1977, Aslıhan'la

Trabzon Limanında Bir Uğurlama

Trabzon, 1979: KTÜ Kampusundaki Evlerinde

Trabzon, 1980: Emrecan'la

1986

Bir Toplantıda Cevat GERAY'la

1986

Trabzon, 1982: Jeodezi Öğretimi Sempozyumu Sırasında
Değişik Üniversitelerden Gelen Meslektaşlarıyla

EKİN A.Ş. Kuruluşu, 1984: Türkan AKYOL ve Eşi, Yalçın KÜÇÜK,
Esin AFŞAR, Güler TANYOLAÇ

1984: Mete TUNÇAY'ın Evinde

1985: Jülide GÜLİZAR'ın Evinde Cevat GERAY'la

Mayıs 1987: Emrecan ve Aile Dostları Ayten ÇIRPICI ile

Londra, 1987: Ameliyat Olacağı Kliniğin Önünde Tahir ÖZDİL'le

Mayıs 1987: Elektrik Mühendisleri Odası'nda
Güney GÖNENÇ ve Nurkut İNAN'la Bir Söyleşide

Londra, 1987: Ameliyat Olacağı Kliniğin Önünde
Romantik Komünistin Yazarı Saim GÖKSU ile

Amsterdam, 26.06.1987

Amsterdam, 26.06.1987: Çok Sevdiği Dostları Mina ile

Ankara, 1988: Harita ve Kadastro
Mühendisleri Odası'nın
Meslekte 30. Yıl Plaketi Töreninde

Zwolle'de (Hollanda)
Orhan SİLİER'in Evinde

Gelsenkirchen (Almanya), Mayıs 1989:
Mete TUNÇAY, Tarık Zafer TUNAYA ve Eşi, Serol TEBER ile

Ankara, 1989: Sevgi ÖZEL ve Mustafa EKMEKÇİ ile

1989: Sadun AREN'le

Ankara, 1989: Ertuğrul KÜRKCÜ ile

Çokça Yaptığı Nikah Tanıklıklarından Biri

İstanbul'da Bir Mesleki Etkinlik Sonrası Arkadaşlarıyla

Devrek Festivali, 1990: Ayla KUTLU ve Demirtaş CEYHUN ile

1990

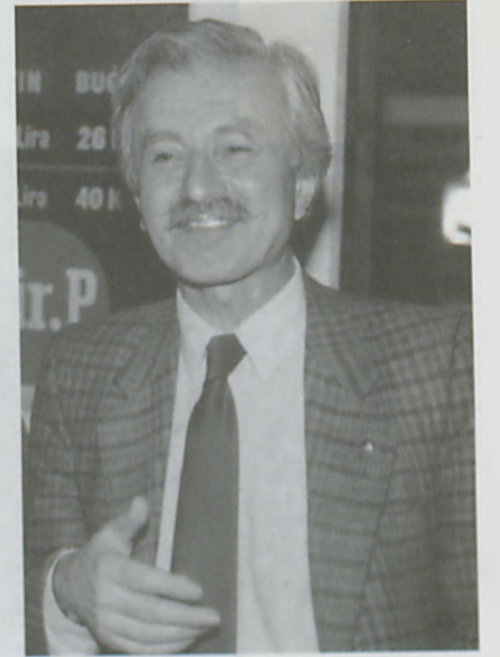
Zonguldak Grevi, Aralık 1990:
Gencay GÜRSOY ve Ahmet TONAK ile

İspanya, 1991: Cahit TALAS ve Haluk GERGER ile

1991: Seçim Afişleri Sergisinde
Orhan SİLİER ile

1991: Seçim Afişleri Sergisi

Londra, 1992: The London Clinic'te İkinci Ameliyatı

Ankara, 1993: Özgönül AKSOY'la

Londra, Aralık 1992: The London Clinic

Ankara, 1993: Emrecan'la

Ankara, 1993: Emrecan'la Bilgisayarın Başında

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yöneticileriyle

Ankara, 1994: Tarih Vakfı Ankara Bürosu

Mersin, 13 Mart 1995: Mersin Üniversitesinde Bir Konferans

Ankara, Aralık 1998: Jeoloji Mühendisleri Odasında
İnsan Hakları Konulu Bir Söyleşi

15 Nisan 1999: Akın ÖNALP'le

Aralık 1998

Mart 1997: 6. Harita Kurultayı Başkanı Olarak Açılış Seromonisinde
Gökşin SEYLAM ve Muhittin İPEK'le

Ekrem ULSOY, Tahsin TOKMANOĞLU, Hüseyin ÜLKÜ ile

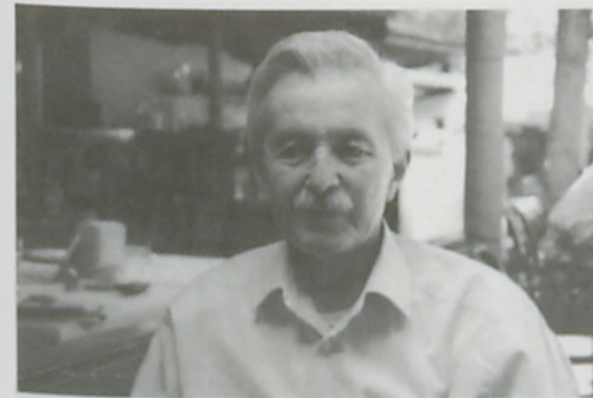
Ağustos 2000, Arif DELİKANLI ile

21.09.2001: Mülkiyeliler Birliği

21.09.2001: Mülkiyeliler Birliği

21.09.2001: Mülkiyeliler Birliği

ISBN 975-395-520-0